

Programmabegroting 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Inleiding Programmabegroting 2024	5
Verwerkte besluiten uit de Kadernota 2024	11
Overzicht van wijzigingen ten opzichte van de Kadernota 2024	33
Programma Sociaal Domein	37
Doelenboom Sociale Zaken	39
Doelenboom Maatschappelijke ondersteuning	42
Doelenboom Gezondheidszorg	45
Doelenboom Onderwijs	47
Doelenboom Jeugd	49
Doelenboom Transformatie Sociaal Domein	53
Wat mag het kosten programma Sociaal Domein	59
Programma Ruimte	60
Doelenboom Openbare orde en veiligheid	62
Doelenboom Openbare ruimte en verkeer	65
Doelenboom Duurzaamheid, milieu en VTH	67
Doelenboom Bouwen, wonen, ruimtelijke ontwikkeling, Gemeentelijk Vastgoed en VTH	69
Wat mag het kosten programma Ruimte	71
Programma Economie en vrijetijdsbesteding	72
Doelenboom Cultuur en Recreatie & Toerisme	74
Doelenboom Economie en werkgelegenheid	76
Doelenboom Sport	77
Wat mag het kosten programma Economie en vrijetijdsbesteding	79
Bedrijfsvoering	80
Wat mag het kosten Bedrijfsvoering	81
Beleidsindicatoren	82
Paragrafen	83
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	84
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	93
Paragraaf Financiering	97
Paragraaf Bedrijfsvoering	100
Paragraaf Openbaarheid Woo	102
Paragraaf Verbonden Partijen	103
Paragraaf Grondbeleid	113
Paragraaf Lokale Heffingen	115
Overzicht van baten en lasten	123
Financiële positie	134
Meerjarenraming 2025-2027	136
Bijlagen	138
Investeringslijsten 2024-2027	139
EMU-saldo begroting 2024	141
Beeld structureel begrotingssaldo	142
Staat van reserves en voorzieningen begroting 2024-2027	143
Overzicht taakvelden	159
Geprognosticeerde balans 2024 - 2027	162
Overzicht subsidies 2024 die niet in subsidieplafond zijn opgenomen	164
Lijst met verklarende afkortingen	165
Ondertekening Programmabegroting 2024	169

Inleiding Programmabegroting 2024

Inleiding Programmabegroting 2024

Voor u ligt de programmabegroting 2024 die, zoals bedoeld, gebaseerd is op de kadernota 2024 – waarin ons collegeprogramma is doorvertaald - en de bijgestelde inzichten vanuit de bestuursrapportage 2023. De begroting is opgesteld in een tijd waarin de onzekerheden over de langjarige gemeentefinanciën enorm zijn. Het college houdt de lijn van het collegeprogramma vast om de uitdaging aan te gaan en geen voorzieningen af te breken.

Deze begroting heeft een positief saldo van € 43.647. Ook het jaar 2025 sluit positief, de jaren daarna niet. Dit sluit aan bij de oproep van de VNG (ledenbrief VNG 14 juli) om geen sluitende begroting aan te bieden. Het financieel meerjarenbeleid ligt ook in lijn met de gekozen koers in het coalitieakkoord en collegeprogramma. Het voordelig saldo (2024) van deze begroting komt voornamelijk tot stand door een lagere dotatie aan de behoedzaamheidsreserve. De behoedzaamheidsreserves is bij de begroting 2023 tot stand gekomen en is gevormd om de tijdelijke hoge Algemene Uitkering goed te bestemmen en te anticiperen op de lagere uitkering vanaf 2026. Omdat Twenterand een goed weerstandsvermogen heeft, is het acceptabel de dotatie aan de behoedzaamheidsreserve in 2024 te verlagen van € 2.500.000 naar € 1.750.000.

Landelijke ontwikkelingen

Zoals eerder benoemd is deze begroting tot stand gekomen in een tijd met veel onzekerheden over de langjarige gemeentefinanciën Landelijk is hier veel aandacht aan besteed. BMC heeft in opdracht van de taskforce Taken en Middelen Gemeenten (onder leiding van Rinnooy Kan) een onderzoek uitgevoerd naar de balans tussen taken en middelen bij gemeenten. De conclusie van dit onderzoek is dat het verhogen van gemeentelijke belastingen niet de oplossing voor de tekorten kan zijn. Ook heeft men onderzocht wat de effecten zijn indien gemeenten de bezuinigingen laten landen in de medebewindstaken. Uitkomst van dat onderzoek geeft aan dat de risico's bij onvoldoende gemeentelijke middelen voornamelijk op de volgende terreinen liggen:

- dreiging van vertraging voor het bouwen van woningen en het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord;
- afname van de inzet op preventie in het sociaal domein en zullen de wachtlijsten groeien;
- verschraling op gebied van sport, cultuur (vrije beleidsruimte);

Daarbij geldt ook dat achteruitgang bij het ene domein in de praktijk doorwerkt naar een ander domein. Dit vanwege de onderlinge verwevenheid en het verdwijnen van een integrale benadering en meekoppelkansen. Gezien het controversieel verklaren van het dossier gemeentefinanciën verwachten wij op korte termijn geen duidelijkheid over toekomstige gemeentefinanciën. Uiteraard blijven wij de financiële ontwikkelingen op de voet volgen.

Koers

Deze begroting kent dezelfde koers als de vastgestelde kadernota, inclusief de aangenomen moties en amendementen. Het toekomstbeeld blijft "Mensen verblijven graag in Twenterand door de goede voorzieningen. Ook komen mensen er graag als toerist of om zich er met hun bedrijf te vestigen. Er is een bloeiende detailhandel, elke kern heeft een eigen karakter en ontwikkelt haar eigen kracht. Er is bedrijvigheid en een sterke agrarische sector waarin ondernemersgeest en duurzaamheid op maat zijn gecombineerd."

Dit heeft zich als volgt vertaald in (de kadernota en) deze begroting;

Economische groei is de basis. We willen aantrekkelijk zijn voor een gezonde mix van bedrijven en een diverse beroepsbevolking.

Waar hard gewerkt wordt, moet ook ruimte zijn voor ontspanning. Op cultureel gebied is de ontwikkeling van een creatieve broedplaats een in het oogspringende ontwikkeling.

Ruimtelijke groei door onder andere meer woningen te bouwen. Er wordt een toekomstgerichte visie voor het landelijk gebied van Twenterand ontwikkeld.

Sociaal domein, er zijn vernieuwde kaders van toepassing, enerzijds vanuit het gekozen scenario "economisch sterk met een sociaal kloppend hart", anderzijds vanuit de nieuwe integrale beleidsnota (IBN). We willen inzetten op normalisatie, einde aan claimedrag en samenwerking.

Naast deze koers moet ook rekening gehouden worden met complexe en omvangrijke opgaven waar gemeenten voor staan.

Ten opzichte van de kadernota is de begroting bijgesteld op basis van de inzichten van de bestuursrapportage. Deze onderwerpen worden toegelicht in de financiële tabel.

Programma's

De begroting wordt overeenkomstig het coalitieakkoord in drie programma's uitgewerkt. Voor de inhoudelijke ontwikkelingen en perspectieven verwijzen wij u naar de diverse inleidingen van deze programma's.

Financiën

Zoals gezegd: deze begroting is gebaseerd op de kadernota 2024. Uiteraard zijn ook de structurele effecten uit de bestuursrapportage 2023 meegenomen in deze begroting. Het saldo van de Kadernota 2024 is het vertrekpunt voor het financieel overzicht. De financiële consequenties vanuit de Kadernota kunt u weervinden in de tabel "verwerkte besluiten uit de Kadernota 2024". Deze worden niet herhaald in onderstaande tabel.

Financieel overzicht: verklaring verschil Kadernota en begroting

BEGROTING 2024

Saldo Kadernota 2024

Financiële afwijkingen:

Afwijking op inflatie die in kadernota is meegenomen
 Toegerekende lasten
 Voordeel door hogere toerekening aan grondexploitaties
 Scheidingspunt. Correctie, dubbel geraamd (structureel opgenomen n.a.v. berap 2022 en ook in kadernota opgenomen)
 Kostendeckende producten:
 Betreft m.n. riool doordat meer btw toegerekend is (uit TDFG: over hele investeringsbedrag)
 Lagere kapitaallasten

Grote afwijkingen n.a.v. de berap:

Sociaal:

Reële tarievenonderzoek : Jeugd € 340k en Wmo € 750k
 Conform de eerste uitkomsten van het onderzoek is er een doorrekening gemaakt wat de structurele meerkosten zijn voor Twenterand.
 Nieuwe aanbesteding doelgroepenvervoer:
 Voordeligere prijzen op OMD-vervoer (voordeel jeugd = € 125k en voordeel Wmo = € 175k). Nadeel op het leerlingenvervoer = € 225k.
 Volume afname van de gemeentepolis (zorgverzekering)
 Kosten zijn lager, derhalve bijstelling begroting
 Aframing PGB ivm onderuitputting en mindere volumes.
 (voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de doelenboom Maatschappelijke ondersteuning waarin de financiële ontwikkelingen van Sociaal domein zijn verwoord)

Ruimte:

Hogere inflatie op groenonderhoud openbaar groen
 Stijging kosten zijn marktconform en zit met name in hogere brandstof- en loonkosten.

Economie en vrijetijdsbesteding:

2024	2025	2026	2027
9.213 v	847.415 v	- n 2.479.70 3	- n 4.235.31 4
-85.000 n	-82.000 n	-91.000 n	395.000 v
300.000 v	340.000 v	350.000 v	350.000 v
55.000 v	55.000 v	55.000 v	55.000 v
150.000 v	785.000 v	685.000 v	135.000 v
0	-26.000 n	-26.000 n	162.000 v
420.00 v 0	1.072.00 v 0	973.000 v	1.097.00 v 0
429.21 v 3	1.919.41 v 5	- n 1.506.70 3	- n 3.138.31 4
- n 1.090.000	- n 1.134.000	- n 1.179.000	- n 1.226.000
75.000 v	229.000 v	238.000 v	249.000 v
60.000 v	62.000 v	65.000 v	67.500 v
155.000 v	161.000 v	168.000 v	174.000 v
- n 800.00 0	-682.000 n	-708.000 n	-735.500 n
n -46.000 n	-47.000 n	-48.000 n	-49.000 n

Hogere inflatie op groenonderhoud sportparken
Stijging kosten zijn marktconform en zit met name in hogere brandstof- en loonkosten.
Hogere energiekosten
Betreft m.n. verbruik van sporthallen

Bedrijfsvoering:

Nadeel/Voordeel op Algemene Uitkering (conform raadsbrief)
Hogere bijdrage GBTwente a.g.v. loon- en prijsstijging
Kosten pensioenen 'oud' wethouders
Raming bijgesteld nav werkelijke kosten.

Nieuwe voorstellen:

Uitbreiding griffie 0,22 fte
In de werkgeverscommissie is besloten tot uitbreiding met 8 uur op de griffie.
Coördinator bibob 1 fte
Lagere dotatie behoedszaamheidsreserve
Dotatie is geraamd op € 2,5 mln. gedurende 3 jaar (2023-2025)

Diverse wijzigingen

Saldo meerjarenbegroting 2024

-35.000 n	-35.000 n	-36.000 n	-37.000 n
-22.000 n	-22.000 n	-23.000 n	-23.000 n
-57.000 n	-57.000 n	-59.000 n	-60.000 n
-43.000 n	16.000 v	175.000 v	-102.000 n
-25.000 n	-26.000 n	-27.000 n	-27.000 n
-20.000 n	-21.000 n	-22.000 n	-23.000 n
-88.000 n	-31.000 n	126.000 v	-152.000 n
-14.000 n	-15.000	-15.000	-16.000
-110.000 n	-115.000	-119.000	-124.000
750.000 v	0	0	0
626.00 v 0	-130.000 n	-134.000 n	-140.000 n
-20.566 n	-141.372 n	-148.171 n	-9.647 n
43.647 v	831.043 v	- n 2.477.87 4	- n 4.284.46 1

Financieel overzicht

Voor het volledige overzicht wordt onderstaand nog even kort de aangenomen moties en amendementen van de kadernota 2024 herhaald. Dit zijn de moties/ amendement met een direct financieel effect in 2024, dat verwerkt is in deze begroting:

- Amendement Actualiseren en uitvoering geven aan de economische visie. Een update volstaat.
- Budget opleiden en trainen van inwoners in gebruik van AED voor reanimatie
- Aanstelling van een centrummanager voor het Brinkdorp Den Ham, mogelijk in samenwerking met Gastvrij Twenterand (wordt nog uitgewerkt)
- Aanstellen fondsenwerver en ondersteuner
- Uitbreiding leerplicht (/ leerlingenvervoer)
- Investeringsbudget marketing Engbertsdijksevenen.

Investeren

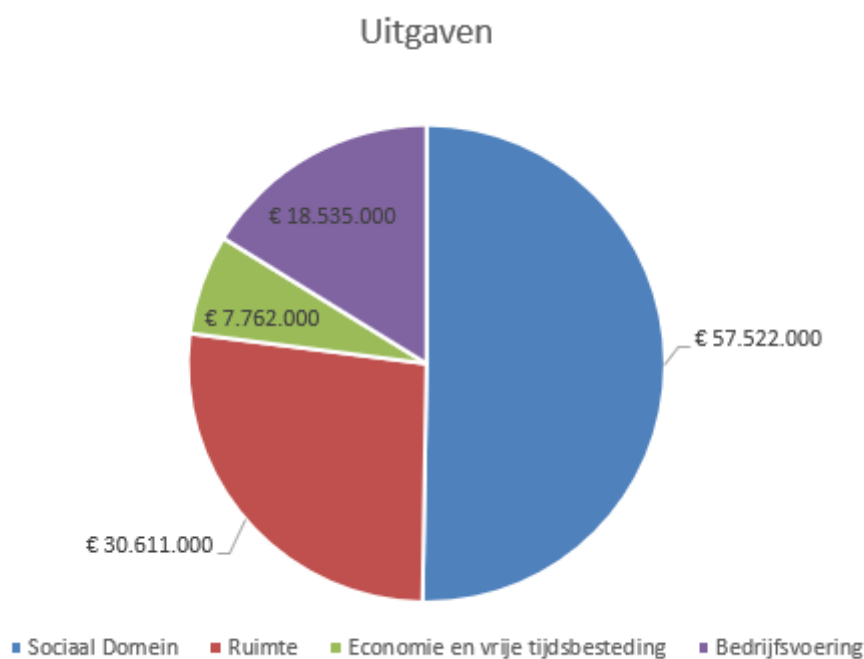
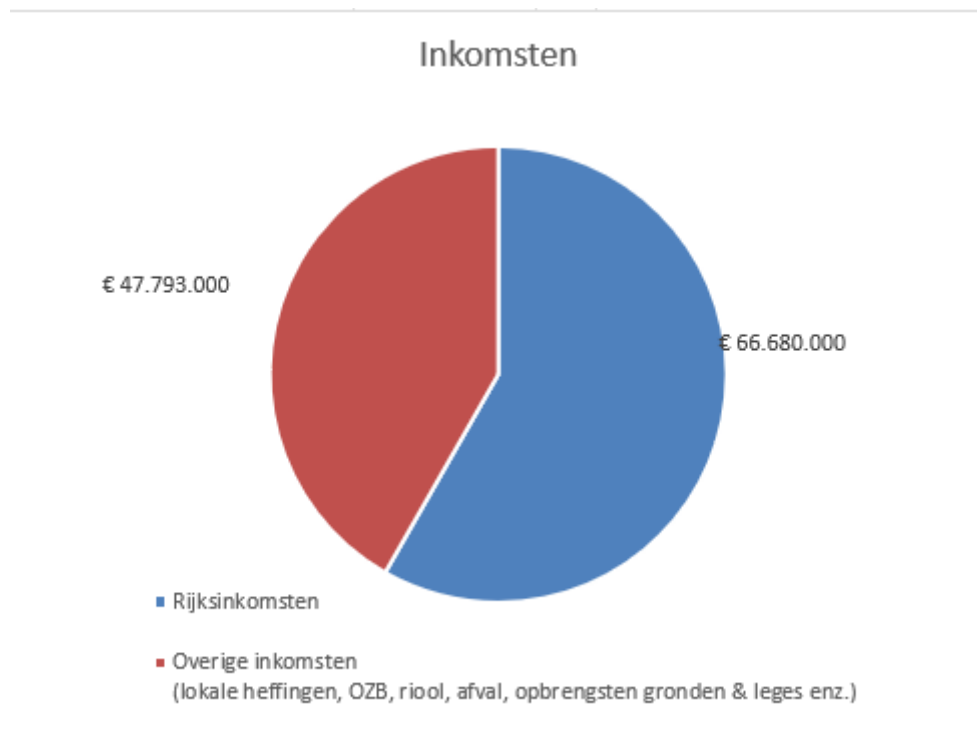
Ondanks de financieel zorgelijke situatie van onze gemeente is toch ruimte vrijgemaakt (middels kadernota en deze begroting) voor investeringen in de samenleving. Namelijk:

- Programmaplan wonen
- Subsidieprogramma Leader
- Vervanging kunstgrasvelden
- Diverse actualisaties op het gebied van Economie
- Acties inclusiviteit/ toegankelijkheid
- Extra impuls cultuur
- Coördinator Bibob (Wet Bibob; Bibob staat voor bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur)

Risico's

De inflatie is nog niet onder controle, de economie staat onder druk en de rentepercentages blijven oplopen. Het leven is voor iedereen duurder geworden, maar voor sommige mensen komen deze kostenstijgingen harder aan dan voor anderen. De bestaanszekerheid staat onder druk. Daar komt nog bij dat we met z'n allen te maken hebben met een krappe arbeidsmarkt. Vacatures zijn steeds moeilijker in te vullen. Dit geldt ook voor de ambtelijke organisatie van de gemeente Twenterand. Er bestaan veel onzekerheden voor onze inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) organisaties, maar ook voor ons als gemeente. Over deze en andere risico's leest u meer in de paragraaf weerstandsvermogen. Onze beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 14.384.585 en de risico's vereisen een weerstandsvermogen van € 5.730.000. Dat betekent een dekkingsratio van 2,50 en dat ligt ver boven de norm van 1.

Financieel overzicht grafiek

Leeswijzer

Met deze inleiding laten wij de richting zien zoals wij de begroting hebben opgesteld. In de doelenbomen beschrijven wij het beoogd effect, de (sub)doelen en activiteiten die wij uitvoeren op een bepaald terrein. Bij de subdoelen en activiteiten is met de kleur van de bol aangegeven of de taak wettelijk of niet-wettelijk is. We gebruiken rood, oranje en groen. Voor de subdoelen en activiteiten betekent rood dat de taak wettelijk is, groen is niet wettelijk en oranje is deels wettelijk.

U vindt, net als vorig jaar, linkjes naar relevante beleidsdocumenten. In de begrotingsapp staat een aparte tegel met 'verwerkte besluiten uit de Kadernota 2024'.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Twenterand.

Verwerkte besluiten uit de Kadernota 2024

Toelichting

De volgende onderwerpen zijn bij de behandeling van de Kadernota 2024 in de raad vastgesteld en verwerkt in deze Programmabegroting 2024.

Subdoelen

Overzicht verwerkte besluiten Programma Sociaal Domein

Activiteiten

- **Verwerkt besluit: In samenwerking met programma Economie en Vrijtijdsbesteding, creëren van duurzame werkgelegenheid en samen te werken aan een inclusieve arbeidsmarkt.**

Omschrijving

Ontwikkeling: Brede Sociaal Economische opgaven

De opgaven binnen de doelenboom sociale zaken voor de komende periode zijn uiteraard gekoppeld aan het scenario Economisch Sterk Twenterand met een sociaal kloppend hart en in het verlengde hiervan de opgaven in onze integrale beleidsnota sociaal domein.

Als eerste kernthema noemen wij participatie. Landelijk speelt het breed offensief, waarin nog meer inwoners worden gestimuleerd om deel te nemen aan de maatschappij. Mogelijk maken in plaats van regels als uitgangspunt – ook bij handhaving- staat hierbij voorop. Daarnaast zijn er plannen voor regionale werkcentra (1 loket voor werkzoekenden, werkgevers en werkenden, gefaciliteerd door UWV en gemeenten). Dit zal gezien de complexiteit van regelgeving geen eenvoudige zaak worden. Koppeling vanuit sociale zaken/reïntegratie met werkgelegenheid en aansluiting scholing en (inclusieve) arbeidsmarkt - waarin iedereen met arbeidsvermogen in staat wordt gesteld om mee te doen in de samenleving - zijn verbindende thema's, gelet op de scenario-keuze.

Een tweede thema is de bestaanszekerheid en toepassing van de menselijke maat.

De versoepeling van de participatiewet op gebied van rechtmatigheid, mede naar aanleiding van de boodschappencasus Wijdemeren) komt ook op ons af.

Aandacht voor inwoners met geldzorgen (schulden, effectieve en efficiënte armoedebestrijding) blijft ook de komende tijd een prioritaire opgave. De energietoeslag (waarschijnlijk ook in 2024, vanaf 2025 zou er een landelijke regeling moeten zijn) en halvering trajecten schuldhelpverlening via de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) en Minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (Msnp). De geldzaken - stressvrij - op orde hebben is randvoorwaardelijk om goed te kunnen meedoen in de maatschappij.

Tenslotte is de opgave rond de opvang van nieuwe Twenteranders een forse opgave de komende tijd.

Naast de reguliere doelgroepen zal – vanuit het raadsbesluit hierover - de energie en inzet voor (tijdelijke) huisvesting volgordekelijk gaan naar: Arbeidsmigranten, (Oekraïense) oorlogsvluchtelingen en Vergunninghouders. Voor asielzoekers volgen wij de wettelijk plichten.

- **Verwerkt besluit: Uitvoeren sociale werkvoorziening**

Omschrijving

Toekomst Sociale Werkvoorziening

Het aantal mensen met een indicatie sociale werkvoorziening daalt. Dit omdat intrede in de SW niet meer mogelijk is. In plaats hiervan is het instrument Nieuw Beschut geïntroduceerd en de Loonkostensubsidie. We zien dat veel van deze doelgroep in het reguliere bedrijfsleven aan de slag kan. Dit vraagt om een verdere uitwerking van de SW en de toekomst in relatie tot de Participatiewet en onze eigen buitendienst. Bij de buitendienst werken namelijk collega's met een SW-indicatie. De komende jaren zal hierin een forse afname zijn vanwege pensionering. De uitwerking van de toekomst van onze lokale SW zal - naast ontwikkelingen in de Participatiewet - tevens antwoord op deze trend van uitstroom bij de buitendienst moeten geven.

- **Verwerkt besluit: Inzet schuldhelppreventie en -verlening.**

Omschrijving

Het borgen van bestaanszekerheid is een belangrijk speerpunt van de in 2023 vastgestelde Integrale Beleidsnota (IBN) en geldt dus ook voor 2024. Zoals het er nu op lijkt kunnen gemeenten in het

najaar van 2023 de energietoeslag voor 2023 uitkeren en komt er voor 2024 geen nieuwe energietoeslag. Het Meldpunt Geldzorgen zal ondertussen onverminderd onze inwoners met financiële vragen zo goed en zo vroeg mogelijk bedienen zodat escalatie van problemen voorkomen kan worden. Voor de benodigde formatie-uitbreiding van het Meldpunt Geldzorgen voor de jaren 2023, 2024 en 2025 heeft uw raad reeds bij de begroting voor 2023 financiële middelen vrijgemaakt. Inmiddels is de formatie-uitbreiding van het Meldpunt ingevuld. Door te investeren in de werkzaamheden van het Meldpunt Geldzorgen voorkomen we de inzet van duurdere curatieve dienstverlening van Stadsbank Oost Nederland (SON).

Ondanks dat we de laatste jaren steeds minder dienstverlening afnemen van SON nemen de kosten aan SON toe. Dit wordt veroorzaakt door een herijking van de dienstverlening (de zogenaamde klantreis), door de inflatie en de loonkostenontwikkeling. Voor de extra kosten hebben we in de kadernota 2024 reeds € 45.000 gevraagd. Voor 2025 en verder zal deze bijdrage elk jaar licht toenemen.

Juist omdat we steeds minder dienstverlening van SON afnemen maar wel geconfronteerd worden met hogere kosten, onderzoeken we in 2024 of we schuldhelpverlening in de toekomst anders en efficiënter kunnen organiseren, met behoud van kwaliteit. Het college heeft via een bestuursopdracht besloten hiertoe een businesscase op te stellen. Vooruitlopend op de uitkomsten van dit onderzoek is in het meerjarenperspectief van de Kadernota 2024 vanaf 2025 een te besparen bedrag van € 50.000 voordelig opgenomen.

- **Verwerkt besluit: Garanderen ondersteuning door beschikbaar stellen en toewijzen van maatwerkvoorzieningen**

Omschrijving

Garanderen ondersteuning inwoners middels extra formatie Wmo ivm wachtlijsten

Binnen ons beleid hebben we de opgave om ondersteuning en hulp aan te bieden voor inwoners die dit echt nodig hebben vanuit betrouwbare dienstverlening. Dit geldt ook zeker voor de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). Op het gebied van de Wmo is er sprake van diverse ontwikkelingen (zowel landelijk als lokaal) die van invloed zijn op het aantal Wmo-aanvragen. Te denken valt o.a. aan de invoering van het abonnementstarief, (toenemende) vergrijzing en toename in complexiteit van zorgvragen en casussen. Als gevolg hiervan is het aantal aanvragen op het gebied van de Wmo (in brede zin, met name bij de huishoudelijke ondersteuning en hulpmiddelen) zichtbaar toegenomen. De verwachting is op basis van de hiervoor geschetste ontwikkeling dat dit aantal de komende jaren nog verder zal gaan toenemen. Twenterand is hierin niet uniek, ook vele andere gemeenten zien een toename in het aantal Wmo-aanvragen. Lokaal zijn diverse acties in gang gezet om het aantal aanvragen op het gebied van de Wmo niet verder te doen oplopen, denk bijvoorbeeld aan het invoeren van een nieuwe verordening op het gebied van Wmo-hulpmiddelen (o.a. woningaanpassingen, trapliften, rolstoelen en scootmobielen etc.) waarmee aan de voorkant kritischer kan worden gekeken, wordt er nog meer inzet gepleegd op contractmanagement op het gebied van hulpmiddelen (stimuleren hergebruik van eerder gebruikte hulpmiddelen i.p.v. direct nieuw aan te schaffen, meer sturing op de voorraad en wat er in het depot staat etc.) en de invoering van de was- en strijkservice als algemene voorziening. Ondanks dat deze acties duidelijk vruchten afwerpen, blijft er een toename zichtbaar van het aantal aanvragen Wmo. Dit voorstel is bedoeld om de basis weer op orde c.q. in balans te krijgen met de kennis van nu.

Vanzelfsprekend is het op enig moment logisch dat er tijdens piekmomenten wachtlijsten kunnen zijn, het niet hebben van wachtlijsten is zo goed als onvermijdelijk. Echter dienen de wachtlijsten wel een behapbare omvang te hebben en dient te kunnen worden voldaan aan de geldende juridische kaders (wettelijke termijnen voor het oppakken/verwerken van aanvragen) en dient te worden voldaan aan eisen op het gebied van kwaliteit en rechtmatigheid. Ook mogen (kwetsbare) inwoners verwachten dat onze dienstverlening op niveau is.

In de afgelopen jaren is de capaciteit bij de consultants en de backoffice gelijk gebleven en niet aangepast, maar is gekeken naar oplossingen in de zin van (dure) tijdelijke externe inhuur. Daarmee kon de wachtlijst tot nu 'behapbaar' in omvang worden gehouden en kon worden voldaan aan de vereisten op het gebied van wettelijke termijn en rechtmatigheid. Gelet op het open einde karakter van de Wmo en de verwachte toekomstige ontwikkelingen gaat het om structurele toenames, wat vraagt om structurele oplossingen. Daarom wordt een voorstel gedaan voor personele inzet (aanvullend op de reeds bestaande reguliere vaste formatie) bij de consultants en de backoffice sociaal domein. Gelet op alle ontwikkelingen - die onzeker zijn hoe ze uitpakken - wordt een deel nu structureel / vast voorgesteld. Daarnaast blijft een budget voor flexibele inzet aan de orde bij pieken (dat wanneer nodig wordt ingezet, maar niet structureel wordt aangevraagd) en later bij het beter

kunnen duiden van de toekomstige ontwikkelingen zullen de effecten van deze ontwikkelingen wederom dit tegen de beschikbare capaciteit worden gehouden.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Extra formatie Wmo i.v.m. wachtlijsten	s	€124.800	n

- **Verwerkt besluit: Doordecentralisatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang**

Omschrijving

Beschermd wonen en maatschappelijke opvang zijn maatwerkvoorzieningen. De uitvoering ervan ligt bij de centrumgemeente Almelo en indicatie loopt via het Cimot. Het Rijk wil dat regiogemeenten ook meer verantwoordelijkheid krijgen en wil dat de opvang en zorg van mensen dicht bij huis plaatsvindt. Voor beschermd wonen hebben we de doordecentralisatie in de regio voor wat betreft governance inmiddels geregeld. De financiële doordecentralisatie blijft nog achter want het heeft er alle schijn van dat het nieuwe verdeelmodel (met een groeipad van 10 jaar) en het daaraan gekoppelde woonplaatsbeginsel wederom wordt uitgesteld. Invoering per 1-1-2024 gaat in ieder geval niet meer lukken. Zoals ook al vermeld in de Integratie beleidsnota Sociaal Domein vergt de opgave beschermd wonen inhoudelijk - mede in samenhang met de bredere opgave wonen - en financieel dus meer duiding de komende jaren. Wij komen als het duidelijker is, hierop terug.

- **Verwerkt besluit: Uitvoeren transformatieprogramma sociaal domein (Innovatiefonds)**

Omschrijving

Innovatiefonds 2024

Om ook in 2024 ruimte te bieden aan kansrijke initiatieven en voorstellen van partijen die werkzaam zijn in het sociaal domein wordt 50.000 euro gereserveerd. Tevens kijken we naar de criteria en de naamstelling van het fonds, om zo minder de nadruk te leggen op innovatie en meer op stimulering.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Innovatiefonds 2024	i	€ 50.000	n

- **Verwerkt besluit: Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming**

Omschrijving

Ontwikkeling: Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming

De huidige jeugdbeschermingsketen is complex georganiseerd met vele betrokken organisaties. De vele schakels sluiten niet altijd op elkaar aan, met als gevolg dat de juiste hulp en bescherming tekort kan schieten. Om hier verandering in te brengen is er een landelijk programma Toekomstscenario Jeugd- en Gezinsbescherming gestart. In Twente werken we de komende jaren in pilots aan 'andere/nieuwe' oplossingen voor kinderen/jongeren/ gezinnen met ernstige veiligheidsrisico's. Dit richt zich vooral op de samenwerking tussen onze lokale toegang (jeugd/Wmo) en de jeugdbeschermingsorganisaties Veilig Thuis Twente, Raad voor de Kinderbescherming en Geïndiceerde instellingen (GI's). Deze ontwikkelingen vragen voor de komende jaren een andere en wellicht extra inzet van de betrokken organisaties en van consultants in de gemeentelijke toegang.

- **Verwerkt besluit: Veilig Thuis Twente**

Omschrijving

Ontwikkeling: Implementatie regionale visies Huiselijk Geweld en Kindermishandeling en Mensenhandel

Vanuit de regionale visie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling en Mensenhandel en een lokale aanpak gaan we verder werken aan bewustwording bij zowel professionals als het brede publiek. Daarnaast stimuleren we het gebruik van het besluit verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling binnen organisaties en scholen in Twenterand. Tenslotte wordt ingezet op het verstevigen van de integrale aanpak en samenwerking vanuit Zorg en Veiligheid. Meer bewustwording kan leiden tot meer meldingen.

Ontwikkeling: Veilig Thuis Twente (VTT)

In 2023 is weer een wachtlijst ontstaan bij VTT als gevolg van een autonome stijging van het aantal meldingen en adviezen. De toename van meldingen lijkt een structurele ontwikkeling te zijn die past in

het landelijk beeld; in Oost Nederland geldt dit voor 4 van de 5 Veilig Thuis-organisaties. Daarnaast zien we in de gehele zorgketen problemen in de doorstroom. Centrumgemeente Enschede heeft in afstemming met de Twentse gemeenten besloten om op korte termijn een maatregel te treffen voor de aanpak van de wachtlijst door middel van een incidentele subsidie. Voor 2024 en verder zal op basis van verder onderzoek gekeken moeten worden wat er op langere termijn nodig is. Daarbij wordt meegenomen dat de rol van VTT gaat veranderen als gevolg van het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming.

- **Verwerkt besluit: Uitvoering lokaal gezondheidsbeleid**

Omschrijving

De integrale beleidsnota Sociaal Domein bevat nu ook gezondheidsbeleid, met opgaven onder de themalijn de gezonde Twenterander. Preventie is hierin erg belangrijk. In 2024 zal verder invulling worden gegeven aan het actieplan preventie. Hierbij wordt nadrukkelijk de link gelegd met al bestaande activiteiten en interventies op het gebied van onder meer eenzaamheid, laaggeletterdheid en het tegengaan van overmatig middelengebruik. Prioriteit in de komende periode heeft de inzet op het vergroten van de mentale gezondheid. Zowel lokaal als regionaal (bij de GGD) wordt de inzet vergroot. We werken hierin samen met onder meer scholen en organisaties uit het voorliggend veld. Tot slot heeft de inzet op een gezonde leefomgeving ook in 2024 onverminderd onze aandacht.

- **Verwerkt besluit: Aanpak drugsproblematiek**

Omschrijving

Mede door meer inzet op voorliggende (lokale) preventieve activiteiten en aframing onderuitputting, is de verwachting dat dit budget kan worden versoberd met € 31.250 in 2024. Het jaar erna kan dit oplopen naar € 56.250 (s) voordelig.

Voorstel i/s Financiën v/n

Versoberen budget genotsmiddelenbeleid s € 31.250 v

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Versoberen budget genotsmiddelenbeleid	s	€ 31.250	v

- **Verwerkt besluit: Uitvoeren van beleid inclusie/toegankelijkheid**

Omschrijving

Conform het voorgestelde beleid in de Integrale Beleidsnota Sociaal Domein (zie ook de bijlage in de IBN) en de prioriteiten die het college in hun coalitieprogramma heeft gesteld, zetten we komende jaren meer in op toegankelijkheid zodat iedereen optimaal mee kan doen in Twenterand. Brede inclusie is het doel. Fysieke zaken worden deels al opgepakt zoals de inclusieve speeltuinen, daarnaast is bewustwording ook heel belangrijk. De komende jaren stellen we daarom een budget van € 15.000 per jaar voor (incidenteel 3 jaar)

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Uitvoeren van beleid inclusie/toegankelijkheid	i	€ 15.000	n

- **Verwerkt besluit: Voortzetten van het Scheidingspunt**

Omschrijving

Voortzetten scheidingsdienstverlening

De in de gemeente actieve scheidingsdeskundige voorziet duidelijk in een behoefte. In bijna de helft van de gevallen van jeugdhulp speelt scheiding (van de ouders) een rol. Een vechtscheiding kost de gemeente gemiddeld 45.000 euro. De wens is daarom om deze vorm van voorliggende inzet te continueren., zoals ook al in de integrale beleidsnota sociaal domein is opgenomen. Voor een jaarbedrag van circa 55.000 euro zal hiertoe een inkoopprocedure worden gestart om het voor 3 jaar in te zetten.

Voorstel i/s Financiën v/n
voortzetten scheidingsdienstverlening (per jaar) s € 55.200 n

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
voortzetten scheidingsdienstverlening (per jaar)	s	€ 55.200	n

- **Verwerkt besluit: Handhaven kwaliteitseisen kinderopvang en peuterspeelzaalwerk**

Omschrijving

Ontwikkeling: wijzigingen Wet Kinderopvang

De planning was dat vanaf 1 januari 2024 flexibel toezicht landelijk zou worden ingevoerd, echter is dit uitgesteld. We zitten nu in een overgangperiode, waarin GGD' en en gemeenten de ruimte krijgen om er alvast mee aan de slag te gaan. In onze regio is er afstemming met GGD en gemeenten hierover.

Vanaf 1 januari 2024 gaan aangepaste eisen voor de kinderopvang doorgevoerd worden om het personeelstekort en de werkdruk in de kinderopvang tegen te gaan. Ontwikkelingen hiervoor volgen zodra meer bekend is.

Inmiddels is bekend geworden dat het kabinet het gratis aanbieden van kinderopvang met twee jaar uitstelt en in 2027 wil laten ingaan. Redenen voor uitstel zijn het personeelstekort en de verwachte extra vraag als kinderopvang gratis wordt.

- **Verwerkt besluit: Uitvoeren Onderwijshuisvesting IHP**

Omschrijving

Ontwikkelingen onderwijshuisvesting

Er zijn diverse ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting: het leerlingenaantal van sbo De Sleutel is behoorlijk gegroeid en lijkt structureel. Schoolbestuur SCO-T heeft gevraagd om mee te denken in het thuisnabij onderwijs bieden aan alle kinderen in Twenterand. Dit hangt deels samen met huisvesting, maar ook met de relatie onderwijs-jeugd(hulp) en de uitgangspunten van Passend Onderwijs. Mocht het nodig zijn, komen we hier bij de raad op terug.

Daarnaast speelt de ontwikkeling m.b.t. de Oranjeschool: de noodzaak voor vervangende nieuwbouw is in het college besproken in verband met onze zorgplicht. In het coalitieakkoord wordt voor de planvorming rond deze school bijzondere aandacht gevraagd. Er is een projectgroep gevormd en er worden momenteel twee scenario's uitgewerkt: nieuwbouw voor de school, wellicht samen met een kinderopvangorganisatie. Naar verwachting wordt de raad in juli gevraagd om een keuze te maken uit een van deze scenario's.

Tevens is het integraal huisvestingsplan (IHP) inmiddels vastgesteld door het college en de raad. De uitvoering en doorontwikkeling zal de komende jaren plaatsvinden.

- **Verwerkt besluit: Extra uren bewegingsonderwijs**

Omschrijving

Vanaf september 2023 moeten alle basisscholen 1 uur extra bewegingsonderwijs aanbieden. Dit gebeurt deels in de gemeentelijke sportaccommodaties en deels in Het Punt en de Klaampe. Deze kosten zijn onvermijdelijk. De meerkosten worden geraamd op € 25.200. Uitgangspunt zijn de bestaande accommodaties. Mochten hierin wijzigingen komen (bv. sloop Krijgerstraat), dan komen wij hier in 2024 op terug.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Extra uren bewegingsonderwijs	s	€ 25.200	n

Subdoelen

Overzicht verwerkte besluiten Programma Ruimte

Activiteiten

- **Verwerkt besluit: 4e BOA**

Omschrijving

4e BOA om onbalans uitvoering BOA-taken weg te nemen

In de BOA evaluatie is een prognose opgenomen die geënt is op de prioriteiten uit het IVP, zonder tekort te doen aan de hoogste risico's uit de conceptresultaten van de risicoanalyse. Om die prognose te kunnen realiseren is structureel versterking nodig van minstens 0,6 fte. Het college heeft de raad, middels raadsbrief, voorgesteld deze uitbreiding in de kadernota 2024 op te nemen.

Het college heeft op 20/12/2022 een besluit genomen over het uitvoeringsprogramma fysieke leefomgeving 2023 inclusief jaarverslag 2022. Bij het advies zat ook een raadsbrief die naar de gemeenteraadsleden is verstuurd over dit onderwerp. Bij punt 2.1 van de raadsbrief is de onbalans in uitvoering BOA-taken 2022 en doorkijk naar 2023 benoemd. De raadsbrief stond op het aanmeldformulier van 13/01/2023 inclusief het uitvoeringsprogramma 2023 en Jaarverslag 2022, het beleidsplan VTH 2019-2023 en de bijlage Piramidemodel en toelichting, behorende bij VTH beleid Twenterand 2019-2022.

Voorstel i/s Financiën v/n

4e BOA s € 65.000 n

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
4e BOA	s	€ 65.000	n

- **Verwerkt besluit: Verdieping ondermijning in het buitengebied**

Omschrijving

Ondermijning in het buitengebied

In 2023 heeft er een onderzoek plaatsgevonden ten aanzien van ondermijning in het buitengebied. In 2024 zullen de uitkomsten en aanbevelingen uit het onderzoek verder worden uitgewerkt in het actieplan ondermijning.

- **Verwerkt besluit: Pilot buurtbemiddeling**

Omschrijving

Pilot buurtbemiddeling

Escalerende (buren)ruzies hebben een negatief effect op de leefbaarheid en veiligheid van de woonomgeving. Met een preventieve aanpak (conflictbemiddeling) wordt ingezet op het voorkomen/tegengaan van escalatie. De raad heeft in september 2023 ingestemd met de pilot buurtbemiddeling. De wens van de raad was om buurtbemiddeling in combinatie professionele mediation vorm te geven. Buurtbemiddeling is een vorm van burgerparticipatie waarbij getrainde bemiddelaars (vrijwilligers) ruziënde buren helpen het contact te herstellen, problemen bespreekbaar te maken en oplossingen te bedenken voor hun conflicten. Naast buurtbemiddeling met vrijwilligers blijft professionele mediation beschikbaar voor escalerende zaken waarbij deskundigheid van een professionele mediator noodzakelijk is. De pilot buurtbemiddeling is voor een periode van 2 jaar, waarna zal worden gekeken of dit structureel wordt ingebed.

- **Verwerkt besluit: Onderhouden en exploiteren 6 begraafplaatsen**

Omschrijving

Het product begraafplaatsen laat jaarlijks een begroot tekort zien van € 125.000. Voorgesteld wordt om met ingang van 2024 naar een kostendekkend product begraafplaatsen te gaan. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 125.000 op onze gemeentebegroting.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Verhogen kostendekkendheid begraafplaatsen	s	€125.000	v

- **Verwerkt besluit: Uitvoeren taken duurzaamheid**

Omschrijving

De basis voor de gemeentelijke inzet op duurzaamheid was de vastgestelde Agenda Duurzaamheid 2018-2022, die samen met de Twenterandse samenleving is opgesteld. In deze agenda werken wij met focus op de thema's Energietransitie, Circulaire Economie en Klimaatadaptatie, samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

De Agenda is in 2023 intern geëvalueerd. Per thema is de voortgang in de uitvoering van de afgelopen jaren beoordeeld. De afgelopen jaren is de agenda Duurzaam Twenterand als het ware 'ingehaald' door landelijke ontwikkelingen en uitvoeringstaken voor de genoemde duurzaamheidsthema's die steeds meer bij gemeenten zijn neergelegd (wettelijke taken en verplichtingen o.b.v. interbestuurlijke afspraken). De ambities en doelen uit de Agenda Duurzaam zijn geformuleerd voor de lange termijn (2050) en sluiten aan bij landelijke doelen en ambities. In vervolg op de Agenda Duurzaamheid werken we daarom verder aan de hand van een (werk)programma duurzaamheid, o.b.v. de gemeentelijke taken. De verduurzamingsopgave is groot en complex. Nieuw beleid en regelgeving, ontwikkelingen en innovaties op het gebied van warmtetransitie, klimaatadaptatie, duurzame energieopwekking, schone lucht en waterkwaliteit, duurzame/ slimme mobiliteit en circulariteit gaan snel. Het is belangrijk deze (landelijke, provinciale en regionale) ontwikkelingen bij te kunnen houden en er waar nodig flexibel op in te kunnen spelen. De samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners blijft onverkort belangrijk. Dit samenwerken vraagt meer inzet op participatie en communicatie en waar nodig de stimulering en ondersteuning van lokale initiatieven. In de toekomst kan het thema duurzaamheid ook een plek krijgen binnen de structuur van de omgevingswet.

- **Verwerkt besluit: Besparen energie in de huursector**

Omschrijving

Via de prestatieafspraken met Mijande Wonen (o.a. afspraken over woningkwaliteit en duurzaamheid /warmtetransitie huurwoningen), streven we naar energiebesparen en duurzame energie in de huursector. Het verduurzamen van bestaande woningen heeft prioriteit.

- **Verwerkt besluit: Uitvoering Klimaatakkoord / energie**

Omschrijving

We sluiten voor Energie aan bij de doelen van het Klimaatakkoord (in 2030 49% CO₂-emissiereductie ten opzichte van 1990 en in 2050: minimaal 80-95% CO₂-emissiereductie), de landelijke vertaling hiervan werken we uit in de Regionale Energie Strategie Twente. Voor de periode tot 2030 hebben we onze bijdrage aan de opwek hernieuwbare energie in Twente bepaald (82 GWh). De komende jaren wil het college inzetten op energiebesparing en verduurzaming van woningen en bedrijven, waarbij energiearmoede voorkomen een extra aandachtspunt is.

De ambities voor de energietransitie zijn door de raad vastgesteld in de Omgevingsvisie Twenterand 1.0, het besluit over de RES Twente 1.0 en in de Agenda Duurzaam Twenterand. Twenterand sluit in haar ambitie voor een energieneutrale gemeente in 2050 aan bij de doelen van het landelijk Klimaatakkoord en de Regionale Energie Strategie Twente. Het coalitieakkoord stelt dat de gemeente voor dit onderwerp steeds meer uitvoerder is van rijksbeleid. Het rijk wil meer tempo maken met de klimaat- en energietransitie én meer sturing en regie op uitvoering van decentrale overheden. Vanaf 2023 tot en met 2030 krijgen gemeenten meer uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energiebeleid. Rijksbijdrage (Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) in totaal € 1.702.816 voor 2023, 2024 en 2025, uitgekeerd in 3 tranches te beginnen vanaf mei 2023. Het doel van deze meerjarige regeling is om de capaciteit (bemensing) te vergroten bij decentrale overheden voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid. We stellen voor de ontvangen Klimaatgelden in te zetten o.b.v. de afspraken uit het Klimaatakkoord, die we voor Twenterand hebben vertaald in een werkprogramma duurzaamheid. Onderwerpen daarin zijn Energie Gebouwde Omgeving (Uitvoering geven aan onze Warmtevisie door: Energieloket, besparen energie huursector via prestatie-afspraken Mijande Wonen, uitvoering duurzaamheidsfonds, aanpak energiearmoede, isolatie-aanpak, routekaart verduurzamen maatschappelijk vastgoed), Opwek hernieuwbare energie in zon- en windprojecten (o.a. het gebiedsproces ATT) en RES, stimuleren Zon op dak, Biogas, energie-infrastructuur, Energie bedrijven en Duurzame Mobiliteit (laadinfra). De inzet in 2024 zit o.a. in (uitbouw van) capaciteit voor projectleider ATT/ smart energy hub, communicatie duurzaamheid, wijkregisseur isolatie aanpak, maatschappelijk vastgoed, ondersteunen zon op dak-projecten en coördinatie van het werkprogramma.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Rijksbijdrage (per jaar)	s	€567.600	v
Inzet personeel (intern/extern)	s	€567.600	n

- **Verwerkt besluit: Deelnemen Regionale Energie Strategie (RES) Twente**

Omschrijving

Vastgestelde ambitie is dat wij aansluiten bij de Regionale Energie Strategie Twente (RES Twente) en de doelen van het Klimaatakkoord. In 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met de RES Twente 1.0 als strategische koers voor 2030. De RES wordt herijkt zodat de regionale koers voor het bereiken van de opgave in 2030 in beeld blijft. In 2024 wordt de RES 2.0 opgeleverd.

Als bijdrage in de Twentse opgave tot 2030 heeft Twenterand een opgave van maximaal 82 GWh, in te vullen met een flexibele energiemix voor de opwek van hernieuwbare elektriciteit. Aan de uitwerking van deze opgave heeft de raad voorwaarden verbonden. De voorkeursvolgorde voor de opwek van duurzame energie tot 2030 is door de raad gegeven: maximaal zon op dak, zon op (te ontwikkelen) zandwinplassen, windenergie (met randvoorwaarden). Ook geven we ruimte aan erfmolens met een tiphoogte tot 35 meter en zonnevelden tot 1 ha. Duidelijk is dat in de uiteindelijke energiemix ook wind een plek kan krijgen. Met zon en windprojecten gaan we zorgvuldig om, met aandacht voor volksgezondheid. Participatie van inwoners in het proces van de uitwerking van plannen en maximaal lokaal eigendom, zijn voor de raad belangrijke condities.

Voor grootschalige opwek van hernieuwbare energie in het buitengebied werken we aan een goede uitwerking met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, gezondheid en leefomgeving. Dat gebeurt in het zoekgebied Vriezenveen zuidoost/ ATT gebied, door met inwoners, grondeigenaren en ondernemers, de mogelijkheden voor wind te verkennen en uit te werken met de intentie hier een nieuw (energie)landschap te realiseren. Vanwege de grote impact op de leefomgeving van m.n. wind, is gemeentegrensoverschrijdende afstemming en goede communicatie nodig. Voor een optimaal proces werken we samen met inwoners, buurgemeenten, de provincie en in de RES Twente. De verdere ontwikkeling is afhankelijk van bestuurlijke keuzen in het gebiedsproces ATT.

Onze bijdrage in de RES Twente moeten we borgen in ons omgevingsbeleid en uitvoeringsprogramma. De voorkeursvolgorde voor opwek duurzame energie, participatie (in gebiedsproces en lokaal eigendom /financiële participatie) is uitgewerkt het beleidskader duurzame energie Twenterand, vastgesteld in 2023. Dit beleidskader is een bouwsteen voor onze Omgevingsvisie / Omgevingsplan via het spoor Omgeving (doelenboom BoWoRo).

- **Verwerkt besluit: Coördineren Energieloket 3.0**

Omschrijving

Het lokale Energieloket heeft een belangrijke rol in de uitvoering van de Warmtevisie. Via informatie en communicatie door het Energieloket en met de inzet van persoonlijk advies van de vrijwillige energiecoaches in Twenterand, stimuleren en ondersteunen we inwoners. Sinds 2022 werken zeven gemeenten in west-Twente, waaronder Twenterand, samen voor de coördinatie van energiecoaches. Inwoners maken veelvuldig gebruik van de mogelijkheid om in gesprek te gaan met een energiecoach.

- **Verwerkt besluit: Energieprojecten**

Omschrijving

Netcapaciteit: Elke twee jaar stellen netbeheerders Enexis en Coteq hun investeringsprogramma bij, zodat inzicht ontstaat voor de planning en programmering van de aanpassing van het elektriciteitsnetwerk. Uit de laatste Netimpactanalyse blijkt dat het Twentse RES-bod alleen haalbaar is met maatregelen voor meer systeemefficiëntie en aanvullende investeringen en werkzaamheden. De druk op het elektriciteitsnet neemt steeds verder toe, niet alleen door de toename van opwek van hernieuwbare energie, maar ook door de verwachte toename van elektriciteitsgebruik (door bijvoorbeeld industrie, woningbouw en mobiliteit). Voor 6 knelpunten in Twente zijn nog geen directe oplossing in beeld en hiervan is voor 4 stations al duidelijk dat er onvoldoende ruimtelijke uitbreiding

mogelijk is, o.a. voor Vroomshoop. Na de daar al uitgevoerde uitbreiding zullen andere oplossingen onderzocht moeten worden. Potentieel is dit een locatie voor een Smart Energy Hub.

Er is meer provinciale regie op de regionale energie-infrastructuur via het provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). De provincie adviseert de netbeheerders Tennet, Enexis en Coteq, via het pMiek over de aanpak en prioritering van projecten. Uitgangspunten voor de prioritering zijn bijdrage aan maatschappelijke waarde en efficiënt gebruik van het elektriciteitsnet. De energietransitie vraagt om intensieve samenwerking en gezamenlijke sturing tussen overheden en netbeheerders. De samenhang tussen het energiesysteem, ruimtelijke ontwikkelingen en verduurzaming van industrie, gebouwde omgeving en mobiliteit, is daarbij van belang. Dit gaat om een doorlopende samenwerking en afstemming voor een betrouwbaar en duurzaam energiesysteem.

Smart Energy Hub: Samen met lokale ondernemers, provincie, waterschap, netbeheerders en enkele andere stakeholders onderzoeken we de haalbaarheid van het oprichten van een 'Smart Energy Hub' in Twenterand. Hierbij worden verschillende mogelijkheden onderzocht om netcongestie tegen te gaan en bedrijven te verduurzamen. Er is bijzondere aandacht voor de productie van waterstof. Ook de koppeling met bio/groengas wordt hierbij gemaakt. In 2024 verwachten wij een vervolgstap in de verkenning voor de samenwerking.

Energiebesparen bedrijven: Via de ODTwente wordt toezicht en de handhaving voor de energiebesparingsplicht van bedrijven versterkt. Met het programma Economie bekijken we mogelijkheden voor het beter informeren van onze ondernemers over verduurzamen (van hun energieverbruik).

Zon op Dak : Voor 2030 wil Twenterand maximaal inzetten op het benutten van de mogelijkheden van Zon op Dak. De netcongestie is belemmerend voor de ontwikkeling van grootschalig Zon op Dak. Omdat er in de gemeente nog veel dakoppervlak is dat in theorie geschikt is voor zonne-energie, willen wij bedrijven actief benaderen voor ondersteuning bij alternatieve oplossingen. Het gaat vooral om grote (agrarische) bedrijfsdaken, soms in combinatie met de mogelijkheid van asbestsanering en voor participatie.

Stimuleren Duurzaam gas: Wij stimuleren de ontwikkeling van een biogashub van monomestvergisters op boerderijschaal in Weitemanslanden, samen met de boeren en Cogas (en andere regionale partners zoals de plattelandsgemeenten in RES Twente verband).

• Verwerkt besluit: Uitvoeren Warmtevisie

Omschrijving

Uiteindelijk moeten in 2050 alle woningen en gebouwen in de gemeente van het aardgas af zijn. Als eerste bescheiden stap tot 2030 zetten we in op isoleren en energiebesparen, met aandacht voor ventileren. Op dit moment zijn voor onze gemeente als alternatief voor aardgas vooral individuele oplossingen zoals warmtepompen en hybride oplossingen in beeld. Voor hybride oplossingen stimuleren we de ontwikkeling van groen gas om het gebruik van aardgas te verminderen. Het uitgangspunt is 'haalbaar en betaalbaar' en daar willen we ook ons duurzaamheidsfonds voor inzetten, naast landelijke regelingen. Het uitgangspunt voor de uitvoering is dat we samen met inwoners aan de slag gaan en actief op zoek gaan naar kansrijke gebieden en initiatieven in de gemeente.

Landelijk is het streven om voor 2024 het uitvoeringsplan warmtevisie te ontwikkelen. Landelijke programma's, zoals het Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving en het Nationaal Isolatie Programma, ondersteunen de gemeenten.

Voor de uitvoering van de Warmtevisie richten we ons in 2024 op de volgende activiteiten:

- Energieloket met energiecoaches voor individueel advies aan woningeigenaren;
- Duurzaamheidsfonds/-subsidie voor ondersteuning woningeigenaren, met name gericht op inwoners met een kleinere beurs;
- de aanpak energie armoede door energiebesparing te realiseren, o.a. met de Klusbus;
- de lokale isolatie aanpak uit het Nationaal Isolatie Programma.

De specifiek voor deze opgave beschikbaar gestelde rijkssubsidies en de middelen vanuit ons duurzaamheidsfonds (uit opbrengsten zonnepark Oosterweilanden) zetten we zoveel mogelijk gecombineerd in. We zoeken voor een wijkaanpak een regisseur voor isolatie / warmte. In de verduurzaming van de gebouwde omgeving moet ook aandacht zijn voor maatschappelijk vastgoed, scholen en verenigingen.

- **Verwerkt besluit: Activiteiten klimaatadaptatie**

Omschrijving

De ambities uit de agenda voor klimaatadaptatie zijn opgenomen in de Omgevingsvisie. De ambities vanuit de agenda zijn bijgesteld, namelijk:

- In 2030 is er in Twenterand geen/zo min mogelijk wateroverlast in de bebouwde omgeving;
- In 2040 is het maatschappelijk vastgoed klimaatbestendig;
- In 2050 is Twenterand klimaatbestendig en kunnen we dealen met de veranderingen van het klimaat.

- De projecten drinkwaterwinning vragen ook in 2024 onze aandacht

- Klimaatadaptatiemaatregelen zijn opgenomen in de doelenboom openbare ruimte en verkeer

- **Verwerkt besluit: Optimaliseren inzamelstructuur huishoudelijk afval**

Omschrijving

De gemeente Twenterand heeft de zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval en heeft de ambitie om in 2025 90% grondstoffen van afval te scheiden. Onze inzet is om ook bij hoogbouw GFT fracties in te zamelen. Ook wordt er minder frequent (rest)afval ingezameld en vaker grondstoffen. Voor het verbeteren van de Circulaire economie wordt er eerst gekeken naar de eigen rol van de gemeente.

- **Verwerkt besluit: Uitvoeringsprogramma VTH- speerpunten ODT**

Omschrijving

In 2022 zijn de laatste stappen gezet binnen het provinciaal traject voor de aanschaf van een nieuwe VTH risicomodel. Dit betrof het lokaal maken van het model. De uitvoering van de VTH-taken baseren op een risicomodel met risicoanalyse bij niet naleven van de normen is een wettelijk plicht. Het zorgt daarnaast ook voor structuur, uniformiteit en efficiëntie. Dit om kosten te besparen en een zo groot mogelijke uniformiteit te realiseren. Het risicomodel was in 2020 nog niet beschikbaar. In 2023 wordt het afgerond en kan het worden ingezet bij de uitvoering van alle VTH-taken in 2024.

Ontwikkelingen milieutaken, de ODT en de gevolgen

Diverse ontwikkelingen eisen structureel een hogere jaarlijkse bijdrage aan de ODT. Recentelijk is met de resultaten uit het onderzoekstraject 'Herijking financiering ODT' aangetoond dat het noodzakelijk is om financiële dekking in evenwicht te brengen met de realiteit ten einde een gezonde en duurzame begroting voor de gemeente en de ODT te realiseren.

Conclusie van het traject is: Twentebreed dient de jaarlijkse bijdrage aan de ODT naar een hoger realistisch niveau te worden gebracht om alle wettelijke milieutaken door de ODT uit te kunnen laten voeren. De prognose voor 2024 laat een omvangrijke realistische toename van de gemeentelijke bijdrage aan de ODT zien. Oorzaken: meer opdrachten aan de ODT vanwege het feit dat de gemeenten zich ontwikkelt in woningbouw en bedrijven, gewijzigde regelgeving in relatie tot klimaatdoelen, stikstof bodem(PFAS) en energietransitie. De gevolgen van de ontwikkelingen in relatie tot de begroting zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
----------	-----	-----------	-----

Ontwikkelingen ODT	s	€280.000	n
--------------------	---	----------	---

Het bedrag loopt op naar € 345.000 in 2026

- **Verwerkt besluit: Geluidssaneringsprojecten / Inventariseren en sanering asbest in de bodem**

Omschrijving

Betreffende sanering wegverkeerslawaaï zijn er projecten in uitvoering. De projecten worden samen met de ODT uitgevoerd.

Waar het gaat om de inventarisatie/sanering van locaties waar (mogelijk) sprake is van asbest in de bodem neemt de gemeente Twenterand deel aan het door de Rijksoverheid gefinancierde Projectbureau BAS (bodem asbest sanering).

- **Verwerkt besluit: Uitvoeringsprogramma VTH**

Omschrijving

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet (Ow) in werking. Dat geldt - zoals zich dat nu laat aanzien (1-8-2023) - ook gelijktijdig voor de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). De Eerste Kamer kan daar nog verandering in brengen in het laatste kwartaal van 2023. Beide wetten hebben brede gevolgen voor Programma Ruimte en in het bijzonder voor de VTH-producten. Taken krijgen een andere inhoud en rollen zullen veranderen. Dat gaat niet ineens maar gedoseerd. Zo zal er meer aandacht zijn voor participatie en het uitgangspunt 'Ja, mits' waardoor er een positieve houding wordt benadrukt bij initiatieven en vergelijkbare oplossingen. Dat betekent ook meer maatwerk, meer aandacht, meer advies en meer tijd/capaciteit per product.

- **Verwerkt besluit: Kanaal Almelo - De Haandrik**

Omschrijving

De problematiek rondom het kanaal Almelo-De Haandrik zal de komende jaren onze aandacht blijven vragen. Met name waar het gaat om onderhoud aan de damwanden (m.n. vervangen en/of herstellen van kadeconstructies). Ook de gemeentelijke wegen langs het kanaal vragen onderhoud. Gedupeerde woningeigenaren en ondernemers hebben de wens uitgesproken om ondersteuning van de gemeente te ontvangen. Daarnaast zullen beschadigde woningen hersteld moeten worden. Hiervoor is in veel gevallen een gemeentelijke omgevingsvergunning nodig. Voor specialistische taken en vergunningverlening schakelen wij indien nodig externe expertise in. Dit geldt ook voor de projectleiding en communicatie. Voor de extra personele inzet zijn in de begroting van 2024 middelen opgenomen.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Kanaal Almelo - de Haandrik	i	€270.000	n

- **Verwerkt besluit: Woningbouwversnelling**

Omschrijving

Er is een toenemende vraag naar woningen. De in 2021 vastgestelde regionale woonagenda Twente 2021-2025 geeft Twenterand meer ruimte kwalitatieve woningbouw toe te voegen. Naast bouwen voor de lokale vraag wil Twenterand ook bijdragen aan de regionale behoefte naar woningen. Deze ambitie is in de Woondeal (2022) omgezet in een inspanningsverplichting voor de realisatie van een minimaal aantal woningen.

Sleutelprojecten en gebieden moeten zorgen voor woningbouwversnellingen en het halen van deze doelstelling

Op het gebied van woningbouw komt er veel op de gemeente af qua verplichtingen en gemaakte afspraken. Om overzicht te krijgen en beter te kunnen sturen is in 2023 een Programmaplan Wonen opgesteld. Ook in het collegeprogramma heeft het college haar ambities qua woningbouw aangegeven. Er wordt ingezet op groei. Voor wonen wordt in de kadernota € 50.000 gevraagd om een eerste stap te zetten om deze ambities en verplichtingen te kunnen realiseren. Dit budget kan worden ingezet voor onderzoek, analyse, eventuele ondersteuning etc. Dit bedrag wordt gedekt uit het ontwikkelingsbudget van de coalitie. Het Programmaplan Wonen en de bijbehorende gefaseerde uitvoering zal door de raad worden vastgesteld. De bijbehorende financiën zullen worden meegenomen in de kadernota / begroting van 2025 en indien nodig apart bij de raad worden aangevraagd.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Programmaplan wonen	s	€ 50.000	n
Verlaging ontwikkelbudget coalitie	s	€ 50.000	v

- **Verwerkt besluit: Woonvisie Twenterand**

Omschrijving

In 2022 is de Woonvisie vastgesteld. In 2024 wordt uitvoering gegeven aan dit volkshuisvestelijk beleid.

Uit het woonbehoefte onderzoek is gebleken dat er in Twenterand tot 2031 behoefte is aan 550 huishoudens. Tevens is er door de provincie een regionale behoefte aan 5.000 tot 7.000 woningen gedefinieerd. Via inbreidingsprojecten, uitleg locaties en sleutelprojecten wil Twenterand bijdragen aan deze opgave.

Het opstellen van een woonvisie is momenteel nog een verplichting voor gemeenten op grond van de Woningwet. In het wetsvoorstel versterking regie volkshuisvesting komt deze plicht te vervallen. In plaats daarvan komt de plicht om op grond van de Omgevingswet een omgevingsvisie vast te stellen en het hierin opgenomen beleid gericht op de volkshuisvesting verder uit te werken in een verplicht volkshuisvestingsprogramma. In afwachting van (het moment van) vaststelling van de definitieve wet zullen we als gemeente ons voorbereiden op nieuwe wettelijke verplichtingen.

- **Verwerkt besluit: Prestatieafspraken Mijande Wonen**

Omschrijving

In 2024 werkt de gemeente samen met woonpartner Mijande Wonen en de Huurdersraad, op basis van de Prestatieafspraken (de Raamovereenkomst 2021-2024 en Uitvoeringsagenda 2023-2024). In 2024 vindt er een evaluatie plaats en worden nieuwe afspraken (Raamovereenkomst en uitvoeringsagenda) gemaakt voor de komende periode.

- **Verwerkt besluit: Opzetten/uitvoeren woonzorgvisie**

Omschrijving

In het Rijksprogramma een thuis voor iedereen is de volgende tekst opgenomen:

De woonzorgvisies vormen de basis voor gemeenten om op lokaal niveau bindende wederkerige afspraken te maken met woningcorporaties, particuliere verhuurders, zorgaanbieders/ zorgkantoren en andere partijen in het fysiek en sociaal domein, over de prestaties die geleverd moeten worden om aan de woon- en zorgbehoeften te voldoen.

De gemeentelijke taak voor het opstellen van woonzorgvisies en de coördinerende rol van provincies krijgt een wettelijke verankering via het wetsvoorstel dat is gericht op het versterken van de regie op de volkshuisvesting. Beoogde inwerkingtreding is 1 januari 2024

In afwachting van (het moment van) vaststelling van de definitieve wet zullen we als gemeente ons - waar dat kan - voorbereiden op nieuwe wettelijke verplichtingen.

Wonen en zorg wordt een integraal onderdeel van de het nieuwe programmaplan wonen. In regionaal verband worden urgente- en aandachtsgroepen in beeld gebracht en gaat gesproken worden over de opvang en verdeling van deze doelgroepen. Het budget moet komen uit het programmaplan wonen.

- **Verwerkt besluit: Opzetten/uitvoeren woonwagenbeleid**

Omschrijving

Voor het doen van onderzoek en voorbereidende werkzaamheden voor het realiseren van woonwagenstandplaatsen, het beheer van de wachtlijst en het toewijzingssysteem, contacten met de doelgroep en beleidsmatige en juridische werkzaamheden wordt budget gereserveerd.

Bij de locatiekeuzen door de gemeente zal per gekozen locatie op basis van een exploitatieplan aan de gemeenteraad het bijbehorende budget worden gevraagd voor realisatie.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Vorbereiden woonwagenstandplaatsen	i	€ 25.000	n
Woonwagencoördinator	s	€ 15.000	n

- **Verwerkt besluit: Uitvoeren Regionale Woonagenda Twente 2021-2025**

Omschrijving

De provincie Overijssel, andere gemeenten en woonpartners hebben gezamenlijk een Regionale Woonagenda Twente 2021-2025 vastgesteld. In 2024 zal verder worden gewerkt aan de actiepunten uit de woonagenda.

Een onderdeel uit de Woonagenda zijn de sleutelprojecten/sleutelgebieden. Met woningbouw op deze

locaties wordt invulling gegeven aan de lokale en regionale woonbehoefte. Twenterand wil naast het voorzien in de lokale woonbehoefte ook een bijdrage leveren aan de regionale vraag.

- **Verwerkt besluit: Uitvoeren Woonagenda**

Omschrijving

De provincie Overijssel, andere gemeenten en woonpartners hebben gezamenlijk een Regionale Woonagenda Twente 2021-2025 vastgesteld. In 2024 zal verder worden gewerkt aan de actiepunten uit de woonagenda.

Een onderdeel uit de Woonagenda zijn de sleutelprojecten/sleutelgebieden. Met woningbouw op deze locaties wordt invulling gegeven aan de lokale en regionale woonbehoefte. Twenterand wil naast het voorzien in de lokale woonbehoefte ook een bijdrage leveren aan de regionale vraag.

- **Verwerkt besluit: (Uitvoeren) Woondeal Twente**

Omschrijving

De minister voor Volkshuisvesting & Ruimtelijke Ordening (VRO) heeft prestatieafspraken gemaakt met de provincies over de woningbouwopgave. Overijssel zich in voor een basisinspanning van 14.100 woningen voor Twente. Deze basisinspanning is uitgewerkt in de Woondeal Twente 'Wonen met Kwaliteit'.

De Woondeal draagt bij aan de ambitie meer (betaalbare) woningen te bouwen. Door partijen is afgesproken te werken met een inspanningsverplichting van 30 – 40 - 30 voor nieuwe woningbouwplannen, bestaande uit 30% sociale huur – 40% betaalbare koop (tot €355.000) en betaalbare huur (tot €1000 per maand) – 30% dure koop en huur. Deze inspanningsverplichting komt voort uit het fairshare principe, waarmee we de verdeling van sociale huur meer over gemeenten wordt verdeeld.

Voor andere onderwerpen zijn procesafspraken gemaakt hoe deze verder uit te werken. Daarmee hebben de provincie, de corporaties, de markt, andere gemeenten en het Rijk zich gecommitteerd aan een gezamenlijke uitwerking in 2023. Eén van de thema's die wordt uitgewerkt is toekomstbestendig bouwen.

Uitdagingen zoals stikstof, CO2-reductie, een tekort aan personeel en financiële tekorten op projecten blijven ons dwingen om gezamenlijk tot slimme oplossingen te komen. Daarom zijn bovenstaande elementen e.a. ook benoemd als kritische succesfactoren voor het realiseren van de afspraken uit de Woondeal.

De afspraken in de Woondeal worden meegenomen bij het ontwikkelen van nieuwe woningbouwplannen in Twenterand. Het streven is hierbij te voldoen aan de betaalbaarheidsafspraken. De gemeente monitort dat op gemeenteniveau wordt gestreefd aan 30% sociale huur.

De partijen in de Woondeal hebben zich gecommitteerd aan een gezamenlijke uitwerking vanaf 2023. In 2024 wordt verder gewerkt aan de uitwerking en uitvoering van de Woondeal.

- **Verwerkt besluit: Opstellen en uitvoeren routekaart verduurzaming maatschappelijk vastgoed**

Omschrijving

In het Klimaatakkoord hebben 12 sectoren in het maatschappelijk vastgoed afgesproken ieder een Sectorale Routekaart op te stellen en uit te voeren waarin duidelijk wordt op welke wijze het vastgoed in die sector CO2-arm en aardgasvrij wordt gemaakt richting 2050. Het streefdoel conform het Klimaatakkoord is 49% CO2-reductie in 2030 en het einddoel 95% CO2-reductie in 2050.

Twenterand heeft de ambitie om uiterlijk 2040 al haar eigen gebouwen energieneutraal te hebben. Tevens wil de gemeente in 2050 voor 100% gebruik maken van hernieuwbare energie. Per 2023 is een C Label verplicht.

De sectorale routekaart voor gemeentelijk maatschappelijk vastgoed geeft inzicht in waar gemeenten nu staan met het gemeentelijk vastgoed. In Q4 2023 zal Twenterand haar 1e routekaart aanbieden aan de raad. Hierin wordt beschreven hoe op een kosteneffectieve manier wordt toegewerkt naar CO2-arm en aardgasvrij vastgoed.

- **Verwerkt besluit: Strategische portefeuillesturing**

Omschrijving

Het Beleidskader voor gemeentelijk vastgoed Twenterand heeft de gewenste uitgangspunten voor het gemeentelijk vastgoed in kaart gebracht:

- Het in bezit hebben van gemeentelijk vastgoed is geen doel.

- Het gemeentelijke vastgoed staat ten dienste van maatschappelijke doelen en is dus een middel.
 - Maatschappelijke doelen zijn vastgelegd in de doelenbomen.
 - Alleen gemeentelijk vastgoed met maatschappelijke doelen in eigendom hebben, nemen en houden.
 - Het gemeentelijke vastgoed optimaal benutten.
- Met de inzet van een asset manager zal dit beleidskader doorontwikkeld worden naar een portefeuille strategie en sturing op de vastgoedportefeuille.

• Verwerkt besluit: Opstellen en uitvoeren verhuurbeleid

Omschrijving

Met de inzet van een asset manager zal in 2024 verhuurbeleid worden opgesteld, vastgesteld en uitgevoerd.

Dit verhuurbeleid draagt bij aan een transparant en consistente manier van verhuur van het gemeentelijk vastgoed. De kosten voor het beheer van de gebouwen en het beschikbaar stellen van een gebouw voor verhuur wordt afgewogen tegen het maatschappelijke doel van de activiteit(en) die in het vastgoed plaatsvindt(en).

De verhuur van ruimten in overheidsvastgoed is in de wet Markt en Overheid aangemerkt als een economische activiteit. De feitelijke huur mag dus wel hoger, maar niet lager zijn dan de kostprijsdekkende huur.

De eisen van transparantie en consistentie maken een duidelijke scheiding wenselijk tussen huur (kosten voor de exploitant) en subsidie (opbrengsten voor de exploitant). Het verhuurbeleid zal, (parallel aan het subsidiebeleid) worden aangepast.

Subdoelen

Overzicht verwerkte besluiten Programma Economie en vrijetijdsbesteding

Activiteiten

• Verwerkt besluit: Creatieve broedplaatsen

Omschrijving

Een creatieve broedplaats is een verzamelplaats voor kunstenaars en ondernemers in de creatieve industrie waar ruimte bestaat om te experimenteren.

Het doel van een creatieve broedplaats is het stimuleren van een klimaat waarin creativiteit en innovatie voorop staan, zodat jonge creatieve en technologische talenten worden verleid zich in de regio Twente te vestigen.

Het Ondernemershuis Twenterand heeft een subsidie ontvangen van € 140.000,-- voor een periode van 3 jaar uit de Tijdelijke subsidieverordening creatieve broedplaatsen regio Twente voor een Creatieve Broedplaats in de gemeente Twenterand ("Creatieve Fabriek Twenterand"). Het gaat over de periode 31 maart 2023 tot en met 30 september 2025.

Er is een gemeentelijke bijdrage van € 60.000 afgesproken (over 3 jaar: elk jaar € 20.000). Voor het jaar 2023 gaat het bedrag van € 20.000 in de Berap (algemene risico reserve). Voor de jaren 2024 en 2025 (per jaar € 20.000,--) gaan deze bedragen mee in deze kadernota. Deze bedragen worden ook ten laste gebracht van de algemene risico reserve.

De Creatieve Fabriek Twenterand wil komen tot een breed creatief netwerk in Twenterand, dat meedenkt in innovatie van producten en processen binnen bedrijven, ruimte biedt aan talentontwikkeling en ondernemerschap, nieuwe initiatieven en evenementen initieert en meesterschap benut voor versterking van huidige en nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid.

De Creatieve Fabriek draagt bij aan doelen van economie en cultuur uit de programmabegroting.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Creatieve broedplaatsen 2024 en 2025, per jaar	i	€ 20.000	n

- **Verwerkt besluit: Cultuureducatie en kinderopvang**

Omschrijving

Wij zijn samen met de kinderopvangorganisaties aan het onderzoeken of het ook mogelijk is om bij de kinderopvang ook te starten met cultuureducatie.

Op dit moment beperkt het huidige programma cultuureducatie zich tot het basisonderwijs. Er wordt gedacht aan muziek (inclusief zang) en dans.

Het is de bedoeling om daarbij aan te sluiten bij bestaande initiatieven die er al zijn. De kinderopvangorganisaties gaan samen met de combinatiefunctionaris cultuureducatie een projectplan opstellen.

- **Verwerkt besluit: Sjors Actief en Creatief: zichtbaar maken culturele activiteiten**

Omschrijving

Sport en cultuur werken samen in het zichtbaar maken van sportieve en creatieve (culturele activiteiten). Er is één digitaal platform waar alle activiteiten zichtbaar worden voor jong en oud. De eerste doelgroep zijn de basisschoolleerlingen geweest. Daarna wordt gekeken naar verdere doelgroepen.

- **Verwerkt besluit: Landelijke versterking openbaar bibliotheekwerk**

Omschrijving

De staatssecretaris van cultuur heeft aangegeven dat zij een substantieel van het landelijke extra cultuurbudget gaat inzetten voor het realiseren

van een toekomstgerichte bibliotheekvoorziening in elke gemeente. Een robuuste, volwaardige bibliotheek die Twenteranders aanspreekt

van elke leeftijd, elk opleidingsniveau en elke achtergrond.

Het doel is het realiseren van een geletterde samenleving, waarin Twenteranders ook digitaal volwaardig participeren en waarbij iedere Twenterander de mogelijkheid heeft zich een leven lang te ontwikkelen.

Op de korte termijn (vanaf 2023) gaat zij dit geld inzetten voor het versterken en het repareren van het fysieke bibliotheeknetwerk. Op de lange termijn (vanaf 2025) wil zij de toegang tot de bibliotheek waarborgen door een zorgplicht voor gemeenten en provincies. De zorgplicht heeft als doel dat het netwerk kwantitatief en kwalitatief in stand blijft en kan bijdragen aan lokale maatschappelijke opgaven.

- **Verwerkt besluit: Provinciale versterking openbaar bibliotheekwerk**

Omschrijving

De gemeente doet ook mee aan provinciale traject van versterking van het openbaar bibliotheekwerk

(onder de noemer Toekomstkracht Overijsselse Bibliotheken). Hierbij wordt ingezet op de gezinsaanpak laaggeletterdheid. We lopen hierbij vooruit op de wettelijke taak gezinsaanpak versterken basisvaardigheden. Eind 2024 moeten de Nederlandse gemeenten hierin de regierol vervullen om te helpen voorkomen dat er een nieuwe generatie laaggeletterden opgroeit.

- **Verwerkt besluit: Erfgoededucatie**

Omschrijving

De gezamenlijke erfgoedorganisaties hebben in juni 2022 samen met het basisonderwijs een convenant getekend. De intentie is dat alle kinderen in Twenterand de geschiedenis kennen van de grond waarop ze wonen. In het verlengde hiervan zijn de gezamenlijke erfgoedorganisaties in

gesprek gegaan met het basisonderwijs om kennis te nemen van de huidige leermethoden. Ook hebben ze zich laten informeren door TETEM (kunstorganisatie uit Enschede en de Oldenzaalse Musea. Naast het bestaande lesaanbod en lezingen in de klas, willen de gezamenlijke

erfgoedinstellingen in gesprek met het onderwijs vraaggericht gaan werken. Een pilot is gestart in Den Ham. De zeven erfgoedorganisaties worden begeleid door cultuurcoach en de cultuurmakelaar.

- **Verwerkt besluit: Doorontwikkeling subsidiebeleid**

Omschrijving

In het najaar van 2022 is de herijking/doorontwikkeling van het subsidiebeleid opnieuw opgepakt. Dit proces zal geheel 2023 doorlopen en uiteindelijk afgerond worden in de eerste helft van 2024. Op basis van een door de raad vast te stellen uitgangspuntennotitie subsidiebeleid wordt een nieuwe

Algemene subsidieverordening (ASV) opgesteld, die eveneens door de raad zal moeten worden vastgesteld. Aan de nieuwe ASV zullen meerdere - door het college vast te stellen - subsidieregelingen op de diverse deelterreinen gekoppeld worden.

- **Verwerkt besluit: Uitvoering gebiedsmarketing Engbertsdijkswenen**

Omschrijving

Er ligt al enkele jaren een ontwikkelplan voor (het gebied rondom) de Engbertsdijkswenen om het volledige toeristisch potentieel te benutten. Het plan is om nu geld vrij te maken om hier gas op te geven.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Uitvoering gebiedsmarketing Engbertsdijkswenen	i	€ 25.000	n

Naar aanleiding van de ingediende motie tijdens de kadernota wordt er voor 2025 € 25.000 extra opgenomen.

- **Verwerkt besluit: Actualiseren Nota Vrijtijdseconomie**

Omschrijving

De huidige nota Vrijtijdseconomie loopt van 2013 tot en met 2020. Het speelveld is dusdanig veranderd dat de nota geactualiseerd moet worden. We zien de behoefte en noodzaak voor het maken van gerichte keuzen en focus, gezien de beschikbare middelen en de veranderende markt alsook transitie en het bieden van perspectief in het landelijk gebied.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Visie vrijetijdseconomie	i	€ 45.000	n

- **Verwerkt besluit: Deelname verkenning Nationaal Park Sallandse Heuvelrug & Twents Reggedal**

Omschrijving

Onder de werktitel 'Nationaal Park Sallandse Heuvelrug & Twents Reggedal' is een beweging, een unieke samenwerking tussen meer dan 18 partners, waaronder Twenterand, uit het hart van Overijssel op gang gekomen. Van waterbedrijf tot de Land- en Tuinbouworganisatie, van overheid tot natuurpartijen, van landgoederen tot waterbedrijf en waterschap. Samen werken ze in het gebied tussen grofweg Ommen en Diepenheim en Raalte en Wierden, aan het landschap van de toekomst. Een landschap met mooie natuur, een groene en gezonde leefomgeving tot in het hart van de dorpen en steden, topcultuur en -erfgoed, duurzaam toerisme en een gezonde economie met perspectief voor de landbouw. In 2024 wordt ingezet op verdere deelname op het gebied van recreatie en toerisme gericht op de versterking van de lokale economie hiervoor is eenmalig een bedrag van 10.000 opgenomen.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Deelname Nationaal Park Sallandse Heuvelrug & Twents Reggedal	i	€ 10.000	n

- **Verwerkt besluit: Regio: Agenda voor Twente, Business in Twente, Regio Twente/EZ**

Omschrijving

Twenterand is een ondernemende plattelandsgemeente met een divers aanbod aan werkgelegenheid en werknemers. Om de economie duurzaam te versterken en talentvolle mensen te behouden en aan te trekken werken we samen met overheden, ondernemers en onderwijs op regionaal niveau in verschillende verbanden. Hierbij zorgen we er altijd voor dat het Twenterandse verhaal verteld blijft worden en niet ondersneeuwt bij de grotere gemeenten.

Een belangrijk regionaal samenwerkingsverband is de Agenda voor Twente. Binnen dit samenwerkingsverband werken Twentse overheden, ondernemers en onderwijs gezamenlijk aan grote economische en maatschappelijke opgaven, zoals toekomstbestendige energievoorziening, transformatie naar een duurzame en circulaire economie en innovatie van de gezondheidszorg. De raad heeft ingestemd met deelname van de gemeente Twenterand aan de Agenda voor Twente in de periode 2023 tot en met 2025. In 2025 zal de deelname worden geëvalueerd en kan de raad zich uitspreken over een eventuele continuering van de samenwerking.

- **Verwerkt besluit: Platteland**

Omschrijving

De toekomstgerichte visie buitengebied Twenterand zal worden afgerond en opgesteld in een integrale visie met acht voor het agrarisch perspectief, de (vrijtijds)economie en verschillende provinciale gebiedsprocessen. Daarbij zijn inwonersinitiatieven vanuit LEADER ook essentieel. LEADER is een subsidieregeling die is bedoeld voor projecten gericht op het versterken van het landelijk gebied, door het behoud van de leefbaarheid van het platteland, het versterken van de sociale cohesie, en behouden/versterken van het voorzieningenniveau. In de praktijk kunnen dit maatschappelijke, culturele of recreatieve projecten zijn. De nieuwe LEADER-periode start in 2023 en loopt t/m 2027. Voor deze periode is in totaal € 73 miljoen LEADER-subsidie beschikbaar. Twenterand maakt deel uit van LEADER gebied Zuidwest Twente en heeft zich ook voor de periode 2023 tot en met 2027 hiermee verbonden. Jaarlijks worden 2 tot 3 projecten binnen Twenterand gehonoreerd. Zo ook in 2024.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Leader	s	€ 50.000	n

- **Verwerkt besluit: Actualiseren en uitvoering geven aan de economische visie**

Omschrijving

De huidige economische visie (2019) wordt geactualiseerd in samenwerking met de eerder ook betrokken stakeholders. Naar aanleiding van het aangenomen amendement op de Kadernota getiteld *Updaten economische visie* is het budget verlaagd van € 45.000,- naar € 20.000,-.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Actualiseren en uitvoeren economische visie	i	€ 45.000	n
Amendement 08 Updaten economische visie	i	€ 25.000	v

- **Verwerkt besluit: Centrumontwikkeling**

Omschrijving

Elke kern heeft een eigen karakter. Een van de onderdelen van de voorgaande uitvoeringsagenda is de ontwikkeling en uitvoering van centrumvisies gericht op de vitaliteit en economische versterking van de kernen. In 2024 wordt gewerkt aan de uitvoering van de centrumvisie Vriezenveen. De aanpak is een voorbeeld voor de overige kernen. In 2024 zal ook in deze kernen aan de voorbereiding van de uitvoering worden gewerkt. In 2023 worden de mogelijkheden onderzocht om in 2024 een centrummanager voor Den Ham aan te stellen.

- **Verwerkt besluit: Uitvoering ondernemersfonds**

Omschrijving

Het ondernemersfonds bestaat sinds 2018 en wordt jaarlijks gevuld voor de organisatie van activiteiten ter bevordering van de Twenterandse economie. Ondernemersverenigingen bepalen

gezaamenlijk welke initiatieven worden gefinancierd uit het Ondernemersfonds. Ook voor 2024 zijn hiervoor middelen gereserveerd. Het Ondernemersfonds voor Twenterand is een belangrijke impuls voor lokale ondernemers. Er is budget gereserveerd voor het Ondernemersfonds tot en met 2026.

- **Verwerkt besluit: Actualiseren en uitvoeren detailhandelstructuurvisie**

Omschrijving

De actualisatie van Detailhandelstructuurvisie krijgt in 2024 in samenwerking met de lokale ondernemers in de kernen duidelijk vorm in een uitvoeringsagenda met concrete projecten. Ontwikkelingen uit de eerdere uitvoeringsagenda die nog niet of anders tot stand zijn gekomen worden waar noodzakelijk ook meegenomen in de nieuwe uitvoeringsagenda.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Actualisatie en uitvoering Detailhandelstructuurvisie	i	€ 45.000	n

- **Verwerkt besluit: Uitvoering geven aan lokaal sport- en beweegakkoord**

Omschrijving

Met de in 2023 vastgestelde sport- en beweegvisie 2023 - 2026 Twenterand - Sportakkoord II willen we zoveel mogelijk mensen in beweging krijgen en focussen we ons daarbij op 5 speerpunten:

- 1: Sport- en beweegstimulering, iedereen doet mee
- 2: Veilige en integere sport
- 3: Vitale en sterke sport- en beweegaanbieders
- 4: Duurzame sport- en beweegvriendelijke omgeving
- 5: Trots op de sport in Twenterand

- **Verwerkt besluit: Uitbreiding platform www.actieftwenterand.nl – Sjors Sportief/Creatief met organisaties, informatie, aanbod en kennismakingslessen sport en cultuur**

Omschrijving

Het verleiden van sport- en beweegaanbieders alsmede cultuuraanbieders om hun reguliere aanbod en kennismakingslessen zoveel mogelijk op te nemen op het platform www.actieftwenterand.nl. en actief te houden. Aanbod in de volle breedte van hun doelgroepen, van jong tot oud. Dit met als doel om zoveel mogelijk inwoners inzicht te geven in de sport- en beweegmogelijkheden in Twenterand.

- **Verwerkt besluit: Promotie aanbod “Uniek Sporten” en benutten legacy Special Olympics**

Omschrijving

Het bevorderen van sportdeelname voor mensen met een beperking middels het sportloket ‘Uniek Sporten’. Inwoners kunnen gebruik maken van de uitleenservice en hebben de mogelijkheid om een gedeelte van de aanschafprijs van hun hulpmiddel vergoed te krijgen.

Het benutten van de legacy van de Special Olympics 2022 om specifieke doelgroepen aan te zetten tot sport en bewegen. We verkennen daarbij de mogelijkheden voor samenwerking met de 14 Twentse gemeenten voor de organisatie van bovenlokale activiteiten voor mensen met een (verstandelijke) beperking,

In gesprek met sportorganisaties het belang van integratie in het reguliere sport- en beweegaanbod onderstrepen en hier aandacht voor vragen.

De nieuwe subsidieregeling waarderingssubsidie sport en/of gezonde leefstijlinterventies biedt extra mogelijkheden voor aanvragen die zich richten op inclusie sport en bewegen.

Bieden en onder de aandacht brengen van diverse regelingen om financiële drempels weg te nemen om te kunnen sporten. Te denken valt aan de regeling vanuit het sport en cultuurfonds voor jeugd en volwassenen.

- **Verwerkt besluit: Uitdragen belang sport en bewegen i.s.m. partners (scholen, welzijnsorganisaties, huisartsen en fysiotherapiepraktijken)**

Omschrijving

Het verleiden van sportaanbieders om hun aanbod zoveel mogelijk open te stellen en af te stemmen op de behoeften van inwoners.

Het onder de aandacht brengen van het belang van sporten en bewegen door middel van onder andere scholen, welzijnsorganisaties, huisartsen, fysiotherapiepraktijken en sportverenigingen. Het bevorderen van goede samenwerking tussen maatschappelijke organisaties en sport- en beweegaanbieders om een match te maken tussen wensen en behoeften. Zodat sport en bewegen voor iedereen mogelijk wordt, ongeacht leeftijd, beperking of achtergrond.

- **Verwerkt besluit: Sportstimulering activiteiten en evenementen**

Omschrijving

Ruimte bieden aan een gevarieerd aanbod aan sport- en bewegeevenementen die een bijdrage leveren aan de samenleving.

Ondersteuning bieden aan de uitvoering van activiteiten en evenementen op het gebied van sport en bewegen.

- **Verwerkt besluit: Stimuleren sport- en beweegaanbieders tot veilige en integere sport en sportomgeving**

Omschrijving

Het structureel aandacht schenken aan een veilige en integere sport en het stimuleren van sport- en beweegaanbieders om prioriteit te maken van een veilige sportomgeving. Via nieuwsbrieven Twenterand Sport, themabijeenkomsten en persoonlijk contact met sport- en beweegaanbieders.

- **Verwerkt besluit: Inzet vier basiseisen van integriteit**

Omschrijving

Het inzetten van het HIGH5-stappenplan voor sport- en beweegaanbieders waarbij we inzetten op de vier basiseisen van integriteit: Gebruik regeling gratis VOG, Gedragscode Sport, Vertrouwenscontactpersoon, Cursus of e-learning voor trainers-coaches.

- **Verwerkt besluit: Inzet subsidieregeling lokaal sport- en beweegakkoord**

Omschrijving

Vanuit Sportakkoord II wordt ook in 2024 de subsidieregeling waarderingssubsidie sport en/of gezonde leefstijlinterventies ingezet. Actoren die een bijdrage leveren aan het Lokaal Sport- en Beweegakkoord Twenterand en/of gezonde leefstijlinterventies zoals, sportverenigingen, commerciële sportaanbieders zoals fitnesscentra, zorgaanbieders zoals fysiotherapeuten en een groep van vier natuurlijke personen kunnen een aanvraag indienen.

De aanvraag dient gericht te zijn op de opzet van nieuw sport- en beweegaanbod, sport- en beweegaanbod voor nieuwe doelgroepen en/of het scholen van trainers en coaches.

- **Verwerkt besluit: Ondersteunen ontwikkeling sport- en beweegaanbieders door inspiratie, verbinding, samenwerking en good practice voorbeelden**

Omschrijving

Het ondersteunen van de ontwikkeling van sport- en beweegaanbieders met effectieve clubondersteuning door inspiratie, uitdaging, verbinding, samenwerking en good practice voorbeelden. Daarnaast het met elkaar in contact brengen van sportorganisaties met als doel onderlinge versterking door kennisuitwisseling en samenwerking. Dit doen we o.a. door themabijeenkomsten, overleggen met sport- en beweegaanbieders en de inzet van procesondersteuning.

- **Verwerkt besluit: Communicatie en organisatie thema-avonden, nieuwsbrieven en nieuwsspecials Twenterand Sport**

Omschrijving

De organisatie van circa 3 Thema-avonden "Twenterand Sport" voor bestuur en technisch kader van sportorganisaties in lokaal en/of regionaal verband. Daarnaast zetten we in op 3 nieuwsbrieven Twenterand Sport en tussentijdse nieuwsspecials Twenterand Sport op actuele thema's.

Dit met als doel informeren, ontmoeting, kennis delen, inspireren en verbinden.

- **Verwerkt besluit: Implementeren nota sportaccommodatiebeleid**

Omschrijving

In uitvoering nemen eerste speerpunten nieuwe nota sportaccommodatiebeleid 2024 - 2032.

- **Verwerkt besluit: Vervanging sportaccommodaties**

Omschrijving

Voetbal kunstgrasveld Deto

Conform KNVB richtlijnen heeft Deto recht op 5 wedstrijdvelen. Er liggen 5 velden maar deze zijn niet allemaal geschikt om wedstrijden op te spelen. Dit betekent dat Deto al enkele jaren een tekort heeft aan velden. Aangezien wij als gemeente hierin dienen te faciliteren hebben we gekeken naar de mogelijkheden en Deto hierbij betrokken. Deto opteert voor het ombouwen van een natuurgrasveld naar een kunstgrasveld. Wij sluiten ons hierbij aan na afweging een 6e veld aan te leggen of te investeren in de ombouw. Temeer omdat ombouw goedkoper is en er geen ruimte is voor een 6e veld.

Korfbal kunstgrasveld TOP

Conform de nieuwe richtlijnen van de KNKV moeten korfbalverenigingen hun korfbalvelden qua veldafmetingen vóór 30 juni 2026 hebben aangepast. Korfbalvereniging TOP heeft ondertussen de belijning van haar veldafmeting aangepast. Echter constateren we dat de belijning los laat en daardoor risico's met zich mee brengt en extra onderhoud vergt.

Conform de planningsnorm korfbal NOC*NSF 2014 heeft korfbalvereniging TOP zeker vanaf 2019 recht op twee velden. Op basis van de Nota Sportaccommodatiebeleid Twenterand 2007 - 2016 geldt dat verenigingen aantoonbaar minimaal drie jaar moeten voldoen aan deze planningsnorm om voor een extra veld in aanmerking te komen.

Ondanks het feit dat het korfbalveld formeel pas in 2025 aan de beurt is voor vervanging achten wij het gezien bovenstaande van cruciaal belang om in 2024 tot vervanging en uitbreiding van het kunstgrasveld over te gaan.

Daarnaast leggen we focus op:

Binnensportaccommodaties Vriezenveen

In Vriezenveen staan een aantal sportaccommodaties die (op korte / middellange) termijn aan vervanging toe zijn. Het gaat om Sporthal De Stamper, de semi permanente sporthal en het gymlokaal aan de Krijgerstraat. Daartoe zullen we de herontwikkelingskansen verkennen voor de binnensportaccommodaties in Vriezenveen.

Kunstgras Voorwaarts en SDO

Het college zal conform collegeprogramma in deze coalitieperiode komen met een voorstel om het kunstgras van Voorwaarts en SDO in Westerhaar te deprivatiseren.

Zoals al in het coalitieakkoord is aangegeven worden in 2024 de kunstgrasvelden van VV Voorwaarts en SDO gedeprivatiseerd. Vervanging van de velden staat in 2025 gepland.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Voetbal kunstgrasveld DETO krediet € 300.000	s	Jaarlasten 28.300,-- (kapitaallasten vanaf 2025)	n
Korfbal kunstgrasveld TOP krediet 350.000	s	Jaarlasten 9.500,-- (kapitaallasten vanaf 2025)	n

- **Verwerkt besluit: Stimuleren organisatie sportevenementen als inspiratiebron**

Omschrijving

We stimuleren sport- en beweegaanbieders tot de organisatie van sportevenementen welke als neveneffect een inspiratiebron zijn voor onze inwoners. Dit doen we onder andere middels de inzet van de subsidieregeling waarderingssubsidie sport en/of gezonde leefstijlinterventies, onze communicatietools en door stimulering en advisering tijdens themabijeenkomsten en gesprekken met sport- en beweegaanbieders.

- **Verwerkt besluit: Stimuleren media-aandacht sportevenementen Twenterand**

Omschrijving

We stimuleren media-aandacht voor de sportevenementen die binnen onze gemeentegrenzen worden georganiseerd. Dit doen we o.a. door de inzet van onze communicatietools en door stimulering en advisering tijdens themabijeenkomsten en gesprekken met sport- en beweegaanbieders.

- **Verwerkt besluit: We zetten in op sportstimuleringsevenementen**

Omschrijving

We zetten in op sportstimuleringsevenementen met een focus op Sjors Sportief - Creatief, de Nationale Sportweek en de Koningsspelen. Daarnaast ondersteunen we sport- en beweegaanbieders o.a. middels de waarderingssubsidie sport en/of gezonde leefstijlinterventies tot de organisatie van eigen sportstimuleringsevenementen.

- **Verwerkt besluit: Ondersteunen “uitzendingen” topsporters gemeente Twenterand**

Omschrijving

We ondersteunen “uitzendingen” van topsporters uit de gemeente Twenterand voor deelname aan Europese en Wereldkampioenschappen op het hoogste niveau middels een financiële tegemoetkoming in de voorbereidings- en deelnamekosten.

- **Verwerkt besluit: Bieden podium topsporters Twenterand**

Omschrijving

We bieden topsporters uit de gemeente Twenterand een podium middels de publicatie van interviews en de inzet tijdens thema- en inspiratieavonden Twenterand Sport

Subdoelen

Overzicht verwerkte besluiten Bedrijfsvoering

Communicatie

Op dit gebied spelen drie ontwikkelingen.

1. Lokale omroep. Raadsbreed is in november 2022 een motie aangenomen om de stichting Delta Media Groep te laten doorgroeien naar een volwaardige lokale omroep. Gevraagd is daarvoor te komen met een business case met meetbare indicatoren, evaluatiemoment en jaarbudget voor een pilotperiode van drie jaar en dit mee te nemen in de kadernota 2024. Het is de verwachting dat dit jaarlijks vraagt om een bijdrage van € 100.000.
2. Ophogen communicatiebudget. Dit budget is voor 2023 tijdelijk verhoogd van € 36.000 naar € 68.000, waarbij afhankelijk van de uitkomsten van een evaluatie door het college een voorstel voor het structureel maken van deze ophoging zou worden meegenomen in deze kadernota. Omdat die evaluatie pas in de tweede helft van 2023 plaatsvindt wordt deze ophoging voor 2024 opnieuw op eenmalige basis opgenomen.
3. Extra inhuur personele capaciteit voor een aantal opgaven. Voor onder meer de opvang van Oekraïners, Kanaal Almelo-De Haandrik en duurzaamheid/energietransitie wordt aanvullende communicatiecapaciteit ingehuurd. Dit wordt als onvermijdbaar gezien en we gaan ervan uit dat de hiervoor vereiste middelen op deze beleidsterreinen beschikbaar zijn.

I&A

Hier spelen vier ontwikkelingen:

1. Noodzaak tot verhogen van de raming voor hardware. Dit heeft meerdere oorzaken. De faciliteiten per medewerker nemen toe, door beleidskeuzen en ook onder invloed van corona. Zo wordt iedere medewerker toegerust met een laptop, worden mobiele telefoons versneld vervangen door kwalitatief betere exemplaren en worden werkplekken standaard uitgerust met twee beeldschermen. Daarnaast zien we een stijging van het aantal medewerkers (van 60 tussen 2018 en 2022; het aantal loopt nog steeds op).
2. De strategische opgaven die onze organisatie kent vragen concern breed om een duurzaam en adequaat Informatiebeheer. Dit gaat over (analoog en digitaal) informatiebeheer en op dit vlak spelen diverse uitdagingen met bijkomende risico's. Bestaande wet- en regelgeving wordt aangepast aan digitalisering (bijv. Archiefwet). Deze nieuwe wetten vragen inspanningen en nieuw digitaal bewustzijn en ook is er met ingang van 2024 de nieuwe Omgevingswet. Daarbij vraagt het wegwerken van achterstanden in het analoge archief het komende jaar ook nog inspanning. Daarom is een extern bureau gevraagd onderzoek te doen naar de vraag wat informatiebeheer vraagt van een gemeente van onze schaal en wat dat betekent voor onze strategische opgaven. Inmiddels is een eerste indicatie ontvangen en die komt erop neer dat formatieve aanpassingen en effort voor digitaal

bewustzijn en 'de basis op orde' vereist zijn. Dat er iets moet gebeuren wordt ook zichtbaar in de score van het Interbestuurlijk Toezicht, die is van groen naar oranje gegaan. In deze kadernota wordt daarom alvast een deel van de vereiste investeringen meegenomen. Mocht blijken dat de gedeeltelijke investeringen die nu gevraagd worden, niet voldoende zijn, dan agenderen we dit onderwerp voor een volgende moment/kadernota, zodat dan alsnog bekeken en aangepast kan worden conform het extern advies. Zonder passende formatie en randvoorwaarden moet de gemeente rekening houden met toenemende risico's (waaronder: imagoschade, mogelijke claims of onrechtmatig handelen) als niet wordt voldaan aan actuele wet- en regelgeving.

3. Hogere kosten voor cyberverzekering. Een cyberverzekering helpt ons in geval van een hack, ransomware of digitale aanval. Die hulp richt zich op afwegingen welke stappen te nemen t.a.v. risicobeperking, adequate communicatieve, passende maatregelen en forensische acties. De premies voor een dergelijke verzekering stijgen explosief - en dat zal naar verwachting de komende jaren ook gebeuren - en vragen erom verwerkt te worden in de begroting.

P&O

Verhoging van het budget voor opleiding, scholing en training is noodzakelijk om onze medewerkers in staat te stellen te doen wat wij als gemeente van ze vragen. Dit vraagt van medewerkers een doorgaande ontwikkeling en daarbij horende opleiding, scholing en training. Dit wordt uiteraard meegenomen in en afgestemd op het traject van organisatieontwikkeling.

Voorgesteld wordt de verhoging van het opleidingsbudget voor de komende twee jaar incidenteel te financieren uit de middelen die t.b.v. de doorontwikkeling van de organisatie worden gereserveerd bij de jaarrekening 2022. Voor structurele verhoging van het opleidingsbudget zal, op basis van de ervaringen en de verdere doorontwikkeling op langere termijn, een beroep gedaan worden op de kadernota 2025/2026.

Verbouw en herinrichting gemeentehuis

Hiervoor is extra krediet gevraagd en dit resulteert in een verhoging van de kapitaallasten met een kleine twee ton met ingang van 2025.

Inflatie

In deze kadernota is naast de reguliere inflatie een inflatiecorrectie over 2022 en 2023 van 11,5% opgenomen.

Overzicht van wijzigingen ten opzichte van de Kadernota 2024

Subdoelen

Wijzigingen Programma Sociaal Domein

Activiteiten

- Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Structurele en tijdelijke opvang vluchtelingen

Omschrijving

Opgave vluchtelingenopvang gemeente Twenterand

De focus van de vluchtelingenopvang in Twenterand ligt op dit moment op huisvesting van statushouders en op de opvang van Oekraïense ontheemden. Betreffende de statushouders; duidelijk is dat de taakstelling voor de kalenderjaren 2024 en volgende verder zal toenemen. Deze toename is gebaseerd op de inschatting van het kabinet dat het aantal asielzoekers dit jaar en komende jaren toeneemt en dat de achterstanden in de verwerking van asielaanvragen bij de IND worden ingelopen. De taakstelling voor de 1e helft van 2023 bedroeg 41. Het eerste halfjaar van 2023 hebben we 46 statushouders gehuisvest. Dit heeft ertoe geleid dat onze gemeente op trede 0 staat van de provinciale interventieladder. De provincie heeft immers de taak om interbestuurlijk toe te zien op de realisatie van huisvesting van statushouders.

Voor de tweede helft van 2023 bedraagt de (verhoogde) taakstelling 53. Dit betekent dat onze opgave (inclusief een achterstand van 7) in de periode tot 1 januari 2024 55 bedraagt. Dit betekent een enorme uitdaging, temeer daar de nu gekoppelde statushouders veelal wachten op gezinshereniging. Deze familieleden van de statushouders tellen pas voor de taakstelling mee, wanneer ze ook daadwerkelijk gehuisvest zijn in Twenterand. Het aantal nareizigers bedraagt op dit moment 19. Deze nareizigers zullen waarschijnlijk niet voor 1 januari 2024 gehuisvest worden.

Opvang ontheemde Oekraïners

Voor 2023 is de verwachting dat Twenterand circa 250 ontheemden uit de Oekraïne opvangt. Deze ontheemde Oekraïners zullen gehuisvest worden aan de Sportlaan (circa 58) en op camping de Blekkenhorst (circa 200). Ons college geeft daarmee uitvoering aan de wens van de meerderheid van de Raad om geen asielzoekers te huisvesten, zolang dat wettelijk niet vereist is. Door meer Oekraïners te huisvesten, dan het afgesproken aantal in de Twentse context (191), geeft Twenterand een plus aan de Oekraïne-opvang. Duidelijk is geworden is dat de Spreidingswet niet controversieel is verklaard, wat mogelijk inhoudt dat Twenterand in de toekomst toch wettelijk verplicht kan worden om asielzoekers een plek te geven in onze gemeente.

- Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Beheren en vervangen van de bestaande AED's

Omschrijving

In 2024 en 2025 is er extra budget beschikbaar om inwoners van Twenterand op te leiden en te trainen in het gebruik van een AED. We maken gebruik van communicatiekanalen om extra aandacht voor reanimeren te genereren en zetten in op verjonging van het burgerhulpverlenersbestand en beginnen dus bij het opleiden van jongeren. Hiervoor wordt samenwerking met sport- en beweegorganisaties en bijvoorbeeld jongerenwerk gezocht.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
AED voorlichting en training (voor 2024 en 2025)	i	€ 15.000	n

- Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Beschikbaar stellen en toewijzen van jeugdhulp

Omschrijving

Ontwikkeling: Hervormingsagenda jeugdzorg (nationaal)

Het doel van de Hervormingsagenda jeugdzorg is dat het stelsel rondom jeugdigen beter gaat werken en financieel weer houdbaar zal worden. Gemeenten en Rijk zijn het na lange onderhandelingen over de aan de Hervormingsagenda verbonden bezuinigingen in april 2023 eens geworden over een passend financieel kader. Het ingroeipad voor de besparingen wordt verzacht en daarnaast vervalt de extra besparing van €100 mln in 2024 waardoor voor de jaren 2024 en 2025 in totaal €385 mln euro extra ter beschikking komt voor jeugdzorg. Dit laat onverlet dat er een grote opgave ligt op kostenbeheersing die scherpe keuzen gaat vragen. In de Hervormingsagenda zijn zowel maatregelen opgenomen die geld kosten, zoals een verbetering in kwaliteit, als maatregelen die (op de langere termijn) een besparing opleveren. Een groot deel van het besparingspotentieel is echter nog onzeker. Om deze reden is een Commissie van deskundigen ingesteld die in 2023 en 2028 een zwaarwegend advies gaat geven over mogelijke tekorten bij gemeenten. Ook is rekening gehouden met kosten voor de uitrol van maatregelen. De richting van de aanpassingen: een inperking van de reikwijdte van de Jeugdwet, een verbetering van de toegang en integraliteit van het sociaal domein en een versteviging van de sociale basis.

Ontwikkeling: OZJT/ SamenTwente/ Samenwerkingsagenda Regiovisie Jeugdhulp Twente
Regionale samenwerking blijft voor Twenterand onmisbaar voor voldoende kwaliteit, capaciteit en kostenbeheersing. Via de Samenwerkingsagenda Regiovisie Jeugdhulp Twente gaan we regionaal de uitdaging aan om wachtlijsten te bestrijden, afschalen van zorg te bevorderen, intramurale zorg om te zetten naar ambulante zorgvormen en grote voorzieningen om te bouwen naar kleinschalige woonvormen. Deze ombouw heeft effect op de tarieven. Daarom is het noodzakelijk om de instroom te verminderen. Dit gaan we doen door de ontwikkeling van meer ambulante alternatieven. Eigen initiatieven in Twenterand zijn hierbij van belang, maar we zullen dit ook regionaal oppakken in de Samenwerkingsagenda. Voorbeelden hiervan zijn het lokaal ontwikkelen van passende woonvormen voor jongeren (18-/ 18+) met een lichte begeleidingsvraag of de inzet van extra gezinswerk. Hiervoor kunnen in aanloop naar de nieuwe inkoop in 2025 capaciteit en middelen nodig zijn. Er zal dan ook een verschuiving plaats gaan vinden tussen budgetten. Allereerst van intramurale zorg naar ambulante vormen van zorg en daarnaast ook van ambulante vormen van zorg naar ons voorliggend veld. Lokaal is het noodzakelijk om de sociale basis te versterken en om invulling te geven aan normaliseren, preventie en het ontmoedigen van claimedrag. Dit is een belangrijk thema in de IBN en een lange termijn traject met grote financiële impact, maar wel noodzakelijk om de menselijke maat en continuïteit te bieden voor onze inwoners.

Ontwikkeling: Doorontwikkeling toegang tot het sociaal domein en het lokaal team

Twenterand wil komen tot een toekomstbestendig model voor de toegang tot het Sociaal Domein, waarbij de inwoner de weg weet te vinden, de vraag centraal staat, de werkwijze in de toegang eenduidig is en er integraal wordt (samen)gewerkt. Daarnaast vraagt de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd om een doorontwikkeling van een stevig lokaal team dat zelf ook lichte hulp kan bieden. Samen met betrokken partijen gaan we kijken waar we kunnen verbeteren op een manier die past bij onze schaal en de problematiek van onze inwoners.

Ontwikkeling: Inkoop Jeugdhulp 2025

Het jaar 2024 staat in het teken van de contractering ten behoeve van de inkoop jeugdhulp vanaf 2025. De implementatie start in de tweede helft van 2024 om per 1 januari 2025 van start te kunnen gaan met de nieuwe contracten en afspraken. De gemeente Twenterand draagt bij aan de ontwikkeling van de inkoop door het leveren van capaciteit. Daarnaast zal de implementatie van de nieuwe inkoop ook tijdsinvestering betekenen voor de diverse uitvoerende medewerkers, onder andere door strengere controle van aanbieders aan de voorkant.

Ontwikkeling: Aanbieders onder druk

Binnen het huidige onrustige jeugdhulp- zorglandschap zien we dat de continuïteit van jeugdhulp bij een aantal aanbieders in gevaar komt. Redenen hiervan zijn divers en oorzaken niet eenvoudig te verhelpen. Daarbij kan gedacht worden aan hoge energiekosten, personele kosten of het leveren van zeer specialistische zorg. De risico's op discontinuïteit van jeugdhulp moeten zoveel mogelijk beperkt worden in het belang van de jeugdigen en hun verzorgers. Wanneer in 2024 continuïteitsrisico's ontstaan of voortduren, is het van belang om deze vroegtijdig te signaleren en om ze te beheersen wanneer de ernst ervan toeneemt. Daar waar nodig en mogelijk dienen passende, objectieve en weloverwogen besluiten genomen te worden over het al dan niet (financieel) ondersteunen van jeugdhulpaanbieders.

Ontwikkeling: Onderzoek reële tarieven

In februari 2023 is besloten tot het uitvoeren van een onderzoek naar reële tarieven binnen de raamovereenkomsten van het Twents Model. Binnen het onderzoek zullen de opbouw, uitgangspunten en de kostprijscomponenten getoetst worden. De voorlopige inzichten geven aan dat dit

een fors financieel structureel effect heeft op de tarieven en daarmee meerkosten voor de gemeente. In deze begroting anticiperen wij op de uitkomsten. Een nadere toelichting hierop vindt u in de inleiding en de paragraaf financiële ontwikkelingen sociaal domein bij de doelenboom Wmo.

Ontwikkeling: Jeugdbescherming en Jeugdreclassering (JBJR)

De werkdruk in de jeugdbescherming blijft hoog, professionals hebben het zwaar en kinderen en gezinnen kunnen onvoldoende rekenen op tijdige jeugdbescherming en jeugdhulp. In 2023 heeft de regio Twente hierop geanticipeerd door de tarieven te verhogen, waardoor de caseloadnorm omlaag kon. In 2023 is een akkoord gekomen tussen de vakbond en de jeugdbeschermingswerkgevers waardoor de norm voor de caseload nog verder zal dalen. De onderhandelingen landelijk en regionaal zijn nog in volle gang. We blijven de ontwikkelingen volgen. Vooralsnog lijkt het te gaan om een fikse stijging van de kosten, maar desondanks kan dit voor 2024 binnen de begroting worden opgevangen.

Subdoelen

Wijzigingen Programma Ruimte

Activiteiten

- **Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Implementeren verbrede beleidslijn BIBOB**

Omschrijving

Bibob

Er zijn steeds meer mogelijkheden om op lokaal niveau bestuursrechtelijk te handhaven als aanvulling op de bestaande privaatrechtelijke en strafrechtelijke mogelijkheden. Een voorbeeld hiervan is de Wet Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur). Deze wet geeft ons als gemeente de mogelijkheid om de achtergrond van bedrijven en personen met wie zij zakendoen, te screenen. De reikwijdte van de Wet Bibob is de afgelopen jaren uitgebreid en daarmee is het Twenterandse Bibob-beleid van 2018 niet meer up to date. In het Integraal Veiligheidsbeleid 2022-2025 is de doorontwikkeling Bibob als actiepoint opgenomen. Ook is dit in de regionale veiligheidsagenda een speerpunt. In 2023 is onderzocht wat nodig is om het Bibob-beleid te actualiseren en structureel goed te implementeren en heeft er onder andere een collegemiddag plaatsgevonden. Naast het actualiseren van het beleid is hiervoor structureel extra capaciteit nodig. Hiervoor wordt de raad gevraagd een bedrag van € 110.000 euro beschikbaar te stellen. Als deze middelen beschikbaar zijn kan na vaststelling van het beleid concreet worden gestart met de implementatie.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Coördinator Bibob	s	€110.000	n

- **Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Verwerken resultaten Veiligheidsmonitor 2023**

Omschrijving

De gemeente Twenterand heeft deelgenomen aan de Veiligheidsmonitor 2023. De Veiligheidsmonitor is een tweejaarlijks onderzoek naar criminaliteit, onveiligheid, buurtproblemen, en het optreden van gemeente en politie. De uitvraag in Twenterand was in de periode augustus t/m oktober. De resultaten worden in het voorjaar van 2024 verwacht. De volgende stap is het verwerken van de uitkomsten zodat deze gebruikt kunnen worden bij het evalueren en opstellen van het Integraal Veiligheidsbeleid in 2025.

- **Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Verbreding N36**

Omschrijving

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft middels een MIRT-brief de Tweede Kamer geïnformeerd over de verkeersveiligheid op de N36. De minister geeft hierin aan dat de uitvoering van de maatregelen niet eerder kunnen worden gestart dan in 2028, waar eerder werd uitgegaan van 2025/2026.

Naast de verbreding van de N36 zouden ook de meekoppelkansen voor gemeentes worden meegenomen en uitgerekend in het plan van aanpak van RWS. Voor Twenterand zouden o.a.

meegenomen worden de fietsbrug naar Oosterweilanden en de noordelijke randweg Vriezenveen. RWS heeft de berekening van de meekoppelkansen geschrapt. Op dit moment worden globale ramingen uitgevraagd voor de fietsverbinding en de noordelijke randweg. Zodra hier meer duidelijkheid over is zal de gemeenteraad hierover worden geïnformeerd.

Subdoelen

Wijzigingen Programma Economie en Vrijtijdsbesteding

Activiteiten

- Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Een passend en veelzijdig cultuuraanbod voor alle inwoners & verbreden maatschappelijke rol culturele verenigingen en organisaties

Omschrijving

Het is de bedoeling om in 2024 een extra impuls te geven aan cultuur. De besteding hiervan is nog onderwerp van gesprek.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Extra impuls cultuur 2024	i	€ 25.000	tlv ARR

Subdoelen

Wijzigingen Bedrijfsvoering

Programma Sociaal Domein

Inleiding

Perspectief 2024 sociaal domein

Zorg en ondersteuning, werk en inkomen, (passend) onderwijs en overig preventief beleid - met name rond jeugd en gezondheid - vormen het hart van het Programma Sociaal Domein. Dit programma streeft ernaar dat de inwoners van Twenterand zo veel mogelijk zelf hun dagelijkse dingen kunnen doen en daar zelf over beslissen om mee te kunnen doen in de samenleving. Thuis, in de buurt, bij een vereniging of organisatie of op het werk. Alle mogelijkheden (eigen kracht) van inwoners en hun omgeving (inzet netwerk) worden hierbij benut. Waar dat niet/of in mindere mate lukt worden inwoners hierbij geholpen of ondersteund. Binnen het jeugdbeleid en onderwijs stimuleren wij ontwikkeling van individuen. We ondersteunen inwoners met zorgvragen en geldzorgen. Rond werkgelegenheid is er aandacht voor specifieke doelgroepen met arbeidsbeperkingen. Veranderingen hebben vooral betrekking op mensen in een kwetsbare positie. De sociaaleconomische problematiek in onze gemeente blijft stevig en dus is daarmee de opgave in het sociaal domein ook fors.

Kijkend naar 2024 zijn er vernieuwde kaders van toepassing op het sociaal domein. Enerzijds is er de uitwerking van het coalitieakkoord in het collegeprogramma om het scenario "Economisch sterk met een sociaal kloppend hart" vorm te geven. Anderzijds, maar zeker ook in het verlengde hiervan, ligt er de nieuwe integrale beleidsnota Sociaal Domein 2023-2026 (hierna: IBN). Een nieuwe nota, waarin het voorheen aparte document voor gezondheidsbeleid onderdeel van is, en met veel meer aandacht voor onderwijs.

Vanuit de gehouden interactieve activiteiten met relevante stakeholders en gezien het beoogd effect zijn de volgende vier integrale thema's gekozen in deze nota, als basis voor onze opgaven:

1. De zelfredzame Twenterander
2. De participerende Twenterander
3. De gezonde Twenterander
4. De lerende Twenterander

De inwoner, de Twenterander, staat hiermee centraal in ons beleidsperspectief. Wij kiezen dan ook als vertrekpunt: Inwoners als "motor" voor de ontwikkeling van Twenterand. Inwoners die werken, versterken de economie! Inwoners die iets organiseren versterken de leefbaarheid en sociale samenhang. Inwoners die praktisch geschoold zijn, zijn de bouwers van Twenterand. Ouders die goed opvoeden, vormen sociaal vaardige inwoners en een verdraagzamere maatschappij. Ons beleid streeft ernaar dat inwoners een goede (start)positie krijgen om mee te doen. Dat ze zo veel mogelijk zelf hun dagelijkse dingen kunnen doen en daar zelf over beslissen om écht mee te kunnen doen in de samenleving. Economie en sociaal gaan zo hand in hand voor een beter Twenterand!

De lijn uit de huidige IBN wordt voortgezet waarbij zelfredzaamheid, participatie en transformatie leidend zijn. Wel zijn er nu accentverschuivingen, met name vanwege het coalitieakkoord dat leidend is in combinatie met de actuele sociale vraagstukken die gelden voor Twenterand. Onderwerpen als bestaanszekerheid, kansengelijkheid, inclusiviteit, normalisering en preventie vindt u daarom terug in deze nota. Het tijdsgewricht en de opgaven waar we nu voor staan zijn stevig. De crisis op de woningmarkt, de inflatie en energie-armoede, de situatie in Oekraïne, de vergrijzing, de vele zorgvragen, maatschappelijke onrust, personeelstekorten maken dat individuen en/of groepen het zwaar hebben. De gemeente, als dichtst bij de burger staande overheid, voelt zich geroepen om inwoners te ondersteunen. Tegelijkertijd staat ook de gemeente zelf voor uitdagingen. Gelet op de zorgelijke financiële positie van onze gemeente met name in het meerjarenbeeld, betekent dat focus aangebracht moet worden met scherpe keuzen om bepaalde zaken niet meer of anders te (laten) doen. Het college doet binnen deze kaders hiertoe voorstellen (zie collegeprogramma en deze kadernota).

De hoofdvisie in deze nota wordt dus bestendigd, want gebleken is dat onze aanpak vruchten heeft afgeworpen. Vernieuwen en besparen gaan hand in hand (transformatie). Succesvolle interventies als de poh-jeugd, de consulent externe verwijzers en het gezinswerk zijn hier voorbeelden van. De samenwerking met het voorliggend veld (sociale basis) en de toegang blijven we dan ook doorontwikkelen (zie ook de bijlage bij de IBN). Dit doen we op basis van een visie in combinatie met ervaringen uit de praktijk. Geld volgt beleid (middelen volgen opgaven) en dat werkt! Tenslotte versterken regionale samenwerking en lokale inzet elkaar bij het vormgeven van taken binnen het sociaal domein.

Landelijke ontwikkelingen blijven ondertussen fors van invloed en in deze kadernota gaan wij in op de hervormingsagenda jeugd, het toekomstscenario jeugd en gezinsbescherming, ontwikkelingen Jeugdbescherming, enzovoort.

De gemeente heeft een wettelijke taak in het sociaal domein. Wij verliezen niet uit het oog dat er altijd een vangnet moet zijn voor de meest kwetsbaren. Wij hebben hier oog voor maar kijken ook naar zelfredzaamheid en ontmoedigen claimgedrag. Het college kijkt naar versterking maar heeft ook te maken met de financiële positie van de gemeente en zoekt gericht besparingen, ook binnen het sociaal domein, met daarbij als doel het voorzieningenniveau zoveel mogelijk te behouden.

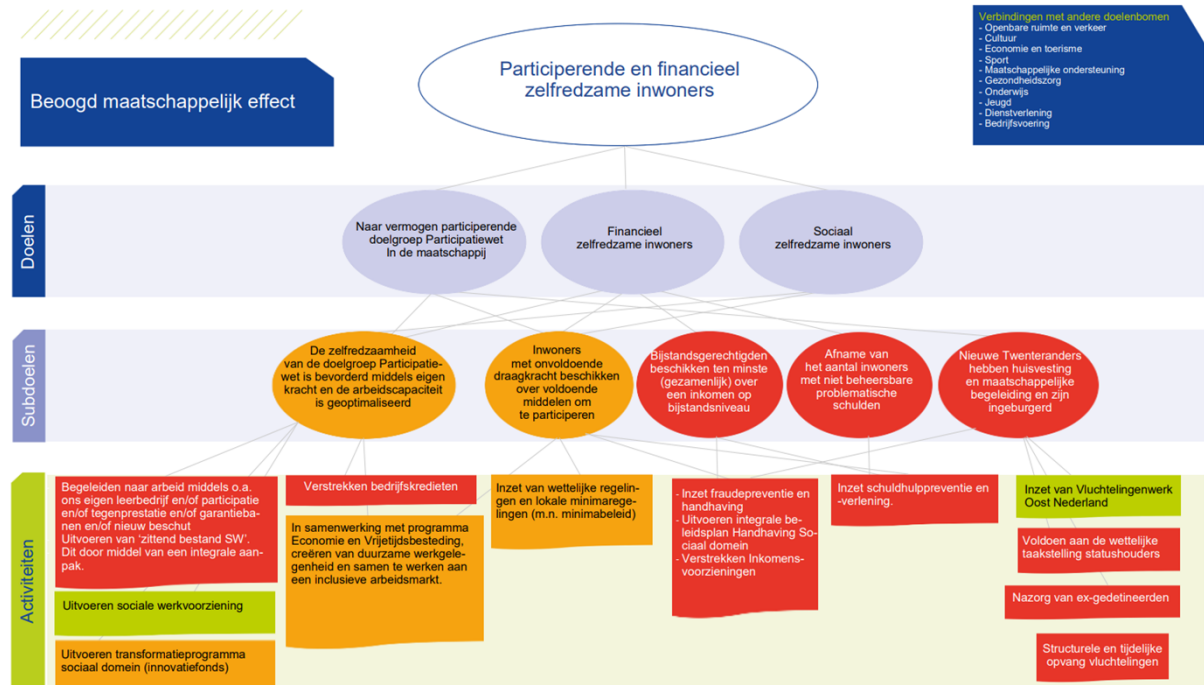
We varen in het sociaal domein scherp aan de wind. Er zijn de nodige ontwikkelingen (nieuwe inkoop jeugd/ Wmo/vervoer, reële (zorg)tarieven, inkomensafhankelijke bijdrage Wmo, vergrijzing, beschermd wonen, onderwijshuisvesting, toekomstscenario kind en gezinsbescherming en hervormingsagenda, enz.) die nog niet op geld zijn te zetten. Daarbij stijgen kosten en dan zijn randvoorwaardelijke factoren als de arbeidsmarktschaarste en cultuuraspecten (claimgedrag) nog niet eens benoemd. We voorzien (potentiële) risico's, maar zorgen ondertussen dat onze reserves op peil zijn om eventuele klappen op te vangen. Onze druk c.q. lobby naar Den Haag voor het sociaal domein - maar breder nog het ravijnjaar - wordt hierbij onverminderd voortgezet.

Tot zover de algemene inleiding. Bij de doelenbomen gaan wij nader in op de specifieke voorstellen en ontwikkelingen.

Doelenboom Sociale Zaken

Doelenboom

Sociale zaken | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

Participerende en financieel zelfredzame inwoners

Doel: Naar vermogen participerende doelgroep Participatiewet In de maatschappij

Het doel van de Participatiewet is om mensen zoveel mogelijk te laten participeren op de reguliere arbeidsmarkt. De gemeente kan voor iedereen dezelfde instrumenten en voorzieningen inzetten en zal daarbij ook maatwerk inzetten. Hierbij wordt zoveel mogelijk uitgegaan van de eigen kracht van de inwoner.

Doel: Financieel en sociaal zelfredzame inwoners

Het hebben van werk of een zinvolle dagbesteding maken meedoen in de samenleving mogelijk. Het zorgt voor ritme en structuur en het geeft eigenwaarde. We willen dat elke inwoner van de gemeente Twenterand de mogelijkheid krijgt om naar vermogen mee te doen aan de samenleving. We ondersteunen inwoners die niet zelf in hun levensonderhoud kunnen voorzien met een uitkering. Voor een deel van deze inwoners ligt er een opgave wat betreft het vinden van passend werk. Kinderen moeten zich kunnen ontplooiën, hun eigen mogelijkheden ontdekken en ontwikkelen en volop mee kunnen doen in de samenleving. Belangrijk is dat zij perspectief houden op een gelukkig leven. Elk kind moet niet alleen kunnen beschikken over voedsel, kleding en andere basisbehoeften, maar moet ook mee kunnen op schoolreis, lid van de bibliotheek kunnen worden en bijvoorbeeld wekelijks kunnen sporten of muziek maken.

Doel: Sociaal zelfredzame inwoners

Subdoel: Nieuwe Twenteranders hebben huisvesting en maatschappelijke begeleiding en zijn ingeburgerd

Activiteiten

- **Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Structurele en tijdelijke opvang vluchtelingen**
Omschrijving

Opgave vluchtelingenopvang gemeente Twenterand

De focus van de vluchtelingenopvang in Twenterand ligt op dit moment op huisvesting van statushouders en op de opvang van Oekraïense ontheemden. Betreffende de statushouders; duidelijk is dat de taakstelling voor de kalenderjaren 2024 en volgende verder zal toenemen. Deze toename is gebaseerd op de inschatting van het kabinet dat het aantal asielzoekers dit jaar en komende jaren toeneemt en dat de achterstanden in de verwerking van asielaanvragen bij de IND worden ingelopen. De taakstelling voor de 1e helft van 2023 bedroeg 41. Het eerste halfjaar van 2023 hebben we 46 statushouders gehuisvest. Dit heeft ertoe geleid dat onze gemeente op trede 0 staat van de provinciale interventieladder. De provincie heeft immers de taak om interbestuurlijk toe te zien op de realisatie van huisvesting van statushouders.

Voor de tweede helft van 2023 bedraagt de (verhoogde) taakstelling 53. Dit betekent dat onze opgave (inclusief een achterstand van 7) in de periode tot 1 januari 2024 55 bedraagt. Dit betekent een enorme uitdaging, temeer daar de nu gekoppelde statushouders veelal wachten op gezinshereniging. Deze familieleden van de statushouders tellen pas voor de taakstelling mee, wanneer ze ook daadwerkelijk gehuisvest zijn in Twenterand. Het aantal nareizigers bedraagt op dit moment 19. Deze nareizigers zullen waarschijnlijk niet voor 1 januari 2024 gehuisvest worden.

Opvang ontheemde Oekraïners

Voor 2023 is de verwachting dat Twenterand circa 250 ontheemden uit de Oekraïne opvangt. Deze ontheemde Oekraïners zullen gehuisvest worden aan de Sportlaan (circa 58) en op camping de Blekkenhorst (circa 200). Ons college geeft daarmee uitvoering aan de wens van de meerderheid van de Raad om geen asielzoekers te huisvesten, zolang dat wettelijk niet vereist is. Door meer Oekraïners te huisvesten, dan het afgesproken aantal in de Twentse context (191), geeft Twenterand een plus aan de Oekraïne-opvang. Duidelijk is geworden is dat de Spreidingswet niet controversieel is verklaard, wat mogelijk inhoudt dat Twenterand in de toekomst toch wettelijk verplicht kan worden om asielzoekers een plek te geven in onze gemeente.

Metingen en verplichte indicatoren

Beleidsdoelen	Begroot 2024	Begroot 2023	2022	2021	2020	2019	2018	Bron
Naar vermogen participerende (niet) uitkeringsgerechtigden								
Aantal uitkeringsgerechtigden* (participatiewet)	415	425	394	403	432	442	462	CIV
Aantal personen met een loonkostensubsidie (nieuwe indicator 2021)	135	130	135	115	97	-	-	CIV
Aantal uitkeringsgerechtigden (IOAW/IOAZ)	17	22	17	22	22	24	25	CIV
Aantal activeringstrajecten	320	250	320	235	330	334	366	CIV
Aantal Wsw 'zittend bestand' in arbeidsjaren	212	200	223	221	255	267	267	meicirculaire
Aantal taakstelling vergunninghouders	100	70	57	29	38	28	50	Min. Justitie en Veiligheid
Financieel zelfredzame inwoners								
Aantal aanvragen bijzondere bijstand**	460	450	458	553	432	562	471	CIV
Aantal personen die uitgestroomd zijn naar werk***	116	50	116	59	44	70	76	CIV
Aantal aanvragen inkomenstoeslag**	325	325	310	338	404	327	307	CIV
Aantal personen die beroep doen op de studietoeslag**	15	15	14	17	11	8	11	CIV
Sociaal zelfredzame inwoners								
Aantal personen die beroep doen op de Meedoenregeling**	350	350	359	309	218	423	400	CIV
Aantal personen die beroep doen op de jeugd sport en cultuurfonds	150	150	105	165	124	163	105	extern
Beschut werk	20	nmb	17	17	11	11	5	Ministerie van SzW
Aantal kinderen schoolpakket	80	90	66	70	95	79	60	Interne systemen

* betreft het aantal uitkeringspartijen

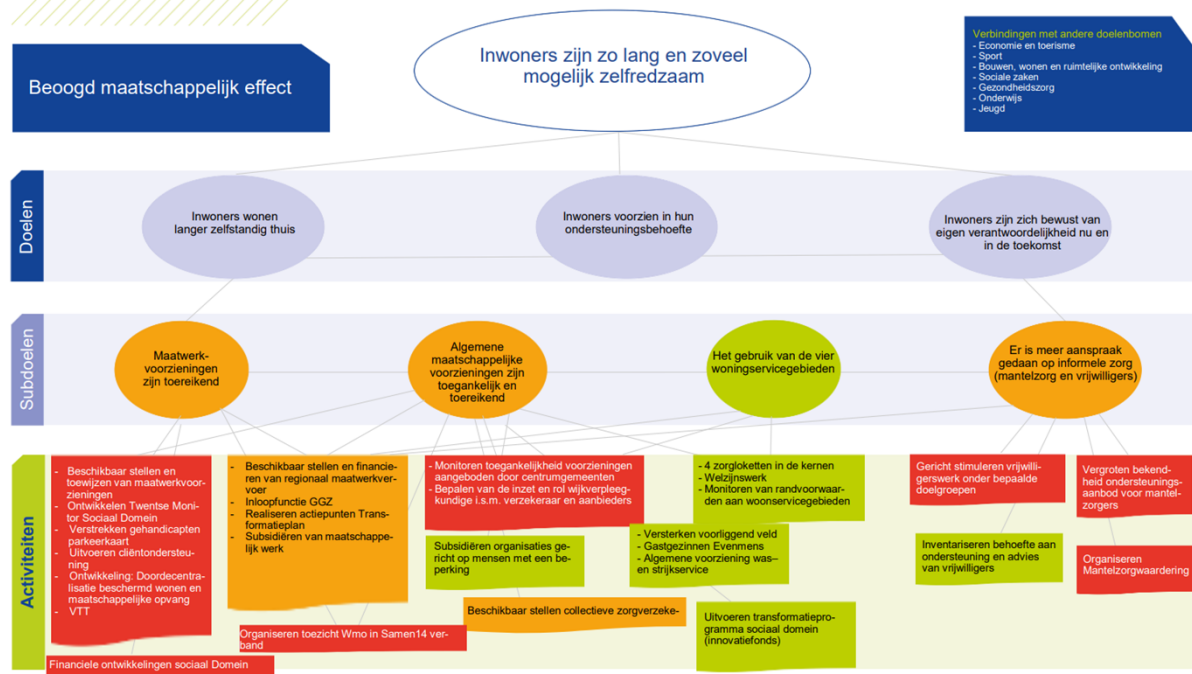
** betreft per 2021 het aantal toegekende aanvragen

*** vanaf 2022 vermelden we het totale aantal uitgestroomde personen uit de bijstand

Doelenboom Maatschappelijke ondersteuning

Doelenboom

Maatschappelijke ondersteuning | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

Inwoners zijn zo lang en zoveel mogelijk zelfredzaam

Doel: Inwoners wonen langer zelfstandig thuis

Wij streven als Twenterand na dat inwoners zo lang mogelijk zelfredzaam blijven. Daartoe werken we er aan om de inwoners zo lang dit mogelijk en wenselijk is zelfstandig thuis te laten wonen. We voorzien zo goed mogelijk, direct of indirect, in de diverse ondersteuningsbehoeften van inwoners. We zorgen voor goed ingerichte woonservicegebieden. We ondersteunen mantelzorgers en vrijwilligers om in dit doel te voorzien.

Doel: Inwoners voorzien in hun ondersteuningsbehoefte

Het doel van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is dat inwoners worden voorzien in hun ondersteuningsbehoefte. Inwoners worden gestimuleerd en ondersteund om nog meer op eigen kracht en samen met het eigen netwerk te komen tot oplossingen. De inwoner en zijn omgeving staan daarbij centraal. We stimuleren inwoners op hun eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheden in te zetten. Een maatwerkvoorziening is het sluitstuk van de Wmo. Eerst beoordelen de eigen kracht van de inwoner en kijken we naar algemene voorzieningen. Daar waar nodig zetten we een maatwerkvoorziening in om in de ondersteuningsbehoefte van de inwoner te voorzien.

Doel: Inwoners zijn zich bewust van eigen verantwoordelijkheid nu en in de toekomst

We bevorderen het bewustzijn onder de inwoners van hun eigen verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Inwoners worden gestimuleerd en ondersteund om in eerste instantie op eigen kracht en gezamenlijk met de mensen uit hun omgeving tot oplossingen voor problemen te komen.

Subdoel: Maatwerkvoorzieningen zijn toereikend

Activiteiten

• Financiële ontwikkelingen Sociaal Domein

Omschrijving

In elke kadernota en begroting gaan wij in op de financiële ontwikkelingen sociaal domein. Deze keer is de lijn van het nieuwe voorliggende collegeprogramma het vertrekpunt.

Vanuit het collegeprogramma is er de behoefte om met lef scherp aan de wind te varen om Twenterand financieel gezonder te krijgen. De opdracht uit het collegeprogramma is daarom verkend of op basis van de afgelopen jaarrekening onderschrijdingen hebben plaatsgevonden binnen de opendeinde-regelingen. In de kadernota zijn de bevindingen gepresenteerd. In deze begroting is daarom - als besluit uit de Kadernota - verwerkt om € 900.000,- structureel af te ramen (dus lager begroten) op jeugdhulp, op basis van de jaarrekeninguitkomst. Voor de overige opendeinderegelingen is op basis van de jaarrekening dit niet verantwoord gebleken tijdens de kadernota.

Een belangrijke verklaring – naast het nemen van meer risico - is dat het (voordeel van het) woonplaatsbeginsel structureel doorwerkt in onze begroting en dat onze interventies in het voorliggend veld en preventie succesvol zijn (denk aan POH jeugd, de consultant externe verwijzers, gezinswerk). Ondanks dat het Rijk ons inziens te weinig bijdraagt, is het in Twenterand financieel rustig binnen het sociaal domein. Er wordt vanuit een strakke koers met bevordering van zelfredzaamheid en eigen kracht) doorgewerkt aan de transformatie en het positieve beeld over het sociaal domein. De aandacht voor de kwetsbaren (bijvoorbeeld in het minimabeleid/energiecrisis) willen we graag bestendigen de komende jaren.

Voorts is - na vaststelling van de kadernota - naar aanleiding van de analyses rond de Berap 2023 er een verdere bijstelling van ramingen mogelijk op het budget PGB van € 155.000 (V). Door minder volumes is er onderuitputting aan de orde. Relevant is echter wel te melden dat er onlangs een bezuiniging op de PGB-tarieven is ingezet (opdracht van de Raad uit de begroting 2023 om minimumloon te hanteren), die door recente uitspraken van de Centrale Raad van Beroep niet meer is toegestaan en het besluit in de verordening zal moeten worden teruggedraaid. In de Berap gaven wij hier al een aankondiging over. Het financieel nadelig effect voor 2024 is echter zeer beperkt door lopende verplichtingen. De uitspraken worden nu ook landelijk nader geduid (o.a. door VNG) en wanneer er meer duidelijkheid is zal bepaald kunnen worden wat dit juridisch en financieel betekent. Ten tweede wordt ook het budget van de gemeentepolis aangepast met €60.000 (V). Dit is geen bezuiniging, want als coalitie houden wij een warm kloppend hart voor de minima, maar een aanpassing wegens minder afname (volume). Mocht in de toekomst blijken dat meer middelen wederom nodig zijn (het blijft een open einde regeling) dan zullen wij hiertoe weer voorstellen doen, want wij zijn overtuigd van de meerwaarde van deze zorgverzekering.

Ten derde is een doorrekening gemaakt van de nieuwe aanbesteding doelgroepenvervoer. In navolging van de Berap (zie de toelichting en aankondiging aldaar) is berekend dat met de huidige volumes en tarieven en rekening houdend met de overgangperiode de verwachting is dat de uitkomst van de aanbesteding per saldo voor leerlingenvervoer en OMD structurele voordelige effecten zullen gaan hebben. Voor 2024 is dit saldo van 75.000 (V) verwerkt in deze begroting.

Ten vierde is er nu ook een nadere financiële duiding mogelijk voor het onderwerp "reële tarieven Wmo en jeugd". We zijn wettelijk verplicht te toetsen of tarieven voldoen (zie de toelichting bij doelenboom jeugd, ook in de Berap 2023). De voorlopige beelden zijn dat we inderdaad hogere tarieven moeten toepassen en dit levert forse meerkosten op voor 2024. Voor jeugd is € 340K (N) en voor Wmo € 750K (N). Regionale afronding van dit onderzoek tarieven en besluitvorming moet nog plaatsvinden, maar omdat we als college realistisch willen begroten, willen wij deze meerkosten toch vast als stelpost meenemen in de begroting 2024 e.v. Van andere effecten zoals genoemd in de Berap (aanbieders in nood, sterke stijging van de tarieven JB-JR en de gevolgen van de afbouw van de jeugdzorgplus naar kleinschaligheid) is de omvang nog niet bekend en daarom zijn deze nog niet meegenomen.

De consequenties van ramen met meer risico's spreken voor zich maar zijn wel goed om te vermelden, mede binnen de context dat binnen het sociaal domein er diverse opendeinderegelingen blijven. Scherper ramen betekent meer kans op overschrijdingen en kans op meer instabiliteit in de financiële uitkomsten. Mochten er dus omstandigheden zich voordoen (in bijvoorbeeld volume, zorgkostenzwaarte, tarieven, inflatie/CAO stijgingen boven onze ramingen, nieuwe inkooprondes of in ontwikkelingen die niet (meer) in de begroting passen, dan geldt zullen we hierop terugkomen en betekent dit een algemene opgave in onze begroting en wordt er net als bij tegenvallers op de andere domeinen de algemene risico reserve (ARR) het instrument om dit op te vangen. Immers scherp ramen en het reservebeleid zijn onvoorwaardelijk aan elkaar verbonden.

Transformatie blijft nodig!

De opgaven in het sociaal domein blijven groot en daarom willen wij ook pro actief blijven investeren

en inspelen op versterking van het voorliggend veld en de komende majeure ontwikkelingen zoals de hervormingsagenda jeugd, het scenario kind en gezinsbescherming, de opgave ombouw zware woonzorgvoorzieningen voor jeugdhulp (o.a. 3 milieuvoorzieningen) en decentralisatie beschermd wonen. Voor alle relevante ontwikkelingen verwijzen wij naar de andere teksten in deze kadernota en de Integrale Beleidsnota Sociaal Domein (IBN).

Metingen en verplichte indicatoren

Beleidsdoelen	Begroot 2024	Begroot 2023	2022	2021	2020	2019	2018	Bron
Maatwerkvoorzieningen zijn toereikend								
Toegekende maatwerkvoorzieningen totaal	4061	4000	3270	3554	3434	3325	2756	Interne systemen
Algemeen maatschappelijke voorzieningen zijn toegankelijk en toereikend								
Aantal mantelzorgers dat de waardebonnen heeft ontvangen	1000	1000	803	885	986	1003	682	Stichting Evenmens
Aantal individueel ondersteunde mantelzorgers	280**	350	236	265	306*	162	203*	Stichting Evenmens
Aantal behandelde cliëntsystemen	430	430	436	407	437	454	400	Avedan Maatschappelijk werk
Aantal behandelde cliënten	220	220	197	192	252	275	313	MEE IJsseloevers
Aantal verzekerden collectieve zorgverzekering	950	1200	1099	1209	1221	1416	1408	Menzis

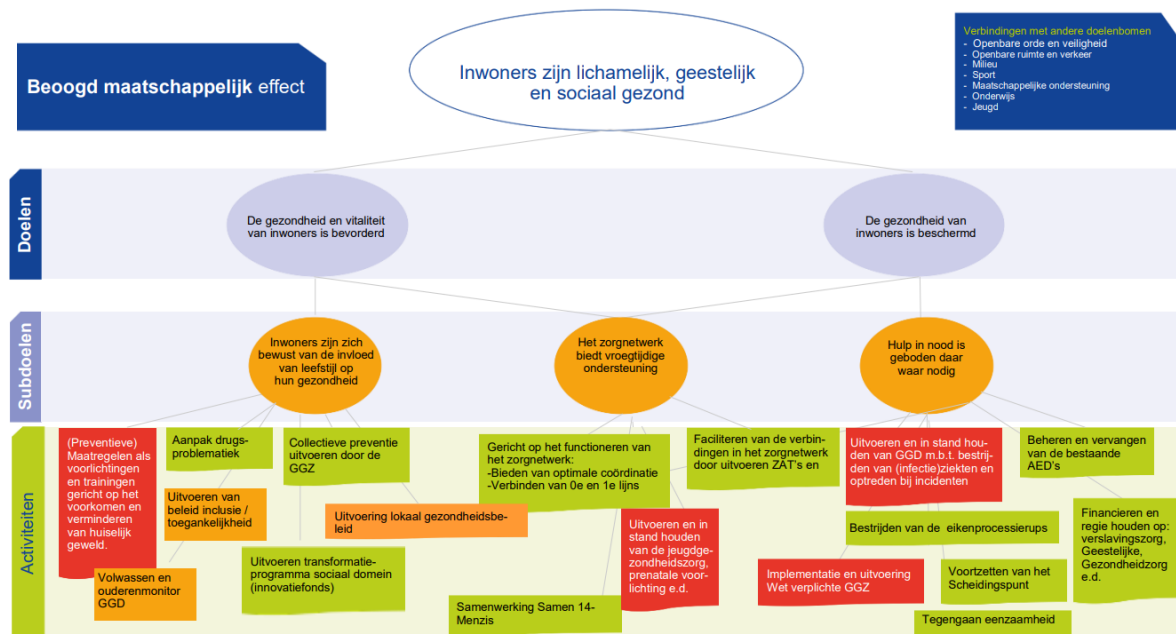
*In 2018 is er op een andere manier en met een ander systeem geregistreerd. De korte contacten zoals doorverwijzingen, korte vragen en deelname aan cursussen zijn niet meer meegenomen om een beter beeld te krijgen van de individueel ondersteunde mantelzorger.

** De verwachting was dat na corona het aantal individueel ondersteunde mantelzorgers zou stijgen, er is echter groepsaanbod ingezet waardoor steun ook in groepsverband geleverd kon worden. Hierdoor is 2024 realistischer en met de inzichten van nu, lager geraamd.

Doelenboom Gezondheidszorg

Doelenboom

Gezondheidszorg | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

Inwoners zijn lichamelijk, geestelijk en sociaal gezond.

Doel: De gezondheid en vitaliteit van inwoners is bevorderd

Volgens het concept voor positieve gezondheid, is gezondheid "het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven". Gezondheid is nauw verbonden met andere leefgebieden van inwoners. Dit maakt een integrale aanpak voor het verbeteren van de gezondheid noodzakelijk. Voor de gemeente is het van belang dat haar inwoners gezond en vitaal zijn. Door het bevorderen van gezondheid en vitaliteit kunnen zorgkosten verminderden en soms wel voorkomen worden. Inwoners die gezond en vitaal zijn kunnen daarnaast een grote bijdrage leveren aan de samenleving door bijvoorbeeld het uitvoeren van vrijwilligerswerk.

Doel: De gezondheid van inwoners is beschermd

Naast het bevorderen van de gezondheid en vitaliteit van inwoners is het ook nodig om deze gezondheid te beschermen. Er zijn meerdere bedreigingen die de gezondheid van mensen kunnen schaden. Door het organiseren van beschermingsmaatregelen probeert de gemeente dit te voorkomen. Gezondheidsbescherming is het geheel van activiteiten en maatregelen dat er toe bijdraagt dat mensen minder worden blootgesteld aan schadelijke omstandigheden.

Subdoel: Hulp in nood is geboden daar waar nodig

Activiteiten

- Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Beheren en vervangen van de bestaande AED's

Omschrijving

In 2024 en 2025 is er extra budget beschikbaar om inwoners van Twenterand op te leiden en te trainen in het gebruik van een AED. We maken gebruik van communicatiekanalen om extra aandacht

voor reanimeren te genereren en zetten in op verjonging van het burgerhulpverlenersbestand en beginnen dus bij het opleiden van jongeren. Hiervoor wordt samenwerking met sport- en beweegorganisaties en bijvoorbeeld jongerenwerk gezocht.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
AED voorlichting en training (voor 2024 en 2025)	i	€ 15.000	n

Metingen

Beleidsdoelen	Begroot 2024	Begroot 2023	2022	2021	2020	2019	2018	Bron
Hulp is geboden waar nodig								
Aantal beschikbare en in kaart gebrachte AED's (incl. AED's in particulier eigendom)	100	90	91	91	81	80	88	Hartslagnu.nl
Minimaal aantal inwoners uit Twenterand die staan ingeschreven op www.hartslagnu.nl	1100	970	1100	1011	917	900	1.039	Hartslagnu.nl
Mate waarin hulpverlening bij tijdelijk huisverbod wordt aangeboden (%) [*]	100	100%	100%	100%	100%	100%	100%	Avedan Maatschappelijk werk
Mate van acceptatie hulpverlening bij tijdelijk huisverbod (%)	100	100%	100%	100%	100%	100%	100%	Avedan Maatschappelijk werk
Aantal basisscholen met voorlichting over middelengebruik	21	0	0	1 ^{**}	2 ^{**}	17	8	Tactus Verslavingszorg, Firstaidd

^{*} Tot en met augustus 2020 gaat het om 3 thv's in de gemeente Twenterand

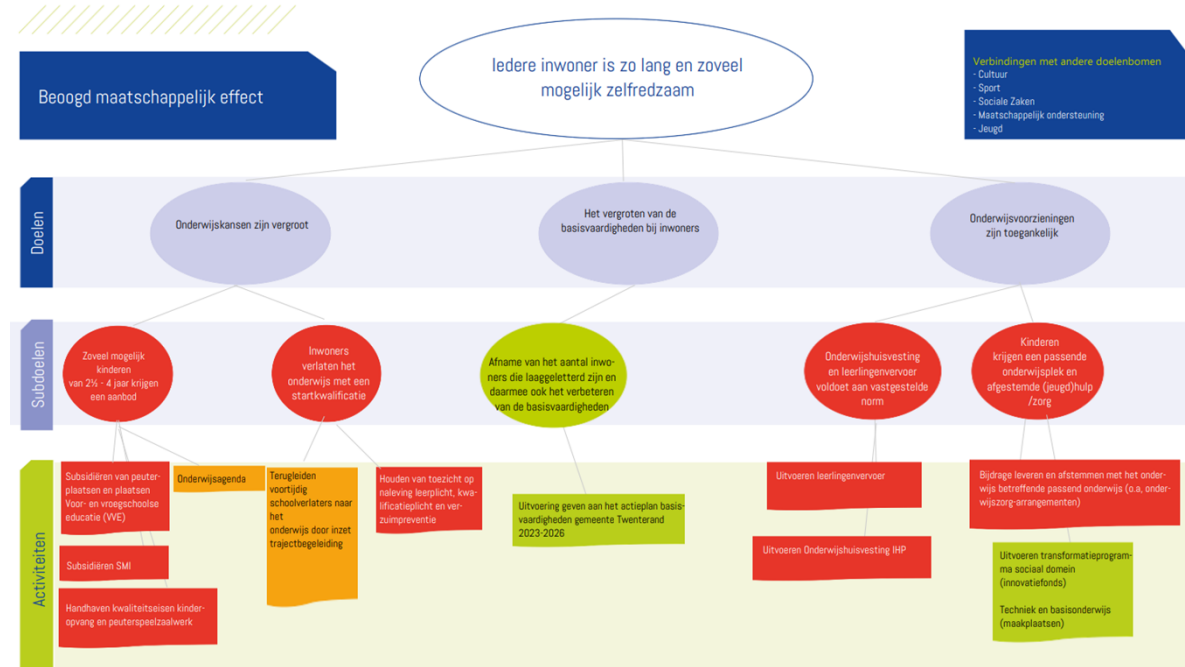
^{**} In verband met de coronamaatregelen zijn verschillende voorlichtingen niet doorggegaan. Met de scholen is afgestemd hoe hiermee om te gaan.

^{***} In verband met de coronamaatregelen hebben er 7 scholen tot aan de zomervakantie voorlichtingen afgenomen. De aantallen voor de tweede helft na de zomervakantie zullen wederom afhankelijk zijn van corona.

Doelenboom Onderwijs

Doelenboom

Onderwijs | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

Iedere inwoner is zo lang en zoveel mogelijk zelfredzaam

Doel: Onderwijskansen zijn vergroot

Het doel van onderwijsachterstandenbeleid is in een vroegtijdig stadium achterstanden en problemen bij kinderen signaleren. Zo kan tijdig de juiste ondersteuning geboden worden en hebben kinderen op vervolgonderwijs een betere start. Tevens hoopt de gemeente met deze preventieve inzet in de toekomst minder vaak jeugdhulpvoorzieningen in te zetten.

Doel: Inwoners hebben voldoende basisvaardigheden om mee te doen in de samenleving

Laaggeletterden zijn niet in staat gedrukte of geschreven informatie te gebruiken en kunnen hierdoor minder goed functioneren in de samenleving, thuis en op het werk. Onze doelstelling is om te komen tot een vermindering van de laaggeletterdheid in Twenterand met als resultaat een grotere kans op geluk, gezondheid en groei van onze inwoners.

Doel: Onderwijsvoorzieningen zijn toegankelijk

De voorzieningen voor onderwijshuisvesting en leerlingenvervoer voldoen aan de normen die in de lokale verordeningen zijn vastgelegd. Tevens zorgt de gemeente dat er in specifieke gevallen extra ondersteuning beschikbaar is voor kinderen in aanvulling op een passende onderwijsplek, zoals het passend onderwijs beoogt.

Metingen

Beleidsdoelen	Begroot 2024	Begroot 2023	2022	2021	2020	2019	2018	Bron
Basisvaardigheden zijn vergroot								
Aantal peuters dat wordt bereikt (zowel reguliere peuters als doelgroeppeuters (VVE))	450	450	506	452	418	313	170	Opgave instellingen
Aantal cursisten die een taal cursus volgen bij het ROC	40	40	58	42	38	40	50	ROC
Aantal cursisten aangemeld via Taalpunt	60	60	58**	18*	31	90	37	Taalpunt
Aantal leerlingen leerlingenvoer	370	368	333	366	298	282		

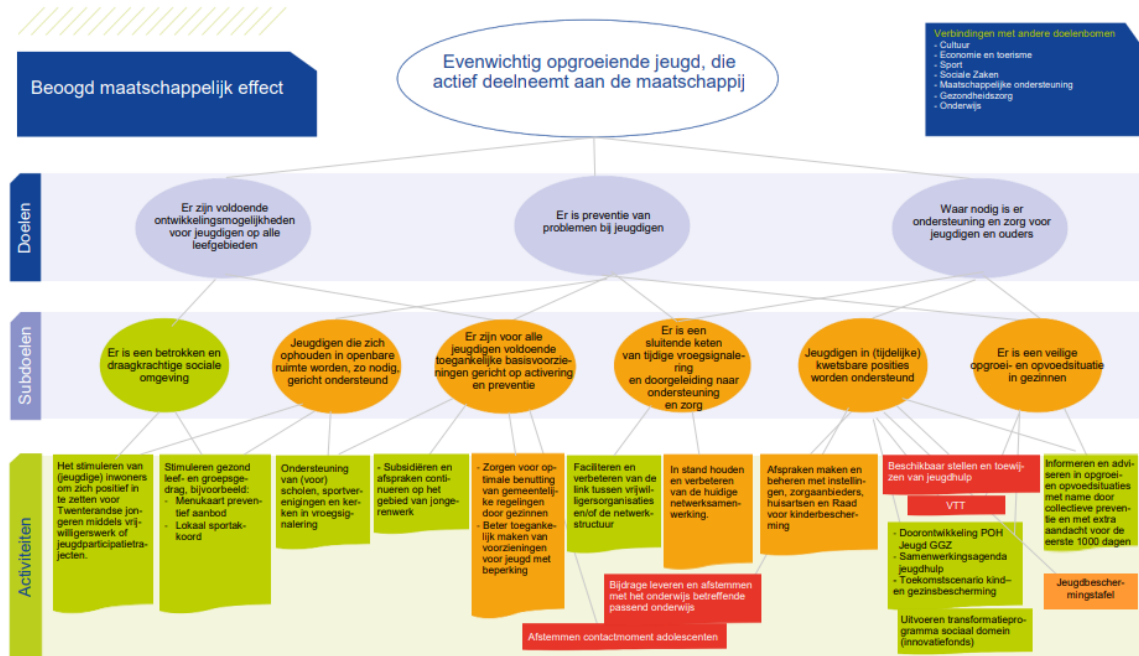
* dit aantal is lager als gevolg van corona

** dit aantal is hoger, na coronaperiode stijging van het aantal (ook de digitale cursisten zijn meegerekend)

Doelenboom Jeugd

Doelenboom

Jeugd | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

Evenwichtig opgroeiende jeugd, die actief deelneemt aan de maatschappij.

Doel: Er zijn voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor de jeugd op alle leefgebieden

De meeste jeugdigen groeien probleemloos op, ouders zijn hiervoor als eerste verantwoordelijk. Daarnaast zijn er voldoende voorzieningen op het gebied van sport, welzijn, cultuur, educatie, gezondheid en vrije tijd waardoor de jeugd in Twenterand zich kan ontwikkelen.

Doel: Er is preventie van problemen bij jeugd

De gemeente wil voorkomen dat lichte opvoed- of opgroevragen uitgroeien tot zorgvragen door een overzichtelijk zorglandschap te creëren voor opvoedondersteuning. Dit is vooral gericht op collectieve preventie. Ook wordt extra aandacht besteed aan de eerste 1000 dagen van het kind.

Doel: Waar nodig is er ondersteuning en zorg voor jeugdigen en ouders

Voor ouders en jeugdigen waarvoor het niet vanzelfsprekend is dat alles vanzelf goed verloopt, is aanvullende ondersteuning of zorg nodig om ook voor hen de kans om evenwichtig op te groeien te vergroten. We streven naar effectieve en efficiënte ondersteuning en zorg waarmee we de eigen kracht van ouders en jeugdigen versterken, met als doel dat ze zo snel mogelijk en zo goed mogelijk hun eigen leven (weer) vorm kunnen geven. De gemeente heeft op grond van de Jeugdwet een jeugdhulpplicht, die waarborgt dat jeugdigen de hulp ontvangen die zij nodig hebben.

Subdoel: Jeugd in (tijdelijk) kwetsbare posities wordt ondersteund

Activiteiten

- **Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Beschikbaar stellen en toewijzen van jeugdhulp**

Omschrijving

Ontwikkeling: Hervormingsagenda jeugdzorg (nationaal)

Het doel van de Hervormingsagenda jeugdzorg is dat het stelsel rondom jeugdigen beter gaat werken en financieel weer houdbaar zal worden. Gemeenten en Rijk zijn het na lange onderhandelingen over de aan de Hervormingsagenda verbonden bezuinigingen in april 2023 eens geworden over een passend financieel kader. Het ingroeipad voor de besparingen wordt verzacht en daarnaast vervalt de extra besparing van €100 mln in 2024 waardoor voor de jaren 2024 en 2025 in totaal €385 mln euro extra ter beschikking komt voor jeugdzorg. Dit laat onverlet dat er een grote opgave ligt op kostenbeheersing die scherpe keuzen gaat vragen. In de Hervormingsagenda zijn zowel maatregelen opgenomen die geld kosten, zoals een verbetering in kwaliteit, als maatregelen die (op de langere termijn) een besparing opleveren. Een groot deel van het besparingspotentieel is echter nog onzeker. Om deze reden is een Commissie van deskundigen ingesteld die in 2023 en 2028 een zwaarwegend advies gaat geven over mogelijke tekorten bij gemeenten. Ook is rekening gehouden met kosten voor de uitrol van maatregelen. De richting van de aanpassingen: een inperking van de reikwijdte van de Jeugdwet, een verbetering van de toegang en integraliteit van het sociaal domein en een versteviging van de sociale basis.

Ontwikkeling: OZJT/ SamenTwente/ Samenwerkingsagenda Regiovisie Jeugdhulp Twente

Regionale samenwerking blijft voor Twenterand onmisbaar voor voldoende kwaliteit, capaciteit en kostenbeheersing. Via de Samenwerkingsagenda Regiovisie Jeugdhulp Twente gaan we regionaal de uitdaging aan om wachtlijsten te bestrijden, afschalen van zorg te bevorderen, intramurale zorg om te zetten naar ambulante zorgvormen en grote voorzieningen om te bouwen naar kleinschalige woonvormen. Deze ombouw heeft effect op de tarieven. Daarom is het noodzakelijk om de instroom te verminderen. Dit gaan we doen door de ontwikkeling van meer ambulante alternatieven. Eigen initiatieven in Twenterand zijn hierbij van belang, maar we zullen dit ook regionaal oppakken in de Samenwerkingsagenda. Voorbeelden hiervan zijn het lokaal ontwikkelen van passende woonvormen voor jongeren (18-/- 18+) met een lichte begeleidingsvraag of de inzet van extra gezinswerk. Hiervoor kunnen in aanloop naar de nieuwe inkoop in 2025 capaciteit en middelen nodig zijn. Er zal dan ook een verschuiving plaats gaan vinden tussen budgetten. Allereerst van intramurale zorg naar ambulante vormen van zorg en daarnaast ook van ambulante vormen van zorg naar ons voorliggend veld. Lokaal is het noodzakelijk om de sociale basis te versterken en om invulling te geven aan normaliseren, preventie en het ontmoedigen van claimgedrag. Dit is een belangrijk thema in de IBN en een lange termijn traject met grote financiële impact, maar wel noodzakelijk om de menselijke maat en continuïteit te bieden voor onze inwoners.

Ontwikkeling: Doorontwikkeling toegang tot het sociaal domein en het lokaal team

Twenterand wil komen tot een toekomstbestendig model voor de toegang tot het Sociaal Domein, waarbij de inwoner de weg weet te vinden, de vraag centraal staat, de werkwijze in de toegang eenduidig is en er integraal wordt (samen)gewerkt. Daarnaast vraagt de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd om een doorontwikkeling van een stevig lokaal team dat zelf ook lichte hulp kan bieden. Samen met betrokken partijen gaan we kijken waar we kunnen verbeteren op een manier die past bij onze schaal en de problematiek van onze inwoners.

Ontwikkeling: Inkoop Jeugdhulp 2025

Het jaar 2024 staat in het teken van de contractering ten behoeve van de inkoop jeugdhulp vanaf 2025. De implementatie start in de tweede helft van 2024 om per 1 januari 2025 van start te kunnen gaan met de nieuwe contracten en afspraken. De gemeente Twenterand draagt bij aan de ontwikkeling van de inkoop door het leveren van capaciteit. Daarnaast zal de implementatie van de nieuwe inkoop ook tijdsinvestering betekenen voor de diverse uitvoerende medewerkers, onder andere door strengere controle van aanbieders aan de voorkant.

Ontwikkeling: Aanbieders onder druk

Binnen het huidige onrustige jeugdhulp- zorglandschap zien we dat de continuïteit van jeugdhulp bij een aantal aanbieders in gevaar komt. Redenen hiervan zijn divers en oorzaken niet eenvoudig te verhelpen. Daarbij kan gedacht worden aan hoge energiekosten, personele kosten of het leveren van zeer specialistische zorg. De risico's op discontinuïteit van jeugdhulp moeten zoveel mogelijk beperkt worden in het belang van de jeugdigen en hun verzorgers. Wanneer in 2024 continuïteitsrisico's ontstaan of voortduren, is het van belang om deze vroegtijdig te signaleren en om ze te beheersen wanneer de ernst ervan toeneemt. Daar waar nodig en mogelijk dienen passende, objectieve en weloverwogen besluiten genomen te worden over het al dan niet (financieel) ondersteunen van jeugdhulpaanbieders.

Ontwikkeling: Onderzoek reële tarieven

In februari 2023 is besloten tot het uitvoeren van een onderzoek naar reële tarieven binnen de raamovereenkomsten van het Twents Model. Binnen het onderzoek zullen de opbouw, uitgangspunten en de kostprijscomponenten getoetst worden. De voorlopige inzichten geven aan dat dit een fors financieel structureel effect heeft op de tarieven en daarmee meerkosten voor de gemeente. In deze begroting anticiperen wij op de uitkomsten. Een nadere toelichting hierop vindt u in de inleiding en de paragraaf financiële ontwikkelingen sociaal domein bij de doelenboom Wmo.

Ontwikkeling: Jeugdbescherming en Jeugdreclassering (JBJR)

De werkdruk in de jeugdbescherming blijft hoog, professionals hebben het zwaar en kinderen en gezinnen kunnen onvoldoende rekenen op tijdige jeugdbescherming en jeugdhulp. In 2023 heeft de regio Twente hierop geanticipeerd door de tarieven te verhogen, waardoor de caseloadnorm omlaag kon. In 2023 is een akkoord gekomen tussen de vakbond en de jeugdbeschermingswerkgevers waardoor de norm voor de caseload nog verder zal dalen. De onderhandelingen landelijk en regionaal zijn nog in volle gang. We blijven de ontwikkelingen volgen. Vooralsnog lijkt het te gaan om een fikse stijging van de kosten, maar desondanks kan dit voor 2024 binnen de begroting worden opgevangen.

Metingen en verplichte indicatoren

Beleidsindicatoren	Begroot 2024	Begroot 2023	2022	2021	2020	2019	2018	Bron
Voor alle jeugdigen zijn er voldoende en toegankelijke voorzieningen								
Aantal activiteiten dat door jongeren zelf wordt georganiseerd bij St. Zorgzaam Twenterand (SZST)	*	100	66	100	42	56	70	Stichting ZorgSaam Twenterand (SZT)
Waar nodig is er ondersteuning en zorg voor jeugdigen en ouders								
Aantal bezoekers CJG Loket	30	30	48	21	34	64	82	SZT
Aantal Bezoekers website Loes.nl	400.000	350.000	514.907	326.273	364.556	337.134	296.265	SZT/GGD
Aantal uitgevoerde trajecten BOR	5	5	4	3	3	5	4	Humanitas
Aantal uitgevoerde trajecten Homestart	3	5	3	0	1	2	1	Humanitas
Er is een sluitende keten van tijdige vroeg signalering en doorgeleiding naar ondersteuning en zorg								
Aantal jongeren gemeld in het zorgnetwerk door SZT	*	130	152	125	74	46	57	SZT
Kwetsbare jeugd incl. jeugdgroepen wordt/ worden ondersteund								
Aantal individuele coaching plannen door SZT	*	50	38	28	17	20	13	SZT
Aantal jeugdige/jongvolwassen vrijwilligers dat betrokken is bij het jongerenwerk van SZT	*	250	136	157	24	108	188	SZT
Een overzicht van vrij toegankelijke voorzieningen per kern.	gereed	1	1	1	1	1	gereed	
Totaal aantal jeugdhulpvoorzieningen (wordt vervangen door nieuwe)	-	1.850	1.144	1.040	1.292	717	951	Interne systemen
totaal aantal jeugdigen uniek (wordt nieuwe indicator)	-	820	689	661	733	-	-	Interne systemen
Er is een expertisecentrum duurzame gezinsvormen gerealiseerd	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee			
er is een regionaal meldpunt loverboyproblematiek / mensenhandel Twente gerealiseerd	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee			
De vier jeugdwelzijnorganisaties zijn betrokken bij herpositionering jongerenwerk hebben gezamenlijke werkafspraken gemaakt *	n.v.t.	n.v.t.	Nee	Nee	Ja			

Vernieuwde beleidsindicatoren **	Begroot 2024	Begroot 2023	2022	2021	2020	2019	2018	Bron
Totaal aantal unieke jeugdigen dat geïndiceerde zorg heeft ontvangen***	1.050	-	1.048	-	-	-	-	Interne systemen
Totaal aantal unieke jeugdigen met verblijf ****	150	-	149	-	-	-	-	Interne systemen
Totaal aantal unieke jeugdigen met ambulante zorg ****	950	-	935	-	-	-	-	Interne systemen
Totaal aantal unieke jeugdigen met een maatregel (ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing) ****	140	-	136	-	-	-	-	Interne systemen

* In 2021 is door de Raad bepaald dat het jongerenwerk door één organisatie moet worden uitgevoerd. Op 7 februari 2023 heeft de gemeenteraad besloten dat er een subsidieregeling met tender wordt uitgeschreven om te komen tot een toewijzing van de subsidie voor jongerenwerk. In 2024 staat daarom niet vast welke organisatie het jongerenwerk gaat uitvoeren en zijn de indicatoren gekoppeld aan jongerenwerk nog niet in te schatten.

** Vanwege systeemveranderingen, met verschillende BI (Business Intelligence) mogelijkheden, en eerdere problemen rondom data verzameling zijn de huidige definities aangescherpt. Ook kunnen we de uitsplitsing maken van de diverse categorieën jeugdhulp die worden geboden.

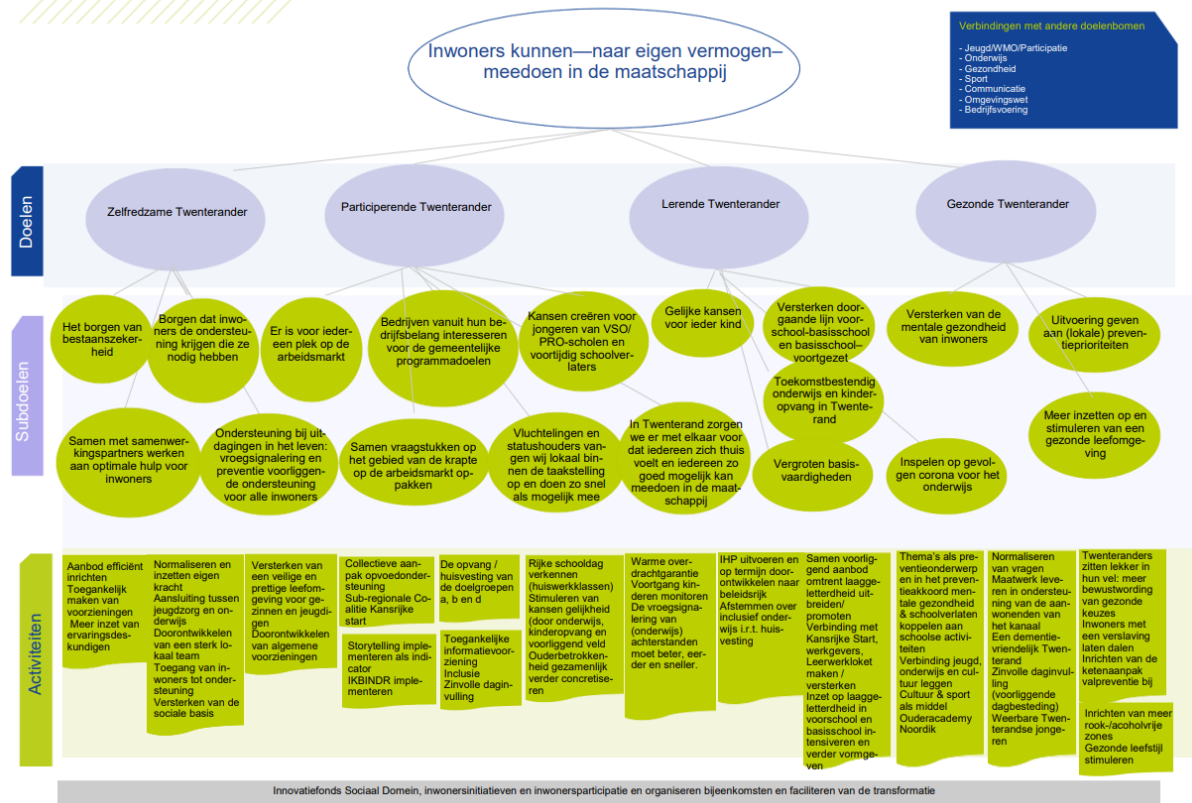
*** Dit betreft het aantal unieke BSN's met een lopende indicatie in het aangegeven jaar

**** Jeugdigen kunnen meerdere soorten geïndiceerde zorg ontvangen. Om die reden tellen deze indicatoren niet precies op tot het aantal unieke jeugdigen dat geïndiceerde zorg heeft ontvangen

Doelenboom Transformatie Sociaal Domein

Doelenboom Transformatie Sociaal Domein

Doelenboom Ontwikkelprogramma Transformatie Sociaal Domein 2024

Beoogd maatschappelijk effect

In Twenterand willen we dat iedereen -naar eigen vermogen- mee kan doen in de samenleving. Gemeente, inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en verenigingen moeten voor elkaar klaar staan en de handen ineenslaan. Om hieraan te werken de komende jaren is het nieuwe sociaal beleid in onze integrale beleidsnota 2023-2026 vastgelegd: overkoepelende doelen voor verschillende levensgebieden worden hierin beschreven. Het bereiken van de doelen gaat aan de hand van verschillende activiteiten, waarvan de invulling samen met betrokkenen wordt gedaan middels de maatschappelijke agenda. De doelenboom Transformatie behelst dus het raamwerk van de maatschappelijke agenda (MAG). Daarbij is dit het vertrekpunt, maar is niet alles in beton gegoten en kunnen door in te spelen op kansen activiteiten uitgeruild worden. De MAG is omvangrijk zoals in de activiteitenlaag in de doelenboom hierboven is weergegeven. De prioriteiten van 2024 zijn een selectie van bovenstaande activiteiten en staan tekstueel hieronder per subdoel vermeld.

In de MAG wordt vastgesteld wat er nodig is voor realisatie van de ambities voor de zelfredzame, participerende, lerende en gezonde Twenterander. Hierbij wordt er op een nieuwe manier gewerkt: we stellen doelen (integrale beleidsnota) en kijken vervolgens naar de resultaten die we gezamenlijk moeten behalen of verbeteren om deze doelen te behalen. Aan de hand van de resultaten worden de activiteiten aangepast. Om de doelen en resultaten te behalen is samenwerking van groot belang: organisaties, verenigingen, ondernemers en inwoners nemen zelf initiatief en bedenken hoe we de doelen samen gaan bereiken. Zo zorgen we er samen voor dat elke Twenterander mee kan doen en dat de sociale basis zo sterk mogelijk is.

Doel: Zelfredzame Twenterander

Elke inwoner kan voorzien in zijn bestaan en kan meedoen aan de samenleving.

Doel: Participerende Twenterander

Elke inwoner neemt deel en draagt bij aan de maatschappij.

Doel: Lerende Twenterander

Inwoners krijgen en benutten kansen om zich te (blijven) ontwikkelen.

Doel: Gezonde Twenterander

Inwoners zijn gezond en hebben een gezonde leefstijl.

Subdoelen

Subdoel: Borgen dat inwoners de ondersteuning kunnen krijgen die ze nodig hebben

Alle inwoners moeten zo lang als mogelijk thuis kunnen wonen en iedereen moet mee kunnen doen aan het dagelijkse leven: die ambitie heeft gemeente Twenterand. Onze inwoner die niet op eigen kracht, met behulp van het (sociaal) netwerk of voorliggend veld zijn probleem kan oplossen, wordt de ondersteuning geboden die noodzakelijk is waarbij relevante informatie over dit onderwerp voor iedereen toegankelijk is en de ondersteuning op een financieel verantwoorde manier geboden worden.

Activiteiten

- **Normaliseren en inzetten eigen kracht**

Omschrijving

Professionals in Twenterand werken vanuit hetzelfde beeld van normaliseren en eigen kracht, waarbij er meer acceptatie is voor onder andere problemen met opvoeden en opgroeien. Binnen de sociale basis wordt laagdrempelige ondersteuning geboden. Samen met professionals, inwoners en jongeren worden deze ambitie en daarbij passende activiteiten verder uitgewerkt.

- **Toegang van inwoners tot ondersteuning**

Omschrijving

Door middel van een analyse van de huidige situatie en het opstarten van een ontwerptraject voor de verbetering van de toegang in 2024, wordt de toegang van inwoners tot ondersteuning vergemakkelijkt en verbeterd. Dit traject wordt samen met het voorliggende veld opgepakt.

Subdoelen

Subdoel: Samen met samenwerkingspartners werken aan optimale hulp voor alle inwoners

Door zelf de beleidsregie te houden en concrete doelen te stellen, wordt er sturing gegeven aan de activiteiten van betrokken organisaties. Samen met hen werken we aan goede, beschikbare en betaalbare hulp om zo vroeg mogelijk en zo dichtbij mogelijk passende ondersteuning te kunnen bieden aan inwoners die vastlopen.

Activiteiten

- **Versterken van een veilige en prettige leefomgeving voor gezinnen en jeugdigen**

Omschrijving

Professionals in Twenterand herkennen onveilige situaties in de gemeente en weten hoe ze hierbij moeten handelen. Daarnaast worden inwoners toegerust met handvatten om met onveilige situaties om te gaan en met informatie over waar ze hun zorgen en/of signalen kunnen delen. Uitwerking vindt plaats in de maatschappelijke agenda met betrokken partijen.

- **Doorontwikkelen van algemene voorzieningen**

Omschrijving

Om inwoners op een laagdrempelige manier zo vroeg mogelijk ondersteuning te kunnen bieden, is het noodzakelijk dat algemene en voorliggende voorzieningen toegankelijker worden. Hierop moet de sociale basis worden toegerust en daarom wordt de inzet van de praktijkondersteuners van de huisartsen uitgebreid, wordt inzet op het systeem rondom jongeren gefaciliteerd (jongerenwerk en gezinswerk) en wordt er gezorgd voor passende ondersteuning voor mantelzorgers. De uitwerking en uitvoering vindt plaats in 2024.

Subdoelen

Subdoel: Ondersteuning bij uitdagingen in het leven: vroegsignalering en preventieve voorliggende ondersteuning voor inwoners

Opvoedondersteuning wordt nu door veel organisaties geboden en is vaak onderdeel van een integraal hulpverleningsplan en regulier werk. Er ontbreekt echter een lokale collectieve aanpak op opvoedondersteuning waarbij actief wordt gereageerd op signalen vanuit de samenleving. Samen met zorgorganisaties en voorliggende partners wordt deze werkwijze ontwikkeld en in 2024 uitgewerkt.

Activiteiten

- **Collectieve aanpak opvoedondersteuning**

Omschrijving

Voorliggende organisaties gaan collectief aanbod ontwikkelen op basis van signalen uit de samenleving rondom opvoeden en opgroeien. Door een snel veranderende samenleving veranderen ook de vragen van (toekomstige) ouders. Door hier passende en laagdrempelige ondersteuning op te organiseren kunnen ouders hun vragen stellen en zelfverzekerd inspelen op veranderingen of signalen van hun kind.

- **Sub-regionale Coalitie Kansrijke start**

Omschrijving

De coalitie Kansrijke Start is een samenwerking tussen gemeente en diverse zorgprofessionals met als doel de meest kwetsbare gezinnen effectief ondersteunen. Door de coalitie sub-regionaal vorm te geven, wordt eenduidigheid gecreëerd. Deelname en intensivering van deze samenwerking vindt plaats in 2024.

Subdoelen

Subdoel: Er is voor iedereen plek op de arbeidsmarkt

De stap naar de reguliere arbeidsmarkt is niet voor iedereen makkelijk. De gemeente Twenterand wil dat iedereen mee kan doen. Dat hoeft niet een betaalde baan te zijn wanneer iemand dit (nog) niet kan, dit kan ook een traject zijn om te werken aan het stoppen of verminderen van een verslaving, een dagritme te creëren, een opleiding te volgen, vrijwilligerswerk te verrichten, noem maar op.

Activiteiten

- **Storytelling implementeren als indicator**

Omschrijving

Wat is jouw verhaal? Dat is de gedachte achter storytelling. In het sociaal domein en dan specifiek de arbeidsmarkt hebben we het vaak over cijfers en resultaten. Het verhaal is echter nooit zichtbaar, terwijl we met deze verhalen een meerwaarde kunnen creëren voor de lezer. Door het implementeren van storytelling als indicator worden bereikte effecten zichtbaar. Hierbij wordt wederom samengewerkt met betrokkenen als inwoners, Ontplooi en Larcom.

- **IKBINDR implementeren**

Omschrijving

IKBINDR is een initiatief waarbij een leven lang ontwikkelen wordt gepromoot. Met een gratis zakelijk lidmaatschap draagt de werkgever bij aan een positieve leercultuur en scholing van medewerkers. Bij implementatie van dit programma worden werknemers geprikkeld om zich te blijven ontwikkelen. Uitwerking vindt plaats in 2024.

Subdoelen

Subdoel: In Twenterand zorgen we er met elkaar voor dat iedereen zich thuis voelt en iedereen zo goed mogelijk mee kan doen in de maatschappij

Iedereen hoort erbij! In Twenterand moeten alle inwoners gelijkwaardig mee kunnen doen en zich thuis voelen in de gemeente, zonder dat diversiteitsfactoren (geloof, afkomst, opleidingsniveau en seksualiteit) een rol spelen. Inclusie is dus meedoen in de breedste zin van het woord. Vanuit de maatschappij wordt er nog te vaak gezien dat onder andere toegankelijkheid niet altijd even vanzelfsprekend is: toegankelijkheid van openbare ruimtes, toegankelijkheid van informatie, maar ook toegankelijkheid naar zinvolle daginvulling zijn aandachtspunten.

Activiteiten

- **Toegankelijke informatievoorziening**

Omschrijving

Relevante informatie moet voor iedereen beschikbaar zijn, altijd. De leesbaarheid van brieven en vindbaarheid op de website worden bijvoorbeeld onder de loep genomen. Samen met partners wordt er ook in 2024 gewerkt aan deze vorm van toegankelijkheid.

- **Inclusie**

Omschrijving

Inclusie vraagt om interactie. In 2024 wordt onderzocht of er een adviesraad Inclusie gevormd kan worden, waar bijvoorbeeld beleidsstukken maar ook ruimtelijke plannen en online uitingen getoetst kunnen worden. Zo wordt er samen met ervaringsdeskundigen gewerkt aan de participatie en zelfredzaamheid van alle Twenteranders.

Subdoelen

Subdoel: Versterken doorgaande lijn voorschool - basisschool en basisschool - voortgezet

Een zo goed mogelijke overdracht tussen voorschool, basisschool en het voortgezet onderwijs: dat is het doel. Het stimuleren van ouderbetrokkenheid is een speerpunt: ouders kennen hun kind als geen ander en kunnen vaak goed aangeven wat het kind nodig heeft. Als ouders zo vroeg mogelijk meegenomen worden in de ontwikkeling van hun kind op de voorschool, kunnen ze een grotere rol spelen in de vervolgstappen.

Activiteiten

- **Voortgang kinderen monitoren**

Omschrijving

In samenwerking met de GGD wordt er een VVE-monitor ontwikkeld en ingevoerd. Deze vindt in 2024 zijn beslag en wordt samen met de VVE-aanbieders geïmplementeerd.

Subdoelen

Subdoel: Vergroten van basisvaardigheden

Voor het vergroten van de zelfredzaamheid is het belangrijk dat inwoners voldoende basisvaardigheden hebben. Een onderdeel hiervan is goed kunnen lezen en schrijven. Dit is voor zowel beroepsbevolking als voor jongeren van belang: daarom is de doelgroep breed.

Activiteiten

- **Samen voorliggend aanbod omtrent laaggeletterdheid uitbreiden/promoten**

Omschrijving

De ambitie is om meer organisaties in de sociale basis te trainen in het herkennen en verwijzen van mensen met lage basisvaardigheden naar voorliggend aanbod.

- Inzet op laaggeletterdheid in voorschool en op basisschool intensiveren en verder vormgeven

Omschrijving

Het onderwijs – te beginnen bij de voorschool – speelt een belangrijke rol in zowel het signaleren, benoemen, aanpakken en doorverwijzen van zowel kinderen als hun ouders. Hoe eerder onderwijsachterstanden gesignaleerd worden hoe sneller er passende ondersteuning geboden kan worden. Geïntensiveerde samenwerking en inzet met/op scholen is daarom essentieel.

Subdoelen

Subdoel: Versterken van de mentale gezondheid van inwoners

Mentale gezondheid is van belang om optimaal te kunnen genieten, tevreden te zijn, positief te denken en om veerkrachtig om te kunnen gaan met tegenslagen. Door gebeurtenissen in persoonlijke sfeer of maatschappelijke ontwikkelingen kan de mentale gezondheid in het gedrang komen. Denk aan stress door oplopende kosten, eenzaamheid, dementie en het gevoel niet meer mee te kunnen met de veranderende maatschappij. Gemeente Twenterand wil inwoners hierbij (laten) ondersteunen.

Activiteiten

- Maatwerk leveren in ondersteuning van de aanwonenden van het kanaal

Omschrijving

Binnen de gemeente is deze specifieke doelgroep inwoners van belang. Dit is een doelgroep die veel last heeft van stress, depressie en andere gezondheidsproblemen door de onzekere situatie waarin ze verkeren. Binnen het project is hier blijvende aandacht voor. Dit loopt ook in 2024 onverminderd door.

- Een dementievriendelijk Twenterand

Omschrijving

Twenterand vergrijst. Om die reden is het van belang onze gemeente toe te rusten op de toekomst: er zullen namelijk meer mensen met dementie komen. Om de gehele sociale basis van inwoners handvatten te bieden om met deze ontwikkeling om te gaan, wordt er ingezet op een meer dementievriendelijk Twenterand.

Subdoelen

Subdoel: uitvoering geven aan (lokale) preventieprioriteiten

De zorgkosten blijven toenemen. Om de betaalbaarheid van het stelsel op de lange termijn te kunnen garanderen wordt er steeds meer ingezet op preventie: het voorkomen van gezondheidsproblemen in plaats van het medicaliseren ervan. Vroegsignalering, bewustwording en normalisering zijn hierbij van groot belang.

Activiteiten

- Twenteranders zitten lekker in hun vel: meer bewustwording van gezonde keuzen

Omschrijving

Binnen de gemeente wordt de gezonde leefstijl op een positieve manier uitgedragen. Hierbij wordt gekeken naar verschillende (risico)doelgroepen en hoe we hen het beste kunnen verleiden tot het maken van gezonde keuzen. Ook gaat het hierbij niet om pleisters plakken maar wordt er naar de gehele situatie gekeken.

- Inrichten van de ketenaanpak valpreventie bij ouderen

Omschrijving

De gevolgen van een val leiden tot hoge kosten voor de gehele maatschappij. Omdat gemeenten het dichtst bij de inwoners staan, is het inrichten van de ketenaanpak een gemeentelijk project geworden. Samen met betrokkenen wordt de ketenaanpak vormgegeven en wordt de sociale basis toegerust op deze nieuwe aanpak.

Subdoelen

Subdoel: Stimuleren van een gezonde leefomgeving

Twenterand is een plattelandsgemeente waar ongezonde leefstijl ook voorkomt, door roken en weinig bewegen doordat bijvoorbeeld inwoners gewend zijn om vaak de auto te pakken. Door gezondheid onderdeel te maken van ruimtelijk beleid worden stappen gezet tot een leefomgeving die meer aanzet tot gezond gedrag. Ook moet er aandacht zijn voor gezonde prikkels, in plaats van ongezonde prikkels.

Activiteiten

- **Inrichten van meer rook-/alcoholvrije zones**

Omschrijving

Het inrichten van rookvrije zones is vanuit de Rijksoverheid verplicht. In 2024 worden nadere stappen gezet. Gedacht wordt aan speelplekken rookvrij en aandacht voor het rookvrij maken van verenigingen en organisaties.

Subdoelen

Beleidsdocumenten

De Maatschappelijke Agenda is in ontwikkeling en gebaseerd op de Integrale Beleidsnota Sociaal Domein 2023-2026.

Wat mag het kosten programma Sociaal Domein

Overzicht van baten en lasten

	2024	2025	2026	2027
Lasten per doelenboom				
Sociale zaken	17.220.081	16.824.881	16.462.216	16.530.639
Maatschappelijke ondersteuning	14.246.691	14.851.335	15.583.275	16.110.577
Gezondheidszorg	951.330	973.663	978.312	978.899
Onderwijs	4.835.640	4.994.278	5.061.264	5.133.342
Jeugd	20.268.275	20.922.129	21.700.033	22.456.249
Totaal programma lasten	57.522.017	58.566.286	59.785.100	61.209.705
Baten per doelenboom				
Sociale zaken	7.873.604	7.875.653	7.877.682	7.877.682
Maatschappelijke ondersteuning	6.246.115	6.018.928	5.505.444	5.510.589
Gezondheidszorg	0	0	0	0
Onderwijs	1.091.725	1.095.573	1.098.725	1.101.939
Jeugd	708	725	740	755
Totaal programma baten	15.212.152	14.990.880	14.482.591	14.490.965
Totaal saldo van baten en lasten	-42.309.865	-43.575.406	-45.302.509	-46.718.740
Mutaties reserves	286.160	314.906	260.029	248.875
Geraamd resultaat	-42.023.705	-43.260.500	-45.042.480	-46.469.865

Programma Ruimte

Inleiding

Woningbouw

Op dit moment komt er veel op de gemeente af qua wonen. Er zijn verschillende thema's op het gebied van wonen wel / niet met wettelijke verplichtingen, wel / niet met gemaakte bestuurlijke afspraken etc.

Twenterand staat voor een woningbouwopgave. We willen de lokale woonbehoefte bedienen met t/m 2031 een groei van 550 woningen. Tevens hebben we daarnaast de ambitie bij te dragen aan de regionale vraag naar woningen. Om de doelgroepen op de woningmarkt goed te helpen is het nodig de juiste kwaliteit woningen te bouwen en doorstroming op de woningmarkt te bevorderen. Starters zijn op zoek naar betaalbare woningen en het toenemend aantal ouderen zoekt een woning waarin ze lang zelfstandig kunnen blijven wonen. Ook zijn er specifieke doelgroepen, zoals woonwagenvolgers, met eigen woonwensen.

Om de woningbouw te kunnen versnellen zijn sleutelgebieden/projecten aangewezen waar een woningbouwimpuls kan worden gerealiseerd. Daarnaast zijn ook inbreidingslocaties en uitbreidingslocaties in beeld. Het doel is om harde plannen te realiseren en zachte plannen voor 2025 hard te maken en snel te kunnen starten met bouwen. De extra woningbouwopgave vraagt meer capaciteit van de gemeente.

Om overzicht te krijgen en te behouden is in 2023 een Programmaplan Wonen opgesteld. Dit plan moet bijdragen aan het versnellen van de woningbouw door te sturen op prioriteiten. Ook het college heeft in het collegeprogramma aangegeven dat ze wil inzetten op groei: meer woningbouw in Twenterand. Deze groeiambitie is verwerkt in het Programmaplan Wonen. Het plan zal in 2024 worden vastgesteld en de financiële consequenties worden in de kadernota 2025 meegenomen. Voor 2024 wordt een extra bedrag gevraagd om ambities / opgaven te kunnen realiseren.

Energietransitie

De afspraken uit het nationale Klimaatakkoord van juni 2019, waaraan de gemeenten zich vrijwel unaniem hebben verbonden, hebben tot nieuwe uitvoeringstaken bij gemeenten geleid, vooral voor de thema's Gebouwde omgeving en Opwek hernieuwbare Energie waarvoor een belangrijke regierol bij gemeenten is neergelegd. De energie- en warmtetransitie is een grote en langjarige gezamenlijke opgave, waarbij we nu nog maar aan het begin staan. Belangrijk is het gesprek met onze inwoners en ondernemers over de Klimaatopgave en wat dat ook lokaal betekent.

De energietransitie krijgt vorm via de Regionale Energie Strategie en het besluit van het college waarbij het zoekgebied ZO Vriezenveen is aangewezen om windmolens te plaatsen. Hierbij werken we samen met de gemeenten Tubbergen en Almelo. In dit zoekgebied is reeds het zonnepark gerealiseerd en we zien kansen om in dit gebied een energielandschap te creëren. Het opwekken van waterstof in samenwerking met Twenterandse ondernemers zien we als een uitdaging. Onze warmtevisie is in 2021 vastgesteld. Op basis van deze visie willen we nu geen wijken aanwijzen die al vóór 2030 aardgasloos gemaakt worden. Wel zoeken we kansen om aan te sluiten bij concrete projecten in de samenwerking met Mijnde Wonen. En we richten ons in deze eerste fase vooral op isoleren (energie besparen).

Middels diverse maatregelen zoals Duurzaamheidsfonds en de Klusbus helpen we burgers met subsidie en het uitvoeren van isolatiemaatregelen om woningen te verduurzamen.

Klimaatadaptatie is ook een belangrijk klimaatthema. In het Gemeentelijk Rioleringsplan is hier al rekening mee gehouden. In gemeentelijke projecten, zoals het plan Mozaïek, en de Centrumvisie Vriezenveen, wordt rekening gehouden met bijvoorbeeld hittestress door meer vergroening.

Kanaal Almelo-De Haandrik

Een onderwerp met een enorme impact op de gedupeerde bewoners/eigenaren van bedrijfspanden is de problematiek rondom het Kanaal Almelo – De Haandrik. Vanwege schade aan hun panden en de nog onzekere situatie m.b.t. de schadeafhandeling leven veel gedupeerde bewoners langs het kanaal Almelo - De Haandrik in grote zorgen en onzekerheden. De problematiek rondom het kanaal zorgt ook voor financiële risico's in relatie tot de gemeentelijke begroting. Tevens bestaat het risico dat er door de gemeente kosten gemaakt moeten worden die nog niet zijn voorzien of nog niet te voorzien zijn. Maar ook om mogelijke kosten van netwerkbeheerders, wanneer de door hen aangevraagde vergunning of instemming wordt geweigerd. Dit omdat de gemeente schade, die mogelijk door hun werkzaamheden zou kunnen optreden, wil voorkomen. Het nog komende onderhoud aan het kanaal in de voor ons liggende jaren spelen daarin ook een rol. Daarnaast leidt de gemeente zelf financiële schade aan de eigen infrastructuur, omdat deze buiten het onverplichte deel van de schaderegeling

van de provincie valt. De gemeente gaat de gedupeerden op gedoseerde wijze bijstaan in de vorm van passende ondersteuning. De signalen en wensen daartoe hebben de gedupeerden en inwoners in het gebied aan het college bekend gemaakt. De gemeenten trekt hier samen op met de gemeente Hellendoorn.

Invoering Omgevingswet en Wet WKB per 01/01/2024

Op 1 januari wordt de Omgevingswet en de Wet WKB ingevoerd. De hoeveelheid en het karakter van de taken zal met de invoering van de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) deels veranderen. Maatwerk zal meer aan de orde zijn en de uitvoering gaat daarmee meer tijd en capaciteit kosten. Meer integraal werken zorgt echter voor efficiëntie en zal op termijn capaciteit en geld besparen. Daarentegen zullen naar verwachting de inkomsten uit leges dalen. Het karakter van het werk zal ook veranderen. Er zal meer werk in het voortraject van een aanvraag zitten, door onder meer een intensiever vooroverleg. Tevens wordt verwacht dat er meer werk achteraf zal zijn, in de vorm van handhaving.

Mobiliteit

In 2023 is gestart met het opstellen van een toekomstgerichte visie op Mobiliteit voor Twenterand. Daarbij speelt duurzaamheid een grote rol. De visie zal in 2024 worden vastgesteld en vervolgens zal de uitvoering worden opgepakt. De planning voor verbreding van de N36 is door Rijkswaterstaat gewijzigd. Dit wordt niet eerder dan in 2028 opgepakt.

Openbare Orde en Veiligheid

Op het gebied van openbare orde en veiligheid blijven we werken aan een veilig Twenterand. Dit doen we door overlast en criminaliteit te verminderen en fysieke onveiligheid te voorkomen en aan te pakken. Veiligheid is een breed begrip en behelst veel onderwerpen. We willen integraal, flexibel, informatie gestuurd en vooral samen werken. Het zorgen voor een veilige gemeente is een gedeelde verantwoordelijkheid van de gemeente, netwerkpartners en de inwoners. Het geactualiseerde integraal veiligheidsbeleid dekt alle subdoelen en activiteiten en daarom wordt hier niet per doel of activiteit nader op in gegaan. In de kadernota 2024 is voorstel is om een 4e BOA aan te stellen om onbalans bij de uitvoering van BOA-taken weg te nemen opgenomen en vastgesteld. Hier wordt in 2024 verdere invulling aan gegeven. Ook de pilot buurtbemiddeling, die start in 2023, loopt door in 2024. Daarnaast gaan we in 2024 verder met implementatie van het Bibob-beleid en pakken we verdere uitwerking van het thema ondermijning op. De 14 Twentse gemeenten zijn met elkaar overeengekomen dat iedere gemeente zorgt dat zij de basis op orde heeft met betrekking tot de aanpak van ondermijning. Daar is de gemeente Twenterand hard mee bezig en dit zal zijn vervolg krijgen in 2024. Een belangrijk onderdeel daarvan is de implementatie en uitvoering van het vernieuwde bibob-beleid.

Doelenboom Openbare orde en veiligheid

Doelenboom

Openbare orde en veiligheid | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

Twenterand is een veilige gemeente

Doel: Verbeteren leefbaarheid en tegengaan fysieke verloedering

Doel: Een meer integrale aanpak van georganiseerde criminaliteit (ondermijning)

Doel: Doelgerichte aanpak op zorg, jeugd en veiligheid

Doel: Fysieke onveiligheid wordt voorkomen en/of effectief aangepakt

Subdoel: Een meer integrale en weerbare gemeente zijn die niet vatbaar is voor ondermijning

Het College onderschrijft dat we integer moeten handelen. De mogelijkheden voor Bibop worden projectmatig uitgewerkt en zullen vanaf eind 2023 en in 2024 geïmplementeerd kunnen worden in de organisatie

Subdoel: Intensievere bestuurlijke handhaving

Voor het handhaven hebben we instrumenten en criteria. Zo hebben we een piramidemodel volgens welke methodiek we handhavend optreden.

Activiteiten

- **Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Implementeren verbrede beleidslijn BIBOB**

Omschrijving

Bibob

Er zijn steeds meer mogelijkheden om op lokaal niveau bestuursrechtelijk te handhaven als aanvulling op de bestaande privaatrechtelijke en strafrechtelijke mogelijkheden. Een voorbeeld hiervan is de Wet Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur). Deze wet geeft ons als gemeente de mogelijkheid om de achtergrond van bedrijven en personen met wie zij

zakendoen, te screenen. De reikwijdte van de Wet Bibob is de afgelopen jaren uitgebreid en daarmee is het Twenterandse Bibob-beleid van 2018 niet meer up to date. In het Integraal Veiligheidsbeleid 2022-2025 is de doorontwikkeling Bibob als actiepunten opgenomen. Ook is dit in de regionale veiligheidsagenda een speerpunt. In 2023 is onderzocht wat nodig is om het Bibob-beleid te actualiseren en structureel goed te implementeren en heeft er onder andere een collegemiddag plaatsgevonden. Naast het actualiseren van het beleid is hiervoor structureel extra capaciteit nodig. Hiervoor wordt de raad gevraagd een bedrag van € 110.000 euro beschikbaar te stellen. Als deze middelen beschikbaar zijn kan na vaststelling van het beleid concreet worden gestart met de implementatie.

Voorstel	i/s	Financiën	v/n
Coördinator Bibob	s	€110.000	n

Subdoel: Handhaven en verbeteren van de huidige netwerksamenwerking zowel vanuit het sociaal domein als openbare orde en veiligheid

Activiteiten

- Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Verwerken resultaten Veiligheidsmonitor 2023

Omschrijving

De gemeente Twenterand heeft deelgenomen aan de Veiligheidsmonitor 2023. De Veiligheidsmonitor is een tweejaarlijks onderzoek naar criminaliteit, onveiligheid, buurtproblemen, en het optreden van gemeente en politie. De uitvraag in Twenterand was in de periode augustus t/m oktober. De resultaten worden in het voorjaar van 2024 verwacht. De volgende stap is het verwerken van de uitkomsten zodat deze gebruikt kunnen worden bij het evalueren en opstellen van het Integraal Veiligheidsbeleid in 2025.

Metingen en verplichte indicatoren

Beleidsdoelen	Begroot 2024	Begroot 2023	2022	2021	2020	2019	2018	Bron
Aanpak woninginbraken								
Woninginbraken	*	*	27	20	30	40	45	Politie
Geregistreerde diefstal van (brom/snor)fietsen in Twenterand	*	*	53	42	34	52	46	Politie
Bestuurlijke aanpak van (georganiseerde) criminaliteit								
Nieuwe BIBOB-onderzoeken		**	1	0	0	0	3	
Nieuwe indicatoren Uitvoeringsprogramma VTH								
Aantal te laat verleende vergunningen voor B of C evenementen	0	0	0	0	0	0		eigen gegevens
Aantal verleende vergunningen voor evenementen	72							
Aantal controles A/B-evenementen	25	30	23	11	2	36		eigen gegevens
Aantal controles C-evenementen	1	3	1	1	1	2		eigen gegevens
Aantal controles Drank- en Horecawet (leeftijdscontrolle)	13	10	19	4	12	16		eigen gegevens
Aantal geïnde bestuurlijke boetes	nvt	nnb	0	0	0	1		eigen gegevens
Aantal behandelde klachten	259	120	231	270	240	113		eigen gegevens

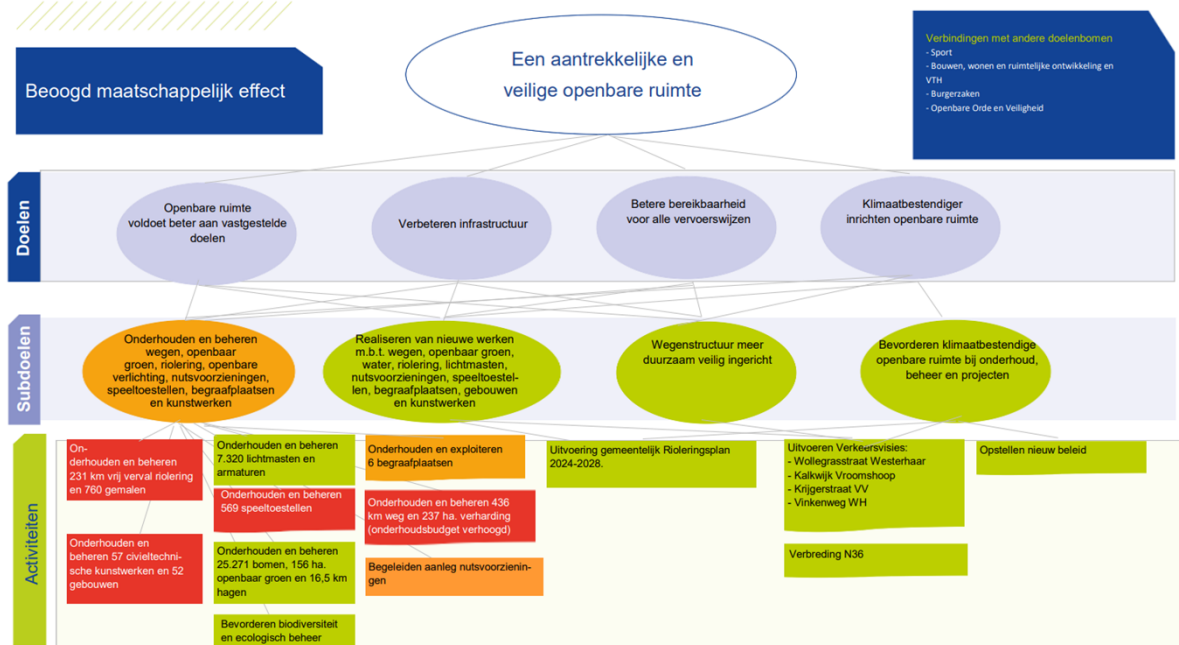
* zo min mogelijk

** Bibob onderzoeken zijn situationeel en daarom niet te plannen

Doelenboom Openbare ruimte en verkeer

Doelenboom

Openbare Ruimte en Verkeer | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

Een aantrekkelijke en veilige openbare ruimte

Doel: Openbare ruimte voldoet beter aan de vastgestelde doelen

Per taakveld (openbaar groen, riolering enz.) is vastgelegd aan welke kwaliteitseisen het onderhoud en beheer moeten voldoen. De manier waarop dat is vastgelegd is een beleids-/beheerplan. Daarmee wordt duidelijkheid gegeven aan de gemeenteraad en aan inwoners.

Doel: Verbeteren infrastructuur

Per jaar wordt gekeken welke nieuwe infrastructurele werken worden gerealiseerd. Op basis van het beschikbare budget worden de hoogst geprioriteerde werken uitgevoerd.

Doel: Betere bereikbaarheid voor alle vervoerswijzen

Hiermee wordt bedoeld dat voor auto, fiets, trein en bus wordt geprobeerd het voorzieningenniveau minimaal op hetzelfde niveau te houden. Vooral voor bus en trein wordt geprobeerd dat middels overleg (ook in regionaal verband) te realiseren en mogelijk te verbeteren.

Doel: Klimaatbestendiger inrichten openbare ruimte

Bij werkzaamheden in de openbare ruimte zal rekening worden gehouden met klimaatadaptatie. Het gaat er om dat bij de uitvoering van onderhoud en beheer en ook bij projecten de openbare ruimte klimaatbestendiger wordt ingericht.

Subdoel: Wegenstructuur meer duurzaam veilig ingericht

Activiteiten

- Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Verbreiding N36

Omschrijving

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft middels een MIRT-brief de Tweede Kamer geïnformeerd over de verkeersveiligheid op de N36. De minister geeft hierin aan dat de uitvoering van

de maatregelen niet eerder kunnen worden gestart dan in 2028, waar eerder werd uitgegaan van 2025/2026.

Naast de verbreding van de N36 zouden ook de meekoppelkansen voor gemeentes worden meegenomen en uitgerekend in het plan van aanpak van RWS. Voor Twenterand zouden o.a. meegenomen worden de fietsbrug naar Oosterweilanden en de noordelijke randweg Vriezenveen. RWS heeft de berekening van de meekoppelkansen geschrapt. Op dit moment worden globale ramingen uitgevraagd voor de fietsverbinding en de noordelijke randweg. Zodra hier meer duidelijkheid over is zal de gemeenteraad hierover worden geïnformeerd.

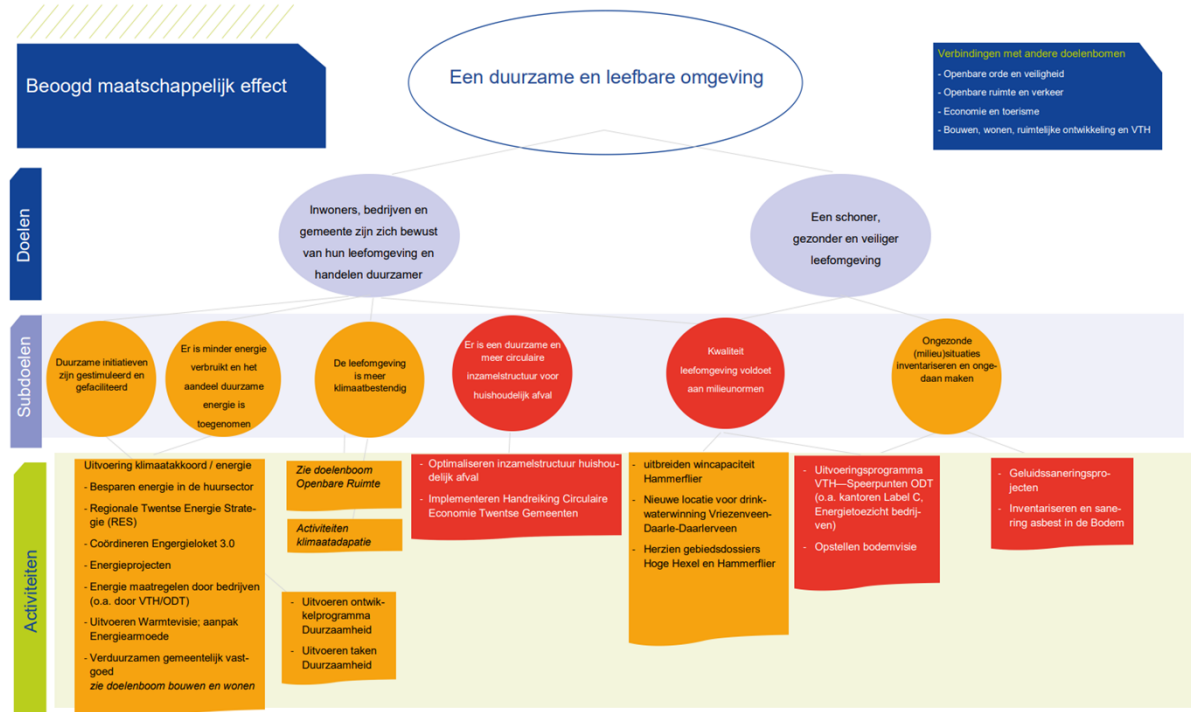
Metingen

Beleidsdoelen	Begroot 2024	Begroot 2023	2022	2021	2020	2019	2018	Bron
Metingen verkeer								
verkeersongevallen waarbij doden zijn gevallen	nnb	nnb	1	1	3	1	2	BLIQ verkeersveiligheid rapportage
verkeersongevallen met gewonden	nnb	nnb	41	30	35	30	25	BLIQ verkeersveiligheid rapportage
verkeersongevallen	nnb	nnb	146	135	131	133	186	BLIQ verkeersveiligheid rapportage

Doelenboom Duurzaamheid, milieu en VTH

Doelenboom

Duurzaamheid, milieu en VTH | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

Een duurzame en leefbare omgeving.

Doel: Inwoners, bedrijven en gemeente zijn zich bewust van hun leefomgeving en handelen duurzamer

Onder duurzaamheid verstaan we het verbeteren van de balans tussen sociale, ecologische en economische ontwikkeling, waar bij ook effecten voor toekomstige generaties en effecten elders ter wereld worden meegenomen. In de Omgevingsvisie Twenterand 1.0, die in december 2021 is vastgesteld door de raad, zijn de lange-termijn doelen voor een duurzamer Twenterand opgenomen: we werken aan een meer circulair, klimaatbestendig en energieneutraal Twenterand in 2050.

Doel: Er is een schoner, gezonder en veiliger leefomgeving voor mensen

Het gaat hier om het bewaken en verbeteren van de leefomgevingskwaliteit voor bewoners.

Beleidsdocumenten

Klimaatakkoord

Klimaatakkoord gebouwde omgeving

Metingen

Beleidsdoelen	Begroot 2024	Begroot 2023	2022	2021	2020	2019	2018	Bron
Er is een duurzame inzamelstructuur voor huishoudelijk afval								
Scheidingspercentage afval	88*	86*	84	85	84	84	83	grondstoffenmonitor
Er is minder energie verbruikt en het aandeel duurzame energie is toegenomen.								
% Hernieuwbare energie	***	***	***	14,4/20,3**	13,1/ 19,2 **	10,5/ 17,0**	8,7/ 13,9 **	Klimaatmonitor.databank.nl
Indicatoren Uitvoeringsprogramma VTH								
Realiseren Uitvoeringsprogramma	85%	80%	123	100%	70%	63% ****		eigen gegevens
aantal controles bedrijven met aandacht op energemaatregelen	85	75	160	30	65	87		eigen gegevens
Aantal bestuurlijke (her)controles milieu in handhavingssfeer	25	25	22	19	30	1		eigen gegevens

* ambitie 90% scheiden in 2025

** hernieuwbare energie inclusief toedeling vanuit Twence

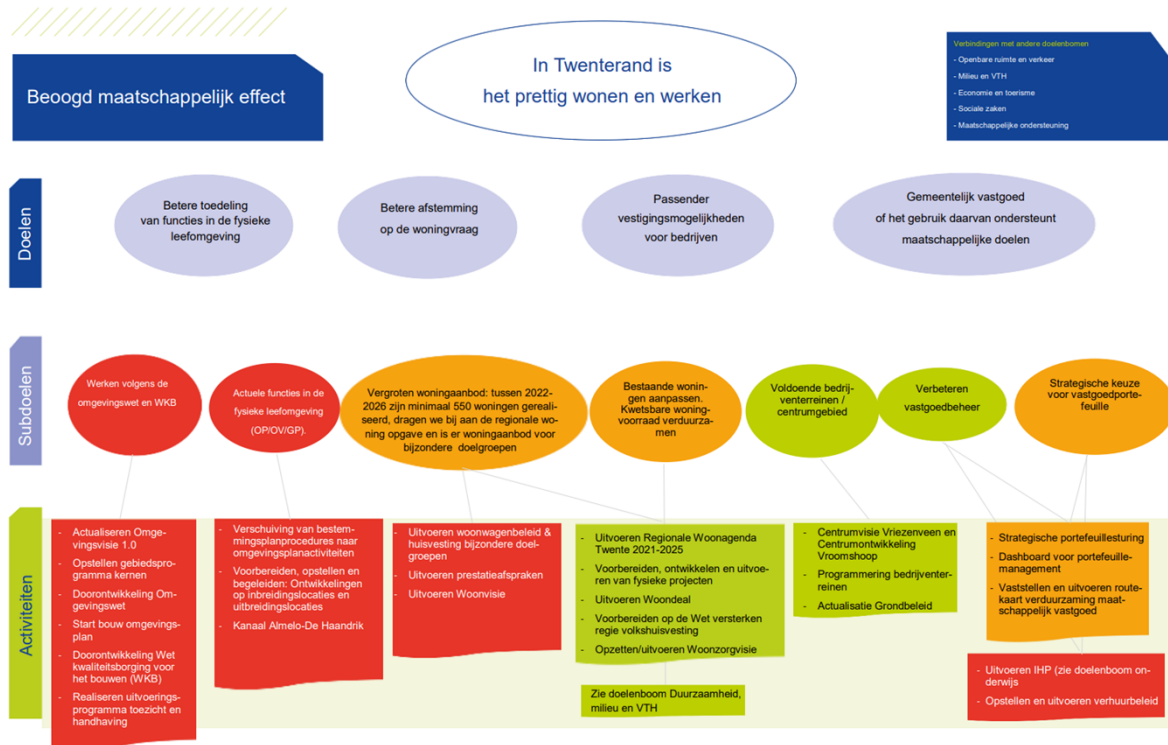
*** streven naar 50% duurzame opwek in 2030, energieneutraal in 2050

**** milieuvergunningverlening: 83%, milieutoezicht: 43 %

Doelenboom Bouwen, wonen, ruimtelijke ontwikkeling, Gemeentelijk Vastgoed en VTH

Doelenboom

Bouwen, wonen, ruimtelijke ontwikkeling, Gemeentelijk vastgoed en VTH | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

In Twenterand is het prettig wonen en werken

Doel: Betere toedeling van functies in de fysieke leefomgeving

Doel: Betere afstemming op woningvraag

Doel: Passender vestigingsmogelijkheden voor bedrijven

Doel: Gemeentelijk vastgoed of het gebruik daarvan ondersteunt maatschappelijke doelen

Beleidsdocumenten

Beleidskader gemeentelijk vastgoed
Regionale woonagenda Twente
Woonvisie Twenterand 2022 - 2026
Omgevingsvisie Twenterand

Metingen

Beleidsdoelen	Begroo t 2024	Begroo t 2023	2022	2021	2020	2019	2018	Bron
Volgende en passende woningen								
Aantal opgeleverde woningen	80	113	1026*	940	844	773	673	Eigen meting, aantallen zijn totalen
Aantal startersleningen	2	0	2	8	8	15	12	25 leningen in totaal beschikbaar vanaf eind 2019
Aantal Blijversleningen	0	0	0	0	0	0	0-	10 leningen in totaal beschikbaar
Nieuwe indicatoren Uitvoeringsprogramma VTH								
Aantal van rechtswege verleende vergunningen	nvt	2	0	2	0	1		Eigen gegevens
Aantal verleende omgevingsvergunningen voor het bouwen van gebouwen met een woonfunctie	80							Eigen gegevens
Aantal verleende omgevingsvergunningen voor het bouwen van gebouwen met een maatschappelijke functie	2							Eigen gegevens
Aantal verleende omgevingsvergunningen voor het bouwen van gebouwen met een bedrijfsfunctie	7							Eigen gegevens
Aantal bestuurlijke (her)controles RO in handhavingssfeer	9	6	5	4	4	3		Eigen gegevens
Aantal bestuurlijke (her)controles bouw/sloop in handhavingssfeer	3	2	0	0	0	3		Eigen gegevens
Aantal bestuurlijke (her)controles brandveiligheid in handhavingssfeer	2	3	0	0	0	0		Eigen gegevens
Aantal behandelde klachten	21	30	18	12	26	26		Eigen gegevens
Aantal behandelde handavingsverzoeken	17							
Ontwikkelen bestemmingsplannen	nvt	7	10	5	10	12		Eigen gegevens

* in 2018 zijn vergunningen verleend voor de bouw van ruim 130 woningen, in 2019: 48, in 2020: 71, in 2021:96, in 2022: 86

Wat mag het kosten programma Ruimte

Overzicht van baten en lasten

	2024	2025	2026	2027
Lasten per doelenboom				
Openbare orde en veiligheid	2.748.750	2.805.452	2.877.306	2.935.282
Openbare ruimte en verkeer	12.371.288	12.089.510	12.170.390	12.963.122
Duurzaamheid, Milieu en VTH	4.074.199	4.141.412	4.255.807	4.348.255
Bouwen, wonen, ruimt. ontwikkeling en VTH	11.391.849	8.095.164	7.141.494	6.581.718
Totaal programma lasten	30.585.085	27.131.538	26.444.997	26.828.376
Baten per doelenboom				
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0
Openbare ruimte en verkeer	4.975.680	5.074.121	5.174.531	5.277.438
Duurzaamheid, Milieu en VTH	3.114.239	3.176.634	3.241.975	3.306.905
Bouwen, wonen, ruimt. ontwikkeling en VTH	7.576.162	4.412.827	3.436.676	2.795.154
Totaal programma baten	15.665.081	12.663.583	11.853.182	11.379.498
Totaal saldo van baten en lasten	-14.920.004	-14.467.956	-14.591.815	-15.448.879
Mutaties reserves	525.100	117.833	46.477	136.203
Geraamd resultaat	-14.394.904	-14.350.123	-14.545.338	-15.312.676

Opgenomen investeringen bestaand beleid 2024

Openbare verlichting	133.600
Onderhoud wegen	300.000
Vervanging riool	1.828.236
Scania G410	120.000
Container installatie	50.000
Hefbrug	25.000
John Deere 6330	40.000
Nilifisk city ranger 2250 BO	70.000
Hangxha	10.000

Investering 2024

133.600
300.000
1.828.236
120.000
50.000
25.000
40.000
70.000
10.000

Programma Economie en vrijetijdsbesteding

Inleiding

Twenterand is een gemeente die werkt. Werkmentaliteit en ondernemersgeest behoren tot de kernkwaliteiten van Twenterand. Dat vinden niet alleen ondernemers, het blijkt ook uit de cijfers. Zo is het percentage werklozen in Twenterand al jaren structureel lager dan gemiddeld in Nederland. Inwoners van Twenterand steken graag hun handen uit de mouwen. Mede daardoor vestigen bedrijven, van groot tot klein, zich graag in Twenterand. Maar liefst 3200 ondernemingen zijn in de gemeente gevestigd, op bedrijventerreinen, in de kernen en op het platteland. Het college van burgemeester en wethouders zet in op een economisch sterk Twenterand. Dat betekent dat we onze ondernemers koesteren en ons inspannen voor een gemeente waar werk is voor iedereen. Samen met ondernemers en bewoners zoeken we naar mogelijkheden om de Twenterandse economie te innoveren en klaar te maken voor de toekomst.

Waar hard wordt gewerkt, moet ook ruimte zijn voor ontspanning. Twenterand biedt tal van mogelijkheden op het gebied van cultuur, recreatie en sport. Daar mogen we als gemeente trots op zijn! Mede door haar vele culturele instellingen en sportclubs en door haar unieke recreatiegebieden is de gemeente een prachtige plek om te wonen en te bezoeken. Ook op economisch vlak worden daarvan de vruchten geplukt, want cultuur, recreatie en sport gaan goed samen met ondernemerschap. We maken ons sterk voor een cultureel en sportief bloeiend Twenterand vol natuurschoon, dat ook buiten de gemeentegrenzen op de kaart staat.

Bij al deze initiatieven is samenwerking van cruciaal belang. We maken natuurlijk gebruik van lokale netwerken, maar ook op regionaal, provinciaal of landelijk niveau benutten we bestaande structuren en mogelijkheden. Daarnaast stimuleren we nieuwe samenwerkingsverbanden tussen de gemeente en andere actoren. Essentieel voor zowel overheid als ook voor ondernemers en instellingen is het delen van kennis en informatie, bijvoorbeeld over duurzaamheid of arbeidspotentieel. Onze voorstellen zijn gericht op het verder vormgeven van een nieuw samenspel: het relatiebeheer tussen gemeente en inwoners, tussen ondernemers en onderwijs en tussen sportverenigingen en cultuurinstellingen. Hierbij houden we oog voor het maatschappelijke effect en proberen we maatschappelijke meerwaarde te creëren.

Doelenboom cultuur en recreatie & toerisme

Er is de laatste jaren volop gewerkt om te komen tot een nieuwe recreatieve structuur ten behoeve van lokale promotie die aansluit bij het merkverhaal van Twente. Hiervoor is de netwerkorganisatie Gastvrij Twenterand bezig met het vermarkten van 'het Gouden randje van Twente'. Intern sluit de actualisatie van de Nota Vrijetijdseconomie (2024) hierbij aan en deze zorgt ook voor een bredere verbinding tussen andere onderdelen binnen de vrijetijdseconomie, zoals de culturele sector en evenementen. Daarnaast willen we graag de veengeschiedenis naar voren laten komen in het toeristisch profiel van de gemeente Twenterand. We willen onder meer inzetten op gebiedspromotie en -ontwikkeling van de Engbertsdijkswegen om zo het potentieel van dit prachtige natuurgebied ten volle te benutten. De uitvoering van deze activiteiten is op dit moment nog afhankelijk van het besluit van de raad over het amendement Projectreserve Engbertsdijkswegen dat bij de behandelingen van de jaarstukken 2022 zal worden ingediend, zoals vermeld in de aangenomen motie Investeren in en rondom het Engbertsdijkswegen ter bevordering van toerisme en bereikbaarheid. Op cultureel gebied is de ontwikkeling van een creatieve broedplaats een in het oog springende ontwikkeling. De creatieve broedplaats is bedoeld om creativiteit en innovatie te stimuleren en jonge creatieve en technologische talenten blijvend te binden.

Doelenboom Economie en werkgelegenheid

Voor 2024 ligt het accent op het versterken van de lokale economie. Er vindt een actualisatie plaats van de economische visie in samenwerking met de betrokken stakeholders. We willen als gemeente aantrekkelijk zijn voor een gezonde mix aan bedrijven en een diverse beroepsbevolking. Op die manier wordt de economie veerkrachtiger en daarmee minder kwetsbaar voor conjuncturele schommelingen. We werken verder aan het uitvoeren van de centrumontwikkeling van Vriezenveen en verschillende bedrijventerreinen en gaan aan de slag met het actualiseren van de Detailhandelsstructuurvisie. Er is al een basis voor een toekomstgerichte visie voor het landelijk gebied van Twenterand. Deze visie wordt in 2024, parallel aan provinciale gebiedstafel en ontwikkelingen, verder uitgewerkt. We vragen ook weer een structureel budget voor LEADER voor de financiering van projecten gericht op het versterken van het landelijk gebied. Om nieuwe samenwerkingsverbanden te stimuleren wordt verder gewerkt aan de ontwikkeling van het Ondernemershuis. In samenwerking met Gastvrij Twenterand zal gestart worden met een verkenning

naar de mogelijkheden voor het aanstellen van een Centrummanager voor Den Ham. Voor het genereren van meer middelen verkennen wij de mogelijkheden voor het inzetten van de gemeentelijk fondsenwerver, als ook via de Regiodeal Twente voor het versterken van de lokale economie.

Doelenboom Sport

De gemeente heeft verschillende sportaccommodaties en sportvoorzieningen. Dit zijn de basissportvoorzieningen binnen onze gemeente. Op basis van de nieuwe Nota Sportaccommodatiebeleid Twenterand 2024 - 2032 willen we inzetten op meer en beter (multi)functioneel en inclusief gebruik van sportaccommodaties. Daarnaast zetten we in op duurzaamheid en zelfwerkzaamheid.

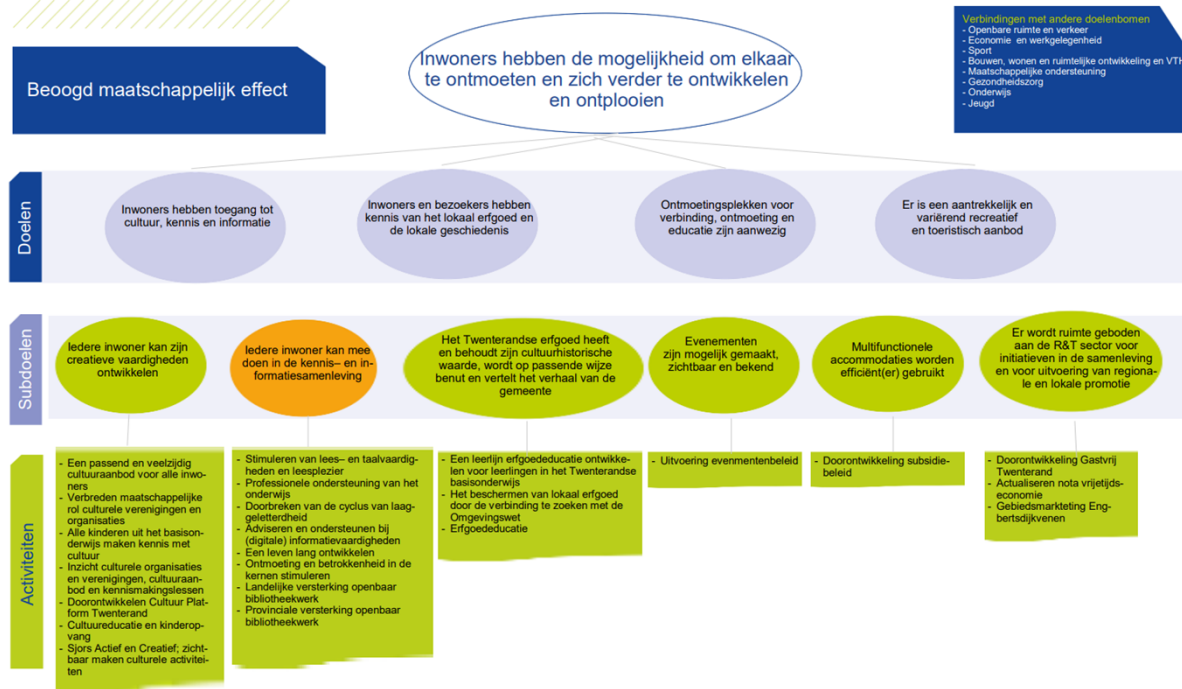
De nieuwe sport- en bewegvisie 2023 - 2026 Twenterand - Sportakkoord II heeft tot doel om 75% van de inwoners te kunnen laten voldoen aan de beweegrichtlijnen. Binnen deze sport- en bewegvisie / sportakkoord II staat niemand buiten spel, zien we in sport ook de rol als middel en richten we ons op de volgende speerpunten en ambities:

- * Sport- en beweegstimulering, iedereen doet mee
- * Veilige en integere sport
- * Vitale en sterke sport- en beweegaanbieders
- * Duurzame sport en beweegvriendelijke omgeving
- * Trots op de sport in Twenterand

Doelenboom Cultuur en Recreatie & Toerisme

Doelenboom

Cultuur en Recreatie & Toerisme | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

De leefbaarheid en individuele ontmoeting, ontwikkeling en ontplooiing is toegenomen

Doel: Inwoners hebben toegang tot cultuur, kennis en informatie

Hieronder wordt verstaan fysieke ontmoetingsplekken zoals CCK2, De Klaampe, Het Punt en dergelijke, maar ook digitale ontmoetingsplekken.

Doel: Inwoners en bezoekers hebben kennis van het lokaal erfgoed en de lokale geschiedenis

Doel: Ontmoetingsplekken voor verbinding, ontmoeting en educatie zijn aanwezig

Doel: Er is een aantrekkelijk en variërend recreatief en toeristisch aanbod

Recreatief en toeristisch aanbod bevat verblijfsrecreatie maar ook de dagrecreatieve voorzieningen. Gastvrij Twenterand werkt voor en met de recreatieve ondernemers in Twenterand. Marketing Oost verzorgt de promotie van Twente.

Subdoel: Iedere inwoner kan zijn creatieve vaardigheden ontwikkelen

Activiteiten

- Wijziging ten opzichte van de Kadernota 2024: Een passend en veelzijdig cultuuraanbod voor alle inwoners & verbreden maatschappelijke rol culturele verenigingen en organisaties

Omschrijving

Het is de bedoeling om in 2024 een extra impuls te geven aan cultuur. De besteding hiervan is nog onderwerp van gesprek.

Voorstel i/s Financiën v/n

Extra impuls cultuur 2024	i	€ 25.000	tlv ARR
------------------------------------	---	----------	------------

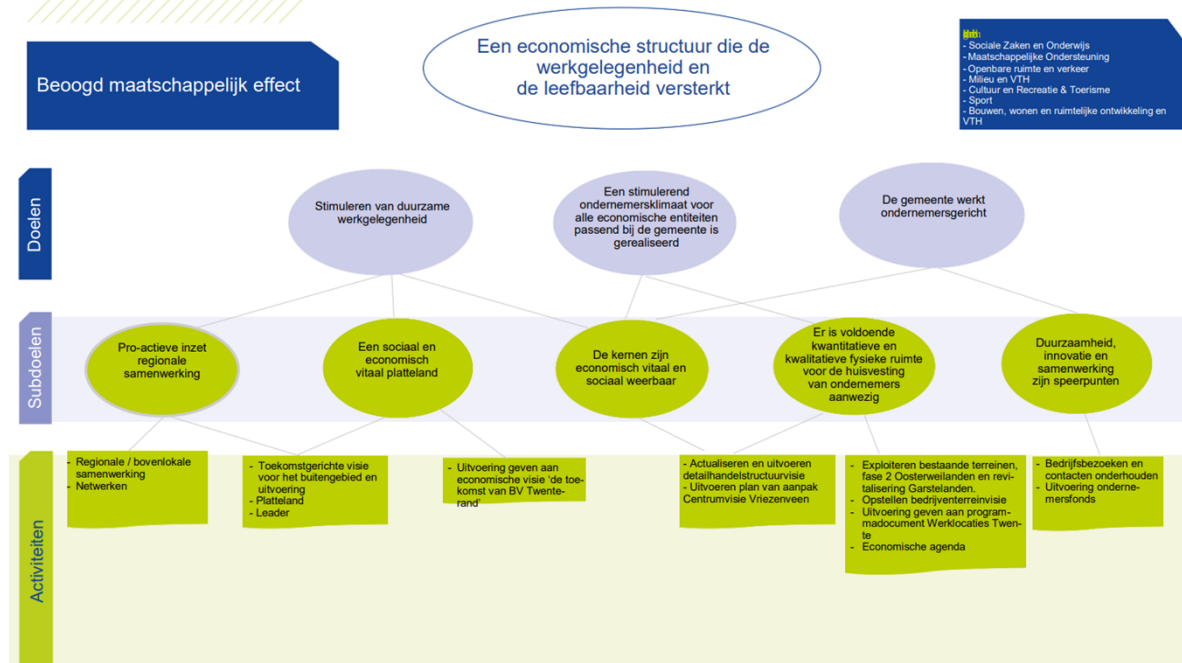
Beleidsdocumenten

Cultuuropdracht 2021-2024
 Cultuureducatieplan basisonderwijs Twenterand 2021-2024
 Convenant Erfgoededucatie

Doelenboom Economie en werkgelegenheid

Doelenboom

Economie en Werkgelegenheid | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

Een economische structuur die ondernemerschap, werkgelegenheid, bestaanszekerheid en daarmee de leefbaarheid versterkt.

Doel: Stimuleren van duurzame werkgelegenheid

Samen met sociaal domein de werkgelegenheid in Twenterand stimuleren en nog meer de verbinding zoeken tussen economie, een inclusieve arbeidsmarkt en arbeidsparticipatie en onderwijs.

Doel: Een stimulerend ondernemersklimaat voor alle economische entiteiten passend bij de gemeente is gerealiseerd

Economische entiteiten betreffen alle ondernemersvormen, zowel commerciële als niet-commerciële bedrijven, zowel in de kernen, op de bedrijventerreinen, als in het buitengebied. Met passend bij de gemeente wordt bedoeld dat het past bij de wensen die de ondernemer in Twenterand heeft.

Doel: De gemeente werkt ondernemersgericht

Dit betekent actief informatie/kennis/ervaringen en dergelijke ophalen bij en delen met ondernemers ten behoeve van (beleids)ontwikkeling.

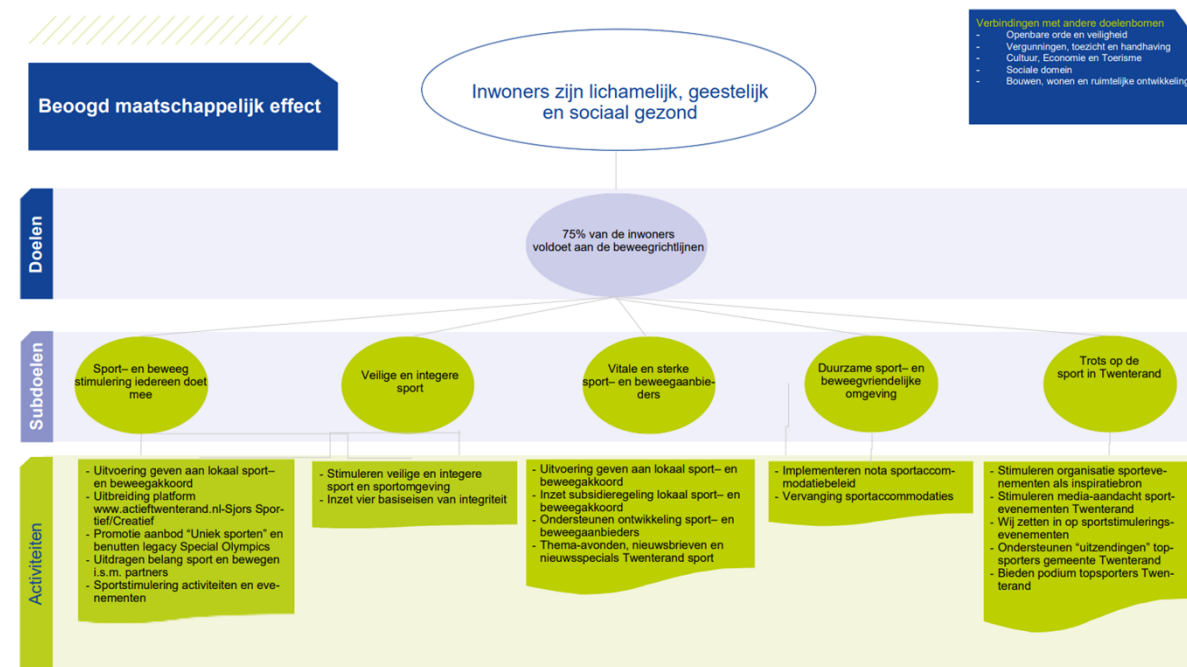
Beleidsdocumenten

Verder wordt uitvoering gegeven aan het Uitgiftebeleid en aan de uitbreiding van bedrijventerreinen (o.a. vervolgfases Oosterweilanden). Als onderdeel van de verdere uitvoering van de Detailhandelstructuurvisie wordt naast de uitbreiding van ruimte ook gekeken naar de verbetering van bestaande panden en locaties.

Doelenboom Sport

Doelenboom

Sport | 2024

Beoogd maatschappelijk effect

Inwoners zijn lichamelijk, geestelijk en sociaal gezond

Doel: 75% van de inwoners sport en beweegt

Hoe vitaler iemand is, hoe groter de kans dat diegene kan deelnemen in de maatschappij en zelfstandig thuis kan blijven wonen.

De overheid wil dat 75% van de Nederlandse bevolking in 2040 aan de Beweegrichtlijnen voldoet. Dit verkleint de kans op lichamelijke en mentale gezondheidsproblemen. Dat staat in het Nationaal Preventieakkoord. De gemeente Twenterand onderschrijft deze ambitie op weg naar een samenleving waarin minimaal 75% van de Twenteranders uit alle lagen van de bevolking voldoet aan de landelijk vastgestelde beweegrichtlijnen. We zetten hierbij sport in als middel in samenwerking met aanpalende domeinen zoals onderwijs, zorg en welzijn en het overkoepelende plan "Gezond en Actief Leven Aanpak". De onderzoeken naar sport- en beweeggedrag waar we als gemeente Twenterand gebruik van maken worden uitgevoerd door de CBS/RIVM-VWS, GGD, het Kenniscentrum Sport & Bewegen en NOC*NSF.

De metingen uit 2022 laten landelijk gezien het volgende beeld zien:

	Sportdeelname 1x of vaker per week (*1)	Beweegrichtlijnen (*2)
4 - 11 jaar	58%	57%
12 - 17 jaar	72%	33%
18 - 64 jaar	54%	46%
65+	39%	38%

*1 = Cijfers en feiten sport en bewegen | Loketgezondleven.nl

*2 = Beweegrichtlijnen | Sport en bewegen in cijfers

Noot: Betreffende onderzoeksorganisaties willen we betrekken om toekomstgericht ook de cijfers lokaal voor de gemeente Twenterand weer te geven.

Subdoel: Sport- en beweegstimulering, iedereen doet mee

Door goede samenwerking tussen maatschappelijke organisaties en sport- en beweegaanbieders is er altijd een match te maken tussen de wensen en behoeften van (inactieve) inwoners en sport- en beweegaanbod. Sportaanbieders verleiden we hun aanbod zoveel mogelijk open te stellen en af te stemmen op de behoeften van de inwoners. Waardoor meer inwoners sporten en bewegen (verhoging sportdeelname). Hiermee bevorderen wij gezondheid, participatie en integratie en bieden we meer en betere kansen voor motorisch, veelzijdig bewegen.

Subdoel: Veilige en integere sport

Gemeente Twenterand besteedt structureel aandacht aan veilige en integere sport en stimuleert haar sport- en beweegaanbieders prioriteit te maken van een veilige sportomgeving.

Subdoel: Er zijn vitalere sportverenigingen

Sport- en beweegaanbieders zijn vitaal en toekomstbestendig met voldoende vrijwilligers. Dit voor wat betreft organisatiekracht (leden, accommodatie, kader, beleid en financiën) en maatschappelijke oriëntatie.

Subdoel: Duurzame sport- en beweegvriendelijke omgeving

Om een leven lang te sporten en bewegen is een functionele en duurzame sport- en beweeginfrastructuur nodig. Onze sportaccommodaties moeten open, toegankelijk, duurzaam, betaalbaar en multifunctioneel zijn. Het gaat niet alleen om sportvelden, sporthallen en clubhuizen, maar ook de openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen. Overal waar men beweegt en sport zijn de voorzieningen op orde.

Subdoel: Trots op de sport in Twenterand

We willen de inspirerende en maatschappelijke waarde en kracht van top- en wedstrijd sport versterken. Daarmee creëren we meer maatschappelijke impact én wordt het aantrekkelijker om (als individu, overheid, sportaanbieder, school of bedrijfsleven) te investeren.

We zetten in op top- en wedstrijd sport die lokaal inspireert. Enerzijds door zoveel mogelijk inwoners in de gelegenheid te stellen ernaar te kunnen kijken, genieten en gefascineerd te raken. Anderzijds door ze aan te zetten ook zelf in beweging te komen en sport- en beweegactiviteiten uit te proberen.

Beleidsdocumenten

Sport- en Beweegvisie 2023 - 2026 / Sportakkoord II

Subsidieregeling waarderingssubsidie sport en/of gezonde leefstijlinterventies Twenterand 2023

Wat mag het kosten programma Economie en vrijetijdsbesteding

Overzicht van baten en lasten

	2024	2025	2026	2027
Lasten per doelenboom				
Cultuur en recreatie en toerisme	3.240.184	2.946.815	2.716.965	2.780.838
Economie en werkgelegenheid	1.238.835	1.136.185	811.183	825.729
Sport	3.283.363	3.072.244	3.422.721	3.317.353
Totaal programma lasten	7.762.382	7.155.244	6.950.868	6.923.920
Baten per doelenboom				
Cultuur en recreatie en toerisme	251.611	257.901	263.059	268.321
Economie en werkgelegenheid	6.622	6.700	6.764	6.829
Sport	736.964	752.698	765.600	778.760
Totaal programma baten	995.197	1.017.299	1.035.423	1.053.909
Totaal saldo van baten en lasten	-6.767.185	-6.137.945	-5.915.445	-5.870.011
Mutaties reserves	1.785.980	924.573	700.900	562.206
Geraamd resultaat	-4.981.205	-5.213.372	-5.214.545	-5.307.805

Bedrijfsvoering

Inleiding Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering gaat over de werking van onze gemeente, toegelicht op drie gebieden:

1. Onze dienstverlening aan inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties,
2. Onze bedrijfsvoering bestaand uit het verzorgen van randvoorwaardelijke zaken, van informatie en van advies.
3. Onze griffie die de raad ondersteunt en adviseert ten behoeve van een hoogwaardige kwaliteit van bestuurlijke besluitvorming.

Dienstverlening en Griffie worden hieronder toegelicht. Bedrijfsvoering is toegelicht in de Paragraaf Bedrijfsvoering en de Paragraaf Openbaarheid Woo.

Dienstverlening

Betrouwbaar, betrokken en toegankelijk, zo willen we onze dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties vormgeven. We streven hierbij naar 'goed' als beoordeling en willen dit de komende jaren terugzien in de inwonerstevredenheidmonitor. Aan betrouwbaar werken we door helder te zijn in wat er van ons verwacht mag worden en door die verwachtingen waar te maken. Betrokken geven we invulling door te handelen vanuit echte interesse. Toegankelijk gaat om laagdrempelig en zo eenvoudig mogelijk. Synergie tussen de centrale toegangskanalen telefonie, post, receptie, website en Social Media en consistentie van de dienstverlening over de kanalen heen zijn hierbij van belang.

Op 6 juni 2024 vinden verkiezingen voor het Europese Parlement plaats. En ook zal het verzorgen van publieksdiensten voor de gemeente Ommen worden gecontinueerd, ervan uitgaand dat de evaluatie hiervan over 2023 positief uitvalt.

Griffie

Maatschappelijk effect

De griffie richt zich op een hoogwaardige kwaliteit van bestuurlijke besluitvorming. De griffie ondersteunt en adviseert hierbij de raad, het bestuursorgaan dat besluiten neemt. De raad doet dat vanuit haar volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol. Een hoogwaardige kwaliteit van bestuurlijke besluitvorming is van belang voor het goed functioneren van de democratie. Dit beoogde maatschappelijk effect is geen stip aan de horizon, maar een vrij constant gegeven waar voortdurend aan gewerkt moet worden. De ambitie ligt met name in de term "hoogwaardige", waarbij het van belang is om continu aan te sluiten bij en te anticiperen op de (veranderende) vraag uit de raad en de samenleving.

Ontwikkelingen 2024

Na twee corona jaren en ziekte op de griffie zal 2024 hopelijk weer een normaal jaar worden met een nieuwe griffier, de basis op orde en voldoende middelen om de uitdagingen voor 2024 en daarna aan te gaan. Overigens staan er geen grote ontwikkelingen op stapel, maar in de afgelopen jaren zijn door ziekte en corona wel werkzaamheden blijven liggen, zoals de aanbesteding van de rekenkameronderzoeken, de inrichting van het zaakstelsel voor de griffie, de verdere implementatie van IBabs, de digitale ondertekening, het project Democracy, de evaluatie van de vergaderorde, de aanpassing van het Reglement van Orde en een inhaalslag van de ondertiteling van de videotulen. Daarnaast zien we dat de reguliere activiteiten de laatste jaren ook uitgebreid zijn, met bijvoorbeeld de archivering van de videotulen, het onderhoud van het raadsinformatiesysteem, meer benodigde controle op stukken, meer vragen vanuit de organisatie en een toenemende urgentie om handen en voeten te geven aan 'inwonersbetrokkenheid'.

Middelen

Bovenstaande heeft geleid tot een geringe uitbreiding van de formatie van de griffie met 8 uur.

Wat mag het kosten Bedrijfsvoering

Overzicht van baten en lasten

	2024	2025	2026	2027
Lasten per doelenboom				
Dienstverlening en klantcontact	1.247.694	1.271.287	1.322.188	1.331.595
Bedrijfsvoering	13.529.927	14.448.272	14.847.979	15.080.503
Totaal programma lasten	14.777.621	15.719.560	16.170.167	16.412.098
Baten per doelenboom				
Dienstverlening en klantcontact	839.320	859.376	879.320	896.172
Bedrijfsvoering	139.679	141.188	142.131	143.094
Totaal programma baten	978.999	1.000.564	1.021.452	1.039.266
Totaal saldo van baten en lasten	-13.798.622	-14.718.996	-15.148.716	-15.372.832
Mutaties reserves	-2.645.255	-3.231.599	-596.299	-796.872
Geraamd resultaat	-16.443.878	-17.950.595	-15.745.014	-16.169.705

Opgenomen investeringen bestaand beleid 2024

Verv.meubilair/bureaus

Investering 2024

10.000

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Via onderstaande link vindt u de beleidsindicatoren:

www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording

Paragrafen

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Doel van deze paragraaf is weergeven hoe solide de positie van de gemeente is en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Daarvoor worden weerstandsvermogen en risicobeheersing geschetst en kengetallen over de financiële weerbaarheid en wendbaarheid gepresenteerd.

De coronapandemie en de oorlog in Oekraïne hebben de afgelopen jaren laten zien dat er snel ernstige verstoringen kunnen optreden, op grote schaal en met een forse impact, voor vrijwel iedereen. De gevolgen ervan zien we in de vorm van ongekend hoge inflatie en hebben we ook ervaren als gemeente, vrijwel alle beleidsterreinen zijn er door geraakt.

Ook de nabije toekomst is behoorlijk onzeker. De oorlog, de opgaven vanuit het Rijk (met niet altijd voldoende middelen), gebrek aan menskracht en materialen, de op de loer liggende recessie, de weer aantrekkende problematiek bij jeugd en de nieuwe financieringssytematiek voor gemeenten vormen daarmee risico's op korte / middellange termijn. Dit vraagt om continue bewustwording, om monitoren en acteren en dat is wat we doen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Risicobeheersing is het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's. Een risico is een onzekere gebeurtenis met – beleidsmatige en/of financiële – gevolgen. Bij het weerstandsvermogen ligt de focus op de financiële gevolgen van risico's. Het geeft aan in hoeverre de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen zonder dat beleid en uitvoering in gevaar komen. Weerstandsvermogen is de beschikbare gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is samengevat in de volgende tabel. Ultimo 2024 bedraagt de geraamde weerstandscapaciteit € 14.384.5855.

De benodigde weerstandscapaciteit is afhankelijk van de risico's die worden gelopen. Daarvoor doen we aan risicomangement. Doelen hiervan zijn het bevorderen van risicobewustzijn en het expliciet maken en beheersen van risico's. Het is een continu proces gericht op:

- Het identificeren van risico's: waar lopen we welke risico's?
- Het classificeren van risico's: hoe groot is de kans, de impact en het financiële effect?
- Het treffen van beheersmaatregelen

We doen dit door tweemaal per jaar risicosessies te houden met inhoudelijk en financieel betrokkenen. Daarbij worden risico's benoemd en waarbij per risico de kans op optreden en de gevolgen (impact) ervan worden bepaald. Gevolgen in financiële zin – incidenteel of structureel (i/s in de onderstaande tabel) - en voor doelstelling en imago (in de vorm van een rapportcijfer, waarbij een hoger cijfer staat voor een groter gevolg). Zo actualiseren we het overzicht van risico's, als basis voor beheersmaatregelen, gericht op verminderen van kans op optreden en/of op beperken van gevolgen. Hierbij wordt opgemerkt dat het soms lastig is om de risico's te kwantificeren.

De belangrijkste risico's zijn samengevat in de tabel Risico's en worden toegelicht. Daarmee zijn niet alle risico's benoemd.

Zo zit de gemeente sterk in de Twenterandse samenleving en heeft veel relaties met bijv. sportverenigingen en culturele organisaties. Het kan dan gaan om private/maatschappelijke organisaties met een grote betekenis voor de Twenterandse samenleving. Deze kan zo groot zijn dat, wanneer zich bijv. bedrijfsvoering risico's voordoen bij die organisaties, de gemeente als vangnet kan optreden, bestuurlijk dan wel financieel, afhankelijk van bestuurlijke afweging. Deze scenario's zijn slecht op voorhand te bepalen omdat de gemeente veelal geen statutaire verantwoordelijkheid draagt. Ook benoemen we dat verenigingen soms een beroep doen op garantstellingen door onze gemeente, ook dat is een risico. De relatie met genoemde organisaties brengt ook met zich mee dat er risico's zijn van een incident van grensoverschrijdend gedrag en dat kan uitstralen op de gemeente. Ook zijn er tal van ontwikkelingen van uiteenlopende aard die invloed kunnen hebben. We volstaan met enkele voorbeelden. Een ontwikkeling als energieschaarste kan gevolgen hebben voor de groei ambities van onze gemeente, uitstel van aanpassing N36 kan het vestigingsklimaat beïnvloeden en de klimaatverandering kan zich manifesteren in wateroverlast, droogte en/of hitte. Dit zijn evenzeer risico's.

Specifiek noemen we nog een aantal risico's: de omgang met systemen, inkoop, contractbeheer, Kanaal Almelo de Haandrik, grenzen op gebied van nutsvoorzieningen, actiever grondbeleid, terugbetaling Coronasteun, bouw van het nieuwe zwembad en verbouwing en herhuisvesting van gemeentehuis.

De toenemende digitalisering biedt veel voordelen, maar vraagt ook de nodige aanpassingen en inspanningen van medewerkers en burgers. Dit kan leiden tot onjuist gebruik van systemen met mogelijk fouten en/of verspilling als gevolg. En dat kan resulteren in foutieve analyses of informatieverstrekking aan de burger. Daarom werken we voortdurend aan digivaardigheden onder andere t.b.v. informatiebeveiliging en zaakgericht werken. Ook is de werking van koppelingen cruciaal voor de overdracht van data. Waar voorheen keuzen per losse applicatie werden gemaakt (qua systeem, leverancier, kosten) is nu de koers om meer vanuit procesmatig werken en gebruikersgemak te focussen en daarbij op het gebied van architectuur het gehele applicatielandschap te onderzoeken bij vervangingen, waarbij de cloud het nieuwe uitgangspunt is.

Bij inkoop bestaat de kans dat niet alle inkoopbehoeften in beeld zijn dan wel dat hierbij niet de juiste procedure is gevolgd. Risico hiervan kan bijv. zijn dat een marktpartij ontbinding van de overeenkomst vordert op straffe van een dwangsom. Daarnaast is er het risico van onrechtmatig handelen, met als gevolg een jaarrekening zonder goedkeurende verklaring. Het proces inkoop en aanbesteding is met het oog hierop in 2023 onder handen genomen gericht op verbetering en borging.

Als contracten niet goed beheerd en gemanaged worden bestaat het risico dat rechtmatig afgesloten contracten onrechtmatig worden. Goed contractbeheer en -management met ondersteuning van een contractbeheersysteem is noodzakelijk. Op basis van het plan van aanpak 'Professionaliseren van de inkoopfunctie' worden hierop verdere acties ondernomen. Verbeteringen worden opgepakt bij de aanpak van het proces inkoop en aanbesteding.

Bij het Kanaal Almelo de Haandrik speelt dat de gemeente mogelijk door de eigenaren (deels) aansprakelijk wordt gesteld voor de schade die aan hun woningen of bedrijfspanden is opgetreden. Of door netwerkbeheerders wanneer de door hen aangevraagde vergunning of instemming wordt geweigerd, omdat de gemeente schade, die mogelijk door hun werkzaamheden zou kunnen optreden, wil voorkomen. Daarnaast leidt de gemeente zelf aanzienlijke schade aan de eigen infrastructuur, omdat deze buiten de schaderegeling van de provincie valt en dit vraagt op termijn forse investeringen en mogelijk voor onze rekening. Zo neemt de schade aan de Noorderweg momenteel snel toe. We nemen maatregelen als dat vanuit de verkeersveiligheid noodzakelijk is.

Bij grenzen op gebied van nutsvoorzieningen gaat het om elektriciteit en drinkwater. Onlangs heeft netbeheerder Enexis een vooraankondiging bij de gemeente gedaan van dreigende netcongestie voor afname van elektriciteit voor het elektriciteitsstation Vroomshoop. Dat betekent dat grootzakelijke klanten in het verzorgingsgebied van dit station nu nog een nieuwe of zwaardere aansluiting met transportcapaciteit kunnen krijgen, maar dat de beschikbare capaciteit bijna vergeven is. De verwachting is dat er op zeker moment geen nieuwe elektriciteitsaansluiting of uitbreiding van bestaande aansluitingen voor grootverbruikers mogelijk zal zijn. Het risico voor de gemeente ligt er dan in dat de gronduitgifte van bedrijventerreinen vertraging kan ondervinden.

Voor drinkwater geldt iets vergelijkbaars: Vitens heeft gemeld, dat er niet altijd meer voldoende drinkwater beschikbaar is voor het aansluiten van nieuwe grootverbruikers (industrie/bedrijven/grote uitbreidingswijken met woningen) in Twente. Er wordt gewerkt aan enerzijds uitbreiding van de wincapaciteit en anderzijds aan besparing op het gebruik van drinkwater. In de afgelopen periode zijn al meerdere aanvragen geweigerd. Het risico voor de gemeente ligt ook hier in de uitgifte van bedrijventerreinen en bouwgrond ten behoeve van woningen.

Met de instemming op 18 juli van uw raad voeren we een actiever grondbeleid zal voeren. Dit houdt in dat de gemeente actief gronden zal gaan verwerven. Dit focust zich momenteel op de zoekgebieden in Vriezenveen Noord en Vriezenveen Zuid waar recent al gronden zijn verworven om in de toekomst woningbouw te realiseren.

Er bestaat een planologisch risico voor het verkrijgen van de juiste bestemming. De huidige bestemming is agrarisch en moet worden omgezet naar wonen. Deze bestemmingswijziging zorgt ervoor dat de grond ook de waarderingsgrondslag krijgt die behoort bij de bestemming wonen.

Momenteel worden er gesprekken gevoerd met de provincie om het programma wonen te mogen ontwikkelen.

Daarnaast bestaat er ook het algemene marktrisico dat de vraag naar woningen afneemt. Dit maakt het lastiger om de gronden in de toekomst weer te verkopen. Het marktrisico is gezien de huidige woningnood nog laag, maar moet niet over het hoofd gezien worden. Om op deze mogelijke risico's in te spelen, kan het beste snel gehandeld worden zolang de markt goed is. Dit zorgt voor meer zekerheid dat de investering terug wordt verdiend.

Het MKB en overige bedrijven moeten coronasteun terugbetalen en bij sommige organisaties kan blijken dat dit niet haalbaar is, ondanks de mogelijkheden van betalingsregelingen. Dat kan zich vertalen in overnames en faillissementen. In Twenterand kan dit risico zich voordoen bij bijv. horeca,

detailhandel en kleine bouwbedrijven met een beperkt aantal medewerkers. En zo de ambitie om sterke kernen te behouden beïnvloeden.

Op 11 juli 2023 heeft de raad aanvullend krediet verstrekt voor de realisatie van nieuwbouw zwembad De Stamper. Dit krediet was onder andere nodig voor het opvangen van de extreme stijging van bouwkosten als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Inmiddels is het zwembad opgeleverd en wordt de laatste hand gelegd aan de inrichting, wegbewijzing en terreininrichting. Het zwembad wordt op 16 oktober 2023 in gebruik genomen en zal dan overgaan naar de beheersorganisatie. Inmiddels zijn de voorbereidende werkzaamheden voor de ontmanteling van de oude Stamper gestart. De verwachting is dat het project binnen het daarvoor beschikbare budget kan worden afgerond. De sloop van de oude Stamper en het autonoom maken van de oude Stamper moeten nog worden ingekocht. Hiervoor zijn bedragen gereserveerd, maar die geven nog geen financiële zekerheid vanwege de nog te doorlopen aanbestedingsprocedures. Ook bestaat er nog een risico dat de SPUK-regeling (BTW) niet geheel wordt toegekend.

De verbouw en herinrichting van het gemeentehuis is een project gericht op drie doelen: verduurzaming van de achtergevel, vervanging en verduurzaming van installaties en creëren van toekomstbestendige inrichting van het pand. Onder dit laatste valt ook de omvorming van het gemeentehuis tot 'huis van ontmoeting' waarbij andere organisaties toetreden en delen van het pand huren en waarbij de huuropbrengsten inkomsten vormen voor de exploitatie van het gemeentehuis. Bij een dergelijk groot en complex project spelen doorgaans risico's, liggend op het gebied van financiën, tijd en kwaliteit en deze zijn ook aanwezig in dit project. Door sterk gestegen prijzen (bouwkosten, energiekosten, bouwkundig en technisch personeel, etc.) en uitbreiding scope (ICT bekabeling) was het oorspronkelijk beschikbaar gestelde krediet niet langer toereikend. En daarom heeft de raad op 26 september 2023 ingestemd met het beschikbaar stellen van een aanvullend krediet en daarmee is het financiële risico gemitigeerd. Ook vraagt de governance aandacht i.v.m. mogelijke gevolgen voor inkoop en aanbesteding en overige rechtmatigheid.

Omschrijving	Stand 31-12-2022 rekening	Stand 31-12-2023 begroot, vóór wijziging	Stand 31-12-2024 begroot
Algemene Risico Reserve	€ 9.069.846	€ 7.240.149	€ 7.517.274
Reserve minimabeleid	€ 67.272	€ 59.113	€ 67.272
Reserve Sociaal Domein	€ 6.169.199	€ 3.541.372	€ 6.037.733
Reserve risico's grondbedrijf	€ 749.535	€ 677.718	€ 749.535
Totaal	€ 16.055.852	€ 11.518.352	€ 14.371.814

Tabel risico's

Tabel Risico's						
Risico's	impact			kans	vereist weerstandsvermogen	
	in euro's	i/s	doel	imago		
1 Het onvoldoende realiseren van transformatie en bijsturingsmaatregelen	€ 1.000.000	s	7	7	50%	€ 1.000.000
2 Huishoudelijke ondersteuning	€ 250.000	s	6	6	50%	€ 250.000
3 Open einde' regelingen	€ 1.750.000	s	7	7	50%	€ 1.750.000
4 Twentse visie op vervoer	€ 200.000	s	7	7	25%	€ 100.000
5 Optreden majeure procesfout of incident	€ 500.000	i	7	9	20%	€ 100.000
6 Samenwerkingsaspecten	€ 500.000	i	5	8	35%	€ 175.000
7 Wijzigingen in wetgeving en verdeelmodellen	€ 500.000	s	5	5	40%	€ 400.000
8 Kwetsbaarheid informatiesystemen	€ 250.000	i	9	8	25%	€ 62.500
9 Gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed	€ 400.000	i	5	7	35%	€ 140.000
10 Uitvoeringsprogramma VTH	€ 1.000.000	i	3	8	15%	€ 150.000
11 Bodem	€ 400.000	i	3	3	20%	€ 80.000
12 Ruimtelijke ontwikkelingen	€ 300.000	i	3	6	20%	€ 60.000
13 Niet voldoen aan BIO / AVG	€ 250.000	i	4	8	5%	€ 12.500
14 Hack	€ 2.000.000	i	6	10	5%	€ 100.000
15 Regelgeving, BBV en gemeentefonds	€ 500.000	i	2	2	25%	€ 125.000
16 Opduiken van onbekende afspraken met gevolgen	€ 500.000	i	2	8	20%	€ 100.000
17 Personeel gerelateerde risico's	€ 500.000	i	8	7	75%	€ 375.000
18 Humanitaire ontwikkelingen	€ 1.000.000	i	8	8	75%	€ 750.000
Totaal						€ 5.730.000

Weerstandsvermogen is 'impact in euro's' maal 'kans' waarbij structurele risico's dubbel tellen

Toelichting risico's

1. Het onvoldoende realiseren van transformatie en bijsturingsmaatregelen.

De decentralisaties betekenen voor het sociaal domein nog steeds een grote uitdaging. Van de gemeente wordt verwacht dat er zorg en ondersteuning wordt georganiseerd en daarvoor zijn te weinig middelen beschikbaar. Daar is een hervormingsagenda voor Jeugd aan gehangen, met een financieel akkoord tussen gemeenten en Rijk waarin zowel bezuinigingen als investeringen staan. Uit de hervormingsagenda volgt dat een verschuiving nodig is van geïndiceerde zorg naar vrij toegankelijke voorzieningen. Het is echter nog niet gezegd dat dit altijd goedkoper is. Afspraken tussen Rijk en GI's over caseloadverlaging en het toewerken naar een landelijk tarief leiden tot een sterke kostentoeename, waarvoor gemeenten maar deels worden gecompenseerd. Ook van alle betrokken zorgaanbieders wordt een transformatie verwacht, bijvoorbeeld meer ambulantisering van hulp en ombouw naar kleinschalige woonvoorzieningen. Deze ombouw naar kleinschaligheid leidt tot hogere kosten. Daarnaast is onzeker of het alle zorgaanbieders voldoende lukt om te transformeren en om tot benodigde samenwerking te komen. We pakken de transformatie zowel lokaal met onze

voorveldpartners als regionaal in de Samenwerkingsagenda Jeugdhulp Twente op. Daarbij merken wij op dat de samenleving niet maakbaar is en externe effecten ook van invloed kunnen zijn.

2. Huishoudelijke ondersteuning.

In 2023 is er een nieuwe aanbesteding geweest van de Huishoudelijke ondersteuning. De Huishoudelijke ondersteuning blijft een open einde risico en bestaat het risico dat nieuwe regelingen op dit terrein (zoals abonnementstarief eigen bijdrage en CAO-kosten) onvoldoende financieel worden gecompenseerd.

Vanaf 2019 zien we hogere kosten op de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning. Dit komt enerzijds door een hogere indexatie door reële tarieven en anderzijds doordat het abonnementstarief en vergrijzing een aanzuigende werking heeft op de vraag naar Wmo voorzieningen. Het risico bestaat dat er onvoldoende wordt gecompenseerd door het Rijk met betrekking tot de volumestijgingen die het gevolg zijn van vergrijzing. De inkomensafhankelijke bijdrage vanaf 2026 ligt nog in het verschiet.

3. 'Open einde' regelingen.

Binnen het sociaal domein zijn er verschillende gebieden waarbij sprake is van zogenaamde 'open einde' regelingen. Dit betekent dat in situaties waarin een aanvraag voor een voorziening niet afgewezen kan worden, de gemeente moet leveren. De hieruit voortvloeiende kosten zijn voor rekening van de gemeente, ook wanneer als gevolg hiervan het beschikbare budget wordt overschreden. Onder- en overschrijdingen worden in eerste instantie vanuit een reserve opgevangen. Dit risico speelt sterk in het sociaal domein. De beheersing richt zich o.a. op het voorliggend maatschappelijke veld, waar toenemend gebruik wordt gesignaleerd. Tenslotte is er in algemene zin binnen het Sociaal Domein sprake van forse stijgingen van de indexatie (gemiddeld circa 10 tot 15%) als gevolg van kostenstijgingen. Denk hierbij naast de generieke stijgingen bijvoorbeeld aan een toename in de kosten van leerlingenvervoer (o.a. toename brandstofkosten) en hulpmiddelen (o.a. toename kosten materialen).

4. Twentse visie op vervoer.

In samenwerking met andere Twentse gemeenten is er sinds 2017 gewerkt aan een integrale oplossing voor de huidige situatie van verschillende vervoersstromen. Omdat in juli 2023 de vervoerscontracten afliepen is het vervoer opnieuw aanbesteed. De kaders/randvoorwaarden van de aanbesteding hebben door een gewijzigde tariefsopbouw financiële impact op de kosten van het leerlingenvervoer (omslag van vast naar kilometerstarief). Deze worden echter weer deels gecompenseerd door het effect van een gunstig offertetarief voor het structurele vervoer (vervoer naar dagbesteding en jeugdhulplocaties). Er blijft risico gezien de crisis, brandstof (NEA-indexeringen), open einden en personeelstekorten (chauffeurs). Door juridische procedures is er nu een tijdelijk tussenjaar contract. De overgang naar het reguliere contract in 2024 vergt aandacht.

5. Optreden van een majeure procesfout of incident.

Dit risico betreft het optreden van een procesfout of incident leidend tot een grote verstoring van het proces of in de dienstverlening. Uiteraard kunnen procesfouten en incidenten altijd plaatsvinden, maar bij dit risico gaat het om een grote verstoring. Aanleiding hiervoor kan zijn: een gebrek aan casusregie waardoor de juiste zorg niet of niet tijdig is verleend; het onvoldoende op orde zijn van het administratieve proces met de programmatuur en het juiste gebruik daarvan; het verlenen van andere zorg dan bedoeld of het verlenen van te dure of te langdurige zorg door rolonduidelijkheid of gebrek aan kennis bij de medewerkers.

Ten gevolge van het optreden van incidenten kan de koersvastheid onder druk komen te staan. Het bestaan van onvoldoende plaatsingsmogelijkheden voor participatie, hulp en ondersteuning dan wel onvoldoende doorstroming (bijv. vanuit crisisopvang) kan leiden tot extra kosten. Er kan een toename optreden van het aantal bezwaarschriften met gevolgen voor imago en kosten. Van belang is dat indien wachttijden oplopen het risico toeneemt, daarom vindt monitoring van wachttijden plaats.

Wachttijden in de toegang en in de rest van de keten vragen bijzondere aandacht. Landelijk heeft dit ook aandacht en regionaal wordt dit ook verder opgepakt

6. Samenwerkingsaspecten.

In het sociaal domein wordt met veel partijen samengewerkt. Daar spelen ook risico's. Dat kan gaan over een verschil van inzicht over de kwaliteit van dienstverlening, hetgeen tot aansprakelijkheidskwesties kan leiden. Er zijn verschillende coalities in Twente wat invloed heeft op slagkracht, duidelijkheid en efficiency, ook richting externe partijen. Voor transformatie van de jeugdzorg is samenwerking tussen de 14 gemeenten nodig, maar ook met de partijen in het gedongen kader, zorgaanbieders en onderwijs. Deze samenwerking staat onder druk door beperkte capaciteit, beperkende wetgeving en verschillende culturen. Verder kunnen door de grote toename van kosten in de afgelopen periode en de tekorten op de arbeidsmarkt problemen ontstaan bij partijen, bijv. liquiditeitsproblemen, waardoor afspraken niet worden nagekomen en er bijvoorbeeld niet "wordt

geleverd". Ook kan het leiden tot faillissement waardoor frictiekosten kunnen ontstaan en er aanvullende maatregelen moeten worden getroffen om dienstverlening gecontinueerd te krijgen, bijvoorbeeld Early warning. Early warning betreft vroegsignalering bij problemen bij zorgaanbieders. Om problemen voor te zijn wordt er toenemend strakker aan de voorkant gescreend (barrièremodel). Het werken conform de privacywetgeving kan gevolgen hebben voor de beoogde integrale werkwijze en kan integraal maatwerk beperken.

De samenwerking op het gebied van inkoop kan moeizaam verlopen waardoor beoogde inkoopvoordelen niet gehaald worden. De verlengingen van de huidige inkoop voor het Twents Model zijn geregeld en de nieuwe inkoop voor het Twents Model in 2025 lopen volop voor zowel jeugd als Wmo. Zowel binnen de Wmo en Jeugdzorg is er sprake van arbeidsmarktkrapte, wat een mogelijk risico kan gaan vormen voor toekomstige zorgdienstverlening aan inwoners.

Op het gebied van jeugd een discussie gaande over het al dan niet verhogen van de tarieven en zijn er personeelstekorten. Een mogelijke impact kan zijn dat tarieven buitenregulier worden verhoogd waardoor de kosten voor jeugdzorg toenemen. De personeelstekorten kunnen zijn ook een mogelijk risico voor het tijdig kunnen bieden van zorg en kunnen een negatieve invloed hebben op de dienstverlening. Tenslotte bestaat er in algemene zin een potentieel risico op zorgfraude. In samenwerking met partners zoals het OZJT, RIEC (Regionale Informatie- en Expertise Centra) en de SRT (Sociale Recherche Twente) worden risico's op het gebied van zorgfraude teruggebracht. Daarnaast wordt door de contractmanagers van gemeente Twenterand aandacht gevraagd tijdens (account)gesprekken met zorgaanbieders voor de managementrapportages, waarbij stil wordt gestaan bij de financiële verantwoording en de accountantsverklaring. Hierbij worden vragen gesteld over doel- en rechtmatigheid van de ingezette ondersteuning en wordt bij (potentiële) onregelmatigheden (denk bijv. aan een hoge verzilveringsgraad) hier nader op doorgevraagd.

Op het moment van schrijven is er ook sprake van bezwaarschriften c.q. claims op het gebied van het jongerenwerk. Dit kan tot extra kosten leiden.

7. Wijzigingen in wetgeving en verdeelmodellen.

Er is een nieuw verdeelmodel voor de herverdeling van het gemeentefonds aangeboden. Hierop is door het Raad voor het Openbaar Bestuur een reactie gegeven dat het nieuwe verdeelmodel aanpassingen behoeft. Inmiddels is er een resolutie aangenomen waarbij het onduidelijk is wanneer er een nieuw verdeelmodel ingevoerd gaat worden.

8. Kwetsbaarheid informatiesystemen

De afhankelijkheid van de bij het Sociaal Domein gebruikte informatiesystemen is groot. Per 1 januari 2022 is overgegaan naar een ander regiesysteem binnen het Sociaal Domein, waardoor gebruik kan worden gemaakt van 2 softwarepakketten van dezelfde softwareleverancier voor het gehele Sociaal Domein. Hiermee is het risico hieromtrent verkleind. Op het gebied van continuïteit zijn er risico's van uitval met stagnerende dienstverlening, niet tijdige betalingen en extra inzet/ bypasses als gevolg. De informatie uit het systeem kan tekortschieten voor goede sturing en geeft risico's in financiële grip (tijdigheid) en de export uit het systeem heeft een omvang die tot vervolgrisico's kan leiden.

De komende periode zullen nieuwe ontwikkelingen m.b.t. IT in het Sociaal Domein een rol gaan spelen. Hierbij moet o.a. worden gedacht aan verdere doorontwikkeling van stuurinformatie (oplevering van een real-time dashboard voor Jeugd en Wmo en deelname/lokaal uitrollen van het regionale Jeugd en Wmo-voorspelmodel), de implementatie van een nieuw document management systeem voor het sociaal domein en de implementatie van een nieuw zorg-veiligheidssysteem (i.v.m. uitkomst regionale aanbesteding).

9. Gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed.

Verscheidende soorten risico's kunnen zich voordoen. Die zijn gerelateerd aan:

- De leegstand van gebouwen;
- De staat van onderhoud;
- De bouwkundige staat;
- De exploitatie van gebouwen.

Gemeentelijk vastgoed is vastgoed waarvan de gemeente eigenaar is. Ook is er maatschappelijk vastgoed, in eigendom en/of in gebruik bij maatschappelijke organisaties, zoals verenigingen en stichtingen. Wanneer er zich (financiële) problemen voordoen, zal de gemeente al snel worden aangesproken.

Als Twenterand zien we grote maatschappelijke opgaven op ons afkomen, zoals de energietransitie en de klimaatadaptatie met bijv. de uitdaging om het (gemeentelijk) vastgoed te verduurzamen. Verder is nodig in beeld te krijgen welk vastgoed de gemeente wil (blijven) inzetten voor de realisatie van doelen en het werken aan maatschappelijke opgaven. Ook is het goed om in het licht van de maatschappelijke opgaven het in eigendom hebben van het vastgoed te bekijken. Daarnaast kan de financiële situatie aanleiding zijn om het in bezit hebben van een deel van het vastgoed te

heroverwegen.

Vastgoed in gemeentelijk eigendom draagt bij aan de maatschappelijke doelen van de gemeente Twenterand. Leegstaand of commercieel vastgoed zonder bijdrage aan de maatschappelijke doelen wordt afgestoten, in beginsel door verkoop. Het belang hiervan wordt onderstreept door de sterk oplopende energiekosten. Capaciteitsbeperkingen vormen hier een risico, maar met de komst van een assetmanager wordt gestart met exploitatiegericht werken en sturen op risicobeperking. In 2019 is beleidskader voor gemeentelijk vastgoed Twenterand vastgesteld, waarbij het vastgoed in kaart is gebracht, met hierbij de relatie met de doelenbomen. Ook zijn uitgangspunten geformuleerd die de richting bepalen, waarmee de afwegingen per gebouw of categorie kunnen worden gemaakt. De bouwkundige staat en de staat van onderhoud wordt 3-jaarlijks door een deskundig bureau geïnspecteerd en verwerkt in een meerjarenonderhoudsplanning (MJOP). Hiermee wordt dit risico afgedekt.

10. Uitvoeringsprogramma VTH (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving).

Het niet (kunnen) voldoen aan controles en frequenties in het uitvoeringsprogramma van evenementen-, bouw- en milieuvergunningen, als gevolg waarvan er ongewenste situaties kunnen ontstaan of optreden. Bijv. verkeerde opslag van gevaarlijke stoffen (milieu), of ten onrechte afgeven van een evenementenvergunning. Een ander risico is dat omgevingsvergunningen niet tijdig verleend of dat deze van rechtswege verleend worden, wat ongewenste maatschappelijke, juridische en economische effecten kan hebben. Deze risico's kunnen forse gevolgen hebben voor imago/doelrealisatie en ook financieel.

De milieu-inspecties en vergunningen zijn vanaf 2019 bij de Omgevingsdienst Twente (ODT) ondergebracht. De overige uitvoering van het Uitvoeringsplan ligt bij het team Omgeving. Wanneer dit plan wordt uitgevoerd blijven we binnen de aanvaardbaar geachte bestaande risico's. Dat de ODT een deel van de uitvoering verzorgt is van beperkte invloed op dit risico. De gemeente blijft verantwoordelijk. Dit geldt ook voor de verhaalbaarheid van kosten van verwijdering van drugsafval bij grondeigenaren. De beheersing van dit risico staat onder druk door de krapte op de arbeidsmarkt, het lukt onvoldoende om gekwalificeerd personeel aan te trekken en ook via inhuur/detachering lukt het niet.

11. Bodem.

Naar aanleiding van incidenten of wijzigingen (bijv. nieuwbouw) kan het gebeuren dat bij controles zaken naar boven komen die niet in orde zijn. Bijv. een (dreigende) verontreiniging, zo is onlangs PFAS aangetroffen. In die gevallen worden er maatregelen (opdracht tot sanering) genomen, al dan niet ondersteund door een dwangsom en met een termijn, een en ander ten laste van de organisatie die het betreft. Daarbij zijn situaties denkbaar waarbij de gemeente zelf bepaalde (delen van de) saneringen moet uitvoeren en de kosten ervan ook voor een deel draagt. Gedragslijn is hierbij dat aansprakelijkheid altijd direct bij de eigenaar wordt gelegd.

Deze handhavingstaken zijn per 2019 overgegaan naar de ODT.

Onder de Omgevingswet komen bodemtaken van de Provincie over naar de gemeente. We onderzoeken nog of deze taken eveneens bij de ODT kunnen worden ondergebracht.

Qua beheersing speelt de digitalisering van het bodemsysteem, waarbij bekende verontreinigingen zoveel mogelijk in kaart worden gebracht. Voor wat betreft de aanwezigheid of het aantreffen van asbest in de bodem is het Bureau Asbest Sanering (BAS) opgericht. Dit bureau werkt voor 7 Twentse gemeenten en neemt de onderzoeken en de sanering geheel voor haar rekening. De middelen hiervoor worden als subsidie ontvangen van de Provincie.

12. Ruimtelijke ontwikkelingen – Invoering Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging Bouw

De (nieuwe) Omgevingswet wordt ingevoerd per 1 januari 2024 en brengt risico's met zich mee t.a.v. meerdere aspecten: niet tijdig klaar zijn van onze bedrijfsprocessen, digitaliseringsproblemen (functioneel of financieel), tekortschietend omgevingsinstrumentarium (omgevingsplan / omgevingsvisie). De wettelijke grondslag wijzigt dusdanig dat we onze bedrijfsprocessen ingrijpend moeten aanpassen. Landelijk heeft dat voor problemen gezorgd (en meerdere keren uitstel van invoering van de wet), waardoor we niet tot weinig mogelijkheden hebben om te oefenen en te checken of alles tijdig klaar zal zijn. Een optimale dienstverlening kunnen we daarom bij invoering van de wet niet garanderen. Op 1 januari 2024 treedt ook de Wet Kwaliteitsborging Bouw (WKB) in werking. Met de WKB worden taken van gemeenten overgedragen aan externe markspartijen. Welke risico's deze overdracht met zich meebrengt in het geval van calamiteiten en bij verantwoordelijkheidsvraagstukken is nog onduidelijk, maar zijn wel aanwezig. Deze risico's zijn op dit moment niet goed in te schatten.

De Omgevingswet en de WKB vragen ook een aanpassing van de leges. In hoeverre dit leidt tot een wijziging en aanpassing van de inkomsten zal blijken in 2024.

13. Niet voldoen aan BIO/ AVG en Wpg

Dit risico bestaat eruit dat niet wordt voldaan aan vereisten uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheden (BIO) uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en uit de Wet politiegegevens (Wpg). We voldoen aan de minimum vereisten vanuit de BIO en AVG. Voor de Wpg geldt dit nog niet, er is een verbeterplan waarmee wordt gestuurd op het alsnog voldoen aan de vereisten. De beheersing van dit risico bestaat uit periodiek evalueren en acteren op de uitkomsten hiervan. Vanwege de cruciale rol die bewustzijn hier speelt wordt hieraan voortdurend aandacht besteed. Daarnaast speelt bij de beheersing de uitvoering van het geactualiseerde beveiligingsplan met organisatiebrede toepassing van tweefactor authenticatie. Per 1 januari 2023 is de cyberverzekering opgezegd. De gemeente heeft vorig jaar de markt voor een cyberverzekering verkend. Slechts één van de gevraagde verzekeraars bracht een offerte uit. De polisvoorwaarden waren ongunstig met een aanzienlijk eigen risico. Als Twenterand hebben we gekozen voor een Incident Respons Retainer contract die veel servicecomponenten bevat bij NFIR. Het doel van het IR Retainer contract is om de organisatie zo snel en efficiënt mogelijk bij te staan in het geval van een cyberincident. Het contract biedt geen financiële schadevergoeding. In het algemeen is preventie de beste verzekering dat er niets misgaat.

14. Hack

Dit is het risico dat onbevoegden zoals bijv. criminelen toegang krijgen tot (delen van) onze systemen waardoor systemen niet meer werken, bijvoorbeeld door data te versleutelen. Ondanks alle beveiligingsmaatregelen (zie ook risico 13) kan dit niet worden uitgesloten.

15. BBV, gemeentefonds en overige financiële regelgeving.

Het dossier gemeentefonds is door het huidige demissionaire kabinet controversieel verklaard. Daarmee blijven onderwerpen als verruiming belastinggebied en nieuwe financieringssysteem voorlopig ongemoeid. Na het aantreden van een nieuw kabinet vormen deze onderwerpen een behoorlijk risico. Naast deze onderwerpen bestaat ook onzekerheid over de omvang van het gemeentefonds vanaf 2026, de zogenaamde ravijnjaren. Op advies van de VNG wordt een niet sluitende begroting aangeboden. Dit geeft risico's voor een solide financieel beleid. Het veelvuldig financieren van grote maatschappelijke opgaven via een SPUK (specifieke uitkering) geeft risico's in de bedrijfsvoering. Gemeenten moeten personeel in dienst nemen, terwijl de rijksbijdrage incidenteel is toegezegd. Bovendien gaan SPUK's gepaard met hoge verantwoordingslasten.

16. Opduiken van onbekende afspraken met gevolgen.

Er is en wordt veel tijd gestoken in het compleet krijgen van dossiers zodat er een actueel overzicht bestaat van alle gemaakte afspraken en mogelijke verplichtingen (op basis van boetebedingen, etc.). Desalniettemin blijft de kans bestaan dat er nog iets opduikt wat gevolgen kan hebben. De financiële implicaties hiervan kunnen fors zijn.

17. Personeel gerelateerde risico's.

Twenterand beschikt over een krap personeelsbestand voor de uitvoering van alle taken. In dit verband speelt een aantal risico's. Er komen regelmatig opgaven/taken bij zonder dat de daarvoor benodigde middelen in voldoende mate beschikbaar worden gesteld. Naast hogere uitstroom door vrijwillig ontslag zullen de komende 10 jaar ruim 70 medewerkers uitstromen i.v.m. pensionering. De krappe arbeidsmarkt maakt het lastig om snel voldoende nieuwe medewerkers aan te trekken waardoor invulling van reguliere en tijdelijke functies stagneert wat leidt tot werkdruk en meer verloop en hogere kosten wanneer overgegaan wordt tot inhuur. Ook op de inhuurmarkt is sprake van krapte voor een aantal cruciale functies. Dit geheel kan leiden tot spanning tussen beschikbare en benodigde formatie/inzet, achterblijvende realisatie van (uitvoering van) beleid en doelen, te hoge werkdruk/verstoorde balans met mogelijk (langdurige) uitval. Ook kan het functiehuis een risico vormen, leidend tot een slechtere concurrentiepositie met verdere uitstroom tot gevolg. Het afscheid nemen van personeel kan aanleiding zijn tot het sluiten van zogenaamde vaststellingsovereenkomsten met financiële verplichtingen. De reorganisatie en de organisatieontwikkeling vragen veel inzet op gebied van P&O en ook hier is het op orde krijgen van de bezetting een risico.

18. Humanitaire ontwikkelingen.

De inval in Oekraïne door Rusland heeft grote impact. Naast economische gevolgen zijn er ook humanitaire gevolgen waarbij een groot beroep wordt gedaan op ons gemeentelijk en maatschappelijk vermogen om vluchtelingen uit Oekraïne op te vangen, voor een periode van ongewisse duur. Op grond van bestaande regelgeving is het Rijk verantwoordelijk voor de financiering van de kosten die dit voor gemeenten met zich meebrengt. De financieringsregeling, die van toepassing is tot 31 december 2023, is kostendekkend en de aanname is dat dit ook zo blijft wanneer de huidige status van deze groep vluchtelingen wijzigt. Gemeenten moeten vanaf 1 januari 2024 verantwoording afleggen over de werkelijk gemaakte kosten die uitgegeven zijn aan de opvang van ontheemden

Oekraïne en uitsluitend werkelijke kosten worden door het Rijk vergoed.

Een andere ontwikkeling die speelt is dat het Rijk werkt aan wetgeving waarbij dwang gebruikt wordt om gemeenten te bewegen meer te doen om asielzoekers op te vangen en statushouders te huisvesten. Dat laatste tekent zich al concreet af en daarbij wordt gesproken over een verdubbeling van het aantal te vestigen statushouders, waarvan de kosten voor een deel voor rekening van de gemeente komen.

Conclusie

Het vereiste weerstandsvermogen bedraagt € 5.730.000 en de beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 14.384.585. De dekkingsratio bedraagt hiermee 2,5 en ligt ver boven de norm van 1.

Kengetallen

M.i.v. 2016 is een aantal kengetallen voorgeschreven om de inzichtelijkheid en de transparantie van de jaarstukken te vergroten. Deze kengetallen beogen inzicht te geven in hoe solide de financiële positie van de gemeente is.

De kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en worden onderstaand toegelicht en geduid. Bij de duiding wordt gebruik gemaakt van het GTK 2020 (Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader), opgesteld door de twaalf provincies.

De kengetallen zijn weergegeven in bijgaande tabel.

Netto schuldquote en netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote bestaat uit de schuldenlast van de gemeente gedeeld door de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Bij de netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen gaat het om schulden exclusief doorgeleende gelden (aan bijv. een woningbouwcorporatie die jaarlijks aflost). De netto schuldquote bedraagt 45,75% en daarmee valt Twenterand in de categorie minst risicovol, op basis van (de signaleringswaarden van) het GTK 2020.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft het eigen vermogen weer als percentage van het totale vermogen en hierbij geldt hoe hoger dit percentage, hoe beter de gemeente in staat is haar verplichtingen op de lange termijn te voldoen. De solvabiliteitsratio bedraagt 37,54% en daarmee valt Twenterand in de categorie neutraal, op basis van het GTK 2020.

Grondexploitatie

Grondexploitatie geeft de grondpositie (waarde van de grond) weer als percentage van de totale geraamde baten. Voor deze ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie bedraagt 2,82% en daarmee valt Twenterand in de categorie minst risicovol, op basis van het GTK 2020.

Structurele exploitatieruimte

Structurele exploitatieruimte geeft het verschil tussen baten en lasten als percentage van de totale baten. En schetst welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke stijging van baten of structurele daling van lasten daarvoor nodig is. Het beeld van deze structurele exploitatieruimte is voor 2024 1,53% en daarmee valt Twenterand in de minst risicovolle categorie, op basis van het GTK 2020.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft de hoogte van de van de woonlasten van een gezin weer als percentage van de landelijk gemiddelde woonlasten van een gezin. Dit percentage bedraagt 102,22% en daarmee valt Twenterand in de categorie neutraal, op basis van het GTK 2020.

Kengetallen	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	23,98%	63,41%	45,75%	41,59%	38,46%	34,42%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	12,64%	48,09%	32,31%	28,24%	24,51%	20,55%
Solvabiliteitsratio	42,13%	21,55%	37,54%	38,78%	41,38%	42,69%
Structurele exploitatieruimte	2,27%	2,24%	1,53%	3,43%	-2,05%	-3,63%
Grondexploitatie	2,72%	1,37%	2,82%	2,18%	2,07%	0,94%
Belastingcapaciteit	105,85%	95,17%	102,22%	102,92%	103,14%	103,39%

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

De kapitaalgoederen vormen het gemeentelijk kapitaal waar zorgvuldig mee moet worden omgegaan. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de (jaarlijkse) lasten. Het is van belang, dat voor de openbare voorzieningen en gebouwen goede onderhoudsplanningen aanwezig zijn.

Beleid

De gemeentelijke kapitaalgoederen bestaan uit veel uiteenlopende onderdelen, zoals groenvoorzieningen, speelvoorzieningen, gebouwen, wegen, riolering en dergelijke. Voor deze onderdelen wordt op basis van beheerssystemen, die zijn vastgesteld door de raad, de onderhoudsbehoefte bepaald. Daarnaast worden door de betrokken medewerkers op basis van visuele waarnemingen de nodige correcties hierop aangebracht.

Wegen

De gemeente Twenterand heeft de volgende lengte wegen en oppervlakte verharding in onderhoud en beheer:

Wegen / verharding	Areaal
Lengte wegen	436 km
Oppervlakte verharding	237 ha

Door de CROW (landelijk kennisplatform voor de openbare ruimte) is een standaard ontwikkeld om de kwaliteit van de openbare ruimte te bepalen. Middels deze systematiek worden de wegen geïnspecteerd en wordt de onderhoudsbehoefte bepaald op basis van de kwaliteit. In 2023 is een nieuw beheerplan vastgesteld voor Wegen.

De benodigde onderhoudsmaatregelen zijn afhankelijk van de vastgestelde (technische) staat en de feitelijk optredende slijtage van een bepaalde weg door het gebruik of weersinvloeden. Dit onderhoud wordt planmatig uitgevoerd, waarbij het doel is om binnen de beschikbare financiële middelen door tijdig en juist ingrijpen de technische levensduur en het goed functioneren van een weg zoveel mogelijk te verlengen. Daarom wordt gedurende de levensduur regelmatig de toestand van de wegen geïnspecteerd, zodat de noodzakelijke onderhoudsmaatregelen kunnen worden bepaald. Onder wegen worden alle verhardingen zoals rijbanen, trottoirs, fietspaden en parkeerplaatsen verstaan. De begroting voor het onderhoud van wegen wordt gemaakt aan de hand van ingevoerde inspectiewaarden in het beheersysteem Obsurv. In dit systeem worden per weggedeelte ca. elke twee jaar inspectiewaarden ingevoerd. Deze waarden komen voort uit een inspectieronde, waarbij de staat van het wegdek op diverse punten beoordeeld wordt. Aan de hand van de ingevoerde inspectiewaarden en diverse instellingen worden de benodigde maatregelen bepaald en de begroting gegenereerd.

Afgevlakte planning:

De begroting voor het onderhoud wordt per jaar berekend. Hierdoor kan het zijn dat er in één jaar een laag bedrag benodigd is, terwijl het volgend jaar een hoog bedrag benodigd is. Omdat dat minder praktisch en werkbaar is, wordt een afgevlakte planning gemaakt. Hierin wordt (waar mogelijk) geschoven met onderhoudsjaren zodat per jaar een min of meer gelijk bedrag benodigd is.

Aan de hand van de meest recente inspectiewaarden in het beheersysteem worden de begrotingscijfers bepaald.

Aan onderhoud asfaltwegen wordt in eerste instantie voorrang gegeven om zoveel mogelijk kapitaalvernietiging te voorkomen. Wanneer namelijk asfaltwegen niet tijdig worden onderhouden zet het schadebeeld zich door in de fundering, waardoor de kosten van herstel fors toenemen.

In de post onderhoud wegen worden ook de aanleg en het onderhoud van grasbetonstenen en bermbeton meegenomen. Indien er budget beschikbaar komt voor het verbeteren van landbouwroutes zullen deze worden uitgevoerd in bermbeton.

Financieel overzicht: Wegen

Omschrijving	R2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Onderhoud	1.101.359	1.224.850	1.153.162	1.185.741	1.212.456	1.236.705
Afschrijvingen	190.054	486.079	498.614	512.342	525.920	539.348
Totaal	1.291.412	1.710.929	1.651.776	1.698.083	1.738.376	1.776.053

Openbare verlichting

Het areaal van de openbare verlichting is geïnventariseerd en op basis van deze inventarisatie vindt de jaarlijkse vervanging plaats van armaturen en masten.

Openbare Verlichting	Areaal
Lichtmasten/armaturen	7.320 stuks

De inventarisatie wordt periodiek bijgewerkt en actueel gehouden. In de investeringslijst is jaarlijks een bedrag opgenomen voor vervanging van lichtmasten en armaturen. Daarbij wordt niet uitgegaan van de theoretische afschrijving van respectievelijk 40 en 20 jaren, maar van de daadwerkelijke onderhoudstoestand. In het beleidsplan Openbare Verlichting, dat op 2 juli 2013 door de gemeenteraad is vastgesteld, is aangegeven dat het de verwachting is dat het bedrag per jaar op de investeringslijst voldoende is, aangezien in de praktijk blijkt dat de levensduur vaak enige jaren langer is. Momenteel (najaar 2023) wordt gewerkt aan nieuw beleids- en beheerplan Openbare verlichting. Daarbij wordt ook beoordeeld of de beschikbare financiële middelen in de pas lopen met de kosten voor onderhoud en vervanging.

Financieel overzicht: Openbare verlichting

Omschrijving	R2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Onderhoud	94.452	95.067	101.146	103.674	105.748	107.863
Afschrijvingen	47.983	79.636	79.435	86.764	94.025	101.218
Totaal	142.435	174.703	180.581	190.438	199.773	209.081

Gebouwen en civieltechnische kunstwerken

Er vindt driejaarlijks een herinspectie plaats van alle gemeentelijke gebouwen en zesjaarlijks van alle civieltechnische kunstwerken gelegen binnen de gemeente Twenterand (gebruik gemaakt wordt van van de systemen voor rationeel gebouwenbeheer en rationeel kunstwerkenbeheer van Antea). Het grootschalig onderhoud voor instandhouding van bestaande gebouwen en civieltechnische kunstwerken is voor de komende 10 jaren geregeld. In het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) wordt voor 10 jaar de toekomstige onderhoudsbehoefte aangegeven. Wanneer een gebouw of gebouwonderdeel of een civieltechnisch kunstwerk onderhoud vergt, worden de gewenste activiteit en de onderhoudscyclus vermeld, inclusief de daarbij behorende kosten. In de meerjarenbegroting is voor de storting in het onderhoudsfonds betreffende de gemeentelijke gebouwen ieder jaar een verhoging van €45.000,- en voor de kunstwerken ieder jaar een verhoging van €6.000,- opgenomen. Uit de inspecties blijkt dat indien men bovengenoemde jaarlijkse verhoging handhaaft, er voor de komende 10 jaar voldoende dekking aanwezig is om het noodzakelijke onderhoud uit te kunnen voeren. De gemeente heeft de volgende aantallen accommodaties/gebouwen en civieltechnische kunstwerken in beheer:

Accommodaties/gebouwen	Areaal
aantal accommodaties/gebouwen	52
Civieltechnische kunstwerken	Areaal
aantal kunstwerken	57

Financieel overzicht: Gebouwen

Omschrijving	R2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Onderhoud	353.185	294.184	315.767	463.473	330.071	336.673
Mutatie reserve/voorziening groot onderhoud	547.884	901.190	1.332.345	616.597	650.832	619.269
Kapitaallasten	1.057.976	1.184.813	1.847.129	2.014.108	1.997.171	1.978.874
Totaal	1.959.044	2.380.187	3.495.241	3.094.179	2.978.074	2.934.816

Financieel overzicht: Bruggen en kunstwerken

Omschrijving	R2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Onderhoud	844	17.157	18.254	18.711	19.085	19.466
Mutatie reserve/voorziening groot onderhoud	200	38.482	86.132	64.881	63.627	46.234
Afschrijvingen	14.895	14.779	14.664	14.548	14.432	14.316
Totaal	15.939	70.418	119.050	98.139	97.144	80.016

Groen

Door de CROW (kennisplatform voor de openbare ruimte) is een landelijke standaard ontwikkeld om de kwaliteit van de openbare ruimte te bepalen. Op basis van die standaard is in 2023 een beheerplan opgesteld voor Groen. Voor openbaar groen is een aantal kwaliteitsniveaus doorgetrokken. Middels het pakket rationeel groenbeheer van Sweco zijn deze onderhoudsniveaus vertaald in de werkpakketten (technisch en financieel). De onderhoudsbudgetten staan onder druk vanwege enkele ontwikkelingen, die kosten verhogend werken (wijziging regelgeving, verbod op gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen op verhardingen, areaaluitbreiding en prijsindexatie). Geprobeerd wordt de vastgelegde onderhoudsniveaus zoveel mogelijk te handhaven. Daarbij kan het voorkomen, dat die onderhoudsniveaus niet in de volle breedte worden gehaald b.v. in een warm en nat jaar. Mutaties in het areaal worden op structurele wijze bijgehouden en verwerkt.

Dat areaal bestaat uit:

Openbaar groen	Areaal
Bomen	25.271 stuks
Hagen	16,5 km
Oppervlakte openbaar groen	156 ha

Financieel overzicht: Openbaar groen

Omschrijving	R2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Onderhoud	1.816.160	1.686.473	1.746.958	1.793.609	1.811.366	1.829.474
Afschrijvingen	12.169	10.174	19.251	19.071	18.891	18.710
Totaal	1.828.329	1.696.647	1.766.209	1.812.680	1.830.256	1.848.184

Grondwater

Het hoge grondwaterbeheer is opgenomen in Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan, dat in 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld. Voor zover bekend zijn binnen de gemeentegrenzen geen gebieden met grote problemen. Mochten zich toch problemen voordoen, dan zijn gelden beschikbaar binnen het product Riolering om de oorzaak van de problemen te onderzoeken en zo nodig maatregelen te treffen.

Riolering

De volgende rioolvoorzieningen zijn aanwezig in de gemeente:

Riolering	Areaal
Vrij verval riolering	231 km

(mini)gemalen

760 stuks

In 2023 is een nieuw Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan 2024-2028 vastgesteld en is bepaald welke maatregelen er aan het rioolstelsel getroffen dienen te worden voor met name de komende planperiode van 5 jaar. In de eerste 5 jaar is daar gedetailleerd naar gekeken en zijn ook de benodigde budgetten bepaald. Voor de periode daarna is dat ook gedaan, maar dan meer op hoofdlijnen. Op het gebied van de riolering gaat het om het onderhoud en beheer van bestaande riolering en gedeelten van de riolering, die vervangen moeten worden. In het GWR 2024-2028 is verder ingespeeld op klimaatadaptatie. Klimaatadaptatie houdt in dat we de meest nadelige effecten van klimaatverandering willen verminderen. Er zijn maatregelen ingepland voor de locaties, waar uit modelberekeningen is gebleken, dat daar bij extremere hoeveelheden neerslag problemen kunnen optreden. De gemeente Twenterand gaat in deze GWR-periode verder met risico gestuurd rioolbeheer. Door verbetering van methodieken kunnen wij nauwkeuriger bepalen hoe lang een riool meegaat en wat de gevolgen van bepaalde schades zijn. Door risico gestuurd rioolbeheer blijven de kosten maatschappelijk aanvaardbaar. Zowel m.b.t. het opstellen van het nieuwe GWR als de doelmatigheid van te treffen maatregelen heeft overleg plaatsgevonden met het waterschap Vechtstromen. Middels het kostendekkingsplan is de hoogte van de rioolheffing bepaald op basis van 100% kostendekkendheid. Planmatig wordt het rioolstelsel gereinigd en geïnspecteerd, waardoor de kwaliteit wordt bewaakt. Ter plekke van enkele overstorten en gemalen worden permanent metingen verricht om de werking van het stelsel te monitoren. Er wordt gewerkt met het programma rationeel rioolbeheer van Sweco.

Financieel overzicht: Riolering

Omschrijving	R2022	B2023	B2024	B2025	B2026	B2027
Onderhoud	233.036	251.665	323.000	331.075	337.697	309.259
Mutatie reserve/voorziening groot onderhoud	272	2.822	1.100	1.128	1.150	1.173
Afschrijvingen	557.089	729.695	746.556	762.634	829.212	990.330
Totaal	790.397	984.182	1.070.656	1.094.837	1.168.059	1.300.762

Kaderplan speelruimte

Voor het kaderplan speelruimte (door de Raad vastgesteld in 2018) is jaarlijks gemiddeld € 76.000,- nodig. Dit is meegenomen in de begroting 2020 en verder. Alle centrale plekken en steunplekken blijven hiermee ingericht.

Speeltoestellen

Areaal

Aantal speeltoestellen

569 stuks

Tractie en gereedschappen

Tractie en gereedschappen hebben blijvend aandacht nodig in relatie tot bezetting en daarmee effectief gebruik. Door gewijzigde inzichten of anders uitvoeren van werkzaamheden is het zinvol het gebruik van deze middelen constant tegen het licht te houden. De kapitaallasten van de tractie zijn in de begroting opgenomen voor een vast bedrag. Het verschil tussen werkelijk en begroot wordt gestort c.q. onttrokken uit de reserve tractie. Jaarlijks wordt beoordeeld of de vervangingen, die zijn opgenomen in het tractieplan, noodzakelijk zijn.

Paragraaf Financiering

Inleiding

In de paragraaf financiering bij de begroting en de jaarrekening neemt het college, naast de verplichte onderdelen op grond van het BBV, in ieder geval op:

- A. de kasgeldlimiet;
- B. de renterisiconorm;
- C. een overzicht van verstrekte geldleningen.

Paragraaf financiering

Algemene ontwikkelingen

De gemeente dient een paragraaf Financiering in zowel de begroting als in het jaarverslag op te nemen waarin aangegeven wordt wat de beleidsvoornemens zijn ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille. Daarnaast geeft de paragraaf inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Om volledig te voldoen aan de wetgeving op het gebied van treasury heeft de gemeente Twenterand een treasurystatuut. In dit treasurystatuut zijn de uitgangspunten, de doelstellingen, de beleidsmatige en organisatorische kaders (inclusief het toezicht op de uitvoering van de treasury) voor de treasuryfunctie vastgelegd. De wet FIDO definieert treasury als volgt: "het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op: de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's".

Treasurybeleid

De beleidsdoelstelling van het treasurybeleid van de gemeente Twenterand kan als volgt worden omschreven: De gemeente voert, geleid op haar publiekrechtelijke taak om maatschappelijk kapitaal te beheren, een risicomijdend treasurybeleid. Binnen dit risicomijdende beleid stelt de gemeente zich ten doel zo laag mogelijke kosten over leningen en/of een zo hoog mogelijk rendement over het belegd vermogen te realiseren, voor zover nog mogelijk binnen de opgelegde regeling voor schatkistbankieren. Dit binnen de daarvoor geldende randvoorwaarden en ter beperking van risico's.

Renterisico's

Een hoofddoel van treasury is het beperken van de gevolgen van een stijgende rente. Aan de andere kant dient er optimaal geprofiteerd te worden van lage rentestanden.

Met het bijhouden van de ontwikkelingen op de geld en kapitaalmarkt en de grote diversiteit in leningsproducten wordt continue geprobeerd om een zo optimaal mogelijk resultaat te behalen tegen een verantwoord risico, eventueel ondersteund door een liquiditeitsprognose.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de korte termijn weer. Hieronder vallen alle kortlopende financieringen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico's die ontstaan door het aangaan van overmatige kortetermijnfinancieringen en stelt een grens aan de omvang van de korte schuld waarover de gemeente renterisico mag lopen.

Als grondslag van de wettelijk toegestane omvang van de kasgeldlimiet wordt voor het gehele begrotingsjaar aangehouden de omvang van de jaarbegroting per 1 januari van het betreffende jaar. Op grond hiervan is de door het rijk toegestane omvang van de kasgeldlimiet voor 2024 vastgesteld op 8,5% van € 114.472.988 = € 9.730.204. Dit betekent dat de gemeente Twenterand door het jaar heen tot het hierboven berekende bedrag met kort geld mag financieren (ook investeringen). Wanneer de kasgeldlimiet structureel overschreden dreigt te worden, moeten langlopende leningen (leningen met een looptijd langer dan 1 jaar) aangetrokken worden. Tot maximaal het bedrag van de kasgeldlimiet loopt de gemeente renterisico, gebaseerd op leningen met een termijn van korter dan een jaar.

Met betrekking tot gelden in rekening-courant/kort geld loopt er met onze huisbankier een overeenkomst waarin is afgesproken dat deze dagelijks de saldi in rekening-courant in daggeld uitzet of aanvult. Daarnaast wordt, indien noodzakelijk, kasgeld aangetrokken c.q. gelden via schatkistbankieren weggezet voor periodes variërende van 1 week tot 1 jaar afhankelijk van geldbehoefte en mogelijkheden op de geldmarkt.

Renterisiconorm

In de wet FIDO is door het rijk de renterisiconorm geïntroduceerd. Met de invoering van deze renterisiconorm wordt een kader gesteld tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille

van de gemeente, dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt.

Herfinanciering houdt in dat een vervangende lening wordt aangetrokken om aan de aflossingsverplichtingen van bestaande leningen te voldoen. Renteaanpassing doet zich voor wanneer de geldgever het rentepercentage van een lening gedurende de looptijd herziet.

De doelstelling van de renterisiconorm is in feite dat bij een gelijkmatige opbouw van de leningenportefeuille, waarbij niet in enig jaar een onevenredig deel van de leningenportefeuille geherfinancierd hoeft te worden, het renterisico op de vaste schuld over de jaren gespreid wordt.

De renterisiconorm is door het rijk vastgesteld op maximaal 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Dit betekent dat voor het jaar 2024 de renterisiconorm als volgt kan worden berekend:

Begrotingstotaal 2024: € 114.472.988

Renterisiconorm voor 2024 bedraagt 20% = € 22.894.598

Onderstaand de berekening van het renterisico op de vaste schulden voor het jaar 2024:

1.	Begrotingstotaal	€ 114.472.988
2.	Wettelijk percentage	20%
3.	Renterisiconorm (1x2)	€ 22.894.598
4.	Renteherzieningen	€ 0
5.	Aflossingen	€ 3.631.212
6.	Bedrag van renterisico (4+5)	€ 3.631.212
7.	Ruimte onder renterisiconorm	€ 19.263.385

Rentetoerekening en kredietrisico's

Rentetoerekening

Rente wordt op basis van het rente-omslagpercentage doorberekend aan de taakvelden. Hierbij dient opgemerkt te worden dat voor het grondbedrijf een ander percentage wordt berekend op de in het BBV voorgeschreven wijze. De rente wordt samen met de afschrijvingslasten middels de kapitaallasten doorberekend aan de diverse taakvelden. Aan investeringen wordt geen rente rechtstreeks toegerekend.

Kredietrisico's

Ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak kunnen gemeenten leningen verstrekken.

Op deze verstrekte leningen loopt de gemeente kredietrisico. Het kredietrisico is het risico dat de tegenpartij niet aan haar contractuele verplichtingen kan voldoen (het terugbetalen van de verstrekte lening). Hieronder treft u een overzicht aan van de verstrekte leningen door de gemeente.

Omschrijving	Leningbedrag per 1-1-2024
Lening Zonnepark BV	5.206.666
Lening Activiteitencentrum	4.041.274
BAGL GR Vechtdal	932.591
Lening Den Ham FC Twente Madness	6.090
Lening Triangel	164.056
Startersleningen	713.121
Hypotheekverstrekkingen ambtenaren	2.094.864
Lening korfbalvereniging TOP	10.500
Lening St.Kulturhus De Klaampe	77.598
Lening IKB/Stadsbank	52.622
Duurzaamheidsleningen	3.990
Achtergestelde lening het Punt	26.347
Lening de Groene Jager	26.516
Lening Enexis Tranche B	142.372
totaal	13.498.607

Financieringspositie en -behoefte

Dit onderdeel geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringspositie van onze gemeente en de daarbij behorende financieringsbehoefte, rekening houdend met (geplande) (des-)investeringen en beschikbare interne en externe middelen. In feite gaat het hier om het opstellen van een liquiditeitsbegroting. De ontwikkeling van de financieringspositie is bepalend voor de leningenportefeuille. De activa van de gemeente Twenterand zullen per begin 2024 naar verwachting als volgt gefinancierd zijn:

Boekwaarde vaste activa		€ 113.826.871
<i>Vaste financieringsmiddelen</i>		
Reserves	€ 51.705.364	
Voorzieningen	€ 14.202.032	
Langlopende leningen	€ 36.093.081	
Totaal financieringsmiddelen		€ 102.000.478
Gefinancierd met vlottende middelen		€ 11.826.393

Mutaties leningenportefeuille

In onderstaand schema worden de mutaties van de leningenportefeuille (exclusief leningen ten behoeve van woningbouw) voor het begrotingsjaar 2024 weergegeven:

	Bedrag	Gemiddelde rente	Invloed op gem.rente
Stand per 1 januari 2024	€ 36.093.081	1,163%	
Nieuwe leningen	€ 5.000.000		
Reguliere aflossingen	€ 3.631.212		0,042%
Vervroegde aflossingen	€ 0		
Stand per 31 december 2024	€ 37.461.869	1,120%	

Renteverwachting

Voor het begrotingsjaar 2024 is rekening gehouden met de volgende percentages:

Voor aan te trekken kort geld 0,5%

Voor aan te trekken lang geld 1%

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er toe geleid dat in het wijzigingsbesluit Besluit begroting en verantwoording (BBV) is opgenomen, dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. Omdat de onderlinge vergelijking tussen gemeenten het uitgangspunt is voor de aanpassingen van het BBV is hier sprake van een verplichting.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering omvat het verzorgen van randvoorwaardelijke zaken, van informatie en van advies. Het betreft Personeel en Organisatie, (interne) Communicatie, Bestuursadvies en -ondersteuning van B&W, Planning & Control, Financiën, Informatisering & Automatisering, Bodediensten en Bestuurlijk Juridische zaken.

Communicatie en participatie

Op dit gebied spelen drie ontwikkelingen, zoals bij de kadernota reeds aangegeven.

2024 is het eerste jaar waarin de stichting Delta Media Groep (de lokale omroep) uitvoering geeft aan de pilot om door te groeien naar een volwaardige lokale omroep. Aan de hand van een grondige evaluatie zal worden beoordeeld in hoeverre dit een vervolg moet krijgen na de pilot, die drie jaar omvat.

Communicatie is belangrijk om de opgaven waarvoor de gemeente staat goed uit te voeren. Opgaven die wij als college samen met inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) organisaties wil aanpakken. Ook om (de gevolgen van) keuzen helder uit te leggen, zodat ze goed begrepen worden. Hiervoor zijn middelen nodig. In 2024 is het communicatiebudget, net als in 2023, tijdelijk verhoogd van en op basis van een evaluatie in de tweede helft van 2023 komt het college met conclusies in de eerste helft van 2024.

Ook wordt extra personele capaciteit ingehuurd voor een aantal opgaven. Voor onder meer de opvang van Oekraïners, voor Kanaal Almelo-De Haandrik en voor duurzaamheid/energietransitie wordt aanvullende communicatiecapaciteit ingehuurd. Dit wordt als onvermijdbaar gezien en uitgangspunt is dat de hiervoor vereiste middelen op deze beleidsterreinen beschikbaar zijn.

I&A

Hier staan in het bijzonder de volgende drie aandachtspunten op de agenda.

Begin 2024 is er de operationele nazorg van de reorganisatie eind 2023 en verder zijn er de voorbereidende werkzaamheden voor de herhuisvesting van ons gemeentehuis.

Informatievoorziening, met name (analoog en digitaal) informatiebeheer vraagt mede als gevolg van veranderende wet- en regelgeving nadrukkelijk aandacht en inzet. Waar hier de afgelopen jaren de focus lag op het analoge aspect wordt nu een inhaalslag gemaakt om aan de hedendaagse vereisten te voldoen. Dit vergt andere kennis en vaardigheden en daarvoor wordt geïnvesteerd in de personele formatie en worden trajecten doorlopen om resultaten voor de organisatie te bereiken.

DataGedrevenWerken (DGW), onder begeleiding van een externe adviseur wordt verder gewerkt aan DGW, zoals dat past in de i-visie van de organisatie. Eind 2023 vindt hierover nog een raadsinformatiebijeenkomst plaats. Doel van DGW is om – gebruikmakend van digitale mogelijkheden – meer inzicht en kennis te vergaren ten behoeve van besluitvorming. Door DGW zullen we, middels een meerjaren groeitraject, steeds beter invulling geven aan onze doelen en opgaven.

P&O

Om onze medewerkers in staat te stellen te doen wat wij als gemeente van ze vragen vraagt van medewerkers een doorgaande ontwikkeling en daarbij horende opleiding, scholing en training.

Uiteraard afgestemd op het traject van organisatieontwikkeling. In 2024 en 2025 wordt het opleidingsbudget verhoogd ten laste van de voor de organisatieontwikkeling gereserveerde gelden bij de jaarrekening 2022. Voor structurele verhoging van het opleidingsbudget zal, op basis van de ervaringen en de verdere doorontwikkeling op langere termijn, terug worden gekomen bij de kadernota 2026.

Verbouw en herinrichting gemeentehuis

In 2024 gaan we verder met de verbouw en de herinrichting van het gemeentehuis.

Organisatieontwikkeling

De intentie van de organisatieontwikkeling is op hoofdlijnen bedoeld om:

- De flexibiliteit, integraliteit en wendbaarheid van de organisatie verhogen om sneller in te kunnen spelen op veranderingen in de samenleving
- Te groeien naar een niveau van excellente dienstverlening, waarbij we vraaggericht werken en onderdeel zijn van de samenleving

- Het bestuur professioneel en doelgericht te ondersteunen in hun ambities en verantwoordelijkheden
- De organisatie zodanig in te richten en vorm te geven dat vakmanschap, eigenaarschap, samenwerking en professionaliteit het fundament vormen van wat we doen en hoe we dat doen
- Het perspectief waar naartoe gewerkt wordt is
- Een professionele, robuuste en wendbare organisatie die vanuit korte lijnen, heldere rollen en een herkenbare inrichting effectief kan bijdragen aan de doelen, verantwoordelijkheden en ambities van het bestuur.
- We zijn wendbaar als we in staat zijn om opgaves uit de samenleving tijdig te herkennen, te verkennen en hier onze bestuurlijke rol en verantwoordelijkheid in te bepalen.
- We zijn robuust als we de basis op orde hebben en tegen een stootje kunnen: betrouwbaar in wat we doen, waarom we dat doen en wat dit mag kosten. Voorspelbaar in hoe we dat doen en wanneer we dat doen. Vakmanschap, professionaliteit en eigenaarschap vormen ons fundament als medewerkers de ruimte hebben om vanuit plezier en samenwerking hun deskundigheid toe te voegen, zich verantwoordelijk voelen voor de kwaliteit die we leveren en continu kunnen en willen leren en verbeteren.
- We zijn effectief als we werken vanuit heldere ambities en doelen en erin slagen deze samenhangend en resultaatgericht door te vertalen en uit te voeren in de organisatie. We kunnen trots zijn op onze resultaten of hiervan leren door regelmatig verantwoording af te leggen en hierop te reflecteren als professionals.
- We hebben een heldere inrichting van de organisatie als deze zowel intern als extern herkenbaar is, samenwerking bevordert, bureaucratie voorkomt, een effectieve inzet van capaciteit bevordert en in staat is om nieuwe opgaven of uitdagingen snel een plek te geven.
- In Twenterand doe je werk dat er toe doet en waar je jezelf steeds verder ontwikkelt als professional. Het bestuur voelt zich professioneel ondersteund en onze inwoners en ondernemers ervaren onze dienstverlening als professioneel en betrokken.

Op dit moment wordt gewerkt aan de inrichting van de robuuste en wendbare organisatie. Dat proces is nog niet afgerond. Zoals aangekondigd in de informatieve raadsbijeenkomst van februari 2023 en de raadsbrief van april 2023 zijn voor het realiseren van de organisatieontwikkeling financiële middelen nodig; dekking voor structurele en tijdelijke investeringen voor personele capaciteit en – ontwikkeling en kosten van mogelijke fricties in het proces.

Helder is al wel dat er versterking nodig zal zijn op leiderschap en op strategisch vermogen.

De tijdelijke kosten die daarmee gepaard gaan worden gefinancierd vanuit de post “bestemmingsreserve personeel”. De structurele loonkosten worden aan de raad voorgelegd d.m.v. een raadsvoorstel en eventueel een informatieve bijeenkomst, daarmee wordt de raad meegenomen in het proces van de organisatieontwikkeling en hoe afgewogen keuzen tot stand zijn gekomen.

Bestuurlijk juridische zaken

Belangrijke ontwikkeling hier is de nieuwe Wet open overheid (Woo), als vervanger van Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Voor meer toelichting wordt verwezen naar de (verplichte) paragraaf openbaarheid Woo.

Fraude

Binnen ons risicobeleid gaan we toenemend expliciet aandacht besteden aan frauderisico's en de beheersing daarvan. Op basis van een actuele frauderisicoanalyse richten we ons op beheersing van dergelijke risico's langs de drie lijnen van de fraudedriehoek: gelegenheid, rationalisatie en druk.

Paragraaf Openbaarheid Woo

Wet open overheid (Woo)

Vanaf 1 mei 2022 geldt de nieuwe Wet open overheid (Woo), als vervanger van Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie voor iedereen beter toegankelijk wordt, makkelijk vindbaar en uitwisselbaar is. De nieuwe wet geeft iedereen recht op toegang tot publieke informatie en verplicht overheden om meer publieke informatie actief openbaar te maken. Voor het publiceren de verschillende wettelijke verplichte informatiecategorieën geldt een fasering van enkele jaren. Vanuit het Rijk zijn incidentele en structurele middelen beschikbaar gesteld en uitgangspunt is dat deze toereikend zijn voor een adequate implementatie van deze nieuwe wet. Op grond van de BBV dient vanaf de jaarrekening 2022 een openbaarheidsparagraaf Woo als afzonderlijke paragraaf te worden opgenomen. Hier worden de belangrijkste onderwerpen geschetst.

Actieve openbaarmaking

Voor dit onderwerp zetten wij in op ambitieniveau twee wat inhoudt dat wij de wettelijke fasering volgen en dat bij elke fase de documenten uit de betreffende categorie vanaf de wettelijk verplichte datum actief openbaar worden gemaakt.

Er is een projectorganisatie ingericht die de implementatie van de Woo ter hand heeft genomen. De Woo-coördinator/jurist is de projectleider en ook de Woo-contactpersoon maakt onderdeel uit van de projectgroep. Daarnaast verzorgt de Woo-contactpersoon de beantwoording van vragen over de beschikbaarheid van publieke informatie. Via de teamleiders worden de medewerkers op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen rondom de Woo en wat dit betekent voor het dagelijks werk.

Passieve openbaarmaking

De Woo-coördinator/jurist is belast met het afdoen van Woo verzoeken. Het afhandelproces van Woo-verzoeken is vastgelegd in het zaakstelsel, waarbij het ook mogelijk is een Woo-verzoek in te dienen via een digitaal formulier. De Woo-verzoeken worden in verband met de korte wettelijke beslistermijn zoveel mogelijk in ambtelijk mandaat afgedaan. Het afhandelen van Woo-verzoeken is met name door het anonimiseren van documenten en het ontdoen van persoonlijke beleidsopvattingen zeer arbeidsintensief. Vanaf het derde kwartaal 2023 worden Woo-verzoeken en besluiten op de website worden geplaatst (openbaar gemaakt).

Verbeteren van de informatiehuishouding

Het op orde brengen van de informatiehuishouding is een verplichting die voortkomt uit de Archiefwet. Vanuit de zorgplicht is dus al (doorlopend) aandacht voor de goede, geordende en toegankelijke staat van de informatie. In het Woo-meerjarenplan van de VNG is vastgelegd aan welke eisen de gemeentelijke informatiehuishouding moet voldoen. Aansluiting wordt gezocht bij de informatie categorieën van de actieve informatieplicht. Per informatiecategorie wordt het op orde brengen van de informatiehuishouding getoetst op een aantal aspecten, zoals een informatiebeheerplan, anonimiseren, het behoud van geanonimiseerde documentversies, de kwaliteit van de zaakdossiers en van de onderliggende processen.

Paragraaf Verbonden Partijen

Inleiding

Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en of financiële belangen en mogelijke risico's wordt in de begroting en jaarstukken aandacht besteed aan derde rechtspersonen (de verbonden partij), waarmee de gemeente een bestuurlijke en financiële band heeft. De paragraaf verbonden partijen geeft inzicht in deze relaties van de gemeente. Onder verbonden partijen moet worden verstaan: privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties, waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft, zoals deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen (Wet gemeenschappelijke regeling) en/of stichtingen en publiek private samenwerkingsconstructies. Onder 'bestuurlijk belang' wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stem-recht. Met een 'financieel belang' wordt bedoeld dat middelen ter beschikking zijn gesteld die verloren gaan in geval van faillissement van de 'verbonden partij' of als financiële problemen bij een 'verbonden partij' op de gemeente kunnen worden verhaald.

Wat willen we bereiken

Twenterand wil participeren in partijen die een publiek belang dienen, zodat de visies en beleidsdoelstellingen van de gemeente ondersteund en uitgedragen worden. Indien participatie leidt tot inkomsten voor de gemeente worden deze inkomsten ingezet als technisch onderdeel van de gemeentebegroting. Hierbij worden de risicobeperkingen, welke de Wet Financiering Decentrale Overheden gemeenten oplegt bij dergelijke deelnemingen, in acht genomen.

Wat doen we daarvoor

De gemeente Twenterand neemt actief deel in bestuurlijke overleggen van verbonden partijen, waarbij voorafgaand aan deze vergaderingen het college een standpunt inneemt ten aanzien van de agenda. Via de besluitenlijsten van het college worden de gemeenteraad en de inwoners over de externe vertegenwoordigingen geïnformeerd.

De verbonden partijen van de gemeente Twenterand zijn gerubriceerd naar de volgende categorieën:

A. Gemeenschappelijke regelingen

SamenTwente (GGD, OZJT, VTT)

Veiligheidsregio Twente

GR Soweco / Ontplooi (stichting)

GR Stadsbank Oost Nederland

Omgevingsdienst Twente

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Centrumgemeenteregeling Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang regio Almelo

B. Deelnemingen in vennootschappen (NV's, BV's, VOF's en CV's) en coöperaties

Cogas N.V.

Twence B.V.

N.V. Rova Holding

Wadinko N.V.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Enexis

Zonnepark Oosterweilanden

C. Deelnemingen in Stichtingen en Verenigingen

Dimpact

Euregio

P-10 (plattelandsgemeenten)

VNG

VNG Overijssel

Twentse Koers

Eventuele risico's rondom de verbonden partijen zijn opgenomen in de paragraaf

Weerstandsvermogen.

Regionale samenwerking in Twente

Programma:

De samenwerking in Twente levert een bijdrage aan het realiseren van doelstellingen van alle programma's en diverse doelenbomen. Het grootste onderdeel is de wettelijke gemeentelijke taak GGD.

Doelstelling:

Samenwerken aan een gezonde, veilige, leefbare en bereikbare regio.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

De aangesloten (14) gemeenten zijn: Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Hof van Twente, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden. De regionale samenwerking wordt op een breed terrein verricht: algemeen bestuurlijk, economische zaken, volksgezondheid, milieu, ruimtelijke ordening en recreatie en toerisme.

De transitie van de Regio Twente is afgerond. Er staat een nieuwe structuur voorzien met meer focus en eenvoud in regionale samenwerking. De 'oude' organisatie Regio Twente is opgesplitst in vier verschillende onderdelen:

SamenTwente: een organisatie voor gezondheid, veiligheid en vitaliteit, met daarin de GGD, OZJT, Veilig Thuis Twente en Kennispunt Twente. SamenTwente is gastheer van Samen14.

Twente Board: een organisatie waarin 3 o's, onderwijs, ondernemers en overheid, samenwerken aan de sociaaleconomische structuurversterking. De inbreng vanuit Twenterand wordt ingebracht via het Bestuurlijk Overleg sociaaleconomische structuurversterking. De gemeenteraad van Twenterand heeft ingestemd met deelname aan de Agenda voor Twente, de investeringsagenda geïnitieerd door Twente Board, in de periode 2023 tot en met 2025. In het laatste jaar wordt deze deelname geëvalueerd.

Recreatieschap Twente: een lichte samenwerkingsvorm waarin recreatieparken, recreatieve routes en fietspaden voor inwoners van Twente worden beheerd en onderhouden. Het strategisch beleid op dit gebied ligt bij de Twente Board.

Coalitions of the willing: vrijwillige samenwerkingen op het gebied van Milieu, Duurzaamheid en Afval (MDA) en RES en Twentse Kracht.

Resttaken: samenwerking op de onderwerpen Mobiliteit en Arbeidsmarktregio.

Financiële relatie / financieel belang:

De gemeenten dragen gezamenlijk bij aan de kosten van bovengenoemde samenwerkingsvormen in Twente. Verdeling van deze bijdrage gebeurt in de meeste gevallen op basis van inwonertal. Een uitzondering hierop is de JGZ-bijdrage, deze wordt verdeeld op basis van het aantal jeugdigen.

De bijdrage aan de regionale samenwerking in Twente bedraagt in 2024 € 2.164.599.

Veiligheidsregio Twente, Enschede

Programma:

Veiligheidsregio Twente (VRT) is een samenwerkingsverband van hulpverleningsdiensten en de veertien gemeenten in Twente. De samenwerking is gestoeld op de Wet Veiligheidsregio's en de Wet Gemeenschappelijke Regelingen. De basis voor de ambtelijke organisatie van de VRT wordt gevormd door de volgende organisatieonderdelen: 'Veiligheidsbureau', 'Brandweer Twente', 'GHOR' (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio) en 'Gemeenten'. Deze organisatieonderdelen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de wettelijke taken en werken onder de verantwoordelijkheid van het Algemeen Bestuur VRT multidisciplinair samen.

Doelstelling:

Veiligheidsregio Twente zet zich in voor effectieve voorbereiding op en bestrijding van crises en rampen. De VRT kent meerdere programma's, waaronder:

- Multidisciplinaire onderwerpen
- Brandweer
- GHOR
- Gemeenten

In de programmabegroting 2024 van de VRT staat per programma benoemd wat de doelstellingen zijn en wat hier voor gedaan gaat worden. Na de zienswijzen ronde in het najaar van 2023 zal in de eerste helft van 2024 de nieuwe gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Twente worden voorgelegd aan de Twentse gemeenteraden en vervolgens worden vastgesteld in het Districtelijk Veiligheidsoverleg.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

Op grond van de Wet Veiligheidsregio's werken de Twentse gemeenten samen binnen de gemeenschappelijke regeling op het gebied van crisisbeheersing en rampenbestrijding. Het Algemeen Bestuur van de VRT wordt gevormd door de Twentse burgemeesters.

Financiële relatie / financieel belang:

De gemeentelijke bijdrage wordt verdeeld over de Twentse gemeenten. Sinds 2016 wordt hierbij gebruik gemaakt van de Cebeon-verdeelsystematiek (Cebeon is het bureau dat de verdeelsystematiek voor het gemeentefonds periodiek onderhoudt.). De gemeente Twenterand draagt in 2024 ruim 2,4 miljoen bij aan de VRT. Dit bedrag wordt grotendeels gedekt uit de bijdrage die de

gemeente Twenterand ontvangt vanuit het Gemeentefonds (cluster Openbare Orde en Veiligheid, subcluster Brandweer en Rampenbestrijding).

Beleidsvoornemens:

'Stabiele factor in tijden van verandering'. Dat is de rode draad van de koers voor de komende jaren.

We leven in een wereld waarin ontwikkelingen elkaar snel opvolgen. Dit biedt kansen, tegelijkertijd stelt het ons voor een aantal uitdagingen. De Veiligheidsregio Twente focust de komende jaren op:

- Continuïteit en stabiliteit; het goed blijven doen, zoals we dat nu doen, met voldoende mensen en middelen
- Aansluiting blijven vinden en behouden bij de Twentenaren.
- Technologische veranderingen: kansen benutten en proactief reageren op potentiële bedreigingen.
- Anticiperen op crisistypen gerelateerd aan klimaatverandering
- Anticiperen op de wijziging van meerdere wetten die invloed hebben op onze taken

Soweco NV, Almelo

Programma:

Deze gemeenschappelijke regeling levert een bijdrage aan het realiseren van de doelstelling van programma Maatschappelijke ontwikkeling en zelfredzaamheid en programma Economie en vrijetijdsbesteding.

Doelstelling:

Het doel van de GR Soweco was het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) voor de betrokken gemeenten. Door het besluit tot opheffing is het doel gewijzigd naar het goed afwikkelen van de liquidatie

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

De aangesloten gemeenten waarmee een samenwerkingsverband bestaat zijn Almelo, Hellendoorn, Rijssen-Holtten, Tubbergen, Wierden en Twenterand. De GR Soweco is ontstaan in 1969, toen de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) in werking trad.

Financiële relatie / financieel belang:

Als gevolg van besluit tot opheffing is een liquidatieplan opgesteld. Het saldo aan het einde van de liquidatiefase zal worden verrekend met de deelnemende gemeenten.

De Sociale werkvoorziening, w.o. Soweco, Larcom en Ontplooi, maakt deel uit van de totale WSW begroting. Deze is opnieuw bekeken en budgettair neutraal opgenomen in deze programmabegroting.

Beleidsvoornemens:

De GR SOWECO wordt opgeheven. Tot en met de liquidatie blijft dit een verbonden partij. Eind 2023 zal de liquidatie afgerond zijn.

Stadsbank Oost Nederland, Enschede

Programma:

Sociaal Domein

Doelstelling:

De Stadsbank is een kredietbank zoals bedoeld in de Wet op het consumentenkrediet. De Stadsbank biedt schuldhelpverlening, beschermingsbewind en sociale kredietverlening.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

De GR wordt gevormd door 21 deelnemende gemeenten in de Achterhoek en Twente (per 1-1-2021 is de gemeente Aalten uitgetreden). De portefeuillehouder Sociale Zaken heeft zitting in het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur vergadert circa twee keer per jaar.

Financiële relatie/financieel belang

De begrote bijdrage voor 2024 bedraagt € 305.000. Dit is € 45.000 meer dan in 2023 (zie kadernota 2024). De Stadsbank is momenteel een ander dienstverlenings- en bekostigingsmodel aan het ontwikkelen. Hierdoor nemen de jaarlijkse kosten toe, ondanks onze preventieve activiteiten vanuit het Meldpunt Geldzorgen en dat we minder dienstverlening van de Stadsbank afnemen.

Per 1 juli 2023 is de looptijd van een schuldregeling gehalveerd van 36 naar 18 maanden. De verwachting is dat hierdoor meer inwoners een beroep doen op schuldhelpverlening. Daarnaast blijven de hoge inflatie- en energieprijzen een onzekere factor: dit kan ook leiden tot een hogere vraag naar schuldhelpverlening.

Beleidsvoornemens:

In juli 2023 heeft het college de bestuursopdracht vastgesteld om in Q4 2023 en Q1 2024 onderzoek te doen naar de meest optimale inrichting van schuldhulpverlening in de gemeente de komende jaren. De rol van de Stadsbank zal in dit onderzoek een belangrijke rol spelen. In Q2 2024 zal aan de raad de uitkomsten van het onderzoek worden gepresenteerd.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente, Hengelo

Programma:

Het Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBTwente) is een gemeenschappelijke regeling die een bijdrage levert aan het realiseren van de doelstelling van Bedrijfsvoering.

Doelstelling:

Het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

Het GBTwente wordt gevormd door de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Losser, Oldenzaal en Twenterand.

De gemeente Twenterand wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Financiën.

Financiële relatie / financieel belang:

De gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van het aantal aanslagen van de verschillende belastingen die voor de gemeente Twenterand worden uitgevoerd. De begrote bijdrage voor 2024 is € 803.436

Beleidsvoornemens:

Het GBTwente anticipeert de komende jaren op het nieuwe strategieplan 2023-2026. Dit strategieplan is gericht op 'koersvastheid, stabiliteit, duidelijkheid en transparantie voor gemeenten en inwoners'. De geformuleerde missie, visie, kernwaarden en doelen zijn richtinggevend voor de komende jaren. De gekozen strategie geeft de concrete beweging van het GBTwente weer en is gericht op de volgende twee pijlers:

1. Dienstverlening op maat [wat];

a. Persoonlijk

b. Begrijpelijk

2. Optimale Uitvoering [hoe]

Het werkproces van GBTwente is zorgvuldig, transparant, van hoge kwaliteit en tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Daarbij is het proces gericht op:

a. Betrokken en trotse medewerkers

b. Effectieve processen

c. Tevreden klanten (opdrachtgevers en inwoners)

d. Efficiënte inzet van financiële middelen

De organisatie is stabiel, voert een heldere koers, werkt continu verder aan procesverbetering en is financieel gezond. Om zo goed mogelijk om te gaan met gemeenschapsgeld kijkt het GBTwente continu naar mogelijkheden om processen zo effectief mogelijk te blijven inrichten. Op deze manier blijft het GBTwente zorgen voor een efficiënte inzet van de beschikbare financiële middelen.

Centrumgemeenteregeling Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang regio Almelo

Programma: Sociaal Domein

Doelstelling: op basis van de norm van opdrachtgeverschap is de gemeente Almelo namens de regio (Hellendoorn, Rijssen-Holten, Tubbergen Wierden en Twenterand) gemandateerd voor het uitvoeren van het beschermd wonen en de maatschappelijke opvang.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang: de portefeuillehouder maatschappelijke ondersteuning heeft zitting in de stuurgroep die minimaal twee keer per jaar samenkomt. Op de agenda staan zonder meer de financiële verantwoording en de dienstverleningsovereenkomst (dvo).

Financiële relatie / financieel belang: Centrumgemeente Almelo ontvangt jaarlijks het budget voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Eventuele overschotten of tekorten worden naar rato verdeeld over de regio. Er ligt een wetvoorstel voor een nieuw financieel verdeelmodel inclusief woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen waarbij de financiële middelen ook gedecentraliseerd worden. Het is nog geen gelopen koers dat het wetvoorstel wordt aangenomen, het wetvoorstel is na de val van het kabinet controversieel verklaard en wordt voorlopig dus niet behandeld.

Beleidsvoornemens: met het nieuwe financiële verdeelmodel en ook de inhoudelijke decentralisatie van beschermd wonen (beschermd wonen in de eigen stad/dorp/wijk/huis) wordt de betrokkenheid

van de regio gemeenten groter. Uitdaging bij de inhoudelijke decentralisatie is vooral de beschikbaarheid van betaalbare woningen (woonopgave).

Omgevingsdienst Twente

Programma:

Deze gemeenschappelijke regeling levert een bijdrage aan het realiseren van doelstellingen van programma Ruimte en heeft raakvlakken met bijna alle doelenbomen binnen dit programma. Primair gaat het om de uitvoering van alle milieutaken, maar ook milieu gerelateerde taken zoals: duurzaamheid en de invoering van de Omgevingswet.

Doelstelling:

Samenwerken aan een gezonde, veilige, leefbare en prettige regio.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

De deelnemende Twentse gemeenten (14) zijn: Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Hof van Twente, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden. Ook de provincie Overijssel is deelnemer. De werkzaamheden worden milieu breed of wel omgevingsbreed verricht. Belangrijke thema's betreffen, volksgezondheid, milieu en ruimtelijke ordening.

Financiële relatie / financieel belang:

De gemeenten dragen gezamenlijk bij aan de kosten van de Omgevingsdienst Twente. Verdeling van deze bijdrage gebeurt in de meeste gevallen op basis van inwonertal. Een uitzondering hierop is bijdrage van de provincie. Deze bijdrage is gerelateerd aan de grootste gemeente binnen de regio Twente. De komende periode gaat hier verandering in komen. De Omgevingsdienst Twente stapt namelijk over naar outputfinanciering. Dat betekent dat de vaste bijdrage per deelnemer/gemeente wordt verlaten en dat per geleverde dienst door de ODT moet worden betaald. Daartoe is de afgelopen periode een traject van herijking financiering ODT afgerond ter voorbereiding van de Programmabegroting ODT 2023 en ODT 2024. Hierin kwamen de eerste tekenen van outputfinanciering in beeld en wordt verder ontwikkeld om het in 2024 af te ronden. De kosten per gemeente zullen naar verwachting de komende jaren aanzienlijk stijgen. De redenen daartoe zijn de ontwikkelingen binnen de gemeentegrenzen, zoals de realiseren van bestemmingsplannen/omgevingsplannen met als gevolg meer nieuwbouw ten behoeve van wonen en bedrijven. Maar ook diverse ontwikkelingen in wet- en regelgeving, een overspannen arbeidsmarkt, het blijvend kunnen voldoen aan de wettelijke kwaliteitscriteria, een toename in taken, meer adviesverzoeken van de gemeente aan de ODT vanwege bijvoorbeeld omgevingsplannen, geluid, bodem (PFAS) en lucht (stikstof). Een toename van de kosten met de omvang van 2.5 fte is absoluut realistisch.

Beleidsvoornemens:

De gemeente Twenterand neemt deel aan de ontwikkeling van beleidsregels voor alle VTH-Taken (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving). Primair zijn deze gericht op de milieutaken, maar deze worden zodanig lokaal 'ingekleurd' dat ze ook voor de niet milieutaken toegepast kunnen worden. Te denken valt aan Risicoanalyses waarmee op basis van risico's bij niet naleving geprioriteerd uitvoering kan worden gegeven aan de VTH-taken. VTH-beleid betreffende kwaliteitsnormen en bodemkwaliteitskaarten. De gemeente Twenterand is vertegenwoordigd in het Portefeuillehoudersoverleg VTH en het Algemeen Bestuur van de Omgevingsdienst Twente.

Cogas, Almelo

Programma:

Deze deelneming levert een bijdrage aan het realiseren van de doelstelling op het beleidsveld Duurzaamheid.

Doelstelling:

Cogas voorziet onder meer in de behoefte aan openbare nutsvoorzieningen in de gemeenten die in de vennootschap deelnemen en in haar concessie-en machtigingsgebieden. Twenterand valt onder het verzorgingsgebied van Cogas. Oorspronkelijk doel van de Cogas N.V. was het voorzien in een dekkende en betrouwbare energie- en kabelinfrastructuur op het grondgebied van de deelnemende gemeenten. Momenteel zijn het realiseren van duurzame en innovatieve energieoplossingen belangrijke doelen geworden.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

De aandelen van de Naamloze Vennootschap Cogas Holding zijn in handen van 9 Overijsselse gemeenten. Cogas is gevestigd in Almelo. Aandeelhouders zijn de gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Hardenberg, Hof van Twente, Oldenzaal, Tubbergen, Twenterand en Wierden.

Financiële relatie / financieel belang:

Twenterand bezit 558 aandelen à €454,-; totale (nominale) waarde van €253.332,-. Dit betreft 11 % van de aandelen. Hierop wordt jaarlijks dividend uitgekeerd. De dividenduitkering aan Twenterand wordt voor 2024 geraamd op € 1.116.000

Door de verkoop van aandelen Cogas Kabel Infra in 2019 door Cogas, heeft Twenterand in 2021 een extra dividend van € 3.290.000 ontvangen. Daar staat tegenover dat vanaf 2026 de uitkering van het jaarlijkse dividend zal dalen met € 558.000.

Beleidsvoornemens: Het is de ambitie van Cogas, naast uitstekend netbeheer van bestaande netwerken, te investeren in de aanleg van nieuwe energie-infrastructuren, zoals warmte- en biogasnetwerken, om daarmee de verduurzaming van de warmtevoorziening mogelijk te maken en de energietransitie in de regio te faciliteren. Cogas wil een bijdrage leveren aan en positie nemen in de Energietransitie en is partner in de RES Twente.

Twence Holding BV, Hengelo

Programma:

Deze deelneming levert een bijdrage aan het realiseren van de doelstelling van programma Ruimte en specifiek aan het thema Duurzaamheid en Milieu.

Doelstelling:

Openbaar belang

Terugwinning van grondstoffen en energie uit huishoudelijk afval door duurzame en betaalbare verwerking van afval en bevordering van de samenwerking op het gebied van innovatief afvalbeleid (circulaire economie).

Welke doelen streeft de gemeente na met deze partij?

Behouden van verwerkingscapaciteit voor huishoudelijk afval tegen marktconforme tarieven.

In stand houden van een bedrijf dat op een duurzame wijze afval verwerkt tot grondstoffen en energie.

We stemmen alleen in met extra investeringen als deze bij kunnen dragen aan beleidsdoelen van de gemeente Twenterand.

Beheren en exploiteren van milieuvoorzieningen, het verlenen van diensten op het gebied van milieubeheersing in het algemeen, het bewerken en verwerken van huishoudelijk afval en bedrijfsafval en het produceren en leveren van (duurzame) energie en secundaire grondstoffen;

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

Twence is een overheidsbedrijf (uitsluitend gemeentelijke aandeelhouders) voor de verwerking van afval tot grondstoffen en energie. De Twentse gemeenten hebben gezamenlijk een aandeel van 96.35 % in Twence Holding B.V.

Financiële relatie / financieel belang:

Twenterand bezit 43.909 aandelen (5,17 %) ter waarde van €43.909.- (nominale waarde), waarop jaarlijks dividend wordt uitgekeerd. De verwachte dividenduitkering is circa € 345.000.-.

Beleidsvoornemens:

Het Strategisch Beleidsplan van Twence heeft de volgende twee strategische lijnen:

- I. Een actieve en substantiële bijdrage leveren aan de duurzame regionale energievoorziening.
- II. Meer waardevolle grondstoffen uit afval en biomassa produceren om daarmee de grondstofkringlopen te sluiten.

Twenterand is in onderhandeling over de verkoop van aandelen. Indien dit proces slaagt wordt het contract vanaf 1 juli 2024 ontbonden.

N.V. Rova Holding, Zwolle

Programma:

Deze deelneming levert een bijdrage aan het realiseren van de doelstelling van programma Ruimte en specifiek aan het thema Duurzaamheid en Milieu.

Doelstelling:

Het bevorderen van en/of het doen realiseren van integraal afvalketenbeheer en het leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het terrein van verwijdering van afvalstoffen, waaronder begrepen beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van deelnemende overheden.

Welke doelen streeft de gemeente na met deze partij?

- het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval tegen zo laag mogelijke kosten voor de inwoners

- het in stand houden van een bedrijf dat op duurzame wijze diensten aan gemeenten verleend op het gebied van huisvuilinzameling, terugwinning van grondstoffen en BOR taken

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

ROVA is een afvaladvies-, regie- en verwijderingsorganisatie. Het werkgebied van ROVA telt 23 gemeenten in Midden en Oost-Nederland. Het betreft de organisatie, beheer en uitvoering van publieke taken voortvloeiend uit de afvalzorgplicht van de aangesloten gemeenten en de uitvoering van de gemeentelijke reinigingstaken.

Twenterand bezit 335 aandelen (3 %) ter waarde van €38.005,75 (nominale waarde) waarop jaarlijks dividend wordt uitgekeerd. Het normdividend bedraagt voor 2024 €100.000,-. Dit bedrag wordt ondergebracht bij de algemene dekkingsmiddelen.

Beleidsvoornemens:

De ontwikkelvisie van ROVA houdt onder andere in dat afval als grondstof wordt gezien en dat ROVA er naar streeft om het dienstenpakket verder uit te breiden met taken op gebied van het Beheer van openbare ruimte. Nagenoeg alle ROVA gemeenten hebben de afgelopen jaren nieuwe afvalbeleidsprogramma's aangenomen in de vorm van een grondstoffenplan. In alle gemeenten zijn de resultaten zeer positief. Een aantal ROVA-gemeenten laat nu al resultaten zien tot minder dan 50 kilo per inwoner per jaar. Toch ziet ROVA nog voldoende ambities. Verdere optimalisaties in de inzameling waaronder het vinden van oplossingen voor hoogbouw en het vinden van recycling oplossingen voor overblijvende reststromen zoals luiers vormen nog steeds een uitdaging.

Wadinko N.V., Zwolle

Programma:

Deze deelneming levert een bijdrage aan het realiseren van de doelstelling van programma Economie en vrijetijdsbesteding.

Doelstelling:

Wadinko is een regionale participatiemaatschappij. In wordt gezet op het bevorderen van bedrijvigheid en werkgelegenheid in Overijssel, de Noord-Oostpolder en Zuidwest Drenthe. Zo kan Wadinko bijdragen aan de sociaaleconomische versterking van Twenterand. Daarnaast wordt jaarlijk dividend uitgekeerd aan de verbonden partijen. Op dit moment heeft Wadinko nog geen participaties in Twenterand. Inzet is dat er meer participaties komen in Twenterand.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

De aandelen van de Naamloze Vennootschap Wadinko zijn in handen van de provincie Overijssel en 24 gemeenten. Wadinko is gevestigd in Zwolle.

Financiële relatie / financieel belang:

Voor 2024 en verder is € 42.500,- begroot aan dividend. In 2023 is € 53.370 uitgekeerd.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Den Haag

Deze deelneming levert een bijdrage aan de bedrijfsvoering op het gebied van financiering.

Doelstelling:

BNG vertaalt haar missie in de volgende strategische doelstellingen:

- behoud van substantiële marktaandelen in de Nederlandse publieke sector en semipublieke domein;
- behalen van een redelijk rendement voor aandeelhouders.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

De BNG is opgericht in 1914 en gevestigd in Den Haag. Het is de bank van en voor de overheid en instellingen voor het maatschappelijke belang. De BNG probeert zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening aan de gemeenten te bieden. Daardoor heeft zij toegevoegde waarde voor haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector. De BNG is een structuurvennootschap. Met een relatief aandelenbezit van 0,04% beschouwt Twenterand BNG als een beleidsarme verbonden partij.

Financiële relatie / financieel belang:

De aandelen zijn voor de helft in handen van de Staat, de andere helft is in handen van gemeenten en provincies. De BNG is, gemeten naar balanstotaal, de grootste overheidsbank van Nederland. De nominale waarde van de aandelen BNG van de gemeente Twenterand is €59.670,- (23.868 aandelen à € 2,50). Voor 2024 wordt een dividend geraamd van €24.000,-.

Enexis

Programma:

Deze deelneming levert een bijdrage aan de doelrealisatie op het beleidsveld Duurzaamheid en een bijdrage aan de bedrijfsvoering op het gebied van financiering.

Doelstelling:

Een op zo duurzaam mogelijke wijze verzorgen van een betrouwbaar en betaalbaar energietransport nu en in de toekomst.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

Twenterand bezit medio 2020 42.621 aandelen Enexis. Dit betreft 0,0285% van het aandelenkapitaal. Vanwege deze geringe relatieve omvang beschouwt Twenterand Enexis als een beleidsarme verbonden partij.

Financiële relatie / financieel belang:

Voor 2024 en verder is € 29.000,- begroot aan dividend.

Zonnepark Oosterweilanden BV, Vriezenveen

Programma:

Zonnepark Oosterweilanden B.V. wekt duurzame energie op d.m.v. zonnepanelen en levert daarmee een bijdrage aan de duurzaamheidsopgaven van de gemeente.

Doelstelling:

Het doel van Zonnepark Oosterweilanden B.V. is het opwekken van duurzame energie en het stimuleren van het gebruik van duurzame energiebronnen.

Bestuurlijke relatie/bestuurlijk belang:

De gemeente Twenterand is 100% aandeelhouder van Zonnepark Oosterweilanden B.V.

Financiële relatie/financieel belang: Twenterand verwacht van Zonnepark Oosterweilanden BV in 2024 een dividenduitkering van € 300.000.

Beleidsvoornemens:

Productie van duurzame energie.

Dimpact, Enschede

Deze deelneming levert momenteel een beperkte bijdrage aan bedrijfsvoering op het gebied van I&A. Dit mede, omdat we vanaf 2023 geen gebruik meer maken van de eSuite. Deelname en samenwerking is vooral te zien als kennis- en sparringpartner t.b.v. onze toekomstige gemeentelijke informatievoorziening.

Doelstelling:

De coöperatie Dimpact heeft tot doel om 'excellente publieke dienstverlening en interactie met burgers, bedrijven en instellingen' mogelijk te maken voor gemeenten. De klant centraal stellen en de nieuwe informatie-architectuur, spelen daarin een prominente rol. De coöperatie heeft geen winstoogmerk. Alle leden zijn eigenaar van onze coöperatie. Gezamenlijk sturen zij onze ontwikkelingen aan. Samenwerking, kennisdeling en hergebruik van oplossingen zijn daarbij de basis. Het namens de deelnemende gemeenten selecteren en aanschaffen van applicatie(licentie)s levert wezenlijke prijsvoordelen op.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

Sinds 2022 bestaat het ledenbestand uit 40 gemeenten, die gezamenlijk zo'n 3.000.000 inwoners vertegenwoordigen.

De coöperatieve vereniging Dimpact kent de volgende officiële (statutair vastgelegde) besluitvormende organen:

- de Algemene Leden Vergadering (ALV);
- de Raad van Commissarissen (RvC);
- het bestuur.

Financiële relatie / financieel belang:

Over de basiscontributie wordt een inflatiecorrectie toegepast van 8,0% en deze bedraagt voor 2024 € 6.500.

Beleidsvoornemens:

In 2021 heeft de vereniging een strategische heroriëntering gedaan, met als belangrijkste uitkomst dat ingezet gaat worden op de Common Ground ontwikkeling. Dat gaat gebeuren samen met andere gemeentelijke partijen en met leveranciers van de gemeentelijke markt. Het college van Twenterand heeft besloten niet mee te gaan in deze ontwikkeling, omdat de onzekerheid over de haalbaarheid en het geambieerde tempo hoog wordt geacht. Wij zullen daarom bijvoorbeeld zelf een vervangend zaakstelsel gaan aanschaffen, in plaats van mee te gaan in de Dimpact-innovatieaanpak. Wel blijft Twenterand lid van Dimpact, omdat andere voordelen (zoals kennisdeling en architectuurvorming) ook zinvol en relevant zijn voor Twenterand.

Euregio, Gronau

Programma:

Deze deelneming levert een bijdrage aan alle programma's en diverse doelenbomen. Het gaat in het algemeen om bestuurlijke samenwerking en internationale contacten.

Doelstelling:

De Euregio heeft tot doel het stimuleren, ondersteunen en coördineren van regionale grensoverschrijdende samenwerking.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

De Euregio is een grensoverschrijdend samenwerkingsverband van Nederlandse en Duitse gemeenten, steden en (Land-)Kreise.

Financiële relatie / financieel belang:

Voor de Nederlandse gemeenten is de bijdrage aan de Euregio € 0,29 per inwoner.

Beleidsvoornemens:

De Euregio werkt vanuit drie inhoudelijke commissies op de terreinen Maatschappelijke ontwikkeling, Economie en Arbeidsmarkt en Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling.

P-10 (Plattelandsgemeenten)

Programma:

De P10 levert een bijdrage aan de programma's Economie en vrijetijdsbesteding en Bedrijfsvoering

Doelstelling:

De P10 bestaat uit de 31 grootste plattelandsgemeenten van Nederland, die in gezamenlijk verband hun ambities en beleidsvoornemens onder de aandacht brengen van de landelijke en Europese politiek.

De P10 maakt zich onder andere sterk voor een leefbaar platteland door de uitvoering van de Agenda Platteland die bestaat uit 10 punten:

1. Landelijke souplesse en ondersteuning voor combivervoer goederen en personen.
2. Verdergaande digitalisering platteland: met name voor die delen van het platteland waar de aanleg van glasvezel niet rendabel is voor marktpartijen.
3. Investeren in bedrijventerreinen op het platteland met een goede landschappelijke inpassing, ontsluiting en voorzieningen.
4. Subregionaal arbeidsmarktbeleid om jeugd en jonge professionals te interesseren voor carrières op het platteland.
5. Landelijke toeristische gebiedsmarketingcampagne voor het Nederlandse platteland.
6. Betere en bereikbare eerste- en tweedelijnszorg.
7. Volkshuisvestingsfonds om samen te investeren in nieuwbouw, sloop, verduurzaming, herstructurering bestaande woningvoorraad en alternatieve innovatieve woonvormen op het platteland.
8. Energiecoöperaties beter positioneren, beperkende regelgeving (zoals de Energiewet en Warmtewet) wegnemen en voorkomen dat marktpartijen voorrang krijgen. Randvoorwaarde hierbij is de verzwaring van het energienetwerk en realisatie van voorzieningen voor de opslag van warmte en energie.
9. Financieringsinstrument warmtetransitie voor verduurzaming particulier woningbezit op platteland en in lintbebouwingen.
10. Ruimte voor de kracht van lokale gemeenschappen en krachtige agrarische bedrijven bij de aanpak van klimaatverandering en wateradaptatie (door rijk en provincie).

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang:

De gemeente Twenterand wordt in het Algemeen bestuur vertegenwoordigd door de wethouder plattelandsontwikkeling.

Financiële relatie / financieel belang:

Twenterand betaalt een jaarcontributie van circa € 15.000.

Beleidsvoornemens:

Opkomen voor de gedeelde belangen van de gemeente aangesloten bij P-10.

Twentse Koers

Programma: Sociaal Domein

Doelstelling: De Twentse Koers (voorheen: Samenwerkingsagenda Menzis) is een strategische domeinoverstijgende samenwerking tussen Samen Twente (GGD), coöperatie Menzis, provincie Overijssel en de 14 Twentse gemeenten op het gebied van zorg, welzijn en wonen. Er wordt gewerkt

volgens het principe van de 'coalition of the willing'. Dat betekent dat partijen binnen de agenda op projectniveau kunnen bepalen of ze meedoen of niet.

Bestuurlijke relatie / bestuurlijk belang: De Twentse Koers kent een Bestuurlijk Overleg. Hierin heeft portefeuillehouder Wet maatschappelijke ondersteuning/publieke gezondheid zitting. Leden van het bestuurlijk overleg hebben geen mandaat voor beslissingen met financiële consequenties of van politieke/bestuurlijke lading.

Financiële relatie / financieel belang: de eigenaren betalen geen structurele financiële bijdrage aan de Twentse Koers. Financiering vindt projectmatig met externe middelen plaats. Gemeente Twenterand doet een incidentele bijdrage uit de lokale GALA-middelen

Beleidsvoornemens: de vastgestelde strategische agenda en samenwerkingsovereenkomst van de Twentse Koers loopt nog tot 2026. De Twentse Koers wordt als goed voorbeeld in het land gezien, ook vanuit de doelstellingen van het Integraal ZorgAkkoord (IZA).

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Een van de middelen van een gemeente om haar ruimtelijke doelstellingen te verwezenlijken bij het uitvoeren van het omgevingsbeleid van de overheid is het grondbeleid. In het kader van het omgevingsbeleid wordt de maatschappelijke gewenste bestemming van de grond, middels een plan of besluit op basis van de Wet ruimtelijke ordening (WRO), bepaald. De raad heeft een kader stellende en controlerende functie ten aanzien het gehanteerde grondbeleid en de daarbij behorende begrotingen en verantwoordingen.

Grondbeleid gaat in belangrijke mate over de productie van bouwgrond, de wijze waarop die tot stand komt en hoe de bouwgrond verkocht en gebruikt wordt.

Hoofdpijnen van het grondbeleid

Gemeenten kunnen ervoor kiezen om een actief grondbeleid te voeren (waarbij je zelf als gemeenten de gronden koopt en bouwrijp maakt) of een faciliterend (passief) grondbeleid (waarbij de bouwgrondproductie aan anderen wordt overgelaten). Met faciliterend grondbeleid loopt de gemeente minder financiële risico's. Deze liggen bij marktpartijen. Daar staat tegenover dat de gemeente minder sturingsmogelijkheden heeft. Voorts kan de gemeente bij faciliterend grondbeleid geen winst maken, omdat ze alleen kosten kan verhalen. Daardoor komen verlieslatende ruimtelijke ontwikkelingen niet of moeizaam van de grond, omdat de markt deze om bedrijfseconomische redenen niet oppakt. Bij actief grondbeleid kunnen met de baten uit winstgevendende grondexploitaties tekorten op verlieslatende grondexploitaties worden bekostigd, waardoor er feitelijk financiële verevening tussen verschillende ruimtelijke ontwikkelingen plaats kan vinden.

In juli 2023 heeft de gemeenteraad de nieuwe nota grondbeleid vastgesteld. Het uitgangspunt hierbij is dat de focus ligt op een situationeel grondbeleid. Waarbij afhankelijk van de noodzaak of ambitie er wordt gekozen voor actief grondbeleid.

Over de financiële gevolgen van het gevoerde beleid wordt jaarlijks gerapporteerd in de paragraaf grondbeleid van de jaarrekening. Daarin wordt uitvoeriger ingegaan op de financiële positie van het grondbedrijf, de projectmatige complexen (= lopende grondexploitaties) en de functionele complexen (complex verspreide bezittingen en complex nog uit te voeren werken). In de paragraaf grondbeleid van de begroting wordt vooruit gekeken op ontwikkelingen, die mogelijk gevolgen hebben voor de vermogenspositie van het grondbedrijf.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

De grondexploitaties zijn ingedeeld conform de voorschriften van het BBV. Er is een onderscheid gemaakt in:

Bouwgrond In Exploitatie (BIE);

Gronden die onder de rubriek Materieel Vast Actief (MVA) op de balans worden verantwoord, voorheen het Complex Overige gronden.

Bouwgrond in exploitatie (BIE) heeft in alle gevallen betrekking op grondexploitaties die zich (bijna) in de uitvoeringsfase bevinden. Onder BIE vallen gronden die in eigendom zijn van de gemeente en waarvoor door de gemeenteraad een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld. Het startpunt van BIE is het raadsbesluit van de vaststelling. Vanaf dat moment kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (BIE) op de balans.

De gronden welke onder MVA worden geschaard zijn meestal in het verleden anticiperend of strategisch aangekocht. Er is voor deze (bouw)gronden (nog) geen grondexploitatie vastgesteld door de Raad.

Deze (bouw)gronden kunnen in de toekomst alsnog worden overgeheveld naar BIE.

De Raad stelt op grond van haar budgetrecht kredieten beschikbaar voor de uitvoering van de grondexploitatiebegroting. Deze kredieten regelen de financiering en dekking van de uitvoeringskosten en zijn bestemd voor aankopen, wegeaanleg, groenaanleg, riolering, enzovoort. Met de jaarlijkse vaststelling van de grondexploitatie autoriseert de gemeenteraad tevens de baten en lasten in de eerste jaarschijf van de grondexploitatie. De baten en lasten worden opgenomen in de gemeentelijke exploitatiebegroting.

Werklocaties en overige

De Regionale Afspraken Programmeren Bedrijventerreinen Twente uit 2023 vormen het uitgangspunt bij de fasering van de werklocaties. In de lopende grondexploitaties zijn de grondopbrengsten met betrekking tot de werklocaties gebaseerd op de uitgifte van ca 15 hectare in de komende 5 jaren.

Het bedrijventerrein Oosterweilanden 2e fase is per Q3 2023 in de verkoop gegaan. Op basis van het vastgestelde uitgiftebeleid, worden de locaties objectief aan bedrijven uitgegeven. Hierbij gaat het om ruim 4 ha. Vanaf Q3 2023 wordt Oosterweilanden fase 4, benoemd in de visie op Vriezenveen-Zuid, tot ontwikkeling gebracht. Hierbij is de gemeente afhankelijk van de grondverwerving en de toestemming van de provincie.

De 2e fase van Garstelanden is in Q3 2023 helemaal uitgegeven. In 2024 wordt onderzocht of fase 3, de laatste uitbreiding, tot ontwikkeling kan worden gebracht. Hierbij is de gemeente afhankelijk van akkoord van de provincie.

Woninglocaties

Vriezenveen-Noord

in Q1 2023 heeft de gemeente 4 ha aangekocht voor de ontwikkeling van ca. 100 woningen. De verwachting is dat in 2024 het omgevingsplantraject gestart kan worden.

Vriezenveen-Zuid

Als onderdeel van de visie zijn er 2 woningbouwlocaties aangewezen. Dit betreft de ontwikkeling van een villapark op de gronden van het oude zwembad gebouw alsmede het naastgelegen voetbalveld. in totaal gaat het hier om ca. 100 woningen.

Daarnaast is er een nieuwe woonwijk aangewezen van ca. 42 ha groot. Hier zouden ca. 750 woningen kunnen worden ontwikkeld. Vanaf Q3 2023 is de visieuitwerking opgestart. Hierbij is een actief grondbeleid het uitgangspunt. De gemeente heeft WVG gevestigd en gaat met grondeigenaren in gesprek.

Geactualiseerde exploitatieopzetten

Per 1 januari 2023 kende het Grondbedrijf 9 lopende grondexploitaties, waarvan 2 complexen volledig zijn verkocht maar nog wachten op het woonrijp maken van het laatste deel. Dat zijn ruimtelijke projecten, met bouwgrondproductie als hoofdmoot, waarvan de raad de grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld. Deze door de raad vastgestelde grondexploitatiebegrotingen fungeren als financieel en inhoudelijk kader voor het college van B&W waarbinnen zij verder gaat met de realisatie van een project. Tevens fungeert de grondexploitatiebegroting als een 'voorspelling' van de te verwachten kosten en opbrengsten en het begrote financiële eindresultaat.

Voor verlieslatende grondexploitaties dient een voorziening te worden getroffen ter dekking van het begrote tekort. Hiervan is op dit moment geen sprake.

Bij winstgevendende grondexploitaties moet, na rato van de voortgang, geleidelijk winst worden genomen. Daarmee mag niet worden gewacht tot het moment waarbij het project (bijna) geheel is gerealiseerd.

De geactualiseerde geconsolideerde (samengevoegde) begroting van de 9 lopende grondexploitaties ziet er als volgt uit:

Complex	Boekwaarde	Reeds genomen winst	nog te verwachten inkomsten	nog te verwachten uitgaven	Winstverwachting totaal
Woningbouw	€ -325.270	€ 1.653.504	€ 8.419.016	€ 5.381.785	€ 3.362.502
Bedrijventerreinen	€ 429.638	€ 1.380.810	€ 7.589.789	€ 4.524.828	€ 2.905.322
Totaal	€ 104.367	€ 3.034.314	€ 16.278.805	€ 9.906.614	€ 6.267.284

De reserve grondbedrijf heeft een stand van € 749.535,=. Deze mag maximaal € 1 mln bedragen. Het meerdere wordt toegevoegd aan de ARR.

Voor het woonrijp maken van volledig afgewerkte complexen is nog een bedrag beschikbaar van € 198.472 in de voorziening.

Paragraaf Lokale Heffingen

Inleiding

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van de gemeente Twenterand. Hierbij wordt met name ingegaan op de onroerendezaakbelasting (OZB), de rioolheffing, de afvalstoffenheffing, de begraafrechten en de toeristen- en forensenbelasting.

Lokale Heffingen

Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt van haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen dient door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening te geschieden. De definitieve vaststelling van de tarieven door de gemeenteraad vindt plaats in de laatste raadsvergadering van 2023.

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, welke vooral door de burgers dienen te worden opgebracht. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (zoals OZB en hondenbelasting) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

Voor het betalen van rechten en retributies verricht de gemeente diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven. Het beleid is er op gericht deze kosten zoveel mogelijk te beperken en daar waar mogelijk rechtvaardiger te verdelen. Hierdoor wordt een evenwichtige lastenverdeling bereikt.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dient de paragraaf betreffende de lokale heffingen tenminste te bevatten:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen

Omschrijving	2022		2023	2024
	Raming	Realisatie	Raming	Raming
Afvalstoffenheffing	€ 2.494.815	€ 2.447.773	€ 2.621.634	€ 2.515.114
Begraafplaatsrechten	€ 580.000	€ 755.831	€ 580.000	€ 650.000
Forensenbelasting	€ 5.000	€ 5.811	€ 5.180	€ 5.511
Leges burgerzaken	€ 421.607	€ 433.965	€ 435.190	€ 292.819
Leges omgevingsvergunning	€ 984.014	€ 1.035.699	€ 852.017	€ 906.492
OZB eigenaren woning	€ 5.574.261	€ 5.667.527	€ 5.723.135	€ 5.834.690
OZB eigenaren niet-woning	€ 1.576.922	€ 1.576.896	€ 1.576.922	€ 1.576.922
OZB gebruikers niet-woning	€ 1.359.836	€ 1.107.965	€ 1.281.086	€ 1.281.086
Rioolheffing	€ 3.641.260	€ 3.782.587	€ 3.732.291	€ 3.825.598
Toeristenbelasting	€ 45.000	€ 78.320	€ 76.620	€ 79.601
	€ 16.682.715	€ 16.892.375	€ 16.884.075	€ 16.967.833

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Landelijk

Hervorming lokaal belastinggebied.

In 2015 kondigde het Rijk destijds een belastingherziening aan. Grote veranderingen in lokale

heffingen hebben zich sinds die tijd niet voorgedaan en de richting is niet eenduidig: tegenover het verdwijnen van de macronorm voor de OZB (minder Rijksbemoeienis) staat het afschaffen van de precario op ondergrondse leidingen (verkleinen gemeentelijk belastinggebied). In het coalitieakkoord van het huidige kabinet is nu het volgende opgenomen: "Om een stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en hun autonomie te vergroten, wordt in de komende jaren een nieuwe financieringssysteem voor de periode na 2025 uitgewerkt, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Daarbij worden ook alternatieven voor de OZB en MRB in de beschouwing betrokken." Daarmee is de discussie over een ruimer (lokaal) belastinggebied weer actueel. Uitbreiding kan echter in 2026 (inzet coalitieakkoord) slechts aan de orde komen als aan de geformuleerde randvoorwaarden is voldaan. Daarbij vormen met name 'de financiële verhoudingen op orde' en 'geen verhoging van de lastendruk' harde ijkpunten.

Zonnepanelen

De WOZ-waarde wordt bepaald op basis van de Wet WOZ. Op de uitvoering van deze wet door gemeenten wordt toegezien door de Waarderingskamer. Jaarlijks controleert de Waarderingskamer of het GBTwente de wet uitvoert conform de wettelijke bepalingen. Bij de waardebepaling moet de onroerende zaak worden gewaardeerd. De waarde in het economisch verkeer wordt bepaald op basis van marktgegevens. Tot de onroerende zaak behoren ook eventuele zonnepanelen. Het GBTwente heeft dan ook geen beleidsvrijheid om zonnepanelen niet in de waarde te betrekken. In hoeverre de aanwezigheid van zonnepanelen van invloed is op de waarde, blijkt uit de beschikbare marktinformatie. Uit de permanente marktanalyse tot nu toe, is niet gebleken dat de aanwezigheid van zonnepanelen van invloed is op de verkoopwaarde.

Mocht het in de toekomst zo zijn dat uit onze permanente marktanalyse blijkt dat de aanwezigheid van zonnepanelen wel van invloed is op de verkoopwaarde, dan heeft een gemeente bij een positieve invloed de mogelijkheid een facultatieve vrijstellingsbepaling op te nemen. Het GBTwente zal dan per object met zonnepanelen moeten bepalen wat de waarde is van de zonnepanelen op basis van levensduur, kwaliteit, aantal, ligging, etc.

Bij de behandeling van het Belastingplan 2019 (fiscale vergroeningsmaatregelen 2019) in het najaar van 2018 is de regering bij motie (Lodders / Van Weyenberg¹) verzocht een voorstel te ontwikkelen waarmee zonnepanelen standaard buiten de onroerendezaakbelasting gehouden worden en tevens te onderzoeken hoe vormen van verduurzaming in de toekomst niet ontmoedigd worden door middel van hogere lokale lasten. Minister Ollongren heeft begin 2021 hierover een brief verzonden aan de 2e Kamer. De minister geeft hierin aan dat een wettelijke belastingvrijstelling via de OZB of de WOZ de nodige uitvoeringsproblemen kent. Een subsidie of 'groene' heffingskorting is volgens de minister een beter oplossing. De groene heffingskorting kan worden vormgegeven door een vermindering van de verschuldigde belasting nadat het verschuldigde belastingbedrag (bijvoorbeeld voor ozb) is berekend. Een eventuele verplichte groene heffingskorting vraagt wel om een wetswijziging. De minister gaat met gemeenten in gesprek over hoe op lokaal niveau verduurzaming door huiseigenaren bevorderd kan worden en of een (verplichte) groene heffingskorting daar mogelijk aan bijdraagt.

Amendement Omtzigt

De Gemeentewet maakt voor de OZB onderscheid tussen woningen en niet-woningen. Eigenaren van woningen worden in de OZB-eigenarenheffing betrokken, de gebruikers van woningen betalen geen OZB en de eigenaren en gebruikers van niet-woningen betalen respectievelijk de OZB eigenaren niet-woning en gebruikersheffing niet-woning. Beide tarieven voor niet-woningen zijn hoger dan het eigenarentarief voor woningen. Sportvelden, dorpshuizen, sportkantine, dorps- en buurthuizen worden voor de OZB aangemerkt als niet-woning en worden dienovereenkomstig in de belastingheffing betrokken. Een aantal gemeenten compenseert buiten de belastingheffing om de OZB geheel of gedeeltelijk of overweegt dit te doen.

In het Belastingplan 2019 is het zogenaamde amendement Omtzigt opgenomen waardoor artikel 220f van de Gemeentewet per 1 januari 2019 is gewijzigd in die zin dat voor - nader door de gemeente te bepalen - sociaal behartigende instellingen niet de hoge niet-woning tarieven kunnen gelden, maar het woningtarief. In de OZB-verordening van een gemeente kan (het amendement biedt de mogelijkheid om dit te doen, het is niet verplicht) een bepaling opgenomen worden strekkende tot het toepassen van het woningtarief voor nader te bepalen onroerende zaken. De toelichting op het amendement en de wettekst zijn op onderdelen tegenstrijdig en niet duidelijk. Het GBTwente volgt samen met Twenterand de ontwikkelingen en zolang er geen duidelijkheid is, is het advies vooralsnog geen gebruik te maken van de wetswijziging.

Op 30 november 2020 heeft minister Ollongren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomst van het gesprek met de VNG over de toepassing van artikel 220f Gemeentewet (amendement Omtzigt). De minister schrijft in een brief aan de Tweede

Kamer dat deze wettelijke bepaling voor gemeenten niet toepasbaar is. Om de bedoeling van de bepaling wel mogelijk te maken kan onderzocht worden hoe de gedachte achter de wettelijke bepaling het beste uitgevoerd kan worden. De minister is bereid om dit onderzoek op te starten. Dit onderzoek kan leiden tot een aanpassing van artikel 220f Gemeentewet (of een alternatieve bepaling of instrument die het doel beter bereikt). De keuze hiertoe is voorbehouden aan een nieuw kabinet. Op 30 mei 2022 heeft minister Bruins Slot (BZK) in een brief aan de Tweede Kamer geschreven dat een lager ozb-tarief voor sportaccommodaties, dorpshuizen en andere sociaal belang behartigende instellingen moeilijk is te realiseren via een wettelijke regeling. Uit overleg met gemeenten is geconstateerd dat er bij deze fiscale mogelijkheid zwaarwegende praktische uitvoerings- en toepassingsvraagstukken spelen, met betrekking tot de afbakening, die niet eenvoudig op te lossen zijn. Daarom geeft de minister opdracht tot een extern onderzoek. Aan dit onderzoek zullen het Rijk, de VNG en gemeenten deelnemen.

Het GBTwente volgt de ontwikkelingen en zolang er geen duidelijkheid is, is het advies van het GBTwente om vooralsnog geen gebruik te maken van de wetswijziging.

De omgevingswet en leges

Een van de instrumenten binnen het nieuwe stelsel van omgevingsrecht is het omgevingsplan. Gemeenten moeten in het nieuwe stelsel hun bestemmingsplannen, beheersverordeningen en andere regelingen over de fysieke leefomgeving uit andere verordeningen bundelen en omvormen tot één samenhangend en consistent omgevingsplan.

Artikel 3.1, lid 4, Wet ruimtelijke ordening (Wro) bepaalt nu nog dat wanneer een bestemmingsplan niet tijdig is vastgesteld of is verlengd, voor de gemeente 'de bevoegdheid tot het invorderen van rechten ter zake van na dat tijdstip door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten die verband houden met het bestemmingsplan' vervalt (de zgn. legessanctie). In de aanloop naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt met deze wet de actualiseringsplicht uit de Wro voor een belangrijk deel van de bestemmingsplannen en beheersverordeningen afgeschaft. Hierdoor komt ruimte beschikbaar, zodat gemeenten in aanloop naar de Omgevingswet al kunnen starten met de voorbereiding van het tot stand te brengen omgevingsplan.

Op 1 januari 2024 treedt de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in werking. Door deze inwerkingtreding van beide wetten kan er veel veranderen. Dit is sterk afhankelijk van de lokale ambities, beleidsinvulling en inrichtingskeuzes. Het principe van legesheffing verandert niet. Ook de wettelijke grondslag voor het heffen van leges verandert niet. Toch zijn er een aantal zaken die wel gaan veranderen:

- Nieuwe activiteiten toegestaan om leges over te heffen;
- (Mogelijk) minder vergunningplichten;
- De 'knip': het splitsen van de bouwtechnische en de ruimtelijke vergunning;
- Gemeentelijke kosten worden hoger of lager;
- Gemeentelijke kosten verschuiven;
- Meer integrale vergunningen (meerdere gezagen betrokken);
- Planactiviteiten worden minder complex (of juist complexer).

De VNG vraagt met de notitie 'Discussie-leidraad leges en de stelselwijziging

Omgevingswet' aandacht voor het onderwerp en het belang voor gemeenten om hier - op basis van de eigen keuzes - over na te gaan denken. Ook worden suggesties gedaan voor de onderwerpen. Zij vragen gemeenten om hierover met hen van gedachten te wisselen. Via de regionale implementatiecoaches (RIO's) zullen er (digitale) discussies-sessies worden opgezet, om deze materie samen verder uit te diepen.

Waterzorgheffing

Wateroverlast en verdroging vragen steeds meer maatregelen in de publieke ruimte. Meer percelen kunnen in de heffing worden betrokken, want van de maatregelen in de publieke ruimte heeft iedereen profijt. De huidige verordening Rioolheffing (model VNG) dekt dan niet meer de lading.

Het schept een beeld van een belasting voor een buizenstelsel. Bij belastingplichtigen die daar niet op zijn aangesloten roept dat weerstand op. De gemeentelijke watertaken omvatten een breed palet. Zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater hebben een centrale plaats in de ordening van de publieke ruimte. Gemeenten moeten maatregelen nemen om wateroverlast en -schade te voorkomen. Denk aan het onderhoud van bermen en slootkanten om overtollig water af te voeren, zodat er over een droge weg kan worden gereden. Iedereen heeft daar profijt van. De VNG heeft hiervoor een nieuw modelverordening Riool- en Waterzorgheffing opgesteld. Bij invoering is een zorgvuldige communicatie en belangenafweging naar nieuwe belastingplichtigen van belang. Bijvoorbeeld cultuurgronden en natuurterreinen dragen nu veelal nog niet bij in de kosten van de gemeentelijke watertaken.

No cure - No pay bij de uitvoering van de Wet WOZ

Gemeenten moeten een vergoeding betalen als via no cure – no pay bureaus (NCNP-bureaus) de WOZ-waarde van woningen en bedrijven wordt aangepast. Dat kan gebeuren wanneer NCNP-bureaus namens burgers een bezwaarschrift indienen bij de gemeente of door een beroep bij de rechter. Dat levert die bureaus zo veel geld op dat er sprake is van een verdienmodel. Inwoners profiteren daar niet van. Terwijl de regeling is bedoeld als kostenvergoeding voor inwoners. De enorme toename van de bureaus heeft een aantal maatschappelijk ongewenste gevolgen:

1. De uitvoering van de Wet WOZ loopt vast;
 2. De rechters komen te weinig toe aan andere zaken;
 3. De relatie met de burger formaliseert;
 4. In 2021 keerden gemeenten € 18 miljoen uit aan kostenvergoedingen.
- Naar aanleiding van deze maatschappelijk ongewenste gevolgen, hebben 15 uitvoeringsorganisaties, waaronder het GBTwente, een brandbrief verstuurd naar staatssecretaris Fiscaliteit, de heer mr. Marnix van Rij. De staatssecretaris kondigde vervolgens aan maatregelen te nemen. Dit heeft hij bij de VNG Belastingconferentie op 21 en 22 maart 2023 in Arnhem (Papendal) toegelicht. Enkele dagen later (23 maart) heeft hij een plan van aanpak naar de Tweede Kamer gestuurd. Hierin zijn een aantal maatregelen opgenomen die zich richten op het wegnemen van de financiële prikkel om namens belanghebbenden te procederen met alleen als doel een proceskostenvergoeding of een vergoeding van immateriële schade te krijgen. De voorgestelde maatregel zijn:
1. Standaard uitbetalen van de vergoedingen voor de WOZ (en de BPM) aan de belanghebbende;
 2. Een apart regime voor het recht op een proceskostenvergoeding voor de WOZ (en de BPM);
 3. Geen toekenning van proceskostenvergoeding als de WOZ-waarde (of de BPM-waarde) slechts licht wordt bijgesteld;
 4. Verplicht informeel traject voor de WOZ;
 5. Intensiveren van de handhavingsstrategie bij de zogenoemde parallelimport van motorrijtuigen;
 6. Niet langer uitkeren van de vergoeding van immateriële schade bij de WOZ (en BPM).
- Met de VNG wordt gewerkt aan de verdere uitwerking van de nieuwe regels die vanaf 2024 moeten worden ingevoerd.

Lokaal

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat zoveel mogelijk wordt gestreefd naar 100% kostendekking.

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet.

Naast belastingen, heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de betreffende dienstverlening maakt. De opbrengsten van de belastingen en overige heffingen worden in beginsel alleen aangepast aan de inflatiecorrectie. Deze bedraagt voor 2024 6,3%.

De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen). De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2024 in de gemeente Twenterand worden geheven zijn:

Ongebonden belastingen

Forensenbelasting

Op grond van artikel 223 van de Gemeentewet kunnen gemeenten forensenbelasting heffen. De forensenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Met de forensenbelasting kunnen gemeenten de kosten van bepaalde voorzieningen ook verhalen op mensen die niet in de gemeente wonen, maar wel gebruik maken van de voorziening. De forensenbelasting wordt door Nederlandse gemeenten alleen geheven van mensen die meer dan 90 dagen een gemeubileerde woning ter beschikking houden.

Toeristenbelasting

Op grond van artikel 224 van de Gemeentewet kunnen gemeenten Toeristenbelasting heffen voor overnachtingen van personen binnen de gemeente die niet als ingezetene in de gemeente zijn ingeschreven. Voor zover de belasting wordt geheven van degene die gelegenheid tot verblijf biedt, is deze bevoegd de belasting als zodanig te verhalen op degene ter zake van wiens verblijf de belasting verschuldigd wordt.

De doelstelling is hetzelfde als bij forensenbelasting, namelijk dat de kosten van bepaalde voorzieningen worden omgeslagen naar personen die er wel gebruik van maken, maar niet in de gemeente wonen.

Onroerendezaakbelastingen

Op basis van artikel 220 van de Gemeentewet kunnen gemeenten onroerendezaakbelastingen (OZB) heffen. De OZB is een algemene belasting, er is geen relatie tussen de heffing en bepaalde taken van de gemeente. De opbrengst is onderdeel van de algemene middelen.

De OZB is een tijdstipbelasting. Dit betekent dat voor het bepalen van de belastingplicht de situatie per 1 januari van het belastingjaar geldt. Veranderingen in de loop van het jaar, bijvoorbeeld de verkoop van een huis, worden meegenomen in het volgende belastingjaar.

Belastingplichtige

- eigenaren van woningen;
- eigenaren van niet-woningen;
- gebruikers van niet-woningen.

Indien iemand zowel eigenaar als gebruiker is van een niet-woning, dan betaalt hij of zij beide belastingen.

Grondslag onroerendezaakbelastingen

De grondslag voor de berekening van de OZB is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Deze wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Voor iedere groep belastingplichtigen wordt een afzonderlijk tarief vastgesteld. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die met de begroting is vastgesteld. De beoogde opbrengst van de OZB per belastingplicht wordt eerst vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van de totale WOZ-waarde van de belastingplicht het OZB-tarief berekend. De ontwikkeling van het OZB-tarief is dus naast de ontwikkeling van de OZB-opbrengst afhankelijk van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt. Als de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt stijgt, leidt dit tot een neerwaartse bijstelling van het OZB-tarief. Anders zou de OZB-opbrengst evenredig meestijgen. Andersom geldt hetzelfde. Een negatieve waardeontwikkeling van de vastgoedmarkt leidt tot een verhoging van het OZB-tarief, om te voorkomen dat de OZB opbrengst daalt.

De tariefaanpassing op basis van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt heeft voor de gemiddelde eigenaar en gebruiker geen effect op de hoogte van de OZB-heffing. Immers, een gemiddeld vastgoedobject volgt de ontwikkeling op de vastgoedmarkt.

Gebonden belastingen

Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is geregeld in artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer.

Op basis van de Wet Milieubeheer heeft de gemeente de wettelijke taak om zorg te dragen voor de inzameling van afvalstoffen die afkomstig zijn van particuliere huishoudens. De inzameling van afval wordt sinds 2002 uitgevoerd door ROVA. De kosten van de inzameling en verwerking van afvalstoffen wordt betaald uit de afvalstoffenheffing.

Belastingplichtige

Inwoners zijn verplicht afvalstoffenheffing te betalen, ook als zij geen afval voor inzameling aanbieden.

De heffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel waarvoor de gemeente een wettelijke plicht tot inzameling heeft en de inzamelverplichting ook nakomt.

Grondslag

De grondslag voor de berekening van afvalstoffenheffing is niet wettelijk vastgelegd. De gemeente is in principe vrij deze grondslag zelf te bepalen. De gemeente Twenterand hanteert als grondslag een vast bedrag plus een opslag op basis van het aantal aanbiedingen.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakveld afval (€3.034.239). De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval en de kosten voor de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing.

Daarnaast begroten wij € 470.000 voor overheadkosten. Dit zijn kosten die worden gemaakt door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

Voor het vastrecht wordt voor 2024 een tarief voorgesteld van €115,22 (€ 120,89 in 2022), waarmee het tarief eenmalig verlaagd wordt met € 5,52 (van € 120,74 naar € 115,22) omdat deze verlaging in 2023 per abuis niet is verwerkt. Voor de aanbiedingstarieven wordt een tarief voorgesteld van € 13,50 voor een 240 l. restafvalcontainer, € 8,15 voor een 140 l. restafvalcontainer. Deze variabele tarieven zijn niet verhoogd ten opzichte van voorgaand jaar.

Overzicht van de taakvelden die geheel of deels in de heffing worden meegenomen

Afvalstoffenheffing	Lasten taakveld	Overhead	BTW	Totale lasten	Heffing	Overige baten	Totale baten	Kosten dekkendheid
7.3 Afval	2.132.685	470.000		3.034.239		599.125	3.114.239	102,64%
6.3 Inkomensregelingen	80.000		431.554	80.000	2.515.114			-2,64%
Totaal	2.212.685	470.000	431.554	3.114.239	2.515.114	599.125	3.114.239	100,00%

Leges en rechten

Leges

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt in principe verhaald op de burger die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. Degene die de dienst aanvraagt betaalt ook de leges. De heffingsmaatstaf is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de legesverordening als geheel gezien maximaal kostendekkend zijn. Niet elke post zal dus afzonderlijk op zijn kostendekkendheid worden beoordeeld. Dit laatste zou ook moeilijk realiseerbaar zijn gezien het feit dat de kosten voor de individuele diensten moeilijk zijn te bepalen. Dat neemt niet weg dat een gemeente wel een kostendekkendheid per dienst of per samenhangende groep van diensten mag nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt.

Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding gevraagd voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de verordening begraafrechten zijn opgenomen.

In totaal verwachten we het komende jaar € 693.783 aan kosten te maken om onze zorgplichten na te komen. De totale baten voor 2024 zijn € 661.060. Per saldo resulteert dit in een tekort op het taakveld begraafplaatsen van € 32.723. Dit wordt gedekt door een bijdrage uit de reserve exploitatie begraafplaatsen.

Overzicht van de taakvelden die geheel of deels in de heffing worden meegenomen

Begraafrechten	Lasten taakveld	Overhead	Mutatie reserves	Totale lasten	Heffing	Overige baten	Totale baten	Kostendekkendheid
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	433.783	260.000		693.783	650.000	11.060	661.060	95,28%
Totaal	433.783	260.000	-	693.783	650.000	11.060	661.060	95,28%

Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel.

Met de invoering in 2008 van de Wet gemeentelijke watertaken heeft de gemeente naast de zorgplicht voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater ook de zorgplicht voor het grondwater. Daarmee is ook de mogelijkheid ontstaan om de kosten die verbonden zijn aan de taken die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke watertaken, toe te rekenen aan de rioolheffing.

De rioolheffing is een bestemmingsheffing (bestemming is watertaken), er staan geen aanwijsbare tegenprestaties tegenover. De gemeente Twenterand hanteert één rioolheffing voor alle watertaken. Elke gemeente is verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast te stellen. In een GRP wordt meerjarig inzicht gegeven in de kosten die gemaakt worden voor de instandhouding van het gemeentelijk rioolstelsel. De kosten die hiervoor worden gemaakt, worden met de rioolheffing verhaald op de gebruikers van woningen en niet-woningen. In 2018 heeft de gemeenteraad het GRP 2019-2023 vastgesteld.

Verwachte kosten

In totaal verwachten we het komende jaar € 3.846.571 aan kosten te maken om deze zorgplichten na

te komen. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit op welke taakvelden wij deze kosten zullen maken. Vervolgens gaan wij in op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakveld riolering (€ 3.538.829). De kosten zitten vooral in daadwerkelijk nakomen van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater en in de kosten voor heffing en invordering van de rioolheffing. Door machinaal te vegen worden onze straten gereinigd en wordt voorkomen dat het riool dichtsluit en bovenmatig slijt door (veeg)zand. De kosten van het vegen worden daarom deels (60% : € 48.486,-) ten laste van het riool gebracht. Daarnaast begroten wij € 732.449 voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die wij maken door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Aan de raad wordt voorgesteld om het tarief voor rioolrechten voor 2024 te verhogen met 2,5% tot € 278,76 (was € 271,92).

Overzicht van de taakvelden die geheel of deels in de heffing worden meegenomen

Rioolheffing	Lasten taakveld	Overhead	BTW	Totale lasten	Heffing	Overige baten	Totale baten	Kosten dekkendheid
7.2 Riolering	2.254.004	732.449	552.376	3.538.829	3.825.598	19.873	3.845.471	108,67%
0.3 Beheer Overige gebouwen en gronden				-			-	0,00%
0.64 Belastingen overig				-		-	-	0,00%
0.8 Overige baten en lasten				-		1.100	1.100	0,03%
2.1 Verkeer en vervoer	48.486			48.486			-	-1,37%
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	91.079		19.126	110.205			-	-3,11%
6.3 Inkomensregelingen	149.051			149.051			-	-4,21%
Totaal	2.542.620	732.449	571.502	3.846.571	3.825.598	20.973	3.846.571	100,00%

Woonlastenontwikkeling

De hoogte van de gemeentelijke woonlasten krijgt regelmatig aandacht in de media. Onder woonlasten verstaan we: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot een aanpassing van de woonlasten.

Onderstaand treft u een overzicht aan van de lastendruk van een inwoner van onze gemeente die in het kader van de afvalstoffenheffing in 2024 1 restcontainer van 240 liter in gebruik heeft, welke 6 keer geleegd wordt. De bedragen in onderstaand overzicht zijn bedragen per maand. In het overzicht is ook een berekening opgenomen op basis van een woningwaarde van € 386.500. Dit is de gemiddelde woningwaarde waar het COELO in haar berekeningen en overzichten vanuit gaat voor het bepalen van de gemiddelde woonlasten van inwoners.

Onderstaand treft u een overzicht aan van de lastendruk van een inwoner van onze gemeente die in het kader van de afvalstoffenheffing in 2024 1 restcontainer van 240 liter in gebruik heeft, welke 6 keer geleegd wordt. De bedragen in onderstaand overzicht zijn bedragen per maand.

<u>Eigen woning: € 203.000</u>	2023	2024	2025	2026	2027
Afvalstoffenheffing, vast deel	€ 10,07	€ 9,60	€ 10,45	€ 10,84	€ 11,25
Afvalstoffenheffing, variabel deel	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75
Rioolheffing	€ 22,66	€ 23,23	€ 23,81	€ 24,40	€ 25,01
OZB	€ 21,83	€ 21,42	€ 21,83	€ 22,25	€ 22,67
Totaal lastendruk	€ 61,31	€ 61,00	€ 62,84	€ 64,24	€ 65,68
<u>Eigen woning: € 240.000</u>	2023	2024	2025	2026	2027
Afvalstoffenheffing	€ 10,07	€ 9,60	€ 10,45	€ 10,84	€ 11,25
Afvalstoffenheffing, variabel deel	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75
Rioolheffing	€ 22,66	€ 23,23	€ 23,81	€ 24,40	€ 25,01
OZB	€ 25,83	€ 25,33	€ 25,83	€ 26,33	€ 26,83
Totaal lastendruk	€ 65,31	€ 64,92	€ 66,84	€ 68,32	€ 69,84
<u>Eigen woning: € 386.500</u>	2023	2024	2025	2026	2027
Afvalstoffenheffing	€ 10,07	€ 9,60	€ 10,45	€ 10,84	€ 11,25
Afvalstoffenheffing, variabel deel	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75
Rioolheffing	€ 22,66	€ 23,23	€ 23,81	€ 24,40	€ 25,01
OZB	€ 41,68	€ 40,75	€ 41,58	€ 42,42	€ 43,25
Totaal lastendruk	€ 81,16	€ 80,33	€ 82,59	€ 84,41	€ 86,26
<u>Huurwoning:</u>	2023	2024	2025	2026	2027
Afvalstoffenheffing	€ 10,07	€ 9,60	€ 10,45	€ 10,84	€ 11,25
Afvalstoffenheffing, variabel deel	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75	€ 6,75
Rioolheffing	€ 22,66	€ 23,23	€ 23,81	€ 24,40	€ 25,01
Totaal lastendruk	€ 39,48	€ 39,58	€ 41,01	€ 41,99	€ 43,01

Kwijtscheldingsmogelijkheden

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Binnen deze mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzen gemaakt:

- Voor de ozb (voor onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen), riool- en voor de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen woonlasten betalen;
- Voor extra containers wordt geen kwijtschelding afvalstoffenheffing verleend en ook geen kwijtschelding rioolheffing bij een grondslag > 500m³
- Bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm;
- Ondernemers voor de privébelastingen zijn gelijkgesteld met particulieren;
- Kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit en;
- Bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten 2022-2024

Omschrijving programma/doelenboom	Werkelijk 2022			Raming 2023			Raming 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1. Sociaal domein									
Sociale zaken	8.902.411	18.971.249	-10.068.838	14.435.164	19.691.875	-5.256.711	7.873.604	17.220.081	-9.346.477
Maatschappelijke ondersteuning	8.317.133	11.519.960	-3.202.827	334.397	12.885.061	-12.550.664	6.246.115	14.246.691	-8.000.577
Gezondheidszorg	0	2.233.946	-2.233.946	0	2.194.865	-2.194.865	0	951.330	-951.330
Onderwijs	1.273.990	5.822.308	-4.548.318	1.082.487	4.382.038	-3.299.551	1.091.725	4.835.640	-3.743.915
Jeugd	670.029	16.069.732	-15.399.703	665	17.950.382	-17.949.717	708	20.268.275	-20.267.567
2. Ruimte									
Openbare orde en veiligheid	36.002	2.398.263	-2.362.261	0	2.615.140	-2.615.140	0	2.748.750	-2.748.750
Openbare ruimte en verkeer	6.185.279	12.217.601	-6.032.322	6.619.854	11.426.683	-4.806.829	4.975.680	12.371.288	-7.395.608
Duurzaamheid, Milieu en VTH	4.254.959	5.072.595	-817.636	3.155.034	3.915.845	-760.811	3.114.239	4.074.199	-959.960
Bouwen, wonen, ruimt. ontwikkeling en VTH	5.323.887	6.933.545	-1.609.658	6.040.294	9.063.510	-3.023.216	7.576.162	11.391.849	-3.815.687
3. Economie en vrijetijdsbesteding									
Cultuur en recreatie en toerisme	377.596	2.513.749	-2.136.153	367.902	2.434.699	-2.066.797	251.611	3.240.184	-2.988.573
Economie en werkgelegenheid	219.437	902.682	-683.245	198.834	757.511	-558.677	6.622	1.238.835	-1.232.214
Sport	908.954	2.947.451	-2.038.497	599.144	2.798.726	-2.199.582	736.964	3.283.363	-2.546.398
4. Bedrijfsvoering									
Dienstverlening en klantcontact	508.566	1.012.135	-503.569	436.190	1.038.431	-602.241	839.320	1.247.694	-408.374
Bedrijfsvoering	6.891.750	13.684.920	-6.793.170	-129.541	11.409.226	-11.538.767	139.679	13.529.927	-13.390.248
Subtotaal programma's	43.869.993	102.300.136	-58.430.143	33.140.424	102.563.993	-69.423.569	32.852.428	110.648.105	-77.795.677
Algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	8.352.388	0	8.352.388	8.581.143	0	8.581.143	8.692.698	0	8.692.698
Algemene uitkering	60.077.559	0	60.077.559	61.458.770	0	61.458.770	66.680.277	0	66.680.277
Dividend	2.012.787	0	2.012.787	1.957.343	0	1.957.343	1.957.343	0	1.957.343
Saldo financieringsfunctie	298.258	437.720	-139.462	368.987	453.500	-84.513	366.897	464.729	-97.832
Overige algemene dekkingsmiddelen	779.267	0	779.267	643.906	0	643.906	655.853	0	655.853
Subtot. alg. dekkingsmiddelen	71.520.259	437.720	71.082.539	73.010.149	453.500	72.556.650	78.353.068	464.729	77.888.339
Overhead (*)	0	6.537.836	-6.537.836	0	5.563.671	-5.563.671	0	7.218.460	-7.218.460
Onvoorzien	0	0	0	0	1.000	-1.000	0	1.000	-1.000
Totaal saldo van baten en lasten	115.390.252	102.737.856	12.652.396	106.150.573	103.018.492	3.132.081	111.205.496	111.113.834	91.662
Toevoegingen/onttrekkingen aan reserves									

1. Sociaal domein	1.828.415	1.688.550	139.865	387.560	0	387.560	286.160	0	286.160
2. Ruimte	1.185.701	2.741.009	-1.555.308	441.594	242.513	199.081	550.100	25.000	525.100
3. Economie en vrijetijdsbesteding	1.279.004	56.700	1.222.304	601.691	0	601.691	1.785.980	0	1.785.980
4. Bedrijfsvoering	388.247	2.380.591	-1.992.344	604.141	4.197.226	-3.593.085	645.252	3.290.507	-2.645.255
Totaal mutaties reserves	4.681.367	6.866.850	-2.185.483	2.034.986	4.439.739	-2.404.753	3.267.492	3.315.507	-48.015
Gerealiseerd resultaat	120.071.619	109.604.706	10.466.913	108.185.559	107.458.231	727.328	114.472.988	114.429.341	43.647

(*) = in verband met een wijziging van het BBV zijn de overheadkosten afzonderlijk in beeld gebracht. Deze kosten zijn reeds verwerkt in de totale lasten per programma. Zodoende dient dit bedrag niet nogmaals meegeteld te worden bij de totale lasten.

Overzicht van baten en lasten 2025-2027

Omschrijving programma/doelenboom	Raming 2025			Raming 2026			Raming 2027		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1. Sociaal domein									
Sociale zaken	7.875.653	16.824.881	-8.949.227	7.877.682	16.462.216	-8.584.534	7.877.682	16.530.639	-8.652.956
Maatschappelijke ondersteuning	6.018.928	14.851.335	-8.832.407	5.505.444	15.583.275	-10.077.831	5.510.589	16.110.577	-10.599.988
Gezondheidszorg	0	973.663	-973.663	0	978.312	-978.312	0	978.899	-978.899
Onderwijs	1.095.573	4.994.278	-3.898.705	1.098.725	5.061.264	-3.962.539	1.101.939	5.133.342	-4.031.402
Jeugd	725	20.922.129	-20.921.404	740	21.700.033	-21.699.293	755	22.456.249	-22.455.495
2. Ruimte									
Openbare orde en veiligheid	0	2.805.452	-2.805.452	0	2.877.306	-2.877.306	0	2.935.282	-2.935.282
Openbare ruimte en verkeer	5.074.121	12.089.510	-7.015.388	5.174.531	12.170.390	-6.995.858	5.277.438	12.963.122	-7.685.684
Duurzaamheid, Milieu en VTH	3.176.634	4.141.412	-964.779	3.241.975	4.255.807	-1.013.832	3.306.905	4.348.255	-1.041.350
Bouwen, wonen, ruimt. ontwikkeling en VTH	4.412.827	8.095.164	-3.682.337	3.436.676	7.141.494	-3.704.818	2.795.154	6.581.718	-3.786.564
3. Economie en vrijetijdsbesteding									
Cultuur en recreatie en toerisme	257.901	2.946.815	-2.688.914	263.059	2.716.965	-2.453.905	268.321	2.780.838	-2.512.517
Economie en werkgelegenheid	6.700	1.136.185	-1.129.485	6.764	811.183	-804.419	6.829	825.729	-818.900
Sport	752.698	3.072.244	-2.319.546	765.600	3.422.721	-2.657.121	778.760	3.317.353	-2.538.593
4. Bedrijfsvoering									
Dienstverlening en klantcontact	859.376	1.271.287	-411.911	879.320	1.322.188	-442.868	896.172	1.331.595	-435.423
Bedrijfsvoering	141.188	14.448.272	-14.307.085	142.131	14.847.979	-14.705.848	143.094	15.080.503	-14.937.409
Subtotaal programma's	29.672.326	108.572.628	-78.900.302	28.392.648	109.351.132	-80.958.484	27.963.638	111.374.100	-83.410.462
Algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	8.805.703	0	8.805.703	8.924.657	0	8.924.657	9.045.990	0	9.045.990
Algemene uitkering	70.289.368	0	70.289.368	67.203.292	0	67.203.292	67.986.292	0	67.986.292
Dividend	1.957.343	0	1.957.343	1.399.343	0	1.399.343	1.399.343	0	1.399.343
Saldo financieringsfunctie	364.739	476.518	-111.779	364.739	488.655	-123.916	364.739	488.655	-123.916
Overige algemene dekkingsmiddelen	665.998	0	665.998	667.128	0	667.128	668.881	0	668.881
Subtot. alg. dekkingsmiddelen	82.083.151	476.518	81.606.633	78.559.159	488.655	78.070.504	79.465.244	488.655	78.976.589
Overhead (*)	0	7.570.456	-7.570.456	0	7.728.335	-7.728.335	0	7.970.141	-7.970.141
Onvoorzien	0	1.000	-1.000	0	1.000	-1.000	0	1.000	-1.000
Totaal saldo van baten en lasten	111.755.477	109.050.146	2.705.331	106.951.806	109.840.787	-2.888.981	107.428.882	111.863.755	-4.434.873
Toevoegingen/onttrekkingen aan reserves									

1. Sociaal domein	314.906	0	314.906	260.029	0	260.029	248.875	0	248.875
2. Ruimte	142.833	25.000	117.833	71.477	25.000	46.477	161.203	25.000	136.203
3. Economie en vrijetijdsbesteding	924.573	0	924.573	700.900	0	700.900	562.206	0	562.206
4. Bedrijfsvoering	614.131	3.845.730	-3.231.599	534.594	1.130.892	-596.299	359.522	1.156.394	-796.872
Totaal mutaties reserves	1.996.443	3.870.730	-1.874.287	1.567.000	1.155.892	411.107	1.331.806	1.181.394	150.412
Gerealiseerd resultaat	113.751.920	112.920.877	831.044	108.518.806	110.996.680	-2.477.873	108.760.688	113.045.149	-4.284.461

(*) = in verband met een wijziging van het BBV zijn de overheadkosten afzonderlijk in beeld gebracht. Deze kosten zijn reeds verwerkt in de totale lasten per programma. Zodoende dient dit bedrag niet nogmaals meegeteld te worden bij de totale lasten.

Toelichting bij financieel overzicht "baten en lasten per programma"

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoorden Provincies en Gemeenten (B.B.V.), is het verplicht de gemeenteraad een begroting aan te bieden die is geschoond van stortingen in en onttrekkingen aan reserves. Dit is het zogenaamde resultaat voor bestemming. Vervolgens dient aangegeven te worden welke bedragen aan welke reserves moeten worden onttrokken dan wel worden toegevoegd en voor welke programma's dit dan moet. Na deze toevoegingen en onttrekkingen (de resultaatbestemming) volgt het resultaat na bestemming. Op deze manier wordt voor de raad inzichtelijk gemaakt hoeveel aan reserves wordt toegevoegd en onttrokken, zonder dat dit hun budgetrecht aantast. De ramingen op zowel programma- als op doelenboomniveau zijn dus exclusief de stortingen in en onttrekkingen aan de reserves.

Resultaatbestemming

Het inzichtelijk maken van deze regelgeving voor wat betreft de resultaatbestemming is door ons opgenomen onder het financiële overzicht "baten en lasten per programma". Zoals uit betreffende overzicht blijkt, sluit de begroting 2024, geschoond van stortingen in en onttrekkingen aan reserves, met een positief saldo van € 91.662 Dit noemen we het resultaat voor bestemming.

Berekening:

Lasten 2024	€ 111.113.834
Baten 2024	€ 111.205.496
Resultaat voor bestemming	€ 91.662

Resultaat na bestemming

Door de reguliere stortingen in en onttrekkingen aan de reserves middels resultaatbestemming weer toe te voegen is er voor 2024 sprake van een begroting met een overschot van € 43.647. De specificatie van de verschillende stortingen in en onttrekkingen aan de reserves, onder de noemer resultaatbestemming, kunt u terugvinden in de Staat van reserves en voorzieningen die in de toelichting bij deze programmabegroting is gevoegd.

Berekening:

Resultaat 2024 voor bestemming	€ 91.662
Resultaatbestemming:	
Stortingen in reserves	€ 3.315.507
Onttrekkingen aan reserves	€ 3.267.492
Resultaat 2024 na bestemming	€ 43.647 voordelig

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Ingevolge artikel 17 sub b van het Besluit Begroting en Verantwoording (B.B.V.) dient in de begroting een overzicht met toelichting van de geraamde algemene dekkingsmiddelen te worden opgenomen. Hierin wordt ingegaan op de middelen die vrij besteedbaar zijn. Het betreft met name de O.Z.B. en de uitkering uit het gemeentefonds. Deze middelen kennen in tegenstelling tot heffingen als het rioolrecht of de afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen.

Bedragen x 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lokale heffingen (O.Z.B.)	8.581	8.693	8.806	8.925	9.046
Gemeentefonds (algemene uitkering)	61.459	66.680	70.289	67.203	67.986
Dividenden	0	1.957	1.957	1.399	1.399
Saldo financieringsfunctie	-85	-98	-112	-124	-124
Overige middelen	644	656	666	667	669
Totaal	70.599	77.888	81.607	78.071	78.977

Algemene uitkering gemeentefonds

Algemeen

De in de begroting 2024 opgenomen raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de circulaire van mei 2023. Deze circulaire stelt de raming voor de

gemeentefondsuitkering voor 2023 bij en geeft een raming voor 2024. Ook kijkt de circulaire vooruit naar de jaren 2025 tot en met 2027. De meicirculaire is de belangrijkste van de drie circulaires die jaarlijks verschijnen.

Op basis van de meicirculaire 2023 is het effect, na verrekening van de zogenaamde taakmutaties en integratie- en decentralisatie uitkeringen (geld voor speciale extra taken waar ook uitgaven tegenover staan), ten opzichte van de raming zoals opgenomen in de kadernota minimaal. In lijn met de Voorjaarsnota van het Rijk blijkt ook uit de meicirculaire dat het perspectief voor 2026 en 2027 niet verbetert. De rijksbijdragen worden vanaf 2026 structureel afgeraamd, waarbij nog geen perspectief wordt geboden op een alternatief daarvan.

De effecten van de meicirculaire worden grotendeels veroorzaakt door middelen die ontvangen worden ter compensatie van loon- en prijsstijgingen en leiden voor de jaren 2024 tot en met 2027 tot licht gewijzigde saldi ten opzichte van de kadernota 2024. Daarmee blijft het beeld van de kadernota in stand.

Accres

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. In de meicirculaire 2023 is een nieuwe accresraming opgenomen voor het jaar 2023 en verder. Op basis van de keuzen uit het coalitieakkoord en aanvullende afspraken met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is het accres voor de jaren tot en met 2025 gesplitst in een vaststaand volumedeel en een loon- en prijsdeel dat per circulaire bijgesteld wordt op basis van de laatste inzichten van het Centraal Planbureau (CPB) over de loon- en prijsontwikkeling. In de meicirculaire 2023 is de loon- en prijsstranche van 2023 vastgezet.

In het coalitieakkoord is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Voor 2026 en verder is het accres gesplitst in een vaststaand volumedeel en een loon- en prijsdeel dat per circulaire wordt geactualiseerd op basis van de laatste inzichten van het CPB over de loon- en prijsontwikkeling.

Het kabinet heeft, als uitwerking van het coalitieakkoord, besloten dat het gemeentefonds vanaf 2027 geïndexeerd wordt op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp).

Uitgangspunt is dat het gemeentefonds meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgen. De volumeontwikkeling van het gemeentefonds wordt gebaseerd op een historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor het fond minder schommelt.

De algemene uitkering wordt voor het jaar 2024 geraamd op € 66.680.000

Dividenden

De gemeente Twenterand ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit. De ramingen betreffen conform het B.B.V. de te verwachten dividenden over het jaar 2023 die in 2024 ontvangen worden.

Aandelen:

Cogas

558 aandelen x € 454 = € 253.332.

Van de nominale waarde is 25% gestort.

Dividend 558 aandelen à € 2.000 € 1.116.000

Enexis

64.662 aandelen x € 1 = € 64.662

Dividend 64.662 aandelen € 29.000

Bank Nederlandse Gemeenten

23.868 aandelen x € 2,50 = € 59.670

Dividend € 24.000

Wadinko

85 aandelen

Dividend 85 aandelen x € 500 € 42.500

ROVA

335 aandelen

(Norm) dividend € 100.000

Zonnepark Oosterweilanden BV

100% aandeelhouder

Dividend € 300.000

Twence BV

Jaarlijks wordt een dividenduitkering ontvangen, die gebaseerd is op een vaste uitkering en een bepaald deel van de winst.

Deze bedragen worden toegerekend naar het inwoneraantal.

Dividend € 345.843

Totaal dividend € 1.957.343

Saldo van de financieringsfunctie

Onder het saldo van de financieringsfunctie wordt verstaan het saldo van (a) de betaalde rente over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening courant en (b) de ontvangen rente over de uitzettingen. Het geraamde saldo van de financieringsfunctie bedraagt € 97.832 negatief, waarvan de specificatie als volgt luidt:

A.	Rente leningen:	€ 464.729
B.	Ontvangen rente:	€ 366.897
	Per saldo	-€ 97.832

Financieringspositie

De financieringsstructuur van de gemeente wordt bepaald door:

- De boekwaarde van de investeringen;
- De financiering van de boekwaarde door middel van reserves, voorzieningen en vaste geldleningen;
- Het financieringstekort;
- Het rente omslagpercentage (1%).

Het is in het belang van de gemeente, dat er gezond wordt gefinancierd, dat wil zeggen dat de kapitaaluitgaven in principe met vaste geldleningen worden gefinancierd, en dat er een zekere afstemming bestaat tussen de afschrijvingsduur van de kapitaaluitgaven en de looptijden van de aangetrokken geldleningen. De geraamde afschrijving voor 2024 bedraagt € 3.728.627 en de aflossing van vaste geldleningen € 3.631.212

Overige algemene dekkingsmiddelen

Overige rente reserves/voorzieningen

Bespaarde rente reserves en voorzieningen	€ 570.741
---	-----------

Overige algemene dekkingsmiddelen

Forensenbelasting	€ 5.511
-------------------	---------

Toeristenbelasting	€ 79.601
--------------------	----------

totaal	€ 655.853
---------------	------------------

Onvoorziene uitgaven

In de begroting 2024 is voor onvoorzien een bedrag geraamd van € 1.000. Deze post kan alleen worden benut met betrekking tot uitgaven indien deze onvermijdbaar, onuitstelbaar en onvoorzienbaar zijn.

Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten

	2024	2025	2026	2027
Programma Sociaal Domein				
Lasten				
Acties toegankelijkheid	15.000	15.000	15.000	-
AED voorlichting en training	15.000	-	-	-
Programma Ruimte				
Lasten				
Economie, opstellen diverse visies	145.000	-	-	-
Kanaal Almelo-de Haandrik	270.000	-	-	-
Begraafplaatsen	32.723	36.641	43.116	49.220
Tractie	0	-	-	70.722
Woonopgaven	100.000	100.000	-	-
Uitvoeringsbudget groenstr.plan en groene loper	20.000	20.000	-	-
Baten				
Tractie	37.113	41.336	25.498	-
Duurzaamheidsfonds Twenterand, storting reserve	25.000	25.000	25.000	25.000
Programma Economie en vrije tijdsbesteding				
Lasten				
Creatieve broedplaatsen	20.000	-	-	-
Extra impuls cultuur	25.000	-	-	-
Agenda van Twente	315.000	315.000	-	-
Digitaal comm.plan platform (Sjors sportief)	10.890	-	-	-
Investeringsbudget promotie	-	25.000	-	-
Bedrijfsvoering				
Lasten				
Lokale omroep	100.000	102.500	104.550	-
verhogen werkbudget communicatie	32.000	-	-	-
Tijdelijke uitbreiding personeel leerplicht en fondsenwerver	130.000	135.330	140.608	-
<i>Totaal incidentele lasten programma's</i>	1.230.613	749.471	303.274	119.942
<i>Totaal incidentele baten programma's</i>	62.113	66.336	50.498	25.000
Saldo incidenteel	1.168.500	683.135	252.776	94.942
Resultaatbestemming				
Baten				
Progr.1: Sociaal Domein	80.000	65.000	65.000	50.000
Progr.2: Ruimte	2.044.793	855.869	776.164	803.195
Progr.3: Economie en vrije tijdsbesteding	370.890	340.000	-	-
Progr.4: Bedrijfsvoering	262.000	237.830	245.158	-
Lasten				
Progr.1: Sociaal Domein	0	-	-	-
Progr.2: Ruimte	1.065.507	1.120.730	1.155.892	1.181.394
Progr.3: Economie en vrije tijdsbesteding	0	-	-	-
Progr.4: Bedrijfsvoering	2.250.000	2.750.000	-	-
<i>Totaal incidentele onttrekkingen</i>	2.757.683	1.498.699	1.086.322	853.195
<i>Totaal incidentele toevoegingen</i>	3.315.507	3.870.730	1.155.892	1.181.394
Totaal resultaatbestemming	-557.824	-2.372.031	-69.570	-328.199

Structurele mutaties reserves

	2024	2025	2026	2027
<i>Onttrekkingen</i>				
Kapitaallasten Gymlokaal Weemelanden	31.842	31.842	31.842	31.842
Kapitaallasten Kulturhus	35.792	35.792	35.792	35.792
Kapitaallasten Sportaccommodatiebeleid	81.242	81.242	81.242	81.242
Kapitaallasten Brede school De Smithoek	75.000	75.000	75.000	75.000
Kapitaallasten Brede school Westerhaar	57.323	57.323	57.323	57.323
Kapitaallasten Gemeentewerf Vroomshoop	50.938	50.938	50.938	50.938
Kapitaallasten Centralisatie gemeentehuis	102.671	100.605	98.539	96.473
Kapitaallasten Brede School Vroomshoop	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal structurele onttrekkingen	444.808	442.742	440.676	438.610

Financiële positie

Uitgangspunten samenstelling begroting 2024

De hoofddoelstelling met betrekking tot de ramingen voor het begrotingsjaar 2024 is, evenals voorgaande jaren, te komen tot het opstellen van een evenwichtige begroting. Daarvoor zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Basis

De basis voor de begroting 2024 wordt gevormd door:
de ramingen en budgetten van de goedgekeurde begroting 2023 en de wijzigingen daarop;
de meerjarenramingen 2024-2026;
de jaarrekening 2022;
de berap 2023;
de kadernota 2024;

Loonontwikkeling

Bij de berekening van de loonkosten 2024 is rekening gehouden met een stijging van 10,7%. Hiervan heeft een stijging van 6,5% betrekking op 2023 i.v.m. de nieuwe CAO die niet verwerkt was.

Prijspeil

Voor 2024 is bij het samenstellen van de begroting 2024 rekening gehouden met een prijsstijging van 6,3% voor kosten derden. Hiervan heeft 3,9% betrekking op correctie inflatie 2023. Voor subsidies is rekening gehouden met een stijging van 9,6%, waarvan 5,9% betrekking heeft op correctie inflatie 2023. Voor sociaal domein is rekening gehouden met een stijging van 7%, waarvan 3% betrekking heeft op correctie inflatie 2023. Voor de OZB is geen rekening gehouden met een verdere stijging. De opbrengst rioolrechten wordt in 2024 verhoogd met 2,5%.

Volume-effecten

Voor zover daarvan sprake is of zou kunnen zijn, is rekening gehouden met uit aanvaard en bestaand beleid voortvloeiende financiële gevolgen van voor 2024 verwachte volume effecten. De volume-effecten kunnen zich onder andere voordoen bij budgetten welke (mede) gebaseerd zijn op het aantal inwoners woonruimte, leerlingen, uitkeringsgerechtigden, lengtes van wegen en oppervlakte groen. Voor de inkomstenramingen, zoals ten aanzien van huren en pachten, leges en andere rechten, belastingen, uitkeringen en bijdragen is er eveneens uitgegaan van volume-effecten.

Gemeenschappelijke regelingen

Voor de ramingen van het aandeel in het nadelige saldo van de gemeenschappelijke regelingen zijn de door die regelingen in hun begroting opgenomen bijdragen als uitgangspunt opgenomen of als daar sprake van is de afspraken in regionaal verband.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de 'meicirculaire 2023' van 31 mei 2023. Op basis van de meicirculaire 2023 is het effect, na verrekening van de zogenaamde taakmutaties en integratie- en decentralisatie uitkeringen (geld voor speciale extra taken waar ook uitgaven tegenover staan), ten opzichte van de raming zoals opgenomen in de kadernota minimaal. In lijn met de Voorjaarsnota van het Rijk blijkt ook uit de meicirculaire dat het perspectief voor 2026 en 2027 niet verbetert. De rijksbijdragen worden vanaf 2026 structureel afgeraamd, waarbij nog geen perspectief wordt geboden op een alternatief daarvan.

De effecten van de meicirculaire worden grotendeels veroorzaakt door middelen die ontvangen worden ter compensatie van loon- en prijsstijgingen en leiden voor de jaren 2024 tot en met 2027 tot licht gewijzigde saldi ten opzichte van de kadernota 2024. Daarmee blijft het beeld van de kadernota in stand.

De Rijksoverheid heeft ten aanzien van het principeakkoord voor de hervormingsagenda jeugd afspraken gemaakt over een aanvullende besparing van € 500 miljoen (macro) en heeft daarbij de verantwoordelijkheid om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Dit betekent een lagere raming van de kosten op dit onderdeel voor de gemeente. De vraag is in hoeverre de door het Rijk berekende besparingen (macro) ook daadwerkelijk zullen landen bij onze gemeente (micro). Gemeenten worden volgens de richtlijnen van de provincies geadviseerd rekening houden met deze besparingen. Hiermee wordt echter wel de onzekerheid in budgetten vergroot.

Onvoorzien

Als budget voor onvoorziene uitgaven éénmalig is een bedrag van € 1.000 opgenomen.

Stand en verloop van reserves

Voor de stand van de reserves wordt verwezen naar de staat van reserves en voorzieningen begroting 2024 - 2027 (in de bijlage).

EMU-Saldo

Het EMU-saldo geeft het saldo van de inkomende en uitgaande geldstromen die in het kalenderjaar 2024 plaatsvinden minus deelname aan bedrijven en inkomsten uit kredietverstrekking. Dit is de wijze waarop de landen in de Euro-zone hun EMU-saldo berekenen en waarover ook begrotingsafspraken zijn gemaakt.

Het EMU-saldo kan gezien worden als een extra financieel kengetal, naast de andere vijf verplichte financiële kengetallen zoals de solvabiliteit en de (netto) schuldquote. Het EMU-saldo heeft een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht in het bedrijfsleven. Het is van belang om het EMU-saldo in de juiste context te zien. Gemeenten maken voor hun boekhouding gebruik van het 'gemodificeerde stelsel van baten en lasten'. Hierdoor zegt het EMU-saldo van één jaar relatief weinig, omdat de uitgaven voor investeringen bijvoorbeeld in één jaar leiden tot een uitgave, maar in de exploitatie via de kapitaallasten leiden tot meerjarige lasten. Of dat toevoegingen aan voorzieningen ten laste van het resultaat gaan, maar pas bij besteding van de voorziening leiden tot een uitgave. Voor een overzicht van het EMU-saldo verwijzen wij u naar de bijlage 'EMU-saldo begroting 2024'

Geprognosticeerde balans

Een geprognosticeerde balans met meerjarig inzicht geeft een beeld van de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. In samenhang met de overige verplichte kengetallen (zoals de solvabiliteitsratio) geeft de geprognosticeerde balans een indruk van het effect van het beleid in deze meerjarenbegroting op de vermogenspositie van de gemeente. Voor een overzicht van de geprognosticeerde balans verwijzen wij u naar de bijlage 'geprognosticeerde balans 2024-2027'.

Meerjarenraming 2025-2027

Inleiding

Ter voldoening aan het gestelde in de Gemeentewet en in hoofdstuk III van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten leggen wij aan u de meerjarenramingen 2025 t/m 2027 voor. De meerjarenraming bevat een raming van de financiële gevolgen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar, waaronder de baten en lasten van het bestaande en nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen. De toelichting op de meerjarenraming bevat tenminste de gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd en een toelichting op belangrijke ontwikkelingen ten opzichte van de meerjarenraming van het vorige begrotingsjaar. Door onder andere hiermee rekening te houden kan de meerjarenbegroting uitwijzen of de doelstelling van een sluitende begroting op termijn wordt gerealiseerd.

Uitgangspunten meerjarenraming

De begroting 2024 als basis:

De meerjarenramingen zijn opgesteld met als uitgangspunt voor inflatiestijging kosten derden: 2,50% voor 2025, 2% voor 2026 en 2% voor 2027.

Voor subsidies is een stijging meegenomen van 3,7% voor 2025, 3,4 % voor 2026 en 3,40% voor 2027.

Voor uitgaven sociaal domein is voor 2025 t/m 2027 jaarlijks een stijging meegenomen van 4%.

Voor salarissen is een stijging meegenomen van 4,10% voor 2025, 3,9 % voor 2026 en 3,90% voor 2027 (inclusief periodieke verhogingen). De in de meerjarenbegroting opgenomen raming van de

algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de circulaire van mei 2023. Bij de

berekening van de Algemene uitkering is geen rekening gehouden met volumegroei voor inwoners.

Ten aanzien van de opbrengst onroerende zaakbelasting is er geen verdere stijging meegenomen in de meerjarenraming.

De mutaties op de reserves en voorzieningen zijn verwerkt.

Algemene uitkering gemeentefonds

Voor de ontwikkeling van het gemeentefonds zijn vooral de volgende punten van belang;

- De ontwikkeling van het aantal decentralisatie-uitkeringen en integratie-uitkeringen naast de algemene uitkering;

- De gevolgen van de ontwikkelingen van het accres, rekening houdend met de ontwikkelingen die genoemd zijn in de meicirculaire 2023;

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. In de meicirculaire 2023 is een nieuwe accresraming opgenomen voor het jaar 2023 en verder. Op basis van de keuzen uit het coalitieakkoord en aanvullende afspraken met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is het accres voor de jaren tot en met 2025 gesplitst in een vaststaand volumedeel en een loon- en prijsdeel dat per circulaire bijgesteld wordt op basis van de laatste inzichten van het Centraal Planbureau (CPB) over de loon- en prijsontwikkeling. In de meicirculaire 2023 is de loon- en prijsstranche van 2023 vastgezet.

In het coalitieakkoord is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Voor 2026 en verder is het accres gesplitst in een vaststaand volumedeel en een loon- en prijsdeel dat per circulaire wordt geactualiseerd op basis van de laatste inzichten van het CPB over de loon- en prijsontwikkeling.

Het kabinet heeft, als uitwerking van het coalitieakkoord, besloten dat het gemeentefonds vanaf 2027 geïndexeerd wordt op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp).

Uitgangspunt is dat het gemeentefonds meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgen. De volumeontwikkeling van het gemeentefonds wordt gebaseerd op een historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor het fond minder schommelt.

- Financieringssysteem medeoverheden

In het coalitieakkoord heeft het kabinet een nieuwe financieringssysteem voor medeoverheden aangekondigd met als doel een stabiele(re) financiering en meer autonomie voor medeoverheden. In de Miljoenennota 2023 heeft het kabinet aanvullend eenmalig € 1 miljard voor gemeenten beschikbaar gesteld voor 2026, vooruitlopend op de nieuwe financieringssysteem. Dit bedrag komt vanaf 2027 structureel beschikbaar.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat bij het uitwerken van een nieuwe financieringssysteem, de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Op gemeentelijk niveau wordt in samenspraak met de VNG gezien welke mogelijkheden er zijn met betrekking tot modernisering en uitbreiding van het belastinggebied.

- BTW-compensatie fonds (BCF)-plafond;

Als de gezamenlijke declaraties onder het plafond blijven wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname.

Investeringslijsten

Uit de in de begroting opgenomen investeringslijsten voor de periode 2025 t/m 2027 blijkt dat voor deze jaren de volgende investeringen worden geraamd, te weten:

2025 € 4.974.661

2026 € 5.152.219

2027 € 2.580.564

Berekende / geraamde budgetprognose 2024 t/m 2027

De resultaten van vorenstaande leidt tot de resultaten zoals eerder vermeld in het hoofdstuk

"Overzicht van baten en lasten"

Bijlagen

Investeringslijsten 2024-2027

Jaarschijf 2024

Jaarschijf 2024	Afschr. termijn	Investeringsen 2024	2025	2026	2027
Themagroep: Openbare ruimte en Verkeer					
Openbare verlichting	20	133.600	10.020	9.853	9.686
Onderhoud wegen	20	300.000	22.500	22.125	21.750
Vervanging riool	60	1.828.236	0	76.177	75.415
Scania G410	8	120.000	18.000	17.625	17.250
Container installatie	8	50.000	7.500	7.344	7.188
Hefbrug	8	25.000	3.750	3.672	3.594
John Deere 6330	8	40.000	6.000	5.875	5.750
Nilifisk city ranger 2250 BO	8	70.000	10.500	10.281	10.063
Hangxha	8	10.000	1.500	1.469	1.438
		2.576.836	79.770	154.420	152.132
Themagroep: Bedrijfsvoering					
Verv.meubilair/bureaus	10	10.000	1.250	1.225	1.200
		10.000	1.250	1.225	1.200

Totaal investeringen 2024	2.586.836	81.020	155.645	153.332
----------------------------------	------------------	---------------	----------------	----------------

Jaarschijf 2025

Jaarschijf 2025	Afschr. termijn	Investeringen 2025	Kapitaallasten	
			2026	2027
Themagroep: Openbare ruimte en Verkeer				
Openbare verlichting	20	133.600	10.020	9.853
Onderhoud wegen	20	300.000	22.500	22.125
Vervanging riool	60	4.236.061	0	176.503
Volkswagen crafter groen	8	27.500	4.125	4.039
Volkswagen crafter	8	27.500	4.125	4.039
Volkswagen crafter	8	45.000	6.750	6.609
Volkswagen crafter	8	45.000	6.750	6.609
Schliesing houtversnipperaar	8	40.000	6.000	5.875
Schliesing houtversnipperaar	8	40.000	6.000	5.875
VW crafter pick-up dubb cab	8	45.000	6.750	6.609
Bladblazer Roberine 1504	8	25.000	3.750	3.672
		4.964.661	76.770	251.809
Themagroep: Bedrijfsvoering				
Verv.meubilair/bureaus	10	10.000	1.250	1.225
		10.000	1.250	1.225

Totaal investeringen 2025	4.974.661	78.020	253.034
----------------------------------	------------------	---------------	----------------

Jaarschijf 2026

Jaarschijf 2026	Afschr. termijn	Investerings 2026	Kapitaallasten 2027
Themagroep: Openbare ruimte en Verkeer			
Openbare verlichting	20	133.600	10.020
Onderhoud wegen	20	300.000	22.500
Vervanging riool	60	4.541.619	0
Case CX35B	8	35.000	5.250
Volkswagen T6, storingbus	8	32.000	4.800
Citroën Jumper DC PU Kipper	8	45.000	6.750
Citroën Jumper DC PU Kipper	8	45.000	6.750
Veenhuis kipwagen	8	10.000	1.500
		5.142.219	57.570
Themagroep: Bedrijfsvoering			
Verv.meubilair/bureaus	10	10.000	1.250
		10.000	1.250
Totaal investeringen 2026		5.152.219	58.820

Jaarschijf 2027

Jaarschijf 2027	Afschr. termijn	Investerings 2027
Themagroep: Openbare ruimte en Verkeer		
Openbare verlichting	20	133.600
Onderhoud wegen	20	300.000
Vervanging riool	60	1.791.964
Trilo bladzuigwagen	8	65.000
MAN TGL vrachtauto	8	165.000
Citroën Jumper DC PU Kipper	8	45.000
Hitachi ZX17U-3	8	35.000
VW Crafter PU DC	8	35.000
		2.570.564
Themagroep: Bedrijfsvoering		
Verv.meubilair/bureaus		10.000
		10.000
Totaal investeringen 2027		2.580.564

* De kapitaallasten volgend uit de investeringen in 2027, worden meegenomen in de jaarschijf 2028

* de ervaring leert dat investeringen riool een langere doorlooptijd hebben dan anderen, derhalve starten de kapitaallasten een jaar later.

EMU-saldo begroting 2024

EMU-saldo begroting 2024

	2023 x € 1.000 Volgens realisatie tot en met sept. 2023, aangevuld met raming resterende periode	2024 x € 1.000 Volgens begroting 2024	2025 x € 1.000 Volgens meerjarenraming in begroting 2024	2026 x € 1.000 Volgens meerjarenraming in begroting 2024	2027 x € 1.000 Volgens meerjarenraming in begroting 2024
Omschrijving					
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	3.132	92	2.705	-2.889	-4.435
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	13.262	-3.048	-3.133	-3.234	-3.643
3. Mutatie voorzieningen	-1.187	578	115	119	595
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-60	-706	-221	-1.199	-445
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa					
Berekend EMU-saldo	-11.257	4.424	6.174	1.663	248

Beeld structureel begrotingssaldo

Beeld structureel begrotingssaldo

	2024	2025	2026	2027
Lasten				
Totaal lasten (excl. Toevoegingen reserves)	111.113.834	109.050.146	109.840.787	111.863.755
Subtotaal lasten (excl. Reserves)	111.113.834	109.050.146	109.840.787	111.863.755
Totaal toevoegingen reserves	3.315.507	3.870.730	1.155.892	1.181.394
Subtotaal mutaties toevoegingen	3.315.507	3.870.730	1.155.892	1.181.394
Totaal lasten in begroting (incl. mut. reserves)	114.429.341	112.920.877	110.996.680	113.045.149

Baten				
Totaal baten (excl. Onttrekkingen reserves)	111.205.496	111.755.477	106.951.806	107.428.882
Subtotaal baten (excl. Reserves)	111.205.496	111.755.477	106.951.806	107.428.882
Totaal onttrekkingen reserves	3.267.492	1.996.443	1.567.000	1.331.806
Subtotaal mutaties onttrekkingen	3.267.492	1.996.443	1.567.000	1.331.806
Totaal baten in begroting (incl. mut. reserves)	114.472.988	113.751.920	108.518.806	108.760.688

Totaal saldo na bestemming	43.647	831.044	-2.477.873	-4.284.461
-----------------------------------	---------------	----------------	-------------------	-------------------

Incidentele baten	62.113	66.336	50.498	25.000
Incidentele lasten	1.230.613	749.471	303.274	119.942
Incidentele onttrekkingen aan de reserves	2.757.683	1.498.699	1.086.322	853.195
Incidentele toevoegingen aan de reserves	3.315.507	3.870.730	1.155.892	1.181.394

Incidenteel saldo	-1.726.324	-3.055.166	-322.346	-423.141
--------------------------	-------------------	-------------------	-----------------	-----------------

Structureel saldo	1.769.971	3.886.210	-2.155.527	-3.861.320
--------------------------	------------------	------------------	-------------------	-------------------

Staat van reserves en voorzieningen begroting 2024-2027

Staat van reserves en voorzieningen begroting 2024

Nr.	Omschrijving	Saldo 1-1-2024	Onttrekkingen 2024	Toevoegingen 2024	Saldo 31-12-2024
	Algemene reserves				
1	Algemene risicoreserve	8.014.274	997.000	500.000	7.517.274
	Totaal algemene reserves	8.014.274	997.000	500.000	7.517.274
	Bestemmingsreserves				
2	Reserve Wegvallen dividend Vitens	840.000	40.000		800.000
3	Reserve Minimabeleid	67.272			67.272
4	Reserve Brede scholen	31.321			31.321
5	Reserve integraal genotsmiddelenbeleid	56.815			56.815
6	Reserve Sociaal Domein	6.037.733			6.037.733
7	Reserve Cultuurnota	16.633			16.633
8	Reserve Exploitatie begraafplaatsen	1.267.722	32.723		1.234.999
9	Reserve Stado centrum Vriezenveen	540.211	15.000		525.211
10	Reserve Risico's grondbedrijf	749.535			749.535
11	Reserve Tractiemiddelen	775.357		37.113	812.470
12	Reserve Beheer openbaar groen	278.256	2.750		275.506
13	Reserve Onderhoud gebouwen, bruggen en kunstwerken	5.684.739	1.459.320	1.003.394	5.228.813
14	Reserve Uitvoering nota platteland	132.349			132.349
15	Reserve Agenda van Twente	35.499			35.499
16	Reserve Omgevingswet	567.448			567.448
17	Reserve Prestatieafspraken wonen	19.257			19.257
18	Reserve Duurzaamheid	612.044			612.044
19	Reserve Speelruimte	60.000			60.000
20	Reserve uitwerking Coalitieakkoord	1.867.089	275.890		1.591.199
21	Reserve Duurzaamheidsfonds Twenterand	1.027.741		25.000	1.052.741
22	Reserve corona	515.692			515.692
23	Reserve riolering	2.072.158			2.072.158
24	Reserve vangnet energie	250.000			250.000
25	Reserve grote projecten	8.204.000			8.204.000
26	Reserve personeel	1.747.000			1.747.000
27	Behoedzaamheidsreserve	2.500.000		1.750.000	4.250.000
	Totaal bestemmingsreserves	35.955.871	1.825.683	2.815.507	36.945.695
	Bestemmingsreserves (economisch nut)				
28	Reserve Gymlokaal Weemelanden	625.152	31.842		593.310
29	Reserve Kulturhus	715.845	35.792		680.053
30	Reserve Sportaccommodatiebeleid	325.762	81.242		244.520
31	Reserve Brede school De Smithoek	2.100.000	75.000		2.025.000
32	Reserve Brede school Westerhaar	1.605.053	57.323		1.547.730
33	Reserve Gemeentewerf Vroomshoop	1.069.713	50.938		1.018.775
34	Reserve Centralisatie gemeentehuis	953.694	102.671		851.023
35	Reserve Brede School Vroomshoop	340.000	10.000		330.000
36	Reserve Integraal Huisvestingsplan	225.295			225.295
	Totaal bestemmingsreserves (economisch nut)	7.735.219	444.808	0	7.290.411
	Voorzieningen				
37	Voorziening Dubieuze debiteuren	1.044.087			1.044.087
38	Voorziening Vordering Vennootschap BV	190.940			190.940

	Subtotaal voorzieningen (bij activa verantwoord)	1.235.027	0	0	1.235.027
39	Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers	3.533.097			3.533.097
40	Voorziening Woonrijpmaken afgew. bestemmingsplannen	198.472			198.472
41	Voorziening Riolering	7.483.581		657.858	8.141.439
42	Voorziening Afvalverwerking	843.204	80.000		763.204
43	Voorziening BBZ leningen	6.250			6.250
44	Voorziening spaarverlof 2022	141.333			141.333
45	Voorziening bovenwettelijk verlof 2022	761.069			761.069
	Subtotaal voorzieningen (conform balans)	12.967.005	80.000	657.858	13.544.863
	Totaal Staat van reserves en voorzieningen	65.907.396	3.347.491	3.973.365	66.533.270

Toelichting

Algemene reserves

1. Algemene risicoreserve

Doel: reserve is ingesteld om de risico's af te kunnen dekken die in de begroting, in de paragraaf weerstandsvermogen, worden vermeld. Deze reserve kan alleen worden benut met betrekking tot uitgaven indien deze onvermijdbaar, onuitstelbaar en onvoorzienbaar zijn.

Voeding: ingebracht wordt € 125,- per inwoner en zal maximaal € 4.250.000,- bedragen en minimaal 50% hiervan € 2.125.000,-

Tevens wordt de reserve op niveau gehouden door voordelige resultaten van de jaarrekening hiervoor te bestemmen en/of door toevoeging van incidentele inkomsten, winstafrachten uit bestemmingsplannen, samenwerkingsovereenkomsten etc.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		8.014.273,87
Bij:	Versterken weerstandsvermogen	500.000,00
Af:	Innovatiefonds	50.000,00
	Economie	145.000,00
	Acties toegankelijkheid	15.000,00
	Bedrijfsvoering (omroep, communicatie)	32.000,00
	Agenda van Twente	315.000,00
	Kanaal Almelo-de Haandrik	270.000,00
	Uitvoeringsbudget Cultuur	50.000,00
	Creatieve broedplaatsen	20.000,00
	Lokale omroep	100.000,00
Saldo per 31-12-2024		7.517.273,87

Bestemmingsreserves

2. Reserve Wegvallen dividend Vitens

Doel: opvangen van de lagere reguliere dividenduitkering in de komende jaren.

Voeding: eenmalige storting deel rekeningsaldo 2006.

Looptijd: tot en met 2026

Saldo per 1-1-2024		840.000,00
Af:	Wegv. dividend Vitens/aflossing	40.000,00
Saldo per 31-12-2024		800.000,00

3. Reserve Minimabeleid

Doel: reservering ter dekking van de kosten van het minimabeleid. Gezien het open-einde karakter van deze regeling dient deze reserve ook als risicodekking.

Voeding: eventueel overschot jaarlijks budget minimabeleid.

Looptijd: onbepaald

Saldo per 1-1-2024		67.272,28
Saldo per 31-12-2024		67.272,28

4. Reserve Brede scholen

Doel: reservering ten behoeve van de kosten van de Brede scholen.

Voeding: eenmalige storting rekeningsaldo 2008 en niet-bestede middelen uit jaarlijks budget onderhoud schoolgebouwen.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		31.321,40
Saldo per 31-12-2024		31.321,40

5. Reserve Integraal genotsmiddelenbeleid

Doel: reservering ter dekking van de kosten opgenomen in de Kadernota Integraalgenotsmiddelenbeleid (conform B&W-besluit 20-12-2011).

Voeding: eenmalige storting vanuit het rekeningsaldo 2008 en niet-bestede middelen van het jaarlijks budget in de gewone dienst.

Looptijd: onbepaald

Saldo per 1-1-2024	56.815,00
Saldo per 31-12-2024	56.815,00

6. Reserve Sociaal Domein

Doel: reservering ter dekking van de kosten Sociaal Domein.

Voeding: eenmalige storting vanuit reserve Participatie en reserve Decentralisatie WMO/Jeugd.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	6.037.733,15
Saldo per 31-12-2024	6.037.733,15

7. Reserve Cultuurnota

Doel: reservering ter dekking van de kosten van de cultuurnota die niet worden gedekt in de begroting of door bijdragen derden (B&W-besluit 31-5-2011), kosten van co-financiering voor het waarborgen van provinciale middelen, kosten van de combinatiefunctionarissen en het activiteitenbudget en kosten van het plan van aanpak Kwartiermaker, Impuls Brede Scholen, sport en cultuur en het Nationaal/Actieplan Sport en bewegen

Voeding: eventuele overschotten van het budget in de gewone dienst

Looptijd: afhankelijk van plaatsing kunstwerk

Saldo per 1-1-2024	16.633,00
Saldo per 31-12-2024	16.633,00

8. Reserve Exploitatie begraafplaatsen

Doel: reservering ten behoeve van egalisatie exploitatiekosten graven.

Voeding: eenmalige dotatie vanuit de Algemene risicoreserve, ontvangen bijdragen/afkoopsommen.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	1.267.722,00
Af: Mutatie begraafplaatsen 2024	32.723,00
Saldo per 31-12-2024	1.234.999,00

9. Reserve Stado Centrum Vriezenveen

Doel: reservering ten behoeve van uitvoeringswerken in verband met centrumvorming in Vriezenveen.

Voeding: diverse subsidies en bijdragen uit de exploitatie.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	540.211,00
Af: Kosten stado 2024	15.000,00
Saldo per 31-12-2024	525.211,00

10. Reserve Risico's grondbedrijf

Doel: reservering ten behoeve van risicoafdekking voor bestemmingsplannen binnen het grondbedrijf.

Voeding: winsten bestemmingsplannen tot een maximum van € 1.000.000,--.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	749.534,85
Saldo per 31-12-2024	749.534,85

11. Reserve Tractiemiddelen

Doel: reservering ten behoeve van het opvangen van fluctuaties in kapitaallasten van de tractiemiddelen.

Voeding: voordelig saldo van het verschil in kapitaallasten en het vastgestelde kostenniveau.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		775.357,00
Bij:	Mutatie tractie 2024	37.113,23
Saldo per 31-12-2024		812.470,23

12. Reserve Beheer openbaar groen

Doel: egaliseringsreserve ten behoeve van renovatiekosten die nodig zijn voor het vervangen van met name groenvoorzieningen na een bepaalde omlooperperiode. Aangezien er een aantal grote projecten gepland staat en het jaarlijkse budget minimaal is, zal deze reserve hiervoor aangesproken dienen te worden.

Voeding: niet bestede middelen van het vastgestelde budget voor openbaar groen.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		278.256,00
Af:	Kosten picknicktafels	2.750,00
Saldo per 31-12-2024		275.506,00

13. Reserve Onderhoud gebouwen, bruggen en kunstwerken

Doel: reservering ten behoeve van dekking kosten meerjarig onderhoud gemeentelijke gebouwen, bruggen en kunstwerken.

Voeding: samenvoeging van reserve Onderhoud gebouwen en reserve Bruggen en kunstwerken. Bijdrage uit de gewone dienst op basis van het onderhoudsplan.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		5.684.738,85
Bij:	Storting 2024	1.003.394,00
Af:		1.459.320,00
Saldo per 31-12-2024		5.228.812,85

14. Reserve Uitvoering nota platteland

Doel: reserve ten behoeve van dekking kosten uitvoering Nota platteland voor de periode 2013 -2025.

Voeding: dotatie reserve Grote projecten (bij begroting 2008).

Looptijd: tot en met 2025.

Saldo per 1-1-2024	132.349,00
Saldo per 31-12-2024	132.349,00

15. Reserve Agenda van Twente

Doel: reserve ten behoeve van dekking kosten Agenda van Twente.

Voeding: eenmalige voeding uit Cogas-gelden in 2017.

Looptijd: 2018 tot en met 2022

Saldo per 1-1-2024	35.499,00
Saldo per 31-12-2024	35.499,00

16. Reserve Omgevingswet

Doel: Reserve ten behoeve van dekking invoeringskosten omgevingswet

Voeding: omzetting reserve PMJP

Looptijd: tot en met 2021

Saldo per 1-1-2024	567.448,00
Saldo per 31-12-2024	567.448,00

17. Reserve Prestatieafspraken wonen

Doel: dekking van kosten voor realisatie van herstructurering- en transformatieprojecten binnen de bebouwde kom om woningtypen te realiseren waar behoefte aan is (raadsbesluit 4-10-2011).

Voeding: provinciale subsidie in het kader van Prestatieafspraken wonen.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	19.257,00
Saldo per 31-12-2024	19.257,00

18. Reserve Duurzaamheid

Doel: dekking van de kosten voor uitvoering van projecten in het kader van duurzaamheid.

Voeding: budget SLOK.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	612.044,00
Saldo per 31-12-2024	612.044,00

19. Reserve Speelruimte

Doel: dekking van de kosten van speeltoestellen

Voeding: voorziening Woonrijpmaken afgewikkelde bestemmingsplannen en storting begroting 2017.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	60.000,00
Saldo per 31-12-2024	60.000,00

20. Reserve uitwerking coalitieakkoord

Doel: Uitwerking coalitieakkoord van de huidige coalitie

Voeding: Vanuit reserve ARR, reserve uitwerking bestuursakkoord en jaarrekening 2018

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		1.867.089,00
Af:	Diverse uitwerkingen (zie toelichting)	275.890,00
Saldo per 31-12-2024		1.591.199,00

21. Reserve Duurzaamheidsfonds Twenterand

Doel: dekking van de kosten voor uitvoering van projecten in het kader van duurzaamheid.

Voeding: opbrengsten zonnepark

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		1.027.741,00
Bij:	Storting opbrengst zonnepark	25.000,00
Saldo per 31-12-2024		1.052.741,00

22. Reserve Corona

Doel: dekking van uitgaven in verband met corona

Voeding: gelden vanuit de rijksoverheid

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	515.691,68
Saldo per 31-12-2024	515.691,68

23. Reserve Riolering

Doel: reserve ten behoeve van de kosten onderhoud en vervanging riolering
 Voeding: overboeking van voorziening riolering
 Looptijd: onbepaald

Saldo per 1-1-2024	2.072.158,00
Saldo per 31-12-2024	2.072.158,00

24. Reserve vangnet energie

Doel: bedoeld als vangnet van energietekorten
 Voeding: uit berapsaldo 2022
 Looptijd: onbepaald

Saldo per 1-1-2024	250.000,00
Saldo per 31-12-2024	250.000,00

25. Reserve grote projecten

Doel: reserve ten behoeve van de kosten van diverse grote projecten
 Voeding: uit rekeningsaldo 2022
 Looptijd: onbepaald

Saldo per 1-1-2024	8.204.000,00
Saldo per 31-12-2024	8.204.000,00

26. Reserve personeel

Doel: reserve ten behoeve van de kosten van de organisatieontwikkeling en voor personeelskosten ivm doorgeschoven taken
 Voeding: uit onderuitputting salarissen
 Looptijd: onbepaald

Saldo per 1-1-2024	1.747.000,00
Saldo per 31-12-2024	1.747.000,00

27. Behoedzaamheidsreserve

Doel: reserve om de financiële nadelen van accresbijstellingen in de circulaire van het gemeentefonds (deels) te dekken.
 Voeding: gemeentefonds
 Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	2.500.000,00
Bij: Dotatie	1.750.000,00
Saldo per 31-12-2024	4.250.000,00

Bestemmingsreserves (economisch nut)

28. Reserve Gymlokaal Weemelanden

Doel: reservering ter dekking van (een gedeelte van) de jaarlijkse kapitaallasten.
 Voeding: eenmalige dotatie uit de reserve Grote projecten.
 Looptijd: tot en met 2044.

Saldo per 1-1-2024	625.151,88
Af: Dekking kapitaallasten	31.842,28
Saldo per 31-12-2024	593.309,60

29. Reserve Kulturhus

Doel: reservering ter dekking van (een gedeelte van) de jaarlijkse kapitaallasten.
 Voeding: eenmalige dotatie vanuit de reserve Grote projecten, een toevoeging vanuit de exploitatie van KOP Westerhaar en verkoop

"oude" Klaampe.

Looptijd: tot en met 2044. Onttrekking wordt aangepast na duidelijkheid over bestemming Marijkestraat.

Saldo per 1-1-2024		715.845,00
Af:	Dekking kapitaallasten	35.792,00
Saldo per 31-12-2024		680.053,00

30. Reserve Sportaccommodatiebeleid

Doel: reservering ter dekking van (een gedeelte van) de jaarlijkse kapitaallasten.

Voeding: eenmalige dotatie vanuit de reserve Grote projecten.

Looptijd: tot en met 2027.

Saldo per 1-1-2024		325.762,00
Af:	Dekking kapitaallasten	81.242,00
Saldo per 31-12-2024		244.520,00

31. Reserve Brede School De Smithoek

Doel: reservering ter dekking van (een gedeelte van) de jaarlijkse kapitaallasten.

Voeding: eenmalige dotatie vanuit de reserve Grote projecten.

Looptijd: tot en met 2051.

Saldo per 1-1-2024		2.100.000,00
Af:	Dekking kapitaallasten	75.000,00
Saldo per 31-12-2024		2.025.000,00

32. Reserve Brede School Westerhaar

Doel: reservering ter dekking van (een gedeelte van) de jaarlijkse kapitaallasten.

Voeding: eenmalige dotatie vanuit diverse reserves en dotaties vanuit het grondbedrijf.

Looptijd: tot en met 2050.

Saldo per 1-1-2024		1.605.053,00
Af:	Dekking kapitaallasten	57.323,00
Saldo per 31-12-2024		1.547.730,00

33. Reserve Gemeentewerf Vroomshoop

Doel: reservering ter dekking van (een gedeelte van) de jaarlijkse kapitaallasten.

Voeding: eenmalige dotatie vanuit de reserve Grote projecten en boekwinsten op de verkoop van de oude werven.

Looptijd: tot en met 2046.

Saldo per 1-1-2024		1.069.713,00
Af:	Dekking kapitaallasten	50.938,00
Saldo per 31-12-2024		1.018.775,00

34. Reserve Centralisatie gemeentehuis

Doel: reservering ter dekking van (een gedeelte van) de jaarlijkse kapitaallasten.

Voeding: dotatie vanuit de reserve Grote projecten, niet geraamde dividenduitkeringen en de boekwinst door de verkoop van het gemeentehuis in Den Ham.

Looptijd: tot en met 2047.

Saldo per 1-1-2024		953.694,00
Af:	Dekking kapitaallasten	102.671,00
Saldo per 31-12-2024		851.023,00

35. Reserve Brede School Vroomshoop

Doel: reservering ter dekking van (een gedeelte van) de jaarlijkse kapitaallasten.

Voeding: Overboeking vanuit de Reserve Brede Scholen

Looptijd: t/m 2047

Saldo per 1-1-2024		340.000,00
Af:	Dekking kapitaallasten	10.000,00
Saldo per 31-12-2024		330.000,00

36. Reserve Integraal Huisvestingsplan

Doel: reserve ter dekking van kosten voortkomend uit het Integraal Huisvestingsplan
 Voeding: storting vanuit reserve brede school Vroomshoop zorgcomponent
 Looptijd: onbepaald

Saldo per 1-1-2024	225.295,00
Saldo per 31-12-2024	225.295,00

Voorzieningen

37. Voorziening Dubieuze debiteuren

Doel: het afdekken van toekomstige risico's met betrekking tot dubieuze debiteuren. Hierin zit ook de BAGL aan de Larcom vanwege de onzekerheid over het aflossen van deze lening.
 Voeding: het jaarlijks opnemen van verwachte dubieuze vorderingen.
 Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	1.044.086,94
Saldo per 31-12-2024	1.044.086,94

38. Voorziening Vordering Vennootschap BV

Doel: voorziening ten behoeve van risico lening Vennootschap BV. Deze lening is door RWE bedongen ter verzekering van betaling van eventuele schadeclaims. Vanwege de onzekerheid over het aflossen van deze lening moet hiervoor een voorziening worden gevormd.
 Voeding: verkoop aandelen Essent.
 Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	190.940,00
Saldo per 31-12-2024	190.940,00

39. Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers

Doel: (verplichte) afdekking risico's wachtgeld- en pensioenverplichtingen politieke ambtsdragers ter voorkoming van fluctuaties in de begroting.
 Voeding: overdracht van de pensioenverplichtingen voormalige werkgever(s) en jaarlijkse dotatie ten laste van de gewone dienst tot een maximum van de verplichtingen.
 Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	3.533.097,00
Saldo per 31-12-2024	3.533.097,00

40. Voorziening Woonrijpmaken afgew. Bestemmingsplannen

Doel: reservering ten behoeve van uitvoering laatste werken woonrijpmaken bestemmingsplannen
 Voeding: bijdragen uit exploitatie van bestemmingplannen.
 Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024	198.472,00
Saldo per 31-12-2024	198.472,00

41. Voorziening Riolering

Doel: voorziening ten behoeve van de kosten onderhoud en vervanging riolering.
 Voeding: overboeking van reserve Onderhoud/vervanging riolering.Overschotten op het product rioolbeheer.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		7.483.581,00
Bij:	Storting Riool 2024	657.858,00
Saldo per 31-12-2024		8.141.439,00

42. Voorziening Afvalverwerking

Doel: voorziening met betrekking tot de kosten van afvalinzameling en -verwerking.

Voeding: eventuele jaarlijkse overschotten op het product huisvuil.

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		843.204,00
Af:	Ontrekking 2024	80.000,00
Saldo per 31-12-2024		763.204,00

43. Voorziening BBZ leningen

Doel: het afdekken van toekomstig risico met betrekking tot BBZ leningen.

Voeding: deel van de te ontvangen rijksbijdrage (gemeenten ontvangen in jaar t+1 100% van kapitaalverstrekkingen. Dit wordt in de komende jaren tot 75% ingehouden)

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		6.250,00
Saldo per 31-12-2024		6.250,00

44. Voorziening spaarverlof 2022

Doel: (verplichte) afdekking risico's opgebouwd spaarverlof gemeenteambtenaren, ter voorkoming van fluctuaties in de begroting.

Voeding: uit voordelig saldo jaarrekening 2022

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		141.333,00
Saldo per 31-12-2024		141.333,00

45. Voorziening bovenwettelijk verlof 2022

Doel: (verplichte) afdekking risico's opgebouwd bovenwettelijk verlof gemeenteambtenaren, ter voorkoming van fluctuaties in de begroting.

Voeding: uit voordelig saldo jaarrekening 2022

Looptijd: onbepaald.

Saldo per 1-1-2024		761.069,00
Saldo per 31-12-2024		761.069,00

Staat van reserves en voorzieningen begroting 2025

Nr.	Omschrijving	Saldo 1-1-2025	Onttrekkingen 2025	Toevoegingen 2025	Saldo 31-12-2025
	Algemene reserves				
1	Algemene risicoreserve	7.517.274	482.500	250.000	7.284.774
	Totaal algemene reserves	7.517.274	482.500	250.000	7.284.774
	Bestemmingsreserves				
2	Reserve Wegvallen dividend Vitens	800.000	40.000		760.000
3	Reserve Minimabeleid	67.272			67.272
4	Reserve Brede scholen	31.321			31.321
5	Reserve integraal genotsmiddelenbeleid	56.815			56.815
6	Reserve Sociaal Domein	6.037.733	0		6.037.733
7	Reserve Cultuurnota	16.633			16.633
8	Reserve Exploitatie begraafplaatsen	1.234.999	36.641		1.198.358
9	Reserve Stado centrum Vriezenveen	525.211	15.000		510.211
10	Reserve Risico's grondbedrijf	749.535			749.535
11	Reserve Tractiemiddelen	812.470		41.336	853.806
12	Reserve Beheer openbaar groen	275.506	2.750		272.756
13	Reserve Onderhoud gebouwen, bruggen en kunstwerken	5.228.813	681.478	1.054.394	5.601.729
14	Reserve Uitvoering nota platteland	132.349			132.349
15	Reserve Agenda van Twente	35.499			35.499
16	Reserve Omgevingswet	567.448			567.448
17	Reserve Prestatieafspraken wonen	19.257			19.257
18	Reserve Duurzaamheid	612.044			612.044
19	Reserve Speelruimte	60.000			60.000
20	Reserve uitwerking Coalitieakkoord	1.591.199	295.330		1.295.869
21	Reserve Duurzaamheidsfonds Twenterand	1.052.741		25.000	1.077.741
22	Reserve corona	515.692			515.692
23	Reserve riolering	2.072.158			2.072.158
24	Reserve vangnet energie	250.000			250.000
25	Reserve grote projecten	8.204.000			8.204.000
26	Reserve personeel	1.747.000			1.747.000
27	Behoedzaamheidsreserve	4.250.000		2.500.000	6.750.000
	Totaal bestemmingsreserves	36.945.695	1.071.199	3.620.730	39.495.226
	Bestemmingsreserves (economisch nut)				
28	Reserve Gymlokaal Weemelanden	593.310	31.842		561.467
29	Reserve Kulturhus	680.053	35.792		644.261
30	Reserve Sportaccommodatiebeleid	244.520	81.242		163.278
31	Reserve Brede school De Smithoek	2.025.000	75.000		1.950.000
32	Reserve Brede school Westerhaar	1.547.730	57.323		1.490.407
33	Reserve Gemeentewerf Vroomshoop	1.018.775	50.938		967.837
34	Reserve Centralisatie gemeentehuis	851.023	100.605		750.418
35	Reserve Brede School Vroomshoop	330.000	10.000		320.000
36	Reserve Integraal Huisvestingsplan	225.295			225.295
	Totaal bestemmingsreserves (economisch nut)	7.290.411	442.742	0	6.847.668
	Voorzieningen				
37	Voorziening Dubieuze debiteuren	1.044.087			1.044.087
38	Voorziening Vordering Vennootschap BV	190.940			190.940
	Subtotaal voorzieningen (bij activa verantwoord)	1.235.027	0	0	1.235.027
39	Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers	3.533.097			3.533.097

40	Voorziening Woonrijpmaken afgew. bestemmingsplannen	198.472			198.472
41	Voorziening Riolerig	8.141.439		195.259	8.336.698
42	Voorziening Afvalverwerking	763.204	80.000		683.204
43	Voorziening BBZ leningen	6.250			6.250
44	Voorziening spaarverlof 2022	141.333			141.333
45	Voorziening bovenwettelijk verlof 2022	761.069			761.069
	Subtotaal voorzieningen (conform balans)	13.544.863	80.000	195.259	13.660.122
	Totaal Staat van reserves en voorzieningen	66.533.270	2.076.441	4.065.989	68.522.818

Staat van reserves en voorzieningen begroting 2026

Nr.	Omschrijving	Saldo 1-1-2026	Onttrekkingen 2026	Toevoegingen 2026	Saldo 31-12-2026
	Algemene reserves				
1	Algemene risicoreserve	7.284.774	169.550	0	7.115.224
	Totaal algemene reserves	7.284.774	169.550	0	7.115.224
	Bestemmingsreserves				
2	Reserve Wegvallen dividend Vitens	760.000	40.000		720.000
3	Reserve Minimabeleid	67.272			67.272
4	Reserve Brede scholen	31.321			31.321
5	Reserve integraal genotsmiddelenbeleid	56.815			56.815
6	Reserve Sociaal Domein	6.037.733	0		6.037.733
7	Reserve Cultuurnota	16.633			16.633
8	Reserve Exploitatie begraafplaatsen	1.198.358	43.116		1.155.242
9	Reserve Stado centrum Vriezenveen	510.211	15.000		495.211
10	Reserve Risico's grondbedrijf	749.535			749.535
11	Reserve Tractiemiddelen	853.806		25.498	879.304
12	Reserve Beheer openbaar groen	272.756	2.750		270.006
13	Reserve Onderhoud gebouwen, bruggen en kunstwerken	5.601.729	715.298	1.105.394	5.991.825
14	Reserve Uitvoering nota platteland	132.349			132.349
15	Reserve Agenda van Twente	35.499			35.499
16	Reserve Omgevingswet	567.448			567.448
17	Reserve Prestatieafspraken wonen	19.257			19.257
18	Reserve Duurzaamheid	612.044			612.044
19	Reserve Speelruimte	60.000			60.000
20	Reserve uitwerking Coalitieakkoord	1.295.869	140.608		1.155.261
21	Reserve Duurzaamheidsfonds Twenterand	1.077.741		25.000	1.102.741
22	Reserve corona	515.692			515.692
23	Reserve riolering	2.072.158			2.072.158
24	Reserve vangnet energie	250.000			250.000
25	Reserve grote projecten	8.204.000			8.204.000
26	Reserve personeel	1.747.000			1.747.000
27	Behoedzaamheidsreserve	6.750.000		0	6.750.000
	Totaal bestemmingsreserves	39.495.226	956.772	1.155.892	39.694.346
	Bestemmingsreserves (economisch nut)				
28	Reserve Gymlokaal Weemelanden	561.467	31.842		529.625
29	Reserve Kulturhus	644.261	35.792		608.469
30	Reserve Sportaccommodatiebeleid	163.278	81.242		82.036
31	Reserve Brede school De Smithoek	1.950.000	75.000		1.875.000
32	Reserve Brede school Westerhaar	1.490.407	57.323		1.433.084
33	Reserve Gemeentewerf Vroomshoop	967.837	50.938		916.899
34	Reserve Centralisatie gemeentehuis	750.418	98.539		651.879
35	Reserve Brede School Vroomshoop	320.000	10.000		310.000
36	Reserve Integraal Huisvestingsplan	225.295			225.295
	Totaal bestemmingsreserves (economisch nut)	6.847.668	440.676	0	6.406.992
	Voorzieningen				
37	Voorziening Dubieuze debiteuren	1.044.087			1.044.087
38	Voorziening Vordering Vennootschap BV	190.940			190.940
	Subtotaal voorzieningen (bij activa verantwoord)	1.235.027	0	0	1.235.027
39	Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers	3.533.097			3.533.097

40	Voorziening Woonrijpmaken afgew. bestemmingsplannen	198.472			198.472
41	Voorziening Riolering	8.336.698		198.605	8.535.303
42	Voorziening Afvalverwerking	683.204	80.000		603.204
43	Voorziening BBZ leningen	6.250			6.250
44	Voorziening spaarverlof 2022	141.333			141.333
45	Voorziening bovenwettelijk verlof 2022	761.069			761.069
	Subtotaal voorzieningen (conform balans)	13.660.122	80.000	198.605	13.778.727
	Totaal Staat van reserves en voorzieningen	68.522.818	1.646.998	1.354.497	68.230.316

Staat van reserves en voorzieningen begroting 2027

Nr.	Omschrijving	Saldo 1-1-2027	Onttrekkingen 2027	Toevoegingen 2027	Saldo 31-12-2027
	Algemene reserves				
1	Algemene risicoreserve	7.115.224	50.000	0	7.065.224
	Totaal algemene reserves	7.115.224	50.000	0	7.065.224
	Bestemmingsreserves				
2	Reserve Wegvallen dividend Vitens	720.000	40.000		680.000
3	Reserve Minimabeleid	67.272			67.272
4	Reserve Brede scholen	31.321			31.321
5	Reserve integraal genotsmiddelenbeleid	56.815			56.815
6	Reserve Sociaal Domein	6.037.733			6.037.733
7	Reserve Cultuurnota	16.633			16.633
8	Reserve Exploitatie begraafplaatsen	1.155.242	49.220		1.106.022
9	Reserve Stado centrum Vriezenveen	495.211	15.000		480.211
10	Reserve Risico's grondbedrijf	749.535			749.535
11	Reserve Tractiemiddelen	879.304	70.722		808.582
12	Reserve Beheer openbaar groen	270.006	2.750		267.256
13	Reserve Onderhoud gebouwen, bruggen en kunstwerken	5.991.825	665.503	1.156.394	6.482.716
14	Reserve Uitvoering nota platteland	132.349			132.349
15	Reserve Agenda van Twente	35.499			35.499
16	Reserve Omgevingswet	567.448			567.448
17	Reserve Prestatieafspraken wonen	19.257			19.257
18	Reserve Duurzaamheid	612.044			612.044
19	Reserve Speelruimte	60.000			60.000
20	Reserve uitwerking Coalitieakkoord	1.155.261			1.155.261
21	Reserve Duurzaamheidsfonds Twenterand	1.102.741		25.000	1.127.741
22	Reserve corona	515.692			515.692
23	Reserve riolering	2.072.158			2.072.158
24	Reserve vangnet energie	250.000			250.000
25	Reserve grote projecten	8.204.000			8.204.000
26	Reserve personeel	1.747.000			1.747.000
27	Behoedzaamheidsreserve	6.750.000			6.750.000
	Totaal bestemmingsreserves	39.694.346	843.195	1.181.394	40.032.545
	Bestemmingsreserves (economisch nut)				
28	Reserve Gymlokaal Weemelanden	529.625	31.842		497.783
29	Reserve Kulturhus	608.469	35.792		572.677
30	Reserve Sportaccommodatiebeleid	82.036	81.242		794
31	Reserve Brede school De Smithoek	1.875.000	75.000		1.800.000
32	Reserve Brede school Westerhaar	1.433.084	57.323		1.375.761
33	Reserve Gemeentewerf Vroomshoop	916.899	50.938		865.961
34	Reserve Centralisatie gemeentehuis	651.879	96.473		555.406
35	Reserve Brede School Vroomshoop	310.000	10.000		300.000
36	Reserve Integraal Huisvestingsplan	225.295			225.295
	Totaal bestemmingsreserves (economisch nut)	6.406.992	438.610	0	6.193.677
	Voorzieningen				
37	Voorziening Dubieuze debiteuren	1.044.087			1.044.087
38	Voorziening Vordering Vennootschap BV	190.940			190.940
	Subtotaal voorzieningen (bij activa verantwoord)	1.235.027			1.235.027
39	Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers	3.533.097			3.533.097

40	Voorziening Woonrijpmaken afgew. bestemmingsplannen	198.472			198.472
41	Voorziening Riolering	8.535.303		675.429	9.210.732
42	Voorziening Afvalverwerking	603.204	80.000		523.204
43	Voorziening BBZ leningen	6.250			6.250
44	Voorziening spaarverlof 2022	141.333			141.333
45	Voorziening bovenwettelijk verlof 2022	761.069			761.069
	Subtotaal voorzieningen (conform balans)	13.778.727	80.000	675.429	14.374.156
	Totaal Staat van reserves en voorzieningen	68.230.316	1.411.805	1.856.823	68.900.629

Overzicht taakvelden

Overzicht taakvelden

Taakveld	Baten 2024	Lasten 2024	Baten 2025	Lasten 2025	Baten 2026	Lasten 2026	Baten 2027	Lasten 2027
0.1 Bestuur	0	2.726.947	0	2.787.608	0	2.884.437	0	2.975.254
0.10 Mutaties reserves	3.267.492	3.315.507	1.996.443	3.870.730	1.567.000	1.155.892	1.331.806	1.181.394
0.2 Burgerzaken	838.320	1.132.482	858.376	1.148.536	878.320	1.199.768	895.172	1.203.266
0.4 Overhead	0	7.218.460	0	7.570.456	0	7.728.335	0	7.970.141
0.5 Treasury	2.630.260	26.321	2.639.028	26.705	2.081.028	27.168	2.081.028	27.388
0.61 OZB woningen	5.834.690	720.889	5.947.695	740.708	6.066.649	756.086	6.187.982	758.456
0.62 OZB niet-woningen	2.858.008	92.430	2.858.008	95.523	2.858.008	99.251	2.858.008	101.027
0.64 Belastingen overig	20.000	0	20.367	0	20.375	0	20.382	0
0.7 Alg. uitk. e ov. uitk. gem.fonds	72.580.726	1.065.997	75.957.192	1.146.761	72.352.637	731.176	73.135.637	665.176
0.8 Overige baten en lasten	119.679	713.859	120.821	1.152.094	121.757	1.572.246	122.712	1.569.579
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	2.616.464	0	2.682.973	0	2.739.181	0	2.793.671
1.2 Openbare orde en veiligheid	9.822	889.856	10.043	904.376	10.224	950.320	10.408	967.887
2.1 Verkeer en vervoer	95.377	3.367.556	97.761	3.440.570	99.716	3.528.415	101.711	3.584.398
3.1 Economische ontwikkeling	192.400	970.994	192.400	836.843	192.400	532.688	192.400	542.012
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.480.340	2.483.435	1.206.331	1.209.364	1.207.556	1.210.886	1.090.077	1.093.323
3.3 Bedr.loket en bedr.regelingen	6.622	109.909	6.700	111.745	6.764	113.777	6.829	114.955
3.4 Economische promotie	85.112	45.896	86.490	47.432	87.619	49.283	89.372	50.165
4.2 Onderwijshuisvesting	0	1.029.282	0	1.020.025	0	1.027.886	0	1.028.087
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.086.635	3.782.411	1.090.353	3.947.356	1.093.400	4.008.844	1.096.508	4.078.058
5.1 Sportbeleid en activering	103.310	966.779	103.310	964.193	103.310	973.499	103.310	974.099
5.2 Sportaccommodaties	633.654	2.421.365	649.388	2.210.761	662.290	2.561.959	675.450	2.453.145
5.3 Cultuurpresentatie, prod.partic.	0	445.577	0	513.774	0	413.862	0	413.035
5.4 Musea	15.019	156.621	15.395	265.266	15.702	116.504	16.017	103.699
5.5 Cultureel erfgoed	0	41.341	0	47.631	0	53.491	0	40.713
5.6 Media	0	1.159.315	0	1.178.884	0	1.216.174	0	1.147.315
5.7 Openbaar groen en recreatie	401.635	5.423.029	401.931	5.482.246	402.174	5.419.919	402.422	5.476.713
6.1 Samenkracht en burgerparticip.	371.711	4.408.382	375.616	4.024.120	380.585	4.105.546	385.653	4.359.509
6.2 Wijkteams	0	668.193	0	659.535	0	673.835	0	688.426
6.3 Inkomensregelingen	7.368.498	10.166.697	7.368.498	10.211.709	7.368.498	10.262.691	7.368.498	10.295.099
6.4 Begeleide participatie	505.106	7.169.734	507.155	6.730.272	509.184	6.330.784	509.184	6.365.019
6.5 Arbeidsparticipatie	0	254.177	0	262.221	0	271.391	0	276.366
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	6.496.046	0	6.643.304	0	6.883.571	0	7.107.310
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	345.666	6.924.977	351.104	7.375.796	356.099	7.854.077	361.244	8.131.642
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	14.429.720	0	14.854.576	0	15.434.938	0	15.993.637

6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	172.255	0	178.019	0	184.967	0	188.277
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	1.975.422	0	2.056.646	0	2.140.617	0	2.211.212
7.1 Volksgezondheid	0	2.041.274	0	2.093.158	0	2.124.222	0	2.150.216
7.2 Riolering	3.845.471	3.000.491	3.941.507	2.589.636	4.039.945	2.629.462	4.140.840	3.296.083
7.3 Afval	3.114.239	2.568.709	3.176.634	2.621.189	3.241.975	2.677.510	3.306.905	2.730.181
7.4 Milieubeheer	0	1.539.486	0	1.553.548	0	1.614.875	0	1.653.728
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	650.000	703.643	650.000	716.656	650.000	720.696	650.000	726.800
8.1 Ruimtelijke ordening	45.000	2.122.707	45.000	2.215.153	45.000	2.284.722	45.000	2.326.234
8.2 Grondexpl. (niet-bedr.terreinen)	4.061.140	4.159.582	2.148.642	2.246.130	1.152.264	1.254.369	608.840	709.634
8.3 Wonen en bouwen	907.057	2.705.121	929.734	2.486.647	948.328	2.477.357	967.295	2.522.814
	114.472.988	114.429.341	113.751.920	112.920.877	108.518.806	110.996.680	108.760.688	113.045.149

Geprognoseerde balans 2024 - 2027

Geprognosticeerde balans 2024-2027

(bedragen x € 1.000)	Prognose boekwaarde 1-1-2024	Prognose boekwaarde 31-12-2024	Prognose boekwaarde 31-12-2025	Prognose boekwaarde 31-12-2026	Prognose boekwaarde 31-12-2027
Immateriële vaste activa	138	108	77	47	17
Materiële vaste activa	98.338	95.320	92.218	89.014	85.401
Financiële vaste activa	15.351	15.342	15.332	15.323	15.314
Totaal vaste activa	113.827	110.769	107.628	104.385	100.733
Voorraden	3.139	2.433	2.212	1.013	568
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	11.000	10.500	10.000	9.500	9.000
Liquide middelen	250	250	250	250	250
Overlopende activa	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500
Totaal vlottende activa	23.889	22.683	21.962	20.263	19.318
Totaal Activa	137.716	133.453	129.590	124.648	120.051
Eigen vermogen	51.705	51.753	53.628	53.217	53.291
Voorzieningen	14.202	14.780	14.895	15.014	15.609
Vaste schulden met een looptijd = 1 jaar	36.093	37.462	38.416	39.002	39.082
Totaal vaste passiva	102.000	103.995	106.939	107.232	107.983
Vlottende schulden met een looptijd < 1 jr.	23.215	16.957	10.151	4.915	-432
Overlopende passiva	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
Totaal vlottende passiva	35.715	29.457	22.651	17.415	12.068
Totaal Passiva	137.716	133.453	129.590	124.648	120.051

Overzicht subsidies 2024 die niet in subsidieplafond zijn opgenomen

Overzicht subsidies 2024 die niet in subsidieplafond zijn opgenomen

De Algemene wet bestuursrecht schrijft voor dat subsidieverstrekking slechts kan geschieden op grond van een wettelijk voorschrift. Subsidie wordt in Twenterand dan ook verstrekt op grond van de Algemene subsidieverordening gemeente Twenterand 2017 (ASV) en de bijbehorende subsidieregelingen (nadere regels). Zonder een dergelijke grondslag kan er geen subsidie worden verstrekt.

Op deze regel bestaat een uitzondering. Wanneer in de begroting de subsidieontvanger en het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is vermeld, kan de begroting dienen als grondslag voor subsidieverstrekking.

Overzicht

BIJLAGE F begroting 2024-2027

	Organisatie	Doel	Maximaal bedrag 2024
1	Stichting Vizier	exploitatiebijdrage	€ 11.011
2	Delta FM	exploitatiebijdrage	€ 120.705
3	Avedan	huiselijk geweld	€ 34.110
4	Avedan	tijdelijk huisverbod	€ 32.913
5	Stichting Mee IJsseloevers	clientondersteuning	€ 321.092
6	Stichting Mee IJsseloevers	integrale vroeghulp	€ 4.146
7	St. Evenmens	exploitatiebijdrage	€ 40.234
8	St. OZO-Verbindzorg	exploitatiebijdrage	€ 10.471
9	Stichting Boot	exploitatiebijdrage	€ 15.632
10	Stichting Manna	exploitatiebijdrage	€ 14.903
11	St. Openbare Bibliotheek Twenterand	activiteiten laaggeletterdheid	€ 43.386
12	Plaatselijk Belang De Pollen	activiteiten burgerparticipatie	€ 928
13	Dorpsraad Den Ham	activiteiten burgerparticipatie	€ 1.585
14	St. Dorpsraad Vriezenveen	activiteiten burgerparticipatie	€ 2.573
15	St. Dorpsraad Vroomshoop	activiteiten burgerparticipatie	€ 1.915
16	Plaatselijk Belang Westerhaar	activiteiten burgerparticipatie	€ 1.257
17	Plaatselijk Belang Bruinehaar (nieuw)	activiteiten burgerparticipatie	€ 579
18	St. Openbare Bibliotheek Twenterand	huurkosten Kulturhus	€ 60.184
19	St. ZorgSaam Twenterand	huurkosten Kulturhus	€ 8.645
20	Stichting De Klup	huurkosten Kulturhus	€ 9.051
21	Avedan	huurkosten Kulturhus	€ 11.527
22	St. Openbare Bibliotheek Twenterand	huurkosten Het Punt	€ 25.214
23	St. ZorgSaam Twenterand	huurkosten Het Punt	€ 6.068
24	St. Openbare Bibliotheek Twenterand	huurkosten Brede School Den Ham	€ 41.506
25	Museum oud Vriezenveen	huurkosten museum Oud V'veen	€ 8.279
26	Peddemorsboerderij	huurkosten Peddemorsboerderij	€ 6.936
27	Kulturhus de Klaampe	exploitatiebijdrage	€ 71.645
28	Activiteitencentrum Het Punt	exploitatiebijdrage	€ 286.582
29	IVT	vrijwilligerswerk	€ 49.348
30	St. ZorgSaam Twenterand	automaatje	€ 36.864
	TOTAAL		€ 1.279.292

Lijst met verklarende afkortingen

Lijst met verklarende afkortingen

AED	Automatische externe defibrillator
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
AMW	Algemeen Maatschappelijk Werk
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
Awb	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
AZC	Asielzoekerscentrum
BAC	Bestuurlijke Advies Commissie
BAG	Wet Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BAS	Bureau asbestsanering
BBV	Besluit begroting en verantwoording
BBZ	Bijstand voor zelfstandigen
BCF	Beleidsgestuurde Contract Financiering
BCM	Bestandscontrolemodule
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheden
BDU	Brede Doel Uitkeringen
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BHV	BedrijfsHulpVerlening
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Bijzonder Opsporings Ambtenaar
BOPZ	Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen
BOR	Begeleide OmgangsRegeling
BRP	Basisregistratie Personen
BTW	Belasting over Toegevoegde Waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BW&RO	Bouwen, wonen en ruimtelijke ontwikkeling
B&W	Burgemeester en wethouders
BW	Beschermd wonen
CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CEP	Centraal Economisch Plan
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CKI	Centraal Krediet Informatiesysteem
CPB	Centraal Plan Bureau
CORV	Collectieve Opdracht Routeer Voorziening
CPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
DGW	
DHW	Drank- en Horecawet
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DOL	Digitaal Opkopers Loket
DOR	Digitaal Opkopers Register
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EHBO	Eerste Hulp Bij Ongelukken
EHS	Ecologische Hoofd Structuur
EMU	Europese Economische en Monetaire Unie
EVP	Extern veiligheidsplan
EZ	Economische Zaken
GALA	Gezond Actief Leven Akkoord
GBA	Gemeentelijke Basis Administratie
GGA-Stikstof	Gebiedsgericht Aanpak Stikstof - gestart in 2020

GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke GezondheidsZorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GMP	Gemeentelijk Mobiliteits Plan
GR	Gemeenschappelijke regeling
GRP	Gemeentelijk Riolerings Plan
GT	Gemeentelijke telecommunicatie
HR	Human Resource
HRM	Human Resource Management
HTTV	Hammer Tafeltennis Vereniging
I&A	Informatisering & Automatisering
IBN	Integrale Beleidsnota Sociaal Domein
IBP	Interbestuurlijk Programma
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IMGeo	Informatiemodel Geografie
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IKVO	Industriekring Vroomshoop & Omstreken
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeelt. Arbeidsongeschikte werkloze Werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeelt. Arbeidsongeschikte werkloze Zelfstandigen
IPO	Interprovinciaal overleg
IPR	Internationaal Privaatrecht
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
IVT	Informatiepunt Vrijwilligerswerk Twenterand
IZA	Integraal Zorgakkoord
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
KB	Koninklijk Besluit
KOP	Kernontwikkelingsplan
KVO-B	Keurmerk Veilig Ondernemen Bedrijventerreinen
KRW	Kader Richtlijn Water
LGB	Lokaal Gezondheidsbeleid
MDA	Milieu, duurzaamheid en afval
MER	Milieu Effect Rapportage
MEV	Macro Economische Verkenning
MFA	Multifunctionele accommodaties
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
MO	Maatschappelijke opvang
MT	Management Team
NEO	Nieuwe Energie Overijssel
NMO	Natuur en Milieu Overijssel
NvO	Norm voor opdrachtgeverschap
ODT	Omgevingsdienst Twente
OMD	Ondersteuning maatschappelijke deelname
OM	Openbaar Ministerie
OOGO	Op Overeenstemming gericht Overleg
OOV	Openbare orde en veiligheid
OR&V	Openbare ruimte en verkeer
OZB	Onroerendezaakbelasting
OZJT	Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente
P&O	Personeel & Organisatie
P&C	Planning & Control
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PGB	Persoonsgebonden budget
PIOFACH	Personeel, Informatie, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie, Huisvesting incl. Juridisch
PIP	Provinciaal Inpassingsplan
pMJP	provinciaal Meerjarenprogramma Plattelandsontwikkeling

PO	Primair Onderwijs
POH Jeugd GGZ	Praktijk Ondersteuner Huisarts Jeugd geestelijke gezondheidszorg
PPS	Publiek Private Samenwerking
PSO	Prestatieladder Socialer Ondernemen
PW	Participatiewet
R&T	Recreatie & Toerisme
RES	Regionale Energie Strategie
RIEC ON	Regionaal Informatie en Expertise Centrum Oost Nederland
RIS	RaadsInformatieSysteem
RMC	Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten
RO	Ruimtelijke Ordening
ROB	Raad voor Openbaar bestuur
RSO	Richtlijn Sportdeelname Onderzoek
RUD	Regionale UitvoeringsDienst
RvC	Raad van Commissarissen
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SCOPAFIJTH	Security, communicatie, organisatie, personeel, administratieve organisatie, financiën, informatievoorziening, juridisch, technologie, huisvesting
SEV	Sociaal Economische Visie
SKJ	Stichting Kwaliteitsregister Jeugd
SMART	Specifiek , Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden
SMI	Sociaal Medische Indicatie
SPP	Strategische PersoneelsPlanning
SOT	Schoolondersteuningsteam
SON	Stadsbank Oost Nederland
SOWECO	Sociaal Werkvoorzieningschap Centraal Overijssel
SoZa	Sociale Zaken
SROI	Social return on Investment
SRT	Sociaal Recherche Twente
SSNT	Shared Services Netwerk Twente
START	Specifiek, Toetsbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden
SW	Sociale werkplaatsen
SZST	Stichting ZorgSaam Twenterand
TDFG	Twenterand Duurzaam Financieel Gezond
UP	Uitvoeringsprogramma
UPN	Uitgangspuntennotitie
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VPB	Vennootschapsbelasting
VRT	Veiligheidsregio Twente
VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
VSV	Voortijdig schoolverlaten
VTE	Vrijtijdseconomie
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
VTLB	Vrij Te Laten Bedrag
VTT	Veilig Thuis Twente
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VvG	Vereniging van Grondbedrijven
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
WCK	Wet Consumenten Krediet
Wet BIBOB	De Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
Wet BOPZ	Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen

Wet FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
Wet OKE	Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie
Wet WIJ	Wet investeren in jongeren
Wgiw	Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie
Wgr	Wet gemeenschappelijke regelingen
Wgs	Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening
WKB	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Woo	Wet openbare overheid
WOB	Wet Openbaarheid van Bestuur
WOZ	Wet Onroerende Zaakbelasting
Wro	Wet ruimtelijke ordening
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WT-4	West Twente 4 gemeenten
Wvggz	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
WW-uitkering	Werkloosheidsuitkering
Wwb	Wet werk en bijstand
ZAT	Zorg- en adviesteam
ZVW	Zorgverzekeringswet

Ondertekening Programmabegroting 2024

Ondertekening

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Twenterand in zijn openbare vergadering van 7 november 2023.

de griffier,

de voorzitter,